

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

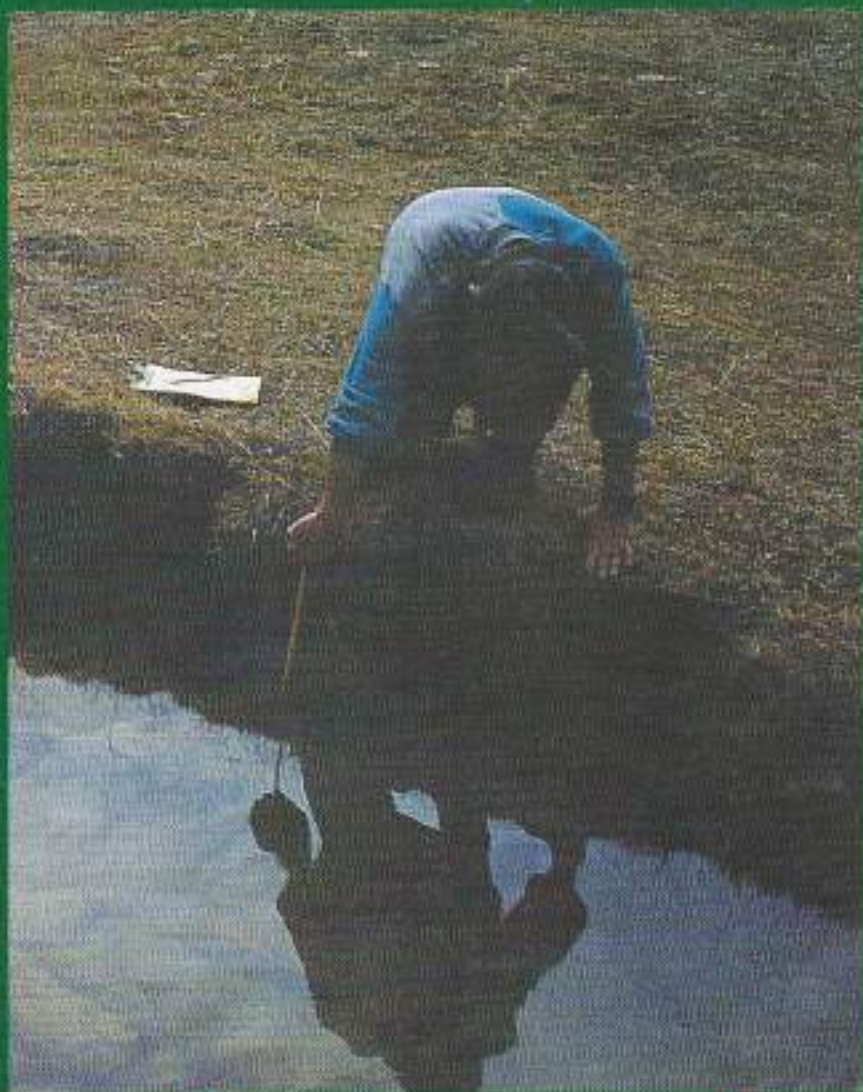
SOSYALİST

DERGİ

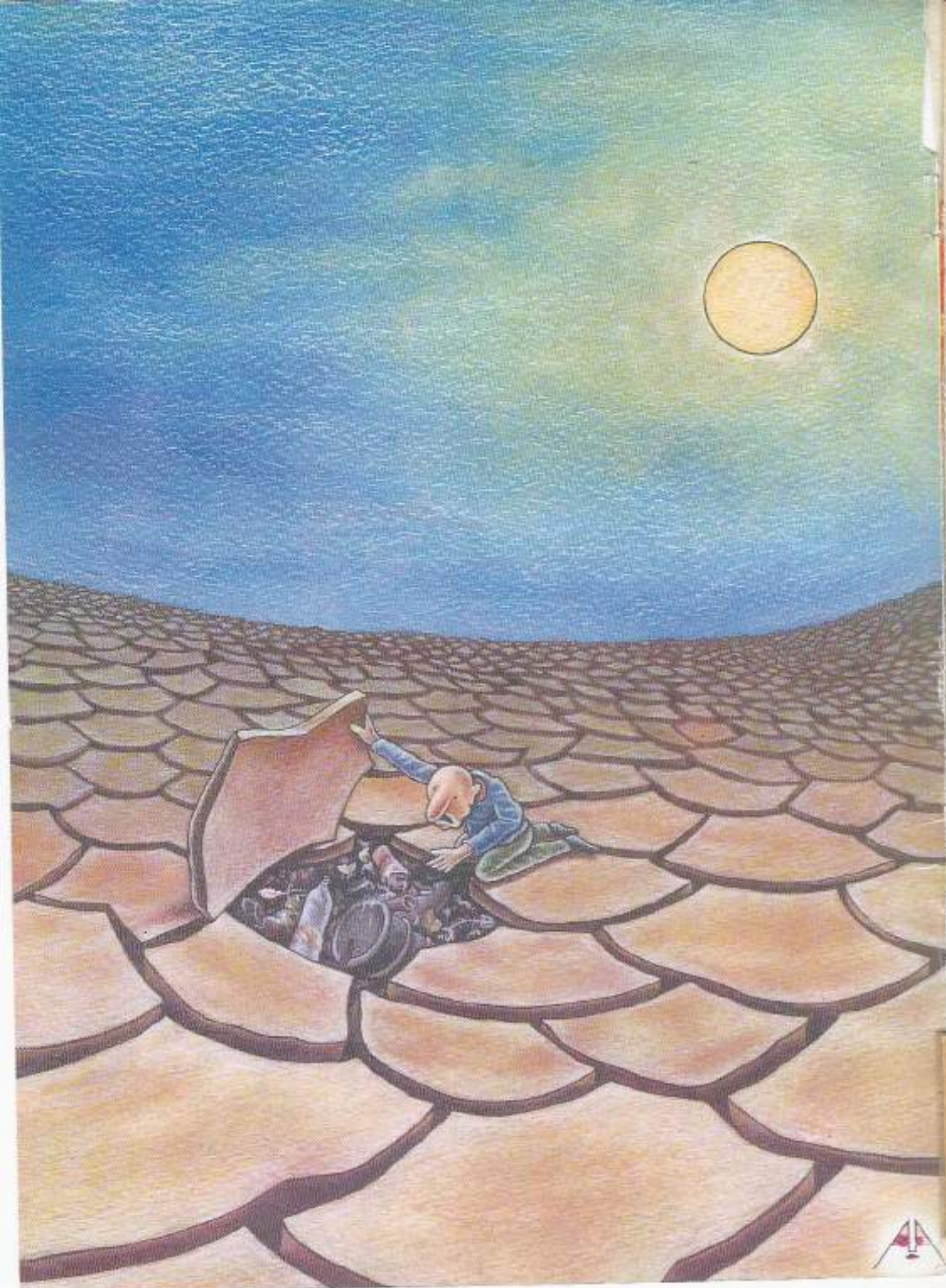
SAYI: 63

2.000.000 TL

TEMMUZ-AĞUSTOS 2003

TEORİ VE PRATİKTE DEVRİMCİ ARAYIŞ

Merhabalar;

63. sayımızla yine birlikteyiz. 62. sayımız da toplatıldı. Ayrıca yayınevimizden çıkan Kemalizim'e üç ayrı, Koçgiri'ye ise bir dava açıldı. "Demokratikleşme" adı altında toplumun başına "çuval" gibi geçen gericilik, sadece çıplak göz algı alanını değil, zihnin idrak kapsamını da daraltıp ve bu alanda güçlü bir yanılsama yaratıyor.

Bir yanda sermaye dolaşımı için "uyum paketi" adı altında düzenlemeler, siyasal sistemin "demokratikleşmesi" olarak lanse edilirken, diğer yanda ise "gözün üzerinde kaşın var" demek neredeyse "suç" olmaya devam ediyor.

Zehir zemberek savcılarının aksine, bu yanılsamalı ortamda lambadaki titrek ışık kadar da olsa içimizi ısıtan ufukumuzun güneşi olmaya hazır sosyalist aydınlanma-aydınlatma ve dönüşüm çabamız, dünya gericiliğine inat her yönlü özgürleşme mücadelemizin bir ürünü olarak devam edecektir.

Koşulların boyun eğdiriciliğine ve cehalete boyun eğmeyeceğiz. Haylaz çocuklar gibi anı kovanıma çomak sokmaya ve ateşle oynamaya devam edeceğiz!

Bu sayımızda yer darlığından ötürü Derya Aladağ, Umut Şengül ve Haşmet Zeybek'in yazılarına yer veremiyoruz. Bu yazarlara ait yazıları 64. sayımızda yayınlıyacağız.

MKP üzerine değerlendirmelerimiz devam edecektir. Ayrıca; Özgür Gelecek'le başlayan, İşçi-Köylü ve Partizan'da devam eden izaha muhtaç bazı değerlendirmeleri ele alacağız. Ki bunlar esasta gerçeğe alakası olmayan, çamur at izi kalsın- türünden yakıştırmaların ötesine geçmiyor...

Önceki sayılarımızda belirttiğimiz gibi, yayınumuzun dağıtım sorun olmaya devam ediyor. Bunu sorun olmaktan çıkarmak için, her duyarlı okurun katkısına ihtiyacımız vardır. Dergimiz kolektif bir emeğin ürünü olarak çıkıyor ve aynı biçimde kolektif bir dağıtımın örgütlenmesi için, okurlarımızın, kendilerini ve çevresini harekete geçirmeleri gerekiyor.

Yeni sayımızda buluşabilmek dileğiyle...

Sevgiyle...

TOHUM BASIM YAYIN GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışları Müdürü: **M. Ali VARIŞ**

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme hanı

No: 21/3 Beyoğlu / İSTANBUL

TEL: (0212) 251 05 61/243 83 97

uzunuruyus@uzunuruyus.com

www.uzunuruyus.com

Baskı: **BERDAN Matbaacılık**

BANKA HESABI: Mehmet Ali VARIŞ- İŞ BANKASI

TL/1011 1519452 Beyoğlu şubesi

EURO/Mark/ 3246817

İsviçre, Fransa/ 3246836

EURO/Vakıflar Bankası-Beyoğlu/026-4032973

UZUN YÜRÜYÜŞ

MAYIS-HAZİRAN SAYI: 62

Fiyatı: 2.000.000 TL (KDV Dahildir)

İÇİNDEKİLER

UZUN YÜRÜYÜŞ'TEN.....	04
Kürtler, Türkler ve Amerika...	
Can CEMAL.....	03
Kamu Hizmetleri 'Tapon' Mal Haline Getiriliyor..	
Nuri ASLAN.....	06
İşçi Sınıfı Hareketi ve Devrimci Komünist Partisi	
Kemal GÜNEY.....	07
ABD'nin Ortadoğu'daki Askeri Varlığı, İşleri....	
Yusuf KÜPELİ.....	24
"Yeni Ekonomi'den Önleyici Savaş..."	
Cahide SARI-Temel DEMİNER.....	27
"Çağdaş Köleleştirme"ye Doğru Bir Adım....	
Emel AYCAN.....	43
Buğday, Kılıç ve İnsan-6	
Ozan VELİ.....	47
Saçmalamanın Hammadesi-6	
Eren CAN.....	55
Halkla Devrimciler Arasındaki Mesafe ...	
Mehmet YEŞİLTEPE.....	60
Şüre Bir Bakış	
Atilla OĞUZ.....	64
MKP Eleştirisi	
Bertan SERCAN.....	65
İsviçre Toprağı Devrim Değil Ancak Reform...	
İşkuran MUNZUR.....	69
Tarih, Truva ve Mitoloji	
Sefa KAÇMAZ.....	71
ÖTEKİ SEÇENEK OKULU'NDAN.....	74
KITAP.....	76

Avusturya İrtibat: B. KAHRAMAN
Enns gasse 21/33 1020 Wien AVUSTURYA

İsviçre İrtibat: MUSTAFA KORU
Grabmatt Weg 14 3176 Neuenegg Bern
Tel: 0041 0317415986

İsviçre İrtibat: MUSTAFA ÜLKER
Tel: 0046 737 293 343

Almanya İrtibat: NURİ ASLAN
Florsladter Str 16
60385 Frankfurt Am Main
Tel: 0049 694 699 92 06

Fransa İrtibat: Ali HİDİR
Tel: 0033 0679811683

İnsanlığın Kurtuluşu İçin Devrimler, Devrimler İçin Özgürleşmecî Adımlar Gerek!..

English Medikal Journal'de, Prof. Leibovici'nin oldukça enteresan bir araştırması yayınlandı. Profesörün, 1991-96 yılları arasında kan zehirlenmesi geçirmiş binlerce kişinin klinik dosyalarını toplayıp, hastaların isimlerini her zamanki prensibiyle iki ayrı listeye yazıyor. Ve 1999 yılında, yazı-tura yoluyla seçtiği listelerden birini, kısa bir dua etmesi için bir başka şahsa veriyor. Nihayet sıra geliyor, duanın etkili olup-olmadığına dair istatistiki analize.

İstatistiki sonuçlara göre; her iki listedeki ölüm oranları eşit. Ama duaya maruz kalmış listedekiler; hem daha az ateşlenmişler, hem de yataktan daha erken kalkıp taburcu olmuşlar. Profesör, bundan şu sonuca varıyor: "Dualar, geçmişe dönük olarak da etkili oluyorlar."

Prof. Leibovici'nin söyledikleri doğruysa, yaşadık demektir! Ne de olsa, aramızda Pir-Dede soyundan olup da Tanrı katında duası geçerli epeyce dostumuz var. Biraraya gelip, halkımız için topluca dua etseler ve de halk düşmanlarına beddua çekseler... ne olur dersiniz?

Tabi ki, hiç birşey olmaz. Profesörün yaptığı şey, bilimsel bir araştırma değil, düpedüz maskaralık. English Medikal Journal editörlerinin ise, profesörden geri kalır yanları yok. Halbu ki, English Medikal Journal dünya çapında saygın bir Tıp dergisiydi. Bir teorinin, bilimsel diye kabulü için uygulanan sıkı prensipleri böylesine kolay tepip, kuru-sıkı mistik inançlar karşısında diz çökmemeliydi. Hele de bu teori, bizzat bilimin canına okuyacak bir teori ise...

Ama maalesef .. modern dünyada (kimisine göre modern ötesi dünyada) bilim, insanı hayal-i sükuta uğratmıştır. Dolayısıyla da insanlık, tarihe gömdüğü mistik inançlarını yeniden hatırlamakta... dine ve falcılığa yönelmektedir. Bu yönelişten, bilim dünyası da

nasibini almıştır. Prof. Leibovici ve E. M. Journal editörleri; çağdaş dünyanın istisnaları değil, tersine çağdaş dünyada gelişen bir akımın tipik temsilcileridirler. Bu akımın insanları; utanmaksızın, sıkılmaksızın ve zorlanmaksızın bilimi mistizmle barıştırebiliyorlar.

Modern dünyada, insanlığı hayal-i sükuta uğratan tek şey bilim değildir. Reel sosyalizm de, insanlığı hayal kırıklığına uğratmıştır. Hayal-i sükuta uğrayan insanlık; küre çapında tek merkezli bir imparatorluğa doğru yapılanan kapitalizmden tutun da yerel siyasi gericiliğe dek, insanın insanlığına... ve hatta gökteki kuşa, sudaki balığa yerdeki karıncaya düşman ne varsa hepsiyle barışverdi. Ve tabi ki "sosyalistler"imiz de... "Küresel çapta sosyalizmin kültürel ve maddi zeminini yaratıyor." argümanıya, insanlığı bir bütün olarak yaşamdan dışarıya püskürtmek üzere olan çağdaş kapitalist yapılanmayı selamlayanlarından, nas-yonal sosyalizm tasarımlarına dek- sosyalistler; her türlü gericiliği savunabilir bir pozisyona geldiler. Bunda, şaşılacak birşey olmasa gerek.

Eğer bilim; insanlığın büyük taksitler halinde ölümünü sağlayan araçların üretimine yaramışsa, onlara köleliklerini sevdirmeye yöntemlerini üreten disipline dönüşmüşse... ve hatta ondan da öteye; bir zamanlar faşizmin üstüne vazife olan, insanlığın genetik 'arınma'sına yönelmişse vs... bilimin sevilip-savunulacak pek birşeyi kalmamış demektir. Haliyle de; mistizme yöneliş, bilim adamlarının önünde duran bir seçenektir. Keza 20. yüzyılın reel sosyalizmi de; yer-yüzünün üçte birini sanai hurdalığına çevirmenin ötesinde, insanlığın üçte ikisini de yozlaştırıp insan hordasına çevirmiştir. Böyle bir sosyalizmin de, sevilip-savunulacak bir yanı kalmamıştır. Haliyle; gericiliğin türlü türlüyle barışmak, sosyalistlerin önünde duran bir seçenektir. Başka da seçenek var mı?

Olması gerek! Bir zamanlar insanın 'taatların ita-
atkâr hizmetçisi olmaktan' kurtuluşuna yönelen bi-
lim, keza bu gün de onu; maddi varlıkların, Tanrı iş-
levini üstlenmiş finans/teknoloji ve meta üretimi
dünyasının ve bu dünyanın askeri/siyasal yönetsel
kurumlarının 'itaatkâr hizmetçisi olmaktan' kurtulu-
şuna yönelebilir. Buna yönelebilmek için; tabiatı, ak-
la ve mantığa kuşkuyla yaklaşmak gerekmez. Gerek-
li olan; bilimin, pragmacı kavramlara kuşkuyla yak-
laşmasıdır... Bilimi, kesin bilgiye ulaşmanın aracı ol-
maya indirgeyen ve sadece kendi araştırmasının so-
nuçlarıyla ilgilenen kafa yapısıyla çatışmasıdır. Çatı-
şa ki bu kafa yapısıyla... bilim tekrardan; " bir mace-
ra ve insanları adeta özgürlüğe ulaştıran cesur bir ha-
reket" olsun.

'Reel Sosyalizm' adına, gericiliğin türlü türlüünü
akılcılaştırarak onlarla barışmak yerine... sosyalistle-
rin önünde de bir başka seçenek olmalı: Nasıl ki bir
zamanlar sosyalizmin ilgi alanı, "düşüncesi ve bilin-
ciyle, maddi ve ruhsal özellikleriyle bir bütün olarak
insandı... ve de insanın kendi çevresine ördüğü mad-
di ve manevi hapisane duvarlarından kurtulup, öz-
gürlüğüne kavuşmasıydı"... Bugün de böyle bir seç-
neğe yönelebilir. Bunun için, ne çağdaş hapisane
duvarlarıyla, ne de ondan daha geri ilkel hapisane
duvarlarıyla barışması gerekmiyor. Sadece insana so-
yut ve yabancılaşmış ekonomik-felsefi, siyasal-poli-
tik... duygulardan yoksun mekanik maddeci ve ide-
alist kategori, kuram ve kavramların tılsımını bozup,
belini kırıp, hümanist, radikal ve köktenci kuram, kıl-
gı, kategori ve eylemini yeniden üretmesi gerekiyor.

Sosyalizmin; radikal-köktenci... kuramı, kategori-
si, eleştirisi ve eylemiyle insancıl bir tarzda yeniden
üretiminin kolay bir iş olduğunu ve birkaç yılda üst-
sinden gelinebileceğini iddia etmeyeceğiz. Maalesef;
neredeyse atomlarımızı dek çözüldüğümüz, dibe vu-
rup güçten-takattan düştüğümüz... cehaletimizi çok
sevip, içi boş kuru-sıkı sloganların gölgesine püskür-
tildiğimiz koşullarda, uzun ve zorlu uğraşlarla an-
cak başarılabılır bir vazifedir bu. Yine de bir sosya-
list olarak bu dünyada, sonu ölümle noktalanmış kısa-
cık bir hayatı yaşamak anlamlı olabilecekse eğer, bu
anlam ancak; zorlu ve uzun böylesi bir uğraşa kalkış-
makla olabilir... pragmacı bir kafa yapısıyla; 'gerçekçi

politika' yapma adına, aptallaştırılıp insan hurdaliğı-
na döndürülmüş yığınların gerici ve budalaca istem-
leri ve eylemiyle barışmakta değil!..

Gayya kuyusuna daha bakmadan korkan... içi boş
slogan ya da ironilerin gölgesinde horlayan, egemen-
lik dünyasında aşırı misali zararsız bir mikrop, zalimin
fırcasından bulaşan herhangi bir renk tonu olmayı
tercih eden sosyalist; çoktan ölmüş-tarihe gömülmüş
demektir. Yaşıyor gibi yapmaktansa, gidip intihar et-
seler... numaradan ibaret 'maddi' varlıklarına da son
verseler daha iyi. Kimin ne hakkı var yaşamı küçük
düşürmeye... 'gerçekçilik' adına itaatsizliği, radika-
lizmi ve köktenciligi haddini bilmezliğe yorumlama-
ya? Gericiliğin türlü türlüyle barışıp, aptallığı kut-
samaya kimin ne hakkı var?

Koca evrende bir toz zerreciği kadar küçük, mil-
yonlarca yıllık insan yaşamı içerisinde ömrümüz göz-
kırpma süresi kadar kısa olsa da... evrenin ve zama-
nın efendisi gibi davranmalıyız! Finans/teknoloji ve
meta üretimi alemini ve onların askeri/siyasal yönetsel
kurumlarını ürkten... "itaatsiz, devrimci, yıkıcı
ve tahrip edici... yerleşik kurumlar ve keyifli alış-
kanlıklara karşı acımasız... vicdanına güvenen; yetki-
ye karşı kayıtsız, çağların denenmiş bilgelğine uy-
mayanlara karşı sert... Gayya kuyusuna bakar ama
korkmaz" olmalıyız! Kalkışmalıyız zorlu bir uğraşa...
Olasaksa eğer bugün, bir sosyalist olarak yaşamın
anlamı; görkemli ve özgür... gurur duyulacak, pırıltı-
lı bir yaşam olmalı bu!

Belki başaramayacağız... sosyalizm gibi bir sos-
yalizmi üretmeye ömrümüz yetmeyecek. Milyonlar-
ca yıldır bu gezegende yaşayabilen insanlık, birkaç
yüzyıl içerisinde püskürtülecek yaşamdan... gökteki
kuşu, sudaki balığı, yerdeki karıncasıyla birlikte. Bu
böyle olsa bile, biz yaşamalıyız... görkemli ve özgür-
ce, gurur duyulacak pırıltılı bir yaşamı!

"Bu zamanda özgür bir yaşam olmaz!" demeyin.
Olur... olur! Nasıl ki; prangaya vurulmuş şair, şiirin-
de sevgiliyle buluşup sevişebiliyorsa, aynı biçimde
çağdaş dünyanın çarpıtılmış kavramlarına, sahte ve
keyifli yaşam alışkanlıklarına itaat etmeyerek daha
bugünden özgürlüğümüzle buluşup görkemli, özgür,
gurur duyulacak pırıltılı bir yaşam sürdürebiliriz...

Kürtler, Türkler ve Amerika...

Can Cemel

Soysuzluğun erdem sayıldığı, baş eğmenin yüceltilerek kılıflara sarmalandığı, onurun bir tas çorbayla alınıp satılır bir meta haline getirildiği bir çağda; Amerikan menşeli her uygulamanın müdavimi olmayı kendine görev edinen ve bunu yüce Türk milletine hizmet aşkıyla taçlandırarak egemen icraat ve onun söylemi; Bizans oyunları ile kendine alan açmaya çalışırken, kafasına çuvalların geçirilmesine de engel olamamaktadır. Bir ülkenin ve halkının kendi kaderi üzerindeki hakkını hiçe sayarak ve tüm dünyanın gözüne batırarak giriştiği işgalin sonrasında, bir baktığına üzerinde manevra yaptığını -geçte olsa- anlamaya başlayan Amerika'ya yaranmaya çalışan ve onun yağma hesaplarından medet uman; o karmaşadan -bir halkın sefaletine ve kırimına rağmen- pay kapmayı, kendine erdem sayan uşaklar tayfası; bir yandan da Kürtlerin elde edebileceği her türden avantajın önüne geçmek için oyunlar tezgahlamaktadırlar.

Güney Kürdistan'da karmaşa ve kaos yaratmak, etnik çatışmaları, silah ve bomba eğitimi verdiği Türkmenler üzerinden uygulamaya koymak; böylelikle Kerkük'e ve Musul'a dair arzularını tatmin etmeyi sürdürmüş olmak; olası Kürt federasyonuna engel olmayı da sağlamış olmak! Irak'ın yağmalanmasında ortaya çıkan kelepirden pay kapmak! Bütün bunlar, Türk egemenlerinin resmi politika olarak arka planda işfa ettiği/etmeye çalıştığı uygulamalardan bir kesiti yansıtmaktadır.

Amerikan politikasının gerçek yüzü; Amerikan çıkarlarının her ne pahasına olursa olsun, hangi devletin, hangi halkın yok edilmesi pahasına olursa olsun korunması ve güçlendirmesini ifade etmektedir. Bu politikalar; tek tip uygulamaları ifade etmemektedir. Her alanın, bölgenin; her bir zamanın kendi koşullarına uygun olarak değişim gösterebilmektedir. Bölgesel çatışmaları, etnik ve yerel çatışmaları, bu 'yüce' çıkar için oldukça iyi kullanmayı da ihmal etmeden; Türklere de bu uşaklığın en alasını dayatarak, kendi kalyanlarını oluşturmaya çalışmaktadır. Bunun için Türkiye'nin veya her hangi bir başka devletin iç sorunlarını da bu genel stratejiye uygun olarak ele almaktadır. Bir an terörist dediğini, başka bir anda yüce müttefik olarak ele alabilmekte, yüce müttefiklerini bir anda çıkarlarının arka planına itebilmekte tereddüt etmemektedir. Bu sermayenin ve sermaye güçlerinin genel doğasına uygun bir tutumdur ve bunda şaşırıcı olan hiçbir şey de yoktur.

Türkler, bu büyük oyunda figüran rolü ile ödüllendirilmişlerdir. Irak'ın işgali süreci ile birlikte, figüranların rolü

tehlikeye girdi. Bölge üzerindeki çatışmalar, pay kapma hesapları ile keskinleşti. Türkiye'nin stratejik müttefikini -kısmen de olsa- zorda bırakması, kuzey Irak üzerine yapılan hesapları bir anda ters yüz etti. Sadece buradaki hesapları değil; aynı zamanda Türkiye'nin on yıllarca süren Kürt isyanını bastırma hesaplarını da etkileyen yeni gelişmelere vesile olmaya başladı. Amerikanın, küçük bir İsrail yaratma hesaplarıyla baktığı Irak Kürdistan'ının rolü, Türkiye'nin stratejik konumunu zedelemeye başladı. Güneyli Kürtlerin, büyük işgalci ve yağmacı Amerikan güçlerine surlarını yaslayarak elde ettikleri 'zaferin' onursuzluğunu bir yana bırakırsak; TC'nin karşısında büyük avantajlar elde etmiş olmanın rahatlığını yaşamaya yeni başlamışken; Türkiye'nin -her türden yöntemi kullanarak- bu bölgeyi rahat bırakmayacağını da bilmektedirler. Bu yüzden gizli hesaplar, iç çatışmalar, ayak oyunları bitmek tükenmek bilmeyecektir.

Amerikanın; gelişen işgal karşıtı, ulusal Irak direnişini bastırması mümkün görünmemektedir. Direniş, gücünü Irak halkının varlık zemininden, onun meşrutiyetinden almaktadır ve bu direnişin, giderek daha da geniş bir bileşenle ve daha yaygın bir hal alarak devam edeceği kesin gibi görünmektedir. Bu durum, Amerikanın,, görece daha rahat bir alan olan Irak'ın kuzeyine, yani Kürt bölgesine yerleşmesi, bu alanı kendi güvenli bölgesi olarak organize etmesine; Irak içlerindeki olası büyük karmaşalarda, kuzeye doğru çekilerek, yeni bir İsrail'i Irak Kürdistan'ı haritası üzerine oturtması büyük bir olasılık dahilinde. Bu yüzden bu bölgede Türkiye'nin girişeceği her karşı hareketin kafasına, çuval geçirmekten de geri durmayacaktır.

Kürt 'tehdidini' bir heyulaya çeviren TC'nin, ne yazık ki hesapları Bağdat'ın kapsından geri dönmektedir ve Türkiye, oluşan bu yeni paradigma karşısında iflas edişini, çeşitli oyunlarla alt etmeye çalışmaktaysa da bunu başaramamaktadır. İçte Kürtleri yok sayma, onları şiddetle uslandırma, bu olmazsa birkaç alegorik ritimle kündeye getirmeye çalışma siyassası devam etmektedir ve bu çıkmaz; yeni sorunlar yaratmaya devam edecektir. KADEK güçlerini eritme ve tümünden etkisizleştirerek tasfiye etme planlarını bir yanı sıra Amerikanın akıl hocalığına ve onun arabuluculuğuna dayandırmaktadır; fakat öte yandan, Amerikanın KADEK'in varlığından çıkaracağı stratejik hesapları görememe fukaralığına sahip bulunmaktadır. Amerikanın bu çatışmaları kendi yüce çıkarları için dizayn edeceği, en azından etmeye çalışacağı su götürmez

bir gerçektir. Bunun karşısında, kafasına çuvalar geçirilerek onursuzlaştırılan Türk egemenlerinin, halklara barış ilan etmek yerine, onlarında hala aynı vampirvari yöntemlere baş vurmasının kaçınılmaz olduğu ve bunların tümünün beyhude bir çırpınış olmaktan öteye gitmeyeceği açıktır.

Türkiye, iktisaden içinde bulunduğu güçsüzlükten ve bağımlılık ilişkisinden, IMF'nin güdümünden dolayı, Amerikan emperyalizmine baş diremesi olanaklı değildir. Her ne kadar, 'ulusal onur' vb. teraneler dillerde dolıyorsa da, ulusal onuru ayaklar altına alanların buna sahip çıkması olanaklı değildir. Boynuna kadar fosebitik çukurunda olanların kafalarını dik tutmaları, burnunun boka çok yakın olmasından dolayıdır.

Bütün bu çatışma ve karmaşaların esaslı bir yanı da, kuzeyli Kürtlerin sorunları ile biçimlenmektedir. Dört yıllık bir geri çekilme sürecinde, politik ve ideolojik argümanlarını yitiren ve neredeyse tüm sorunu, Öcalan'ın mahkumiyeti ve onun özgürlüğünün elde edilmesi üzerine kurgulayan KADEK güçlerinin, son çıkarılan pişmanlık yasasını ret etmeleri için doğası gereğidir. Bir halkın özgürlüğünü en dip noktalara kadar tırpanlayan ve varlığını, geçmiş tarihinden yalıtarak, kendini inkara varan politik tarzın, yeni bir özgürlük sürecine girmesi olanaksız değil; ama zor görünmektedir. Bunun yanında, Amerikan, Türk, İran ve Güneyli Kürtlerin kısılcığında, diplomatik manevralar ve bir takım ara anlaşmalarla uzun süre ayakta kalması da zor görüldüğünden, kısmi bir silahlı savaş veya yeni bir savaşın olasılık dahilinde olduğunu gösteren kimi kıpırdamalar gündeme geleceğe benziyor. Özellikle de Türkiye'ye verilecek mesajların önemli olduğu, bunlarında silahlı bir tehdidi hatırlatmakla mümkün olduğu sanılmaktadır.

Öte yandan, Kürtlerin varlığının kabul edilmesine dahi tahammül edemeyen Türk ırkçıları ve en azılı faşist cenah; kontrgerilla yöntemlerini ve Kürtler üzerindeki baskıların çeşitli biçimlerini gündeme sokarak; resmi politikanın değişmeyen yüzünü, daha gerçek biçimde ortaya koymaktadırlar. Bu kesim, ordu ve bürokrasi içindeki esas egemen kesimden destek görmekte ve dolaylı biçimde bu çevrelerin desteğini almaktadır. Her ne kadar AB kapısında elli takla atarak kendini kanıtlamaya çalışsalar da devletin onlarca yıllık geleneğinden fazlaca bir esnemeye sahip olmadığı her yaklaşımda görülebilmektedir. Dıştan gelen baskılarla -dil serbestliği, Kürtçe isim, yayın hakkı vb- kimi demokratik hakların elde edilmesi, bu en azılı faşist kesimleri hoşnutsuz etmekte ve sürecin bu kısmi demokratik yanlarının balatlanması için, yeni bir sürece ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

KADEK cephesinde ise durum pek iyi görünmemektedir. Kürtlerin kapsamlı bir demokratik reform paketiyle, belli hakları elde etmesi için verebileceği mücadelenin sınırları iyice daraltılarak; üstelik 'devrimler öldü yaşıyor kapitalizm' sloganları atarak verilecek bir mücadelenin politik ve ideolojik eksenini değiştirmedikçe, Kürtlerin özgürlük mücadelesinin başarı elde etmesi de olanaklı görünmemektedir. Bir daha savaşmayacağız, ya da savaş biz başlatmayacağız, türünden verilen güvenceler; devletin dört yıldır izleye geldiği tarz karşısında ne yapacağını kestiremeyen bir hal almıştır. 'Siyasi genel af'a indirgenen bir silahlı mücadele taktiği, doğaldır ki Kürtlerin özgürlüğünü elde mücadelesi değildir; bu haliyle olması da mümkün görünmemektedir. Devletin icracıları azıcık kafalarını kullandıkça, böylesi bir talebe yanıt verseler; Kürt isyanının tümünden tasfiye olmaması için hiç bir dayanak bulunmamaktadır. Politik argümanları ve dünyaya bakışı kökten değişmiş olan bir hareketin, Kürt realitesini doğru ele alabilmesi olanaklı görünmemekte; bu yaklaşım, devletin inkarcı, ırkçı, yok edici genel yaklaşımlarının uzun vadede yeniden en uç noktalardan işlenmesini kaçınılmaz kılacaktır.

PKK en büyük hatasını, kendi halkına, gücüne, iradesine ve dağlarına güvenmeyi arka plana itip, Avrupa'dan medet ummaya başladığı gün işledi. Şimdi ise; TC'den medet uman, ondan kurtuluş reçeteleri talep eden bu yaklaşımıyla, daha kapsamlı bir tasfiye sürecini, yine kendi elleriyle hazırlamaktadır. Bu sürecinin uzamasının tek nedeni, devletin resmi politikasının zorbacı yanının esaslı koruyucu olması ve yine bu kesimin stratejik hesaplar yapmaktan uzak olması sayesindedir. Kürt halkının özgürlüğü, bir sürecin kısmi haklarıyla eşitlenemeyecek kadar kapsamlıdır ve bu gün için bu türden faşizan bir devlet yapısının bu özgürlüğe asgari ölçülerde de olsa yanıt olması olanaklı değildir. Kuzeyli Kürtler açısından tek seçenek; kendi gücüne, topraklarına, dağlarına ve özgürlük istemlerine güvenmektir. Başka seçeneklere yaslanmak; sadece ödenen bedelleri ve gerçekleri bir eferdiye feda etmekten öteye gitmeyecektir.

Bölgedeki dengeler yeni bir değişim ve dizayn edilme evresine doğru gelişmektedir. Bu yeniden 'yapılandırmanın' en ağır faturasını bölge halkları, en başta da Kürtler, Araplar, Iraklılar ve Türkiye halkları ödeyecek; kazanımları ise Amerika'ya akacaktır. Buna karşı geçerli tek alternatif, halkların birliği ve kardeşliğine dayalı; devrimci bir sürecin, -demokratik ve evrimci kazanımlarını da koruyup geliştirerek- dipten yüzeye doğru akmasıdır. Zorlu süreçlere hazırlanmak, tüm duyarlı insanların görevi durumundadır.

Kamu Hizmetleri 'Tapon' Mal Haline Getiriliyor! GATS Yaşam Temellerimizi Tehdit Ediyor!(*)

Çeviren: Nuri AĞLAN

WTO (Dünya Ticaret Örgütü) bütün ülkeleri; dünya ticaretinde sınırları kaldırmaya mecbur ettikten sonra, GATS anlaşmasında Kamu ve temel bakım hizmetlerini özelleştirmeyi mümkün kılıyor. Özel şirketler böylece, su, hava, gen, tohum, eğitim ve tıbbi bakım alanlarında istediklerini yapabilecekler. İnsanların temel ihtiyaçlarında satılmış olacak. Globalizmin baş aktörleri kapalı kapılar ardında Kamu hizmetlerinin paylaşımını tartışırken, kamuoyunun mümkün olduğunca az haberdar olmasını istemektedirler. GATS'in yürürlüğe girmesi, devlet tarafından sunulan ve kâr amaçlı olmayan kamu hizmetlerinin sonu demektir.

Eğer siz Bolivyalı olsaydınız, GATS konusunda dünyanın neden bu kadar kaygılı olması gerektiğini daha iyi anlardınız. Şöyle bir 2000 yılının başlarına doğru, Güney Amerika'da Bolivya'nın Cochabamba şehrine gidiniz. Dünya Bankası'nın baskısıyla, Bolivya hükümeti Su İdaresini ABD'li özel Su İşletme şirketine sattı. Bu Dünya Bankası'nın Bolivya Ekonomisini modernize -diğer bir deyişle, kamu hizmetleri sektörünü batılı şirketlere peşkeş çekmek- etme planının bir parçasıydı. Halka ise bunun daha iyi ve ucuz bir hizmet için yapıldığının garantisini verdiler.

Son Sınır

Cochabamba halkı gıda için nereye doğru olduğunu çok erken anladı. Yeni şirketin bayrağının Su İdaresi binasının üzerinde dalgalanmasından bir kaç hafta sonra, su fiyatları aşırı derecede yükselmeye başladı. Özellikle kırsal kesimdeki aileler aylık gelirlerinin üçte birini su faturasına ödemeye ayırmak zorundaydılar. Bu, temel gıda için harcadıklarının da üzerinde bir miktardı. Su faturasının yükü çok ağır olmasına rağmen halk için hiç bir alternatif yoktu. Tek alternatif olan içmek için yağmur suyunu biriktirmek ise; bir süre önce hükümet tarafından yasaklanmış, illegal ilan edilmişti. Suyu işleten şirketin amacı hizmet sunmak değil de kâr etmek olduğundan yapılan şikayetleri dikkate bile almadı. Bunun üzerine Cochabamba halkı sokağa çıkmaya başladı. Su İdaresinin özelleştirilmesine karşı Nisan ayının başında yapılan protestolara önce yüzlerce, sonraları ise binlerce insan katıldı.

Dört gün süren genel grev ise şehirdeki yaşamı tamamen durdurdu! Bunun üzerine hükümet geri adım

olarak su fiyatlarını düşüreceğinin sözünü verdi. Sonra kararından tekrar caydı. Bunun üzerine protestolar daha büyük katılımlarla yeniden başladı. Hükümet savaşa halî ilan ederken polis ve asker de göstericilere karşı gözyaşartıcı bombalarla saldırdı. Cochabamba tam bir kaos içine düştü. Protestoların başını çekenlerin hepsi el geçeyarısı gözaltına alınırken, özelleştirmeye karşı çıkan gazeteler de kapatıldı. Yabancı uyruklu bir şirketin kan Bolivya halkından daha önemli olduğundan, hükümetin geri adım atmaya niyeti yoktu. Fakat insanlarda pes etmek gibi bir düşünceleri yoktu. Tam tersine protestolar daha da büyüyerek devam etti. Protestolar sırasında 17 yaşındaki bir gencin askerler tarafından alınır ortasından vurularak öldürülmesinden sonra, hükümet oyunun sona erdiğini anladı. İki gün sonra yeni bir anlaşma yapılarak, Su İşletmesinin tekrar Kamu Hizmeti Sektörüne alındığı, yani kamulaştırıldığı ilan edildi.

1999'da Seattle şehrinde WTO'nun toplantısı yüzbinlerce insan tarafından engelenirken, bunun sadece belli bir süre için olduğu bilinmeliydi. Ahtan gaz bombalarının dumani ve insanlar doğuştan dağılmaz globalizmin son halkası olan GATS (General Agreement on Trade in Service- Kamu Hizmetlerinin Özelleştirilmesi Anlaşması) üzerinde kapalı kapılar arkasında görüşmeler başladı. Dünyayı satılacak bir mal gibi görenler tartışmalarına devam ederken birçok insan GATS'in ne olduğunu dahi bilmiyor. İnsanlar, derinden ve sinsice yürürlüğe konulmaya çalışılan bu anlaşmanın kendilerini nasıl etkileyeceğinin farkında değiller.

Eğitim, sağlık, sosyal yardım kuruluşları, postahane, müzeler, devlet kütüphaneleri ve ulaşımın özelleştirilmesi anlamına gelen GATS anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle kâr etmekten çok halkın çıkarları için verilen bu hizmetler özel şirketlere peşkeş çekilecektir.

130 ülkede yürürlüğe girecek olan GATS, eğer 2000 yılında yürürlüğe olsaydı, Cochabamba halkının verdiği mücadellenin sonucu zafer değil yenilgi olacaktı. Anlaşmaya göre; Bolivya hükümetinin Su İdaresini tekrar kamulaştırması illegal bir davranış olarak sayılacaktı!

(*) Haude Barlow-Kanada: bu yazı, Almanya'da iki ayda bir yayınlanan "raum und zeit" adlı derginin Temmuz/Ağustos(sayı 118) sayısından çevrilmiştir(özetlenmiştir)....

İşçi Sınıfı Hareketi ve Devrimci Komünist Partisi-II

Kemal GÜNEY
PARTİ NEDİR?

"Süreçleri incelemeyen önce şeyleri incelemek gerekiyordu. Bir şeyde meydana gelen değişiklikleri gözlemeyen önce, şu ya da bu şeyin ne olduğunu bilmek gerekiyordu."

(Engels, Klasik Alman Felsefesinin Sonu Sf. 52)

Kelime anlamıyla parti, "taraf", "yan" ya da "ayırma" demektir. Dolayısıyla, en genel anlamıyla partiyi, kendini ötekilerden ayıran ve siyasal iktidar için savaşıma koyulan insan toplulukları olarak tanımlayabiliriz. Yani devlet yönetimini ele geçirmek ve yönetmek için bir araya gelmiş siyasal topluluk olarak tanımlayabiliriz.

Modern anlamıyla parti, çıkar ve amaç birliği temelinde bir araya gelmiş insan topluluklarının, siyasal iktidarı ele geçirmek ve yönetmek üzere bir program ve tüzüğe dayalı, hareket eden organ ve mekanizmaların bütünü olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla parti; hem egemen sınıflar, hem de ezilen ve sömürülen sınıflar açısından bir mücadele ve yönetim aygıtıdır.

Modern anlamıyla partinin tarih sahnesine çıkışı, kapitalizmin tarih sahnesine çıkıp gelişmesini takip eder. Gerçi, kapitalizm öncesi toplumsal formasyon da, içinde "yönetmek" iktidarda güç sahibi olmak amacıyla güçlü kişiler etrafında kümelenmekle ortaya çıkıyordu. Ancak bunlar parti niteliği değil, klik niteliği taşıyordu.

Modern partilerin ruşeym halinde şekillenışı, burjuvazinin feodalizme karşı iktidar mücadelesine girdiği süreçler içinde başlar. Burjuva demokratik iktidarların kurulduğu ülkelerde ise, bir yandan burjuva kesimler arasında iktidarı kullanılması ve iktidar nimetlerinin paylaşılmasının bir aracı olarak, öte yandan halkın burjuvazinin peşine takılması, sistem içinde tutulması/uyutulması için kullanılan önemli, etkin bir araçtır. İdeal burjuva demokrasilerinde, iki güçlü parti olmuştur. Bunlar seçimle iktidara gelir, seçimle iktidardan gider. Halkın tepkilerini düzen içinde ustaca eritirler. Bunun en çarpıcı örneğine ABD ve İngiltere'de rastlanır. İngiltere örneği daha klasik ve daha idealdir.

Zira bu partilerden birisi "burjuvazinin partisi" öteki de sözlümona işçi ve emekçi yığınlarının partisidir.

Ancak sistemin geleceği ciddi bir tehdit altına düştüğünde, Almanya ve İtalya'da olduğu gibi, Mussolini ve Hitler'in faşist partileri örneğinde çarpıcı şekilde görüleceği üzere, burjuvazinin bir kiliği, partiyi iktidarı tek başına ele geçirip yönetme aracı olarak da kullanabilir. Böylelikle geniş halk yığınlarının yanı sıra burjuvazinin bir bölümünün de baskı altına alındığı, tek parti diktatörlükleri ortaya çıkabilir. Ya da Kemalist Türkiye örneğinde olduğu gibi tek parti, iktidar aygıtının önemli ve belirleyici bir parçası haline getirilir; diktatörlüğe, demokratik görünüm kazandırmak için diktatör tarafından ikinci bir parti kurmak da denenebilir...

İşçi sınıfı partilerine gelince; onların amaçları gibi, diğer bütün özellik ve nitelikleri burjuva partilerinden farklıdır. Bu partilerin tarih sahnesine çıkışı, işçi sınıfının sermayeye karşı kendiliğindenci-sendikal mücadelelerinin-yetersizliğinin ve bu başarılı sonuçlar alamayacağının görülmesi ve kapitalist sistemin işçi ve emekçi yığınlarından yana bir bakış açısıyla çözümlemeye başlamasıyla birlikte olmuştur. Ki bunlar birçok durumda, parti özelliği dahi taşımayan küçük "komplo" örgütleri özelliği gösteriyordu.

İŞÇİ SINIFI PARTİLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI I. ve II. ENTERNASYONAL DÖNEMİ

Marks ve Engels 1848 Alman Devrimi dönemlerinde partiyi politik eğilim bu temelde bloklaşma olarak algılıyorlardı. O dönemde, toplumda sistemi değiştirmek isteyen politik eğilimler demokratik blok olarak bir araya gelmişlerdi. Ayaklanmanın bastırılması, yani devrimin burjuvazinin feodallerle uzlaşarak bastırılmasından sonra, işçi sınıfının bağımsız örgütlenmesi fikri, onlar için önem kazanmaya başlamıştı. 1847'de devrimci proletaryanın ilk uluslararası örgütü olarak "Komünistler Birliği" oluşturuluyordu. Bu oluşumu, değişik ülkelerdeki işçi örgütleri, Londra'da bir araya gelerek gerçekleştiriyordu. Bir kongere ile birliğin kuruluşu ilan ediliyordu. Marks-Engels bu birliğe yaptıkları

çağrıda: "İşçi partisinin eğer 1848'de olduğu gibi sömürülme ve burjuvazinin kuyruğuna takılmak istemiyorsa, mümkün olan en örgütlü, en tek parça ve en bağımsız biçimde" davranması gerektiğini söylüyorlardı.

Ancak Alman Devrimi deneyiminde edindikleri bu fikri, I. Enternasyonal'in Paris Komünü deneyimi öncesi dönemde gündeme getirmiyorlar. Bunun başlıca iki nedeni olabilir. Birincisi, I. Enternasyonal'in aşağıdan gelen bir dalga üzerinde oluşturulması, hareketin farklı ülkelerdeki bölükleri arasında farklı eğilimlerin bulunması, ama buna rağmen hareketin birleştirilmesi amacı güdülerek hareketi yönlendiren kesimlerin bir araya gelerek I. Enternasyonal'i kurmaları. İkincisi, Kapital'de ekonomik-toplumsal sürecin, nesnel zorunluluklar tarafından belirlenen, öznesi olmayan bir süreç olarak çözümlenmesi, dolayısıyla iradi ögenin ister istemez bu kaçınılmaz-nesnel gelişme tarafından belirlenip kendine tabi kılınacağı fikrine varılması.

Komünistler Birliği içinde yer alan Marx ve Engels, bu örgütlerin program ve tüzüğünü de hazırlarlar. Ki bunun adı, Komünist Parti Manifestosu'ydu. Birliğin amacı, burjuva egemenliğini, dolayısıyla burjuva toplumuna son vermek; sınıfların ve özel mülkiyetin ortadan kaldırılacağı; sömürü, soygun ve anarşinin son bulacağı, yeni toplumsal bir düzen kurmaktır. Birlik, varlığını, 1852'ye kadar korumuştur. Daha sonra 1864'te I. Enternasyonal'in oluşumuna önderlik edenler, yine bu birliğin önderleri olmuştur.

"Enternasyonal, sosyalist ya da yarı-sosyalist mezheplerin yerine işçi sınıfının etkili bir savaş örgütünü koymak amacıyla kurulmuştur. İlk tüzüğünde ve açılış konuşmasında bu ilk bakışta görülür. Öte yandan tarihin seyri, mezhepler düzenini paramparça etmiş olmasındaydı, enternasyonal kendini kabul ettiremezdi. Sosyalist mezheplerin gelişmesi ile gerçek işçi hareketlerinin gelişmesi daima ters orantılıdır. Bu mezhepler (tarihsel olarak) varlıklarını gerekli ve haklı sayabildikleri sürece, işçi sınıfı henüz özel bir tarihsel hareket için olgunlaşmış değildir. Bu olgunlaştığı anda, bütün mezhepler, özlere bakımından gerici bir nitelik kazanırlar. Bununla birlikte Enternasyonal, tarihinde tarihin her yerde gösterdiği şeyin yenilendiği görüldü. Eskimiş olan şey, yeniden dirilmeye, yeni benimsen biçim içinde tutunmaya çalışır." (Marx'ın Balte'ye 29 Kasım 1871 tarihli mektubundan Gotan ve Efrut Program Eleştirisi S. 116)

Marks, 1866'da Enternasyonal'in ilk toplantısında gönderdiği bir yazıda onun işlevini şöyle açıklıyor:

"Uluslararası işçi birliğinin işi, işçi sınıfının kendiliğinden hareketlerini birleştirmek ve genelleştirmek olup, ne olursa olsun herhangi bir doktriner sistemi dikte etmek ya da dayatmak değildir. Bu yüzden kongre, özel bir kooperatif sistemi ilan etmeyip, birkaç genel ilkeyi açıklamakla yetinmelidir." (S. Yazılar, C.2 s. 97)

Onlar, Enternasyonal'in temel ilkesini "Paris Komünü deneyiminden sonra da dayanışma" olarak görürler: "...Yaşam dolu bu ilkeyi bütün ülkelerin tüm işçileri arasında sağlam bir temel üzerine oturtmalıdır ki, amaçladığımız büyük hedefe ulaşmayı başaracağız. Devrim dayanışma gerektirir. Paris proletaryasının yüce ayaklanmasına tekabül eden büyük devrimci hareket, bütün merkezlerde, Berlin'de, Madrid'de ve öteki yerlerde görülmüştüğü için düzen Paris Komünü, bunun bize öğreten büyük örnektir." (Seçme Yazılar, s. 351)

Marks ve Engels'in parti anlayışı, işçi sınıfı mücadelesinin deneylerinin artışı ve bu deneylerden çıkartılan derslere paralel olarak gelişmiştir. Onlar partinin işçi sınıfına dönük pratik faaliyetlerine Enternasyonal'in Komün öncesi döneminde çok sınırlı işlevler yüklemişlerdir. Bunun önemli nedenlerinden birisi de belki, onların işçi sınıfının kendiliğindenci eyleminin siyasal iktidar mücadelesine sıçrayacağını beklemeleridir. "Sınıf bilinci, kapitalist üretim tarzının öz doğasında yatan uzlaşmaz karşıtlığın bir ürünü olarak patlak veren sınıf savaşımı, işçi sınıfının sınıf bilincinin geliştirdiği bir tür fidanlık ve giderek tarla olma işlevi görür." (Marks, Kapital c. 1, s.16)

Aslında sınıfın bağımsız bir toplumsal devrim hareketi haline gelmesi için partinin gerekliliğini görüyorlar. Teorinin gerekliliği zaten belli, ancak sınıfın kendiliğinden hareketinin siyasal bir hareket haline gelmesinde partinin pratik işlevi ve rolünün ne olacağı pek belirgin değildir. Marks için belirgin olan yaygın, yoğun ve vahşi sömürünün kaçınılmaz sonucu olarak açlık, sefalet, yoksulluk, sınıf bilincinin gelişmesinde ve sınıfı harekete geçirmesinde nesnel bir manevra işlevi görmesidir: "Kapitalist üretim süreci antagonist niteliktedir." "Çatışma modern sanayi arasında" olur. (Kapital c.1, s. 371)

"Sanayinin, burjuvazinin elde olmayarak tefekkür ettiği ilerleyiş emekçilerin rekabetten ileri gelen yahtıllıklarının yerine, birlikteliklerinden ileri gelen devrimci dayanışmalarını koyar. Demek ki büyük sanayinin gelişmesi, burjuvazinin ayakları altından bizzat ürünleri, ona dayanarak ürettiği ve mülk edindiği temelli çeker alır. Şu halde, burjuvazinin ürettiği herşeyden

önce kendi mezar kazıcılarıdır. Kendisinin devrilmesi ve proletaryanın zaferi, aynı ölçüde kaçınılmazdır." "Bugün burjuvazi ile karşı karşıya gelen bütün sınıfların içerisinde yalnızca proletarya, gerçekten devrimci bir sınıftır. Öteki sınıflar büyük sanayi karşısında eriler ve en sonu yok olurlar: Proletarya ise onun özel ve temel ürünüdür..." (Komünist Manifesto'dan aktarılıyor Kapital c. 1, s. 783) Çubuk, ekonomik determinizme kapı aralayacak yönde bükülüyor.

Ancak yine de Uluslararası İşçi Birliği'nin genel tüzüğünde, "İşçi sınıfının kurtuluşunun işçi sınıfının kendi eseri olması gerektiği" belirlemesi yapıldıktan sonra, "Bu büyük amacı hedefleyen çabaların, her ülkedeki emeğin farklı bölümleri arasında anlaşmanın eksik oluşu ve değişik ülkelerin işçi sınıfları arasında kardeşçe bir birlik bağının bulunmaması yüzünden bu güne başarısız kaldığı" ifade edilir.

Kısacası 1848 Devrimi'nin başarısızlığa uğramasının nedenlerini araştırırken işçi sınıfı hareketinin başarılı olabilmesi için, bağımsız siyasal bir partinin gerekliliğini ortaya koyuyorlar. Paris Komünü deneyi ise onları, bu partinin işlevleri üzerinde düşünmeye ve sonuçlar çıkarmaya götürüyor. Dolayısıyla Komün deneyi onların Proletarya diktatörlüğü ve proletarya partisi konularındaki düşüncelerinin gelişim sürecinde sıçramalar yaratan bir pratik olmuştur. Bu deney ışığında Proletarya diktatörlüğü ve özellikle Proletarya partisi konseptleri, toplumsal devrim sürecinde yerli yerine oturtulmaya başlamıştır. Pratikten öğreniyorlar ve öğrendiklerini, pratiğin yolunu açmak için yine pratiğe götürüyorlar.

Zira Eylül 1871'de gerçekleştirilen Londra Konferansı'yla Enternasyonal tüzüğüne yapılan eklerden birisi de şu olmuştur:

"Proletarya mülk sahibi sınıfların kollektif gücü karşısında, ancak mülk sahibi sınıflar tarafından kurulmuş eski partiler karşısında ayrı siyasal bir parti haline gelirse bir sınıf olarak davranabilir.

Proletaryanın siyasal bir parti haline gelmesi toplumsal devrimin ve onun nihayi hedefinin sınıfların kaldırılmasının zaferin güvence altına alınması için vazgeçilmezdir.

İşçi sınıfının iktisadi mücadelesi ile zaten sağlanmış olan güç birliği bu sınıfın elinde kendisini sömürerlerin siyasal iktidarına karşı mücadelesinde de bir manivela olmalıdır.

Toprak ve sermaye beyleri iktisadi tekelini savunmak ve sürdürmek ve emeği köleleştirmek için hep siyasal ayrıcalıklardan yararlandıklarına göre, proletaryanın

büyük görevi siyasal iktidarı ele geçirmek olmalıdır." (Marks-Engels, SY, c. 2, s. 347-48)

Dolayısıyla, Komün Deneyi, kurumsal düzeyde, toplumsal devrim sürecinde iradi ögenin rolü ve öneminin kavranmasında sıçrama yaratmıştır: "Devrim en yüce siyasal eylemdir. Ve devrim isteyen kişi onu gerçekleştirmenin aracını da, yani devrimi hazırlayan ve işçilerin devrimci bir eğitilmiş geçmelerini sağlayan - ki bu olmaksızın, işçilerin savaşın hemen ertesi günü Faure 'lerin ve Pyat'ların ağına düşmeleri kesindir, siyasal eylemi de istemek zorundadır. Ama bizim siyasetimiz işçi sınıfı siyaseti olmalıdır. İşçi Partisi, hiç bir zaman herhangi bir burjuva partisinin kuyruğu olmamalıdır, kendi hedefine, kendi siyasetine sahip bağımsız bir parti olmalıdır." (Engels, SY, c. 2, s. 294-95)

Lenin'in parti ve devrim teorisi işte bu teorik ilkeyi kendisine çıkış noktası yapmış, özellikle Alman SDP (Sosyal Demokrat Parti) deneyinden öğrenmiş bu ilkeyi Rusya özgülünde geliştirmiştir. Burada uzun uzun alıntılar almamızın bir nedeni, Bolşevik Parti ve devrim teorisini tamamen Lenin'in icat ettiği türden yanlışlamaları ortadan kaldırmak; diğer nedeni de Lenin'i bu noktalarda Marksizim'den koparmak isteyen ekonomik determinist yanılı ve saptamaların gerçek dışılığını göstermektir:

Engels, Proudhon ve Konut Sorunu üzerine Ek'te sınıf partisi ilişkisi sorununu Alman SDP özelinden çıkararak şu şekilde ortaya koymuştur:

"... Alman SDİP, yalnızca bir işçi partisi olduğu için, zorunlu olarak bir sınıf politikası, işçi sınıfının politikasını izlemektedir. Her bir siyasal partide devlette kendi yönetimini kurmaya yöneldiği için, aynı nedenle Alman SDİP'de zorunlu olarak kendi yönetimini, işçi sınıfının yönetimini, dolayısıyla 'sınıf egemenliği'ni kurmaya çalışmaktadır..." (SY, c. 2, s. 452)

1. Enternasyonal'in kuruluş girişimini başlatanlar özellikle Fransa ve İngiltere'nin önde gelen sendikacılarıdır. Marks'ı bunlar çağırır. Ve daha sonra Marks, Enternasyonal'in önemli liderlerinden biri haline gelir. Enternasyonal'in kuruluşu Avrupa'da kendiliğindenci işçi hareketinin yükselmeye başladığı bir döneme teka-bül eder. Dolayısıyla onun gündeminin en temel maddesi, bu hareketleri bir tek örgüt çatısı altında, yani Dünya Komünist Partisi önderliğinde birleştirmektir. Ve birleşik işçi hareketiyle, sistemin merkezlerinde sermaye iktidarlarını alaşağı edip dünya devrimini gerçekleştirmektir. O dönemde, Enternasyonal'in gündeminde olan diğer önemli konular, Amerikan iç savaşında

kuzeyi desteklemek, Polonya'nın bağımsızlığı, İtalyan Birliği gibi uluslararası sorunlara ilişkin konulardı.

Enternasyonal, çok renkliliğe sahipti. Onun gücünün önemli bir bölümünü, İngiliz sendikal hareketi oluşturuyordu. Ki bunlar en sağda yer alıyorlardı. İkinci gücü, Fransız sendikaları oluşturuyor. Bunların çoğunluğu da Praudhonicuların etkisi altındaydı. Diğer önemli bölükleri Almanya'da Lassalcılar, İspanya ve İtalya'da anarşistler oluşturmaktaydı. Bu çok renkli heterojen yapı kısa zaman içinde yerini çok başlılığa bırakıyordu. Bu Enternasyonal'in en büyük zaafını en zayıf yanını oluşturuyordu. Fıllı olarak sona erişi nedini de bu çok başlılık ve bu ideolojik ayrılıkların enternasyonalin içini, savaş alanına çevirmesi oluşturuyordu.

Buna rağmen bu çok parçalılık aynı zamanda onun güçlü yanını da oluşturuyordu: Bir araya gelmek için tek ideoloji-tek çizgi vb. şart koşulmadığı için, işçi sınıfının çeşitli kollarını tek, merkezi bir çatı altında toplamasını sağlıyordu. Dolayısıyla böylesi merkezi bir birlik olarak, Avrupa'daki işçi eylemlerinde önemli rol oynamıştır. Kuruluşundan 4-5 yıl sonra üye sayısı 800 binlere ulaşmıştır.

Engels, Enternasyonal'in siyasal açıdan ilk önemli başarısını Paris Komünü olduğunu söyler. Ruh bakımından Komün'ü Enternasyonal'in çocuğu olarak değerlendirir.

Marks-Engels, parti içinde farklı siyasal eğilimlerin ortaya çıkmasını, işçi sınıfı içindeki farklı eğilimlerin parti içine doğal bir yansımaları olarak görüyorlardı. Hiç kuşkusuz sözlü edilen parti dünya Komünist Partisi-Enternasyonal, işçi sınıfı da dünya işçi sınıfıdır. Ve aynı şekilde güçlenen sınıf hareketinin bu ayrılıkları ortadan kaldıracak, keskinleşen mücadelenin işçi sınıfı bölüklerini bütünleştireceğini, dolayısıyla zorunlu olarak partinin de bütünleşeceğini öngörüyorlardı. Komün deneyi; onları bu düşüncelerini yeniden ele almaya götürdü. bunun bir sonucu olarak kendi ilkelerine dayanacak komünist nitelikte bir enternasyonal fikrini öngörmeye başladılar.

"Her ne kadar Enternasyonal, Paris Komünü'nü tezgahlamak için serçe parmağını bile aynatmadıysa da bu böyledir. (Yani Komün ruh bakımından enternasyonalin çocuğudur-bn) Komün ile birlikte Enternasyonal, Avrupa'da manevi bir güç durumuna gelir gelmez, kavga başladı. Her eğilim, başarıdan kendi açısından yararlanmaya kalkıştı. Kaçınılmaz çöküş geldi çatı. Eski geniş program temeli üzerinde çalışmalarını fiilen sürdürmeye gerçekten hazır olan kimselerin -Alman

Komünistlerinin- artan gücünü kıskanan Belçikalı Praudhonicular, Bakunüncü serüvencilerin kollarına atıldılar. Nitekim Lahey Kongresi'yle sonu gelmiş oldu. Gerçekten de bu, her iki yan için de sondu. Enternasyonal adına bir şeylerin yapılabileceği biricik ülke Amerika'ydı. Ve yerinde bir kararla, en yüksek organ oraya nakledildi. Şimdi saygınlığı orada da tüketilmiştir. Ve bundan sonra Enternasyonale yeniden hayat verebilmek için herhangi bir çaba içine girmek, kuvvet israfı olurdu. Enternasyonal bir yünden -geleceğin bulunduğu yünden- on yıl süre ile Avrupa tarihi üzerinde egemen olmuştur. Ve geçmiş çabalarına gururla bakabilir, ama eski biçimiyle, ömrünü, gerektiğinden fazla bile sürdürmüştür. Eski tarzda yeni bir enternasyonal bütün ülkelerin proleter partilerinin ittifakını canlandırmak için, tıpkı 1849'dan 1864'e kadar olduğu gibi, işçi hareketinin genel olarak yıkıma uğraması gerekir. Oysa proletarya alemi pek büyümüştür, pek genişlemiştir. Öyle sanıyorum ki bundan sonraki enternasyonal, -Marx'ın yapıtlarının bir kaç yıl etkisini göstermesinden sonra- doğrudan komünist nitelik taşıyacak ve bizim ilkelerimize dayanacak..." (s. 125 Gotha ve Erfurt Programının Eleştirisi)

Kısacası I. Enternasyonal, tarih sahnesinden gelip geçerken ilk "Dünya Komünist Partisi" olarak; örgütlenme anlayışı bakımından, genel çerçevenin çizilmesini de getirdi: Bütün üyeler, bu birlik merkezinin bireysel olarak doğrudan üyeleri. Aynı zamanda her ülkedeki seksiyonun kendi merkez komitesi bulunuyordu. Bunların üzerinde de genel konsey yer alıyordu. Yönetim organları seçimle oluşturuluyor. Her yıl düzenli kongreler yapıyordu.

Marks ve Engels, partiyi bir amaç olarak değil, siyasal eylemi koordine ederek burjuvazinin iktidarını alaşağı edilmesinin bir aracı olarak görüyorlardı, üretim sürecinin antagonist niteliğinin kaçınılmaz olarak iktisadi hareketi doğuracağını bu kendiliğinde ve kaçınılmaz şekilde gelişen iktisadi hareketin, ister istemez bir noktadan sonra siyasal nitelik kazanacağını öngörüyorlardı. Parti işte bu hareketler arasında koordinasyon ve dayanışma sağlayarak sermaye iktidarını devirecek bir güce kavuşturacaktı. Çünkü bu onların sınıf mücadelesini ve devrim anlayışlarıyla komünist hedeflerinin pratiğe yansımalarıydı. Onların devrim anlayışı şu iki temel dayanak üzerinde yükseliyordu: Üretim sürecinin öz doğasında mevcut olan antagonist sınıf çelişkisi ve çatışmasının görece kısa zamanda, iki temel sınıf arasındaki kutuplaşmayı kaçınılmaz olarak

kapitalizmin varlığına son verecek bir devrim aşamasına götüreceği, dolayısıyla işçi sınıfının sermayenin egemenliğine son vereceği; ikinci olarak, bu devrimin dünya çapında bir devrim olacağıydı. Bu vb. nedenlerden dolayı varlığını kesintisiz olarak sürdüreceği bir işçi partisinin sınıfa dönük politik faaliyetleri, onların gündeminde olmamıştır. Komün deneyi bu konuyu, onların gündemine soktu; parti, aynı zamanda sınıfı eğiterek siyasal hareketin devrimin hazırlanmasının bir aracı olmalıydı.

1872'de, Enternasyonal'in varlığının fiilen son bulmasından sonra, Marx ve Engels herhangi bir parti içinde yer almadılar. Keza bu dönem, Avrupa ülkelerinde ulusal ölçekte sosyal demokrat partilerin kurulduğu dönemdir. Alman SDP'ne yakınlıkları bilinmekle birlikte genel olarak partiler üstü bir tutum takınmayı uygun buldular.

Gerek gördüklerinde bu partilere müdahale ettiler, yanlışlarını göstermeye çalıştılar. 1875'de Alman SDP'nin Lasalcılarla birleşmesine karşı çıkmaları, buna bir örnektir. Ve bu örnek, aynı zamanda onların parti içi sınıf mücadelesi olgusuna gözlerini diktiklerine tanıklık edecekti. Onlar bu süreçte sınıf mücadelesini yadsıyan -ki 1879'da Alman partisi içinde böyle bir grup ortaya çıkmış bulunuyordu- Reformcu görüşlere karşı çıkıyorlar, reformcu görüşlerin partiye alınmasını onaylanmıyorlardı. Ancak yine de partinin bütün sınıfı temsil ettiğini, dolayısıyla sınıf içinde ortaya çıkan farklı eğilimlerin kaçınılmaz olarak parti içine de yansıtılacağını, bunun da nesnel bir olgu olduğunu düşünüyorlardı. Ancak buna karşılık reformculuktan arınmış devrimci temelde bir parti birliğini öne çıkarıyorlardı. Partinin devrimci temeldeki birliğini sarsmayacak farklı eğilimlerin parti içinde bir arada bulunmasını doğal karşılıyorlardı. Onlar için önemli olan, kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak olan çalışan sınıfın yığın eylemlerinin parçalanmaksızın ortak ve nihayi hedefin gerçekleştirilmesine doğru yönlendirilmesidir.

Engels'in öngördüğü biçimde ve I. Enternasyonal'in mirasını devralarak Alman SDP önderliğinde II. Enternasyonal kurulmuştur. Birincisinden farklı olarak, II. Enternasyonalde hem ideolojik-teorik hem de örgütsel yapılanışta homojenliğe önem verilmiştir. Yani marksistlerin hegemonyası ön planda tutulmuştur. Zamanla, tek tek ülkelerin altında buluştukları merkezi bir çatı haline gelen II. Enternasyonal'in liderliği sürekli Alman SDP'nin elinde kalmıştır. Bu çatı altında anarşistlere ve onların yeni versiyonlarına Proudhonculara

vb. yer verilmiştir. Ancak, özellikle de Engels'in ölümünden sonra, Enternasyonalin partileri içinde, marksizmi bir diğerinden oldukça farklı yorumlayan ideolojik eğilimler-çizgiler ortaya çıkmış ve bir arada yaşamıştır. Bu durum, I. Dünya savaşı sırasında Alman partisi liderliğinin, dolayısıyla küçük bir azınlık dışında bu partilerin kendi emperyalist burjuvazisizle işbirliği yapıp dönekleşmesine değin sürmüştür.

Gerçekten de işçi sınıfı partilerinin içinde farklı eğilimlerin ortaya çıkması nesnel bir olgudur. Nesnel olduğu içinde kaçınılmazdır. Ve sınıf mücadelesinin parti içine bir yansımalarının da ifadesidir. O dönemin birçok güçlü işçi partisinin tarihi buna örnek teşkil eder. İngiliz İşçi Partisi'nde Alman SDP'nde Rus SDP'nde durum budur.

Öyle ki; örneğin RSDİP, farklı eğilimlerin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Ve bu partilerin tarihi önemdeki kongreleri, bünyesinde bulunan ideolojik-siyasal eğilimler ve hatta çizgilerin meydan savaşına dönüşmüştür. Hatta, bu parti içinde daha sonra gelenekselleşecek iki kesimin adlandırmaları-Menşevikler (azınlık) Bolşevikler (Çoğunluk) dahi böyle bir kamplaşmasının güçlerinin örgüt içine yüzdesel yansımalarından geliyor.

Bolşevik grubu ve onun lideri Lenin sınıf mücadelesini ve devrimin çıkar ve ihtiyaçlarını baz alarak kâh diğer gruplarla ilişkisini kesmiş, ihtiyaç hasıl olduğunda ise, kâh o momentite kendine yakın gördüğü gruplarla ittifak kurmuş, birlik kongreleri düzenlemiştir.

Bu sosyal demokrat partilerde aranan ideolojik birlik, programatik ve tüzüksel bir birliktir. Yani daha sonra algılanıp dayatıldığı gibi tek sesli, tek renkli monolitik bir birlik değildi. Var olan birlikler, eğer böyle olsaydı; birçok programatik noktalarda dahi birbirinden önemli farklılıklar gösteren Lenin, Troçki, Stalin, Kamanev, Zinovyev, Buharin vb. gibi düzinelerce lider komundaki insanlar, bir çatı altında nasıl bir araya gelip birlikte hareket ediyorlardı. Bolşevik Partisi, böylesi renkli ve çok sesli bir yapıyla, tarihin tanıklık ettiği en büyük devrime, Ekim Devrimi'ne önderlik etti. Lenin'in ölümüne kadar, değişik düşünceler ve fikirler, zamanı geldiğinde birbiriyle kıran kırana mücadele ettiler, zamanı geldiğinde uzlaştılar; ama bir arada yürüdüler. Burada Lenin'in büyük bir lider olmasının, hiç kuşkusuz tayin edici bir rolü vardır. Zira o gerektiğinde uzlaşmasını, gerektiğinde de doğruları diğerlerine dayatmasını ve pratiğin büyük desteğiyle parti çoğunluğunu peşine alıp partinin doğru yönde ilerlemesini önemli ölçüde tayin etmiştir. Onlar, anlaşmazlıkların çözümünü

genellikle pratiğin yargıçlığına bırakmışlardır. Biri, diğerlerine karşı yapgıçlığa kalkıp diğerlerini tasfiye etmeye/ortadan kaldırmaya gitmemiştir. Taaki Stalin dönemi olarak tarihe geçecek sürece gelinceye değin.

III. ENTERNASYONAL

III. Enternasyonal, Ekim Devrimi'nden sonra, dünya devriminin merkezi örgütü olarak oluşturuldu. Hiç kuşkusuz, onu, Ekim'in muzaffer partisi oluşturdu. Bu oluşuma, özellikle 1922 sonrası dönem olmak üzere Bolşevik grubun RSDİP içinde yürüttüğü mücadelenin deneyim ve dersleri ışık tutmuştur. III. Enternasyonal'in amacı, savaş ve II. Enternasyonal'in dönemliliğiyle ortaya çıkan yıkıntının, işçi sınıfı hareketi içinde yarattığı sonuçları kısa zamanda ortadan kaldırmak ve Ekim Devrimi'ni bir dünya devrimi ile tamamlamak üzere, işçi sınıfı hareketleri ve diğer devrimci güçleri bir merkez altında toplamaktır.

20. yy.ın hemen başlarında, özellikle de 1905 devriminden sonra, başta Kaustky olmak üzere, önde gelen sosyalist liderler, arasında şu görüşler paylaşılmaya başlanıyordu; devrimin fırtına merkezi gelişmiş kapitalist ülkelerden gelişmekte olan ve burjuva devrimlerinin tamamlanmadığı, dolayısıyla çelişkilerin dünya ölçeğinde en keskin biçimler kazanmakta olduğu, Doğu Avrupa ve Rusya'ya doğru kaydığı, dolayısıyla devrimci patlamaların bu alanlarda patlak vereceği ve suya düşen taşın yarattığı dalgalar misali dünya ölçeğinde yayılacağı inancı yaygındı.

Lenin, bu gelişme ve değişimlerden hareketle sıçramalı ve dengesiz gelişim gösteren emperyalizmin "en zayıf halkasını kırmaya, dolayısıyla topyekün dünya devrimi yerine, zayıf halkaları kırmaya yönelik bölgesel/ülkesel devrimler ve bu devrimlerin dünya devriminin sıçrama tahtaları haline getirilmesi şeklinde özetlenebilecek tezleri ortaya koydu. Ekim Devrimi bu tezi doğruladı. Çarlığın yıkılması ile devrim doğrudan batıya doğru dalga dalga yayıldı...

Ekim Devrimi'nin yarattığı dalgaların, Almanya içlerinde kırılmasından sonra, dünya devrimi açısından, yükselcek yeni devrimci dalgaları beklemekten ve zaptedilen Çarlık kalesine dikilen sosyalizm bayrağını korumaktan başka yapılacak bir şey kalmıyordu.

Zaptedilen kale içinde ise her şey çok karmaşık ve çok güçtür. Kale emperyalistler tarafından yeniden zaptedilmek üzere kuşatma altına alınmıştır. Bir taraftan bu

emperyalist saldırıları ve içteki uzantıları olan gerici ayaklanmaları bertaraf etmek ve iktidarda kalmak için acımasız ve zorlu bir mücadele yürütülecekti. Öte yandan iktidara gelirken partinin topluma vaddettiği projenin hayata geçirilmesi ve toplumun ihtiyaçlarının karşılanması gerekiyordu. Böylelikle, diğer ülkelerin işçilerine sunulan sosyalist projelerin somutlaştıracağı canlı bir alternatif de ortaya çıkacaktı. Dolayısıyla dünya üzerinde yeni bir çağın sosyalizm çağının fiilen açılışı ve bu doğrultuda uzanacak yolun taşları döşenecekti.

Dünya devrimi ve sosyalizm açısından böylesine tayin edici bir momentte, dünya işçileri üzerinde büyük bir manevi otorite kuran Rusya işçi sınıfı ve onun partisinin önüne büyük ve ağır görevler düşüyordu. Bu görevlere büyük bir cesaret ve fedakarlıkla sarıldılar. Ancak parti, değiştirmek için giriştiği bu büyük mücadelede önemli değişikliklere de uğruyacaktı.

Bolşevikler, 1924'e kadar savunmada kaldı. 1924'de Stalin, "Tek ülkede sosyalizmi inşa etme" tezini ortaya atarak, emperyalist kuşatmaya karşı bu anlamıyla bir saldırıya geçme yönü ortaya koymak istemiştir. Bu temelde başlayan tartışmalar, 1928'de NEP dönemi politikalarının son bulmasıyla sonuçlandı. Böylece proletarya ve onun partisi tarihte ilk defa olarak, burjuvazi tarafından tamamlanamayan ve geliştiği kadıyla var olanı da savaş koşullarında tahrip edilen sanayinin yeniden yaratılması ve yaygınlaştırılması göreviyle yüz yüze geliyordu. Yani, burjuvazi tarafından yapılması gereken bu işi, parti önderliğinde proletarya yapacaktı. Yani, proletarya devrim öncesi az gelişmişlik düzeyinde olan ve olanı da büyük ölçüde yok edildiği büyük sanayii yeniden kurarak, teoride mevcut ve zorunlu ön koşul olarak hazır bulunduğu ve sosyalist devrimi doğurduğu/doğuracağı ön görülen şeyi, yani sosyalizmin üzerinde yükseleceği büyük sanayiye oluşturacaktı. Bu o günün komünistleri açısından tarihi bir paradokstur. Bu paradoksun çözümüne dönük değişik yaklaşım ve önerilerin tartışılması tüketilip tek ülkede sosyalizmin inşası sürecinin işletilmeye başlamasına koşut olarak; Sovyetler Birliği'nin işçi sınıfının "anavatanı" haline geldiği tezi de ortaya konacaktı.

Bu belirlemeyle birlikte, III. Enternasyonal'in temel görevleri de yeniden belirlenecekti. Ve "anavatan savunması" esas görev haline gelecekti. SBKP'de Stalin'in görüşlerinin egemen hale getirilişine koşut olarak komünist enternasyonalde de yeni düzenlemelere gidilecekti. Dolayısıyla, daha 30'lara gelinmeden

Enternasyonal, "anavatanı" koruma temel görevinin hizmetine koşulacaktı. Bu gelişmelere karşılık olarak, emperyalistler de, enternasyonale bağlı kendi ülkelerindeki partileri, SB'nin "beşinci kolu" ajanı ilan edeceklerdi. Önemli olan; böyle bir suçlamanın yapılması değildir; bu partilere zaman zaman uzlaşmacı, zaman zaman da sol sekte tutumların empoze edilmesidir. Bunun kaynağını da, sovyet diplomasinin emperyalist dünyaya kendisini kabul ettirmekten başlayıp dünya sosyalizminin çıkarları yerine tek ülke sosyalizminin çıkarlarını ön plana çıkartılmasına değin bir sürü neden oluşturunuyordu.

Stalin, sözü edilen bu neden ve ihtiyaçlara göre enternasyonlin yapısını değiştiriyordu. Merkeziyetçiliği ön plana çıkartırken demokrasi git gide kayboluyor. Ve diğer partiler SBKP'nin uyduları, basit birer uygulayıcıları haline getiriliyordu. Ve en sonunda II. Dünya savaşı döneminde enternasyonal Stalin tarafından dağıtılıyordu.

Bu tarihsel dönemde SBKP, pratiğin dayatılmasından hareketle, zorunluluklara boyun eğerek komünist perspektif sulandırılıyordu. Bu yönde yeniden şekilleniyor ya da şekil ve içerik değiştiriyor, sonra da buna konferanslar ve kongreler ile meşruluk kazandırıyor. Dolayısıyla, özgün sürecin ve pratiğin dayattığı ya da yön verdiği değişiklikler mutlaklaştırılarak, genel geçer teoriler haline getiriliyordu. Bunlar, işçi sınıfının "tek temsilcisinin", "tek öncü örgütünün" KP olduğunu anayasal "güvence" altına alınmasından, "Devletli Komünizm" teorisinin ortaya atılmasına kadar birçok alanı kapsıyordu. Parti içi muhalefetin şiddet kullanarak bastırılıp tasfiye edilmesi; Sovyetlerin, işçi sınıfının kendi kendisini yönetmesinin, dolayısıyla sosyalist demokrasinin boy atacağı kurumlar olmasının önüne geçilip partinin yan kolları haline getirilmesi, parti içinde başlayan katı merkeziyetçi-yukarıdan belirlemeciğin giderek MK'si diktasına, dolayısıyla da tek adam diktasına dönüşmesi. Buna koşut olarak, bu gelişmelerin parti aracılarıyla bütün topluma ve enternasyonale yayılması.

Dolayısıyla parti, yönetici-bürokrat bir yapıya, bu yapı da yukarıdan aşağıya hiyerarşik bir nitelik taşıdığından diktatörlük aygıtına dönüşüyordu. Tabi ki, proletaryanın diktatörlüğü değil, onun adına hareket eden ancak onu temsil etme yetkisi olmayan, tersine kendini kitlelerden yalıtın, dolayısıyla yönetici bir sınıf olarak kastaşan, kastaştıkça ayrıcalıklı/çıkar sahibi olan, komünist niteliklerini kaybeden bürokratların diktatörlüğü.

Parti ve toplum içinde merkeziyetçiliğin büyümesiyle ters orantılı olarak demokrasi küçülmüş ve git gide mutlaklaşılan merkeziyetçiliği meşrulaştırmanın bir aracı bir oyuncağı haline gelmiştir. Parti kongre, konferansları vb. için seçilecek delegeler, aşağıdan yukarı parti organları içinde özgürce seçilip gelmiyor, tersine üyelere kimin delege seçileceği yukarıdan belirtiliyordu. Sovyet delegelerinin seçimi için de aynı şey geçerlidir. Yani parti, halka kimi delege seçeceğini gösteriyordu; yani halk partinin belirlediği listelerdeki kişilerden delegesini-temsilcisini seçiyordu.

Merkeziyetçi-mutlakçı yaklaşımlar, burada durmayacak, ister istemez felsefe, teori; yani ideoloji sahasını da işgal ediyordu. Dolayısıyla "tek parti" temsilciliği mutlaklaştırılan "tek doğru çizgi" anlayışıyla bütünleşecekti. Dolayısıyla yukarıdan belirlenen bu "tek ve mutlak" doğruya ters düşen her kes ve her şey sosyalizm düşmanı olarak görülmeye başlanacak, işbirlikçi ajan ilan edilebilecek ve buna göre muamele görecektir. Burada kalınmayıp işkenceye dayalı soruşturmalar bile yapılabilecektir. Öyle ki; "yanlış" salıyacağı düşünülen Ekim Devrimi döneminin bir çok önde gelen şahsiyeti çoğunlukla fiziksel olarak da tasfiye edilmiştir. Hatta, bunlardan bazılarının idam edilişi, Ekim öncesi ve sırasında emperyalizmin uşağı-işbirlikçisi oldukları yollu suçlamalarla meşrulaştırılmak istenmiştir. Tüm bu vb. gelişmeler; ML'in, bilimsel ve devrimci özünden uzaklaştırılarak, Sovyet Devleti'nin ve ona egemen olan bürokrasinin resmi ideolojisi haline getirilmesi pahasına gerçekleştirilmiştir.

Lenin, yaşamının son döneminde bürokrasi tehlikesine karşı dikkat çekerek mücadele etmiş, bu mücadelede işçilerin yönetime katılmasını panzehir olarak görmüştü. Ancak, işçilerin yönetime getirilmesi çabalarının yetersiz kalması, buna karşılık eski Çarlık bürokrasinin kılık değiştirerek hızla parti ve Sovyetlerde yuvalanmaya başlaması Lenin'de çok büyük endişeler yaratmıştı. Son mektuplarının birinde, bürokrasinin Sovyetleri süte düşmüş bir sinek misali boğacağını söylemiştir.

Stalin bürokrasiye karşı mücadeleyi yanlış kavramış; yönetsel tedbirleri öne çıkarmış, herkesi monolitik parti çizgisine bağlayarak, partiyi bu temelde daha merkezi hali getirerek, bürokrasi tehlikesini önleyeceğini düşünmüştür. Keza partinin bu denli merkezileştirilmesinin önemli nedenlerinden birisi de budur: Dış ve iç saldırıların yarattığı kuşku ve güvensizlik partiyi bir kurt gibi içten içe kemirmiştir. Bu durum, Stalin'in

en yakın çevresine karşı dahi kuşkuyla bakmasına, güvensizlik duymasına yol açmış, bu da; partinin tüm işlerinin kendi elinde toplanmasını getirmiştir. Onun için iktidarı korumak her şey haline gelmiştir. Bu yapılar-ken partinin ne hale geldiği, devletin ne hale geldiği, yani Marksizm'in ön gördüğü devlet-proletarya dikta-törlüğü ilkelerince ne denli yaklaştığı ya da uzaklaştığı vb. onun aklından bile geçmemiştir.

Kısacası, verili tarihi ortamın matrisi olduğu gelişmeler sürecinde, tarihin akış yönünü değiştirmek için yola koyulan partinin değiştirme mücadelesi ile ortamın partide yarattığı değişimin bir bileşkesi olarak SBKP işçi sınıfından koptu; sınıfın kendi kendisini yönetmesi gerekliliği ve hedefi bir yana bırakılıp; bunun yerine yönetme işi sınıf adına hareket eden partinin resmi işi haline getirildi. Yönetmenin bir iş haline geldiği her yerde bürokrasi vardır; kastaşma olacaktır. Dolayısıyla, yönetmenin SBKP'nin işi haline gelmesine koşut olarak bürokratik yozlaşma ve deformasyon da alıp başını yürüyecektir. Bu da, beraberinde komünizm idealinden uzaklaşmayı, yapılan bu büyük mücadelenin hedefi olan kapitalizme yakınlaşmayı getirdi. Zira üretim güçlerinin devletin elinde bulunuyor olması sosyalizm-kamu mülkiyeti demek değildir. Burada önemli olan, iktidarın kimin elinde olduğu kimin egemen/yöneten sınıf olduğudur. Devlet kapitalizmiyle sosyalist alt yapıyı birbirinden ayıran en önemli kistaslardan birisi budur.

SB'de işçi sınıfı, egemen sınıf haline gelmemiş, sürecin başında onunla kaynaşmış olan parti, sürecin ilerleyen aşamalarında ondan kopmuş; dolayısıyla toplumu bürokrasiye dayalı bir kasta dayanarak yönetme noktasına gelmiş, bu da giderek egemen sınıf niteliği kazanacak olan bir bürokratik yönetici tabakasının ortaya çıkışını beraberinde getirmiştir. Bu haliyle II. Dünya Savaşı arifesine gelindiğinde SB'de bir tür bonopartizm-proletarya Bonopartizmi şekillenmiş bulunuyordu. Bilindiği üzere Bonopartizm, kahçı değil, geçici tarihsel bir olgu ve aynı zamanda bir yönetim biçimidir. Elinde tuttuğu iktidarı temel sınıflardan birine teslim etmek zorundadır. Fransa'da Bonopartizmin sonu bu olmuştur. Zaten Bonopartizm orada burjuvazi adına bir yönetimdi, ancak geçici bir dönem olarak burjuvaziye de, proletaryaya da karşı tutum almıştır. Yani savaş halindeki bu iki sınıfın uzlaşmasını sağlamıştır. Tabiki Kapitalizm temelinde, burjuvazi lehine.

Mao, Sovyetler Birliği'nde başlatılan sosyalizme geçiş sürecinin sakatlandığını, ML ilkelerden önemli sapmaların olduğunu, geçiş sürecinin geri dönüş sürecini

mayaladığı ve git gide bağrında büyüttüğünü belli ölçülerde farketmiş; farketmekle kalmamış bu yönde ciddi eleştiriler de getirmiştir: demokratik merkeziyetçiliğin ihlal edilmesi ve aşırı merkeziyetçiliğe sapma; felsefede mutlakçılık, kaba metaryalizme sapma; ekonominin yapısına yönelik eleştiriler... Ancak Mao'nun bu eleştirileri ruşeym halindedir. Bu eleştirilerini kendisi, belirli somut bağlam içinde derin bir inceleme- araştırmaya dayandırarak ete kemiğe büründürmemiştir. Bunu, değişik nedenlerden dolayı bir türlü gerçekleştirememiştir. Bu nedenler arasında haklı olanların olduğu gibi, pragmatik olanları da vardır. Mao'nun en büyük eksiklerinden birisi S. Birliği sürecinde geri dönüş sorununu yöntemli bilimsel bir incelemeye tabi tutup çözümlememesidir. Kuruşçev'in iktidara gelişimini nerede ise milad sayıp oraya takılıp kalmıştır. Oysa Kuruşçev oraya gökten zembille inmedi. Belirli bir sürecin sonunda ve bu sürecin bir ürünü olarak geldi. Geri dönüş işte bu süreçte hazırlandı.

Bilindiği üzere ÇKP III. Enternasyonal'e bağlı olarak kurulan ve onun yönergeleriyle hareket eden bir partiydi. 24-26'larda Çin şehirlerinde gerçekleştirilen ayaklanmaların mimarı olan ÇKP'nin ana rotasını Enternasyonal belirlemişti. Ancak Uzun Yürüyüş, ilk dönemde, Enternasyonalin değil Mao'nun ileri sürdüğü tezlerin kanıtlanmasını getirmiştir. Uzun Yürüyüş'le birlikte Mao ile III. Enternasyonal yönetiminin yolları siyasal ve taktik planda ayrılmıştır. Eğer Mao o dönemde Enternasyonal yönetiminin çizdiği rotaya karşı koymasaydı Çin'in özgüllüklerini kavrayıp bu özgüllüklere dayalı olarak ürettiği politikaları hayata geçirmekte inatçı davranmasaydı belki de Çin Devrimi olmayacaktı. Çin, Hindistan benzeri ya da başka bir süreç izleyecekti. Daha sonraları bunu Mao açıkça ifade etmiştir.

"Çin devrimi, Stalin'in iradesine karşı gelişerek zafer kazandı. ...Eğer Wang Ming ya da başka bir de-ğişle Stalin'in yöntemlerini izleseydik Çin devrimi başarıya ulaşamazdı." (Mao)

Kısacası, III. Enternasyonal'in katı merkeziyetçi yapısıyla -ki bu dünya komünist hareketinin birliğini sağlamak, dolayısıyla dünya gericiliği ve emperyalizme karşı devrimci güçleri en iyi şekilde kullanabilmek açısından iyi sonuçlar vermiş olsa da bazen de olumsuz sonuçlar doğurmuştur. İşçi sınıfının birliğinin sağlanması ve dünya devriminin gelişmesi önüne engel teşkil edecek olumsuzluklara da yol açmıştır. Birinci olarak, tek tek ülkelerin özgüllükleri ve bu özgüllüklere denk

düşen politikaların üretilmesinin ikinci planda kalmasına yol açmıştır. Dünya devrimi, "sosyalist ana vatanı koruma" dar penceresinden değerlendirilip ele alındığından birçok ülkede yükselen devrimci kabarışlardan yeteri kadar yararlanılamadığı gibi yer yer bu dalgaların kendi mecralarında akmasına olumsuz yönde müdahale edilmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası Fransa, İtalya'da olduğu gibi devletler arası diplomasi ile uluslararası devrimci dayanışma ve koordineli hareket etme birbirinden ayrılmamış her şey devlet diplomasisinin emrine koşulmuştur.

SBKP Dünya Komünist Hareketi'nin tek egemen gücü, partisi olma işlevini 1960'ların ilk yarısına kadar sürdürdü. "Moskova-Pekin çatışması" olarak tarihe geçen ayrışma ile birlikte "Komünist Hareket" çift başlı hale geldi. ÇKP-AEP çatışmasıyla birlikte, yeni bir baş olarak AEP ortaya çıktı. Bunların dışında Eura Komünizm adıyla 'gayri resmi' bir başka baş daha şekillenmişti Avrupa'da. Latin Amerika esas olmak üzere, tüm bu "başlara" tepki olarak Che Guavercilik olarak adlandırılacak fokocu gerilla hareketlerinin ortaya çıkması 1960 sonu 70 başlarına rastlar.

Ancak başlar çoğalsa da, mantıklarda köklü değişimler olmamıştır. Burjuvalaşanlar burjuvalaşmalarını geliştirip derinleştirirken; ML'den, devrimden yana tutum alışlarda, ileriye dönük köklü mantık değişiklikleri, yanlışları köklü şekilde aşma ve bu temelde yenilenme süreçleri çok güdük kalmıştır. 57-60 Deklarasyonları, uzlaşma-bayrak açma hedeflerinin ötesine gidememiştir.

Bu tarihi süreçte, özde Mao genelde ÇKP'nin tarihi önemde bir tutum alışı, dolayısıyla önemli yeri vardır. Mao ve ÇKP'nin SB'ne yönelik eleştirileri, derinleştirilmeden kalmıştır. Bu büyük bir kayıptır. Ancak, onlar; SB sürecini gözlemleyerek çıkardıkları dersleri kendi süreçlerinde hayata uygulamaya girilerek tarihi değeri büyük bir yönelişe girişmişlerdir. Çin deneyimi, Sovyet deneyiminin bir ANTI TEZİ olarak başlatılmıştır. İktisadi olarak da siyasal toplumsal olarak da bu böyledir. Geri dönüşler ve sosyalizm sürecinde sınıf mücadelesinin kaçınılmazlığı, Kültür Devrimi vb. noktalar Marksizm'de sıçrama noktaları olarak nitelendirilebilecek şeylerdir. Kültür devrimini büyük yapan, onun özütüdür. Yani, çalışan yığınların parti yönetimi başta olmak üzere partiye yuvalanan kapitalist yolcu bürokrasisinin iktidarlarını kitlesel zor kullanılarak alaşağı etmesidir. Aslında, böylesi bir devrim 1945-50'lerde Sovyetler Birliği'nde gerekli hale gelmişti:

Ancak Stalin, kapitalist yola girme yönelişi içinde olan bürokrasiye karşı böyle bir yol yerine idari tedbirler alma (birkaç bürokrati cezalandırma vb. türden) yolunu tutmuştur.

Eğer söz konusu dönemde Sovyetler Birliği'de böylesi bir **kültür devrimi** gerçekleşmiş olsaydı, Sovyet sosyalizminin tıkanan yolu açılacağı gibi, ilerleme Çin'den farklı olacaktı. Alt yapı-maddi koşullar, buna elverişliydi, eksik ve elverişsiz olan işçi sınıfının bilinç biçimi ve örgütsüzlüğüydü. Zira Çin'de Çin Kültür Devrimi'yle girilen yolun kesilmesi, kapitalist yola yeniden dönüş, esas olarak mevcut maddi koşulların sosyalist toplumsal inşa için yeterli gelişme düzeyinden oldukça uzak oluşudur. Koşullar tekrar kapitalist yolcu bürokrasiyi yaratmış, ancak, Mao'nun ölümünden sonra ona karşı yeni kültür devrimini gerçekleştirecek liderlikler ortaya çıkmamıştır. Bunun, en esaslı nedenlerinden birisi de Kültür Devrimi'nden sonra, ne toplumsal örgütlenmede ne de parti yapılanmasında, kapitalist yolculara karşı mücadelenin ne kanalları ne de kurumları geliştirilememesidir. Oysa Kültür Devrimi'yle alaşağı edilen kapitalistler ÇKP'nin içinden çıkmıştı. Öyleki tepeden tabana onu büyük ölçüde ele geçirerek! Maddi koşulların nesnel ve kaçınılmaz ürünü olarak ortaya çıkan bürokratik yozlaşma ve deformasyon, bizzat sistemin kalbi ve beynine de yerleşerek sürece egemen oluyorsa, o takdirde parti ve toplum yapılanması bu tehlikeyi bertaraf etmeye yetenekli hale getirilmek üzere yeniden örgütlenmeliydi.

Kültür Devrimi'nin en büyük hatası ve eksiği: kapitalist yolcuları iktidardan alaşağı ettikten sonra, devrimi onları üreten toplumsal-siyasal örgütsel mekanizmalara karşı sürdürmemesi, yani partide ve toplumda bu tehlikeyi bertaraf etmeye yetenekli biçim ve yapısal değişiklikleri gerçekleştirip yerleştirilmesi için mücadele etmemiş olmasıdır. Bunun yerine, Kültür devrimcileri, o eski yapıların kalıpları içine sokularak "yeniden" örgütlendiler. Sapma ve yozlaşma, maddi koşulların yetersizliği ve bu gerçeği kendine dayanak yapan bürokratik aygıtlardan üretiliyorsa, bu kalıplar içinde ete kemiğe bürünüp devrimi boğacak bir güç haline geliyorsa; o halde, alt yapısal koşullar elverişli duruma gelene değin, bu üstpayı kurumları, aynı hastalık ve sapmaları yeniden-yeniden ortaya dökecektir. Kültür devrimcileri bunu göremediler. Bu tehlikeye karşı silahları, sürekli-mücadele-sürekli devrim oldu. Ancak, Mao gibi liderler olmadığı zaman bu yapılanmanın devrimi öldüreceği hesaplanmadı.

Tarihe baktığımızda şöyle bir gerçeği görüyoruz: Alman SDP ve önderliğinde II. Enternasyonal çoğunluğunun, I. Dünya Savaşı sırasındaki ihanetleri tepeden gelmiştir. Zira Alman Partisi uzunca süren bir barışçı-uzlaşmacı mücadele sürecinde yozlaşmış hantal bir bürokratik kasta dönüşme yönünde önemli mesafeler almıştı. Bu yüzden küçük bir azınlık dışında sosyal-şöven ihanete tepki gösterilemedi. Kast, ayrıcalıklar ve çıkarları koruma geliştirme temelinde statikleşir, bir birine kenetlenir. İç dinamiği canlılığı öldürdüğü gibi, amir-memur, köle-efendi ilişkisinin bir ürünü köklü şekilde yerleştirir. Kastı ayakta tutan köklü bir gelenek haline getirir.

Sovyetler Birliği sürecinde, bürokratik deformasyon-yozlaşma, kapitalist yolun tutulması ve bütün bunların bir sonucu olarak "geri dönüş" yukarıdan aşağıya gelişmiştir. Bürokratik-despotik kastlaşma, gelişimine paralel olarak, yanlışa karşı her türlü direnme odaklarını ortadan kaldırmıştır. Hem başkısıyla, hem de kendi dışında örgütlenme, muhalefet etme hakkı tanınmadığı için, toplumu statik bir hale sokmuştur.

Onca mücadele ve direnişe rağmen Çin'de olan da aynı şeydir. Kapitalist yola giriş ve bu yolda ilerleyiş, komünist partisi ve onun örgütlediği toplumsal formlar içinde olmuştur. Öyle ki, hem SB'de hem de Çin'de kapitalist yolcular, uzunca bir süre bu yapılanmaları olduğu gibi kullanmış değiştirme gereği bile duymamıştır.

Tüm bunlardan sonra, çıkarılması gereken sonuç ve ders şudur: İktidarı almak için hareketin merkezileşmesi kaçınılmazdır. Ancak bu merkezileşmenin devrimi yapacak olan halkla bütünleşmiş olması daha da kaçınılmazdır. İktidarı elde tutmak için de aynı şeyler şarttır. Ancak, iktidarı alma sürecinde yığınları merkezi bir hareket haline getirilirken, nasıl ki onlara karşı zor kullanılmamışsa -ki bu mümkün değil- iktidarı aldıktan sonra da, onları merkezi bir yapının hegemonyası altında tutmak için de zora baş vurulmamalıdır. Her iki durumda da, bu işin yöntemi manevi otoritedir. Ve en önemlisi de, sosyalist-komünist bir parti, iktidarı ele geçirdikten sonra, iktidara adım adım yerleşeceğine, iktidarı adım adım işçi sınıfına teslim etmelidir. Sınıfa önderlik rolü, bu aşamada, bu yönüyle öne çıkartılmalıdır. Leninizm'in özetinin özet, özü budur.

Tarihi sürecin akışı içinde, dünya ölçeğinde ortaya çıkan bölünmeler ve ürünleri olan çok başlılık tek tek ülkelere daha fazla bölünme, dolayısıyla örgüt enflasyonu olarak yansıdı. Dolayısıyla on yıllardır, sosyalistler işçi ve emekçi hareketleri karşısına, derli toplu

örgütlenmiş, plan ve programlarını belirlemiş güçlü devrimci hareketler olarak çıkamadılar. Bunun yerine birbirleriyle çatıştılar, halk hareketlerini seyretmekle yetindiler ya da bu tür hareketlerin kuyruğuna takıldılar.

Dünya ölçeğinde merkez kabul edilen gücün, tek tek ülkelerde kendisine temsilciler belirlemesi dahi, aynı ideolojik-siyasi yöneliş içinde olanları bir araya toplamaya yetmedi. Çin ve Anravutluk'un özellikle 70'li yıllardan itibaren tek tek ülkelerde kendilerine temsilci belirleme tutumunu terketmeleri, tek tek ülkelerde bu kez aynı "kale"ye bakan birçok ideolojik eğilim ve yapısının ortaya çıkmasını beraberinde getirdi.

Sonunda bir dönem dayatılan mutlak tek doğru-tek çizgi, tek örgüt zaman içinde kalıplarını ve kabuklarını parçalayıp bir başka zamanda zıddına-çokluğa dönüştü. Ve bu durum, devrimci mücadelenin önünde en büyük engellerden birisini teşkil etmeye başladı. Ve ülkemizde açıkça görüldüğü üzere, Marksizm bu çokluğun elinde kendilerini meşrulaştırmanın oyuncağı haline geldi.

Bilindiği gibi bu durumun bir tezahürü olarak Türkiye'de, 1980 öncesinde 49 örgüt ve grup ortaya çıkmıştı. Ve bunların her biri diğerleriyle işçi sınıfının, tek temsilcisi, tek ML, tek ML-MZD olarak yarışıyor, kargadan başka kuş tanımıyordu. Hal böyle olunca birbirine en yakın olanlar, birbirlerine karşı en fazla düşmanlık içine giriyordu. Onlarca devrimci bu çatışmalarda öldürülüyordu. Her gurup bir yana çekiliyordu. Bütün bunlar "birlik", "en iyi devrimci biziz", "en iyi komünist biziz" lafları ile perdeleniyor meşrulaştırılıyordu.

Ancak tarihsel olarak geline nokta bu süreç tamamlanmıştır. "Kaleler" tartışmasız şekilde yıkılmış, dolayısıyla yapay bölünmelere neden teşkil eden "özel" faktörler ortadan kalkmıştır. Şimdi sıra, bunların beyinlerindeki izdüşümleri ve kalıntılarının kaldırılmasındadır. Marksizm-Leninizm'in özüne uygun kavranması ve bugünkü verili koşullarda yeniden üretilmesidir. Buradan hareketle, geçmişle köklü bir hesaplaşmaya girilerek yenilenme süreci başlatıp bu yenilenme süreci üzerinde sosyalizm/sosyalist hareketi yeniden ve güçlü-sağlıklı ve sağlam şekilde yeniden inşa etmektir. Tarihin aştığı, pratiğin henüz aşmadığı eski temelde bölünmüşlük süreci bu şekilde aşılabacaktır.

İŞÇİ SINIFI PARTİSİ VE LENİN

Sosyalizme geçiş ve sosyalist inşa deneyimlerinin gerçekleştirildiği tarihsel süreçlerde, yukarıda kısaca değinmeye çalışıldığı üzere, işçi sınıfı partileri de

yoğlaşma/dejenarasyon ve deformasyona uğramıştır. Böylelikle, başlangıçta sürecin ilerleyen belli evrelerine (siyasal devrimlerden sonra toplumsal devrimin gerçekleştirilmeye giriştiği evrelerde) kadar, işçi ve emekçi sınıf partisi niteliği taşıyan partiler, sosyalizme dönük inşa pratikleri sürecinde içten içe ve yavaş yavaş nitelik değiştirmiş, dolayısıyla giderek yönetici bir kasta dönlüşen hiyerarşik bürokratlar kooperasyonun iktidar aygıtı haline gelmiştir.

Bu olumsuz gelişmeler ve doğurduğu sonuçlar, uzunca bir süreden beri, "öncü parti" konseptine karşı kaygı ve antipatilerin gelişmesine neden oluşturmıştır. Ancak, özellikle son yıllarda, "öncü parti" anlayışının inkar edilmesine gerekçe yapılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, Marx'a yaslanarak Lenin ve düşünceleri hedef tahtasına asılmıştır.

Ancak kazın ayağı öyle basmıyor. 'Öncü parti'lerin bilinen süreçlerden geçerek nitekişel değişim geçirmeleri, dolayısıyla hiyerarşik bürokratlar kooperasyonunun yönetim ve diktatörlük aygıtları haline gelmeleri kapitalist sisteme karşı gelececek devrimci mücadele süreçlerinde ve takip edecek toplumsal devrim süreçlerinde, öncü partiye olan ihtiyacın kalktığı anlamına gelmez. Nesnel temelleri olan ve bilimsel olarak hem de tarihsel pratik tarafından kanıtlanan bilimsel doğruların inkarına gerekçe yapılamaz. Zira; öncülük, sınıflı toplumlar gerçeğinin dayattığı zorunlu bir sonuçtur. Bu gerçeği görmemek idealizmdir, ütöpik hayallerin eseri olmaktır. Sınıflı toplumlarda her sınıftan, özellikle de ezilen, sömürülen yönetilen sınıftan, bireylerin aynı gelişim düzeyinde bulunduğunu kim iddia edebilir... Her sınıfın çıkarlarını savunan ileri, orta ve geri kesimlerle karşılaşmak sınıflı toplumlarda objektif bir sonuçtur. Dolayısıyla, o sınıfın öncüleri o sınıfın çıkarlarını en iyi ve ileri düzeyde temsil edenlerdir. Öncüleri olmadan hiç bir sınıfın bilinçli ve kararlı (siyasal) mücadele de yürütemeyeceği görülmelidir.

Bu anlamda önderlik, sınıflı toplumlar gerçeğinin "abc'sidir. Hiç bir devrim, öncüsüz olmadı. Hiç bir yerde yığınlar, öncüsüz ve kendi kendilerinden bilimsel teoriye yakalayamadı. Hiç bir yerde emekçilerin ileri kesimleri, orta ve geri kesimlerinin kendiliğinden uyanması ve mücadeleye atılmasını beklemedi...

"Devrim kitlelerin eseridir" gerçeği devrimci süreçlerde öncünün hayati önemini ve rolünü yadsımanın gerekçesi yapılamaz. Aksine öncü, yığınları devrime seferber etmenin manivelasıdır. Evet, kitleler olmadan devrim olmaz. Ama öncüleri olmadan da, kitleler

bilinçli şekilde seferber edilemez, devrimi sürdüremezler. Kitleler ve öncü devrim için olmazsa olmaz koşuldur.

Kendisini, devrimci sosyalist teoriyle donatmış, örgütlü, bilinçli ve gönüllü öncüleriyle bütünleşmeksiniz, kitlelerden kendiliğinden devrim yapmalarını, devrimi sürdürmelerini ve sosyalizme yönelip sınıfları ortadan kaldırmalarını beklemek; Nasrettin Hoca'nın Beyşehir Gölü'nü mayalamaya kalkışmasına benzer bir beklenti olacaktır. Ve egemen sınıfları sermayenin ekmeğine yağ sürmekten başka bir işe yaramayacaktır.

Bu yüzden, öncü parti yadsınmalı mı, yadsınmamalı mı tartışmalarını bu şekilde kısaca mahkûm etiketten sonra, işçi sınıfı partisi olgusunu, gelişim süreci içinde ortaya çıktığı ve geliştiği bağlamlarla ilişkilendirilmiş olarak incelemeye-öğrenmeye ve kavramaya devam edelim.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Leninist parti anlayışı pratiği, kendinden önceki I. Enternasyonal, II. Enternasyonal ve özellikle II. Enternasyonelin liderliğini yapan Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin deney ve tecrübeleri ile özel olarak Paris Komünü deneyinin Lenin'in kendi süzgecinden geçirerek vardığı sonuçlar temeli üzerinde yükselmiştir. Ki bu partiler de, kendi tarihsel toplumsal bağlamlarında ortaya çıkan sınıf savaşlarının ortaya sürdüğü olumlu ve olumsuz sonuçlardan öğrenerek gelişimlerini ilerletmişlerdir. Hepsinin gelişim süreçleri açısından Paris Komünü deneyimi, sıçrama kaynağı olmuştur. Ancak bu gelişmeler, Marksizmin ana ilkelerini yadsımaksızın, tersine temel ilkelere ayrıntılandırılmasının ete kemiğe büründürülmesi yönünde ve sınıf savaşının ihtiyaçlarının karşılanması ve ileri götürülmesi temel alınarak gerçekleşmiştir.

Bu temeli, hareket noktası kabul eden Lenin, onların açtığı yolda ilerleyerek "Ne Yapmalı?" "Bir Adım İleri İki Adım Geri" vb. çalışmalarını, işçi sınıfının "öncü sınıf olma durumunu" ya da "olamama" durumunu, "sınıfın öncü partisi", sınıfa "dışarıdan bilinç taşıma" gibi düşüncelerle ilişkilendirerek somut siyasal bir sınıf savaşı mekanizması planı ortaya koymuştur. Dolayısıyla, sınıf savaşlarının genelde ideolojinin özelde devrimci ideolojinin yerini, rolünü ve önemini kuramsal düzeye çıkarmakla kalmamış, pratiğe uygulanmasına da ışık tutmuştur.

ÇKP-Mao'nun SBKP-Stalin Değerlendirmesi

SBKP'nin 20. Kongresi'nde, Kuruşçev'in Stalin'i eleştirilmesi ve bu eleştirilerin kongre kararıyla resmîyet kazanmasından beri, ÇKP ve Mao, Stalin'e karşı

İkili bir yaklaşım sergilemişlerdir: "Stalin, 1956'da eleştirildiğinde, bir yandan memnun olmuştuk, diğer yandan da endişelenmiştik. Kapağı kaldırma, körü körüne inancı kırma, baskıyı kaldırma ve düşünceyi serbest bırakma tamamen gerekli idi. Ama onun bir kalemde silinmesine katılmıyorduk" (Mao, Soyvet İktisadının Eleştirisi)

ÇKP, 20. SBKP kongresini merkezi düzeyde değerlendirmeye tabi tutar; ÇKP-MK'nin genişletilmiş bir oturumunda bu mesele üzerine yapılan tartışmalar "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyleri" adı altında derlenir. Ve bu makale Remnin Ribao'da yayınlanır.

Bu değerlendirme 20. SBKP kongresinin Stalin'e yönelttiği eleştirileri ve açılımları, olumlu gelişmeler olarak değerlendirir. Ancak, Stalin'e karşı yöneltilen eleştirilere katılırken, saldırılara karşı çıkar ve Stalin'in Lenin'in ölümünden sonra "Parti ve devletin baş önderi", "ML'in yaratıcı bir şekilde geliştiricisi ve uygulayıcısı" olarak değerlendirir. Ve bu değerlendirmeden sonra O'na dönük eleştirilere geçilir.

"Stalin, bazı sorunların çözümünde yapılan tek tek ve tali, kısmi hatalardan dersler çıkarmaya yetenekli olmadığını gösterdi. Bu hataların, tüm devlet çapında önemli ciddi hatalara dönüşmesini engelleyemedi. Hayatının son yıllarında Stalin, giderek artan bir şekilde kendini kişiye tapmaya terketti; parti içi demokratik merkezîyetçiliği zedeledi. Kişisel sorumluluk ile kollektif yönetim arasındaki ilkeyi zedeledi. Bütün bunlar ciddi hatalara götürdü. Muhafızlara karşı mücadelede aşırılıklar; anti-faşist savaşta, önce gerekli koruma tedbirlerinin alınmaması; tarımın geliştirilmesine devam etmeyi ve köylülüğün maddi durumunun düzeltilmesini gözardı etme. Uluslararası komünist hareket içinde bir dizi hatalar yaptı. Özellikle Yugoslavya sorununda yanlış kararlar verdi. Bu sorunların çözümünde Stalin'de subjektivizm ve tek yanlılık ortaya çıktı; kendini objektif gerçekten ve kitlelerden kopardı". (Proletarya Diktatörlüğünün Tarihi Dersleri, Sf. 20)

"... Komünistler, KH içinde yapılan hataları tahlil etmek zorundadırlar. Bazıları Stalin'in bütününü hak-sız olduğu görüşünü savunurlar. Bu ciddi bir yanılgıdır. (...) Stalin'e tarihsel bakış açısıyla yaklaşmalı ve böylece yararlı dersler kazanmak amacıyla onun olumlu yanlarıyla eksikliklerini, her yönüyle ve uygun bir şekilde tahlil etmeliyiz. Onun olumlu ve olumsuz görünüşleri UKH'nin görünümüne aittir. Ve çağın damgasını taşlamaktadır..."

SB'nin devrimde ve inşaada temel deneyleri neler oluşturmaktadır?..

1- Proletaryanın ileri üyeleri, ML'i kendilerine eylem klavuzu olarak alan, demokratik-merkezîyetçilik ilkesine göre inşa edilen, kitlelerle sıkı ilişkiler kuran, emekçi kitlelerin çekirdeği olmaya çaba gösteren, kendi üyelerini ve halk kitlelerini ML'in ruhuyla eğiten KP'sinde örgütlenirler.

2- Proletarya, KP'si önderliğinde, tüm emekçileri kendi etrafında toplar ve devrimci mücadele ile burjuvazinin elinden devlet iktidarını alır.

3- Devrimin zaferinden sonra proletarya, büyük toprak sahipleri ve burjuvazi üzerinde proletarya diktatörlüğünü, KP'si önderliğinde halk kitlelerinin işçi-köylü itifakı temelinde birleştirerek kurar. Karşı-devrimcilerin direnişini kırar ve sanayi devletleştirir. Ve adım adım tarımın kollektifleştirilmesini gerçekleştirir. Böylece sömürü, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet ve sınıflar sistemi ortadan kaldırılır.

4- Proletarya ve KP'si önderliğinde devlet, sosyalist ekonomi ve kültürün planlı gelişmesinde halk kitlelerini yönetir. Bu temelde halkın yaşamı seviyesini giderek yükseltir. Ve komünist topluma geçişin koşullarını aktif olarak hazırlar ve bunun için mücadele eder.

5- Proletarya ve KP'si önderliğinde devlet, emperyalist saldırıya karşı kararlı direniş gösterir. Bütün ulusların tam hak eşitliğini tanır ve dünya barışını savunur; proletarya enternasyonalizmine sınıksız sarılır, bütün ülkelerin emekçilerinin desteğini kazanmaya çaba gösterir. Ve aynı zamanda onlara ve bütün ezilen uluslara yardım etmeye çabalar.

Bizim, genelde Ekim Devrimi'nin yolu olarak adlandırdığımız şey, bu devrimin belli bir zaman ve mekanda bürünmüş olduğu özel biçim dışı tutulursa, tam da bu özsel şeylerdir. Bu ilkeler ML'in evrensel doğrularıdır. (Age. Sf. 42-43)

"Stalin'in çeşitli çalışma alanlarında ciddi bir şekilde kitlelere yabancılaşmış olduğundan ve birçok önemli siyasal sorunlarda kişisel keyfi kararlar aldığından, ağır hatalar yapması kaçınılmazdır. Bu hatalar kendisini en açık biçimde karşı devrimin bastırılmasında ve belli yabancı devletlere karşı tavırlarında gösterdi. (...) Bir bütün olarak ele alındığında, Stalin, kardeş ülke ve partilerle ilişkilerinde bir enternasyonalist olarak davrandı. O diğer halkların kurtuluş mücadelesini ve sosyalist kampın gelişmesini destekledi. Ama bazı somut sorunların çözümünde, büyük güç şovenizmi eğilimi gösterdi. Eşitlik sorununu kavramadı.

Ayrıca kadroları da alçak gönüllüğe eğitmedi. Ve hatta bazen yanlış bir şekilde ve ağır sonuçlara yol açan bir biçimde kardeş parti ve ülkelerin iç işlerine karıştı." (Age. Sf. 46)

"(...) Stalin'in hatalarının, ekonominin sosyalist devlet iktidarı tarafından yönetilmesinden kaynaklandığını ve hükümet ekonomiyi yönetirse onun sosyalist güçlerin gelişmesini köstekleyen zorunlu olarak 'bürokratik araç' haline geleceğini iddia edenler de ikna edici değildir..."

Zafer sarhoşluğu ve yapılan övgülerin Stalin'in başını döndürdüğü belirtiltikten sonra şöyle devam eder: "O kaba bir biçimde (yer yer) diyalektik düşünce tarzından uzaklaştı, subjektivizme düştü. Kendi bilgisine ve otoritesine körce inanmaya başladı. Karmaşık sorunları ciddi bir biçimde inceleyemez hale geldi. Bu yüzden aldığı bazı siyasal kararlar ve tedbirler, objektif gerçeklerle çelişme içindeydi. Çoğunlukla o, bu hatalı tedbirlerin uygulanması için uzun süre diretti, bu yüzden hatalarını zamanında aşamadı."

"(...) Stalin'in hatalarının ciddi sonuçlarından biri, dogmatizmin gelişmesidir. Stalin'in hatalarının mahkûm edilmesine paralel olarak çeşitli ülkeler KP'leri tarafından dogmatizme karşı mücadele yayıldı. Bu mücadele muhakkak gereklidir. Böylece her ulus, kendi sınıf mücadelesi yolunu izleyerek son tahlilde komünizme varacaktır. Özünde aynı, fakat kendine özgü biçimde farklı, yollardan. Her ülkede proletarya davası, ancak ML'in evrensel doğruları, o ülkenin kendine has ulusal özellikleri dikkate alınarak doğru uyarlanırsa muzaffer olacaktır." (Age. Sf. 56)

"(...) Diğer taraftan SB'deki olumsuz deneyler bir yana, olumlu deneylerin gelişi güzel ve mekanik olarak benimsenmesi bir başka ülkede başarısızlıklara sürükleyebilir."

"(...) Sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması ve karşı devrimci güçlerin esas itibarıyla yok edilmesinden sonra, proletarya diktatörlüğünün, hâlâ karşı devrimin kalıntılarıyla uğraşması gereksinmesine rağmen -emperyalizm var olduğu sürece, bu kalıntılar bütünlüğüyle ortadan kaldırılamaz, esas saldırgan güçlere vurulmalıydı. Bu koşullarda, ülkenin siyasi yaşamında adım adım demokratik işleyiş kuralları geliştirilmeli ve yetkinleştirilmeli, sosyalist yasalar sistemi yetkinleştirilmeli, devlet organlarının halk tarafından denetlenmesi güçlendirilmeli, devletin ve işletmelerin yönetiminde demokratik yöntemler geliştirilmeli, bir yanda devlet organlarını ve çeşitli kuruluşların idare organları, diğer

yanda geniş kitleler arasındaki temaslar daha sıkı biçimde düzenlenmeli, bu bağlarda her hangi birine karşı engeller ortadan kaldırılmalı; ve bürokratik eğilimler, enerjik bir şekilde giderilmeliydi. Stalin'in yaptığı gibi, sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra sınıf mücadelesinin kızıyacağı vurgulanmamalıydı." (Age. ...) (Ki bu tespit parti içinde ve toplumsal düzeyde demokrasinin sistemli şekilde arka plâna itilmesi ve dolayısıyla merkeziyetçi-despotluğun ileri çıkarılmasının temel gerekçelerinden birisi olmuştur.) Bu da, sosyalist demokrasinin gelişmesini engellenmesi sonucunu doğurmuştur.

"(...) Sosyalist demokrasi hiç bir zaman proletarya diktatörlüğünün karşısına konulamaz; burjuva demokrasisi ile de karıştırılmamalıdır. Sosyalist demokrasinin, iktisadi ve kültürel alandaki tek hedefi, proletaryanın ve bütün emekçilerin sosyalist davasının güçlendirmek, sosyalizmin inşasında ve bütün anti-sosyalist güçlere karşı mücadelesinde etkinliğini geliştirmekten oluşmaktadır..." (Age. ...)

Mao'nun SB deney ve Stalin'in hatalarına yönelik eleştirisi, Çin deneyinin ilirlemesine koşut olarak sürdü. Zira daha önce olduğu gibi ÇKP içinde SB yolunda yürümek isteyenlerle Mao'nun başını çektiği Çin'e özgü yol üzerinde yürümek isteyenler arasında sürekli mücadele yaşandı.

Mao'nun bu konudaki eleştirisi ve düşüncelerini özetlemeye çalışalım.

Mao, SB'de izlenen tarımsal kesimin ezilmesine dayanarak sanayinin geliştirilmesinin ön plâna çıkartılması; halk yığınlarının aşırı "fedakarlık"ları üzerine yükselen bir tür "sosyalist ilkel birikim" politikasına karşı çıkıyordu. O, sovyet modelinin dogmatik şekilde Çin'e uygulanmasının tehlikelerine dikkat çektiği gibi, aynı zamanda bu modelin proletarya sosyalizmiyle bağdaşmayan bir yönünü de eleştirilerinin ve Çin özgüllüğü için önerdiği politikaların çıkış noktası yapıyordu. Sovyet modelinin bu sakat ögesi, "üretici güçler teorisi" kavramıyla ifadelendiriliyordu. Bu teori, Stalin'in önderlik ettiği yıllarda olduğu şekliyle, esas olarak üretim araçlarının devlet mülkiyetinin, üretici güçlerin hızla büyümesi ile birlikte komünizme giden yolu açacağını savunuyordu. Proletarya diktatörlüğü, bir yandan üretici güçlerin gelişmesini yönlendirirken, bir yandan da eski egemen sınıfları baskı altında tutup, yeni düzene karşı kaçınılmaz olarak düzenlenecek karşı-devrimci saldırıları yenecekti.

Proletarya diktatörlüğü, işçi ve köylüler için gerçek bir demokrasi olacaktı. Özel mülkiyetin ve diğer

sömürü biçimlerinin ortadan kaldırılmış olmasının, tümü sömürüye son vereceği savunuluyordu. Bu yeni şartlar altında sömürü imkansız olacağına göre, iş gücü hiyerarşisi, köleliği ve disiplini, en yetkin kapatilist yöntemleri andırıldığında bile, çalışmanın rasyonelleştirilmesi olarak görüyordu. Bu söz konusu edilen iş ve çalışma koşullarına karşı çıkmak dahi mümkün değildi. Zira sosyalizm düşmanlığı ile suçlanılacaktır. Grev hakkı yasaktır. Aşağıdan kitle inisiyatifinin yolları kapalıdır. Kitlelerin aşağıdan partiyi denetleyebilecekleri yol ve yöntemler, kurumlar yoktur. Yani her şey parti yönetiminin insafına-insiyatifine bırakılmış; bütün yetkiler parti yönetiminin elinde toplanmıştır. Parti yönetimi, parti aracılığıyla her şeye kadirdir.

"Eski burjuva ve feodal sınıfların yok olması, üretici güçlerin gelişmesi ve kitlelerin yaşam düzeyinin yükselmesi ile birlikte, sınıf mücadelesinin yoğunluğu azalacak ve giderek yok olacaktır. Eğer kapitalizm ve uluslararası mücadele olmasaydı, devletin kendisi de 'giderek sönecek'ti. Devletin dış düşmanlara karşı savaşmak için bir aygıt olarak varlığını sürdürmesine rağmen, ülke içinde komünizme geçiş tamamlanabilirdi. Ve bu sadece üretici güçlerin gelişmesine bağlıydı." (Sovyet İktisadının Eleştirisine Önsözünden)

Bu anlayışın özünde, Hegelci yöntemin ekonomist-teknokratik belirlemeci bir yorumu ve yine Hegel'in "öznesi olmayan süreç" anlayışı yatmaktadır. Bilindiği üzere, Hegel, tarihsel süreci açıklarken kitlelere herhangi bir rol biçmez, tersine ona göre, tarihin aktörleri liderler belirler. Liderleri belirleyen de mutlak "ide", "tanrı"dır. Bu kavram kabuklarının altında örtülü olan anlayış özünün en basit ifadesi budur.

"Stalin'in üretici güçler teorisi, özünde kapitalist üretim tarzını üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemine indiriyor. Böylece siyasal iktidar ele geçirildiğinde ve üretim araçlarının kamu mülkiyeti kurulduğunda, siyasal ve ideolojik cephelerde sonuna kadar bir sosyalist devrimle ilgilenmeye gerek kalmıyor. Kitlelerin yaratıcı kampanyalarının yaratıcı rolü zamanı geçmiş görülmüyordu; dünya görüşlerinin yeniden şekillendirilmesi için mücadele etmek gözardı ediliyordu."

Bilindiği üzere, Marks'ın kapitalizm tahlili, özünde iki temel üzerine dayandırılır:

Birincisi; üretim araçlarının özel mülkiyeti, daha geniş anlamıyla da kapitalist mülkiyeti. Hatta emperyalizm evresinde, devlet kapitalizmi de bir özel mülkiyet biçimi olarak ortaya çıkmıştır. En gelişmişinden en geri kalmışına kadar birçok kapitalist ülkede mülkiyeti

devlete ait azımsanmayacak işletmeler, hatta sektörler ortaya çıkmıştır. Ancak bunlar sosyalist değildir. Nîçin? Alt yapıda da üst yapıda da burjuva üretim ilişkileri egemendir. Üretim ücretli emek sömürüsü üzerinde yükselmektedir. İkincisi; ya da kapitalizmin üzerinde yükseldiği temel in ikinci ayağı, ücretli köleler ya da işçi sınıfı. Ve bu sistemin özü, ücretli emeğin sömürülmesine dayalı artı-değer sömürüsüdür. Burada, patronun özel şahıs, şirket, holding ya da devlet olması hiç bir şey değiştirmez. Burada belirleyici olan, işçinin üretim araçlarının mülkiyetinden yalıtılmış olması, dolayısıyla, geçinmek için iş gücünü satmak zorunda oluşu ve üretim araçlarını elinde tutan birinin ya da birilerinin bu iş gücünü kiralayıp üretim sürecine koşması ve artı-değer sömürüsünü elde etmesidir.

Dolayısıyla, sosyalist toplumsal örgütlenmenin varoluş koşulu sadece üretim araçlarının devletleştirilerek, kamu mülkiyetine geçirilmesi değildir. Aynı zamanda devletin de işçi sınıfının yönetimi altında almasına bağlıdır. Hiç kuşkusuz sosyalist insanın ilk evresinde, sınıfın bir bütün olarak devlet yönetimini ele alması mümkün olmayabilir. Sınıfla kaynaşmış parti önderliğinde devlet yönetilebilir. Ancak sosyalist insanın gelişmesine koşul olarak parti, iktidarı adım adım işçi sınıfına devretmenin sosyalist demokrasinin ve sosyalist üretim ilişkilerinin şekillendirilip pekiştirilmesinin bir aracı olmalıdır. Bu yapılmıyorsa; gidiş yönü, komünizm değil son kertede kapitalizmdir. Stalin'in izlediği yolun akıbeti de kaçınılmaz olarak böyle olmuştur. İşçi sınıfının partisi işçi sınıfı adına hareket eden bir partiye dönüşünce, iktidar işçilere değil bürokrasiye -teknokrasiye devredilmiştir. Giderek kastlaşan bu yönetici tabaka, gitgide üretim araçlarının sahibi gibi hareket etmeye başlamıştır. İşçi sınıfının etkisizleştirilmesi ve yetkisizleştirilmesi sürecine ters orantılı şekilde, bürokrasi ve teknokrasi öne çıkıp tüm yetkilerle donatılmıştır.

"Gerçekten diyordu Mao, Sovyetler'in üretici güçler teorisinin özünde kitlelere ve kitle mücadelesine karşı duyulan korku ve güvensizlik yatıyordu. Sovyet siyasal iktisadi kitabının ve Stalin'in Sosyalizm İktisadi Sorunları'nın üst yapı pahasına iktisadi temeli öne çıkarması bunu gösteriyordu. Mao, bu vurgulamadan birbiriyle yakından ilgili birçok Sovyet tavrı ortaya çıkarıyordu: Tarihin yaratıcılarının kitleler olduğunu gözardı edip, sadece plânlamacılara güvenmek; teknoloji ve uzmanlığı vurgulamak, hiyerarşi ve tek kişilik yönetime güvenmek; maddi teşviklere dayanmak ve bireyin dünya görüşünün dönüştürülmesi işine karşı mutlak ilgisizlik."

Bunun sonucu ise, kitlelerden tümüyle yabancılaşma bürokratik bir aygıtın doğuşu idi." (Age, Önsözden)

"Mao'nun üretici güçler teorisine saldırısı, gerilla savaşı yılları sırasında devrimci dönüşüm hakkında çıkardığı derslerden doğmuştur. Yenan modelinin belirgin özellikleri iyi bilinir: Kendi güçlerine dayanma, merkezileşmeden kopma bürokratism ve elitizme karşı uzlaşmaz olma, kolektif hedef ve disiplin, maddi olmayan teşvikler ve kitlelerin toplumsal ve iktisadi faaliyetin her yönüne katılması..." (Age, Önsözden)

Ancak, Mao'nun üretici güçler teorisinin belirlediği sosyalist inşa modeline alternatif model arayışı, I. beş yıllık planın uygulanması ve bu süreçte ortaya çıkan aksaklıklar-sapmalar, kısacası bu deneyden edindiği dersler ışığında başlamıştır.

"Çin'in I. Beş Yıllık Plan'ı tümüyle ağır sanayiye dayanması, çok merkezileşmiş, bürokratik planlama yöntemleri, hafif sanayi ve tüketim mallarının çok az vurgulanması ile dikkat çekiyordu. Köylülük çoğunlukla bir birikim kaynağı olarak düşünülüyordu. Pekin'de güçlü iktisadi bakanlıklar kurulmuştu. Bunlar, fabrikalarda katı hiyerarşik kontrol sistemleri ve 'tek kişilik' yönetimler kurdular ve fabrikaları yönlendirmek için yüksek ücretli uzmanlara güvendiler. Üretici faaliyeti özendirmek ve teşebbüslerin verimliliğini kontrol etmek için maddi teşvikler yaygın bir şekilde desteklendi. Sovyet tipi planın yönetilmesi için profesyoneller ve teknik adamlar yetiştiren bir eğitim sistemine yönelmesi. Silahlı kuvvetler içinde profesyoneleşmenin yayılması. (...) 1955'de "subayların hizmeti hakkında kararname" in benimsenmesiyle, Çinli subaylar olağan bir ordunun silsiresini takmaya başladılar. Ayrıca subaylar ve kayıtlı personel için bir kıdem sistemi, ünvanlar ve bir hayli farklılaşmış ücret düzeylerinin ortaya çıkışıyla, Halk Kurtuluş Ordusu, devrimci savaş sırasında şekillenen gayri-resmi eşitlikçi ve demokratik özelliklerini inkar ediyordu..." (Age)

Yenan geleneğine sahip çıkan birçok lider ve kadrolar, bu hızlı "Sovyetleşmeye" karşı muhalafet etmekte gecikmedi. 1950'lerin ortalarından itibaren bu modelin merkezi bürokratik yanlarına yönelik, bunları düzeltici adımlar atıldı. Mao ise, Sovyet modelini "tek ayak üzerinde yürütmek" olarak nitelendiriyor, Çin için iki ayağı üzerinde yürüten bir model öneriyordu: "Hiç bir şekilde sanayi ve tarımın, sosyalist sanayileşme ve tarımın sosyalist dönüşümün iki ayrı ve ilgisiz şeyleri olduğunu düşünmemeliyiz. Hiç bir şekilde birini vurgulayıp, diğerini küçümsememeliyiz."

"1956'da 'On Büyük İlişki Üzerine' adlı yazıda Mao 'Sovyetler'in ağır sanayiye tarım ve hafif sanayinin ihmal edilmesi pahasına tek yanlı bir şekilde vurgulanmasını' sert bir biçimde eleştirdi. Ağır sanayiye tanınan mutlak önceliğin azaltılmasını istedi. Hafif sanayiye yapılan yatırımların bir yandan halkın günlük ihtiyaçlarını karşılarken diğer yandan da ağır sanayi için geçerli olan 'sermaye' birikimini hızlandıracağını savundu. Bu öneriyi gerçekleştirmek için yerel otoriteleri daha fazla insiyatifli davranmaya itti ve SB'nin her şeyi merkezi otoritenin elinde yoğunlaştırmakla ve yerel otoriteleri boğup, onlara bağımlı hareket etme hakkı tanımamakla" eleştirdi.

"İdari harcamalar kısıntıya uğramalı ve ulusal bürokrasinin memur sayısı üçte iki oranında azaltılmalı idi. Birleşik bir planlamanın ve güçlü bir merkez altında disiplinli olmanın gerekliliğinin üzerinde ısrar ediyordu. Fakat bu, Sovyet tipi bir merkeziyetçilik uygulayan bakanlıkların egemenliği ile aynı şey değildi." (Age, Önsözden)

"Önce makineleşme, sonra kooperatifleşme düşüncesini" eleştiriyor ve bunun yerine kooperatifleşmenin tarımın makineleşmesini geçebileceğini savunuyordu. Teknolojik değişikliklerle izlenen ve giderek daha fazla desteklenen toplumsal bir dönüşüm, güçleri özgürleştirecek ve kırdaki kutuplaşmayı azaltacaktır." (Age.)

"Liu Shao Chi, yeterli tarımsal araç tarzi ve makineleşme olmadan yapılan kooperatifleşme çabalarını 'ütopik tarımsal sosyalizmi' diye eleştiriyordu". Zira o, sıkı bir sovyet modeli takipçisiydi. Kültür devrimi ile alaşağı edilen kapitalist yolcuların başında o vardı. Kültür devriminden sonraki süreçte iktidarı ele geçiren Teng Sua Ping onun takipçisiydi. Çin devrimini Mao'nun yolundan Sovyetler Birliği modelinin yoluna soktu. Dolaşıyla Çin deneyi giderek kapitalist yolda boğuldu.

"Mao, kolektifleştirmeyi kitle çizgisi ve devrimci mücadele gereğinin devamı olarak görürken, birçok parti yetkilisi başarılı kolektifleştirmenin böyle yöntemlerin artık geçerli olmayacağı bir yeni dönemin başlatıldığı iddia ediyordu. (...) Liu Shao CH'i ve diğer parti önderleri Çin'deki kolektifleştirmenin artık 'esas mücadele yönteminin' kitleleri dolaylı eylem içine çekmek olmayacağını bir noktaya ulaşmış olduğunu söylüyorlardı."

"Tarımdaki kolektifleştirme ve üretim araçlarının kamusal mülkiyeti 1956'da tamamlanınca Liu ve diğerleri, tüm enerjinin üretici güçleri teşvik etmeye harcanması gerektiğini vurguladılar (...) Çünkü, VII. Parti

kongresinin aldığı kararla ifade edildiği şekilde 'sosyalist toplumdaki çelişkinin özünün ileri toplumsal sistem ile geri kalmış toplumsal üretici güçler arasındaki çelişki' olduğu söylenerek siyasi ve ideolojik cephede sosyalist devrimin gerekliliğini umursamadılar. Devrimci mücadelenin üretici güçleri özgürleştiremeyeceğini, sadece hızlı büyüme için gerekli olan dengeyi bozacağına inanıyorlardı..." (Age, Önsözden)

"1956 ve 57'de Mao'nun kendisi de ve önceki devrimci dönemlerin özelliği olan çalkantılı sınıf mücadelesinin esasta sönüştüğünü savunmuştu. Fakat, diğer parti önderlerinin aksine 'proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin, değişik siyasal güçler arasındaki sınıf mücadelesinin ve proletarya ile burjuvazi arasındaki ideolojik alandaki sınıf mücadelesinin uzun ve dolanbağılı olacağına ve bazı zamanlar çok keskin bir hale geleceğine' ısrar ediyordu." (Age, Önsözden)

8. Kongre'nin belirlediği temel çelişkiyi reddeden Mao, onun karşısına şu görüşlerle çıkıyordu: "Sosyalist toplumdaki temel çelişkiler, hâlâ üretim ilişkileriyle üretici güçler, üst yapı ile iktisadi temel arasındaki çelişkilerdir. (...) Burjuva ideolojinin artıkları, devlet organlarında işlerin bürokratik bir yolda yürütülmesi ve devlet kurumlarımızın bazı kademelerindeki aksaklıklar, sosyalizmin iktisadi temeli ile çelişki halindedir."

"(...) Devlet iktidarının ele geçirilmesi ve üretim araçlarının kamusal mülkiyeti sosyalizmin inşası için yeterli değildi. Kendi başlarına elde edilen kazanımları pekiştiremezlerdi. İktisadi temelin gelişimi tek başına devrimi ileriye götürmek ve kitlelerin üretici güçlerini özgürleştirmek için gerekli olan tavır ve örgütsel biçimleri doğurmazdı." (Age, Önsözden)

Mao'nun dediği gibi, "birçok açıdan (esas olarak üretim açısından) Sovyetler ilerlemeye devam ediyor; fakat üretim ilişkileri açısından esasta ilerlemeyi durdurdular. Sovyetler, devrimci toplumsal değişikliklere karşı direnerek üretim ve toplumda insanlar arasındaki temel ilişkileri mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde dönüştürmeye çalışmıyarak hiç bir nitel değişikliğin meydana gelmemesini sağladılar. Üretim ilişkileri donmuştu. Kitlelerin yaratıcılığı ve inisiyatifine güvenilme-yince, Sovyetler, sosyalist toplum ve komünizme geçiş için gerekli olan yeni tavırlar ve örgütsel biçimleri geliştiremediler..." (Age, Önsözden)

1964 Temmuz'un da "Kuruşçev'in Yalancı Komünizmi ve Onun Dünyaya Verdiği Dersler" adlı yazısında Mao, "Sovyet halkı ve ayrıcalıklı tabaka arasındaki çelişki SB'deki esas çelişkidir ve bu çelişki uzlaşmaz ve

karşıt (antagonist) bir sınıf çelişkisidir," belirlemesini yapmıştır. "Devrim proletarya diktatörlüğü altında sürdürülemezse" varacağı sonuç bu olacaktır. Sınıf mücadelesinin sosyalist inşa süreçlerinde de süreceği, dolayısıyla proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmenin kaçınılmazlığı görüşü Mao'nun önemsenecek katkıları arasındadır.

Sovyet deneyini inceleyen Mao, ister istemez, bu deneyin beraberinde getirdiği devlet ve partideki bürokratizmin tehlikesini görüyordu. "Birçok yanı bürokratizmle sarılmış olan devlet ve parti personeli devlet mekanizmasını keyfi bir şekilde kullanma, kendilerini kitlelerden ve kolektif önderlikten yabancılaştırma, tepeden inmeciliğe kasma, parti ve devlet demokrasisini ihlal etme tehlikeleri ile karşı karşıyaydı."

Mao, bu tehlikelerin bertaraf edilmesini sağlayacak panzehiri SB. deneyi içinde bulamıyordu. Ancak bu tehlikeye karşı kendi silahlı mücadele döneminde geliştirdikleri "kitle çizgisi" anlayışını panzehir olarak öne çıkarıyordu.

Mao, Sovyetler Birliği deneyini devlet-parti ile halk arasındaki çelişkiler sorununu kavramamak ve dolayısıyla doğru ele almamakla eleştiriyordu. "Halk arasındaki çelişkilerin doğru ele alınmasında" savunduğu gibi, "sosyalist ülkelerde hükümet ve halk arasında çelişkiler vardır". Sovyetler Birliği her zaman birlik ve pekiştirmeden söz ederek toplumdaki çeşitli çelişkilerin doğru bir şekilde çözülmesini ve sosyalizmin gelişmesini engelliyordu. Toplumun gerçek sorunları gizli kalıyordu.

Tüm bunlara rağmen ÇKP içinde KP'nin rolünün nasıl kavranması gerektiği noktasında önemli farklılıklar bulunuyordu: "Liu Shao Chi Kültür devrimi sırasında Çin basınında Mao'nun kitle çizgisi hakkındaki görüşlerinin esas ideolojik eleştirmeni olarak gösteriliyordu. Kuşkusuz Liu Shao Chi'nin görüşlerini önemli ölçüde destekleyenler vardı; görüşleri birçok yönden resmi Sovyet doktrinlerinde putlaştırılan Komünist Partisi kavramının devamı idi. Liu'ya göre gerekli değişikliklerin ne olduğunu, sadece parti görebilirdi ve yine sadece parti bunların gereğini yapabiliirdi. Kitleler partide, birleşip kendini düşünmeden davaya adanmış bir örgüt görecekti. Partinin kitleler hesabına doğru bir şekilde davranacağını nihai güvencesi, kendini adamışlıktaki saflık ve ideolojik sağlamlığı idi. Ancak üyelerine "nasıl iyi birer komünist olacakları" öğretilikten sonraydı ki, parti içi yollarla yeterli derecede düzeltililebilirdi. 1957 güzünde Mao'nun dediği gibi

"bazıları, insanların bir kez KP'ye girdiler mi farklı veya yanlış kayrayışları olmayan azizler haline geleceklerini, partinin hiç bir analize tabi olmayacağını yeni yekpare ve tek kalıptan çıkma olabileceklerini düşünür benziyorlar..."

Mao'nun Liu'ca savunulan ortadoks komünist parti kavramına katılmayışının özünde partinin sadece, diyalektik sürekli devrim sürecine katılan, fakat buna egemen olmayan bir araç olduğu şeklindeki ısrarı vardı. Eleştirisinde söylediği gibi, bilgi öncelikle parti elitlerinin tekelinde değildi. Parti devrimci sürecin ön bilgisi ile bu sürecin dışında kalamaz. "Kişinin yasaları bilmesi için bir süreçten geçmesi gerekir. Öncü de bu kural bir istisna teşkil etmez." Bilgi ancak pratikten geçerse gelişebilir; parti ancak kitlelerin içinde erirse devrime önderlik edebilir.

Mao, Çin Devrimi tarihi boyunca, ne yapılması gerektiğini tümüyle bildiklerini zannedenleri M-L'i hazır cevaplarla dolu soyut bir doktrin şeklinde kavrayanları eleştirdi. Devrimin olağan üstü zor ve zahmetli bir süreç olduğunda ısrar etti (...) Sosyalizm ve komünizmin inşasında da aynı ölçüde çetin mücadelelerle geçecekti.

Mao, kitleleri tarihin gerçek yaratıcıları olarak görüyordu. KP'si onlardan öğrenmeliydi. Hata ve eksiklikler her sınıf mücadelesinde çıkardı.(...) Ancak yeni kooperatif yöntem ve tavırlarla sonuçlanan yaratıcı atılımlar, sadece devrimci mücadeleden çıkmıştır. Rus devriminde Sovyetler böyle doğmuştu. Çin komünleri böyle gelişmişti.

"Özetle hiç bir önderlik kendi kafasından yeni toplumsal biçimler siyasi ve iktisadi buluşlar yaratamazdı. Eğer kadro ve kitlelerin deneyden geçmelerine izin verilirse, eğer bunlar süreç içinde hem öğrenmeye, hem de öğretmeye hazır olan bir parti önderliği tarafından seferber edilip özendirilirse yeni biçimler ve yöntemler doğacaktır," diyordu Mao. 1955'de hızlı kolektifleştirme döneminde dediği gibi: "Kendi yaşadıkları mücadeleler sırasında hem kadrolar hem de köylüler kendilerini yeniden şekillendireceklerdir. Bırakın eyleme geçsinler ve bunu yaparken öğrensinler, daha yetkin hale geleceklerdir." (Age)

Liu Shao Chi'nin aksine Mao, hiçbir zaman kendini ideolojik olarak adamayı ve parti içi düzeltme hareketlerini, partinin devrimci rolünü korumaya yeterli görmemiştir. Parti ancak kitleler içinde eriyerek, onların eleştirisine tabi ve ihtiyaçlarına duyarlı olarak bürokrasiye ayrıcalığa ve elitizme karşı savaşılabildi.

Ve ona göre parti hiçbir zaman toplumun üstünde olmadığından, Mao, parti içindeki çelişkileri tüm toplumun içindeki çelişkilerle karmaşık bir şekilde örgütlenmiş olarak görüyordu... Dolayısıyla, parti içinde ortaya çıkan sağ ya da sol çizgileri, toplumsal mozaik içinde güç aldıkları temsil ettikleri kesim ya da tabakalara dayandırılıyordu. 30'lara kadar bu denli derinlikli olmasa da SBKP'de böylesi bir bakış açısı vardı. Ortadokslaşmaya koşut olarak bu anlayış, yerini tek çizgili yekpare parti anlayışına bırakmıştı.

Sonuç olarak Mao, SB deneyimini yukarıda özetlenmeye çalışan birçok noktada eleştirmişti. Özellikle, 1950'lerin ortasından sonra Çin'deki devrimci sürecin somut gerçeklerinden hareketle ve SB deneyiminin dersleri içinde, SB deneyinden farklı, Çin'e özgü sosyalist inşa modeli arayışına girmişti. Ancak, birçok ciddi ölümcül sakatlık ve hastalıklarını gözetleyip eleştiriye tuttuğu SB modelini köklü şekilde aşma noktasına gelememiştir. Önerdiği yenilik ve değişiklikleri Sovyet modelinin taşlaşmış bilinen kalıplarını aşmaya çalışmıştır. Gerçi yer yer bu modelin kalıplarını aşma yönünde pratik adımlar atmıştır.

Tek çizgili, yekpare bürokratik merkeziyetçi, elitçi parti karşısına bu özellikleri yadsıyan komünist bir partiyi karakterize eden anlayışı geliştirme yolunu tutmuştur. Tek partili Sovyet modeli yerine çok partili ulusal meclisi, tek ve mutlak doğru-tek çizgi, aşırı güçlü tek merkeziyetçilik anlayışlarının karşısına kitle çizgisi 'yüz çiçek açsın yüz fikir akımı yansın' kolektif merkeziyetçilik anlayışını koymuştur.

Ancak her şeye rağmen sosyalist demokrasinin ete kemiğe bürüneceği konsey modeline SB'nin ilk kuruluş yıllarında çiçek açmaya başlayan, ancak kısa bir sürede iç savaş koşullarının yarattığı zor koşullarında belirlemesiyle bürokratik merkezileşme tarafından söndürülen ve tek parti iktidarının yan örgütü haline getirilen modelin denenmesini gündeme getirmemiştir. Mao, geri dönüşün nedenlerine yönelik incelemelerini ön yargısız-kaygısız şekilde gidebileceği son noktaya kadar sürdürmüş olsaydı, geri dönüşün bu tek partili bürokratik merkeziyetçi adı sovyet olan modelde malyalandığını görecekti. Eğer böyle bir sonuca varsaydı kültür devrimi, Lenin dönemi Sovyetlerine benzer bir Sovyet iktidarı doğuracaktı. Dolayısıyla belki de Çin devriminin rotası, bugün ulaştığı noktadan çok farklı bir yöne komünizme doğru yönelmiş olacaktı.

(Sürecek)

ABD'nin Ortadoğu'daki Askeri Varlığı, İşleri, Plânları, Irak, İran, Suriye, Türkiye ve Kürtler Üzerine Kısa Bir Analiz...

Yusuf KÜPELİ

Tüm dünyanın, bölge halklarının ve Birleşmiş Milletler'in karşı olmasına rağmen ABD saldırısının başlamasını büyük bir istek ve heyecanla bekleyenlerden biri İsrail yönetimi, diğeri ise feodal gelenekli Kürt önderleri olmuştur. Bu sonuncular bölgedeki ABD Komutanlığı'nın emrine çoktan girmişlerdir. Mayıs 2003'ün son haftası içinde basılan yayın organlarında yer alan bir fotoğraf, sembolik önemdedir. ABD askeri güçlerinin baskıları ile Kerkük'e vali seçilen Kürt, Amerikan bayrağının önünde, işgalci emperyalist gücün geleneklerine uygun olarak sağ elini kaldırmış yemin etmektedir ve arkasında kamuflaj giysileri üzerinde duran iri Amerikalı komutan koltuğuna yayılmış oturmaktadır. Söz konusu görüntü feodal Kürt geleneğine ve karakterine uygun olabilir ama, özgür düşünebilen Kürtler, Türkler ve diğer tüm insanlar için son derece utanç vericidir.

Şüphesiz nasıl tüm Türkler veya Araplar aynı değillerse, tüm Kürtler de aynı değillerdir ama, geleneksel feodal kabuğunu henüz parçalayamamış olan Kürt toplumunun bazı önderleri için bu işbirlikçi tavır hiçte yeni değildir. Şimdi artık bölgedeki büyük güç ABD ve baş değnekçisi ırkçı İsrail devleti olduğu için, Irak'taki Kürt toplumunun önderi konumunda olan kişiler de uzun süredir bu iki gücün, öncelikle birincisinin emrinde çalışmakta, halklarının kanını -eskiden olduğu gibi- pazarlamaktadırlar. Yalnız, binlerce yıldır olagelen aynı işin günümüzde farklı bir yanı vardır. Eskiden emrine girilen devlet -belirli kültürel ortaklıkları da olan- bir bölge gücüydü ve saf değiştirmek, manevra yapmak daha kolaydı. Şimdi ise, binlerce kilometre uzaktan gelmiş olan, kültürel- dinsel hiçbir ortak yanı bulunmayan gidici bir gücün emrine girilmiştir. Böylesi yeni bir durum Kürt toplumunun tüm geleceğini ipotek altına sokmaktadır. Geleceği şüpheli militarist ve ırkçı İsrail'e duyulan nefretin Kürtler tarafından paylaşılması kendileri açısından çok tehlikelidir ve bir büyük emperyalist devletin askeri olarak kişilikli özgür bağımsız toplum yaratılamayacağını en somut kanıtlarından biri Kürt tarihinin kendisidir. Bölgede hem Kürt halkı ve hem de diğer halklar tarafından en çok sevilen ve saygı duyulan

Kürt karakteri, Selahaddin Eyyubi'dir, çünkü Eyyubi, babası ve amcası Şirkuh (Arslan), istilacı ve talancı Haçlı güçlere karşı savaşın en önünde yer almışlardır.

ABD açısından Kürt toplumunun kendisi değil, üzerinde yaşadığı coğrafya önemlidir- emperyalist saldırıyan ABD yönetiminin gözünde dünya ve bölge halklarının nasıl değerleri yoksa, Kürt halkının da hiç bir değeri yoktur. Irak'ta rejim değişikliği sağlamak amacıyla ABD tarafından defalarca kışkırtılıp desteklenmiş olan Kürtler, yine defalarca Anglo- Amerikan ihanetine uğramışlardır. Sovyet nüfus sahasında altı ay kadar yaşadıkdan sonra 17 Ocak 1947'de Amerika ve İngiltere destekli İran ordusu tarafından yıkılan Mahabad Kürt Cumhuriyeti ile ilgili gerçekleri doğru anımsamakta Kürtler açısından yarar vardır. Kısacası, modern anlamda ilk bağımsız Kürt Cumhuriyeti olan Mahabad'ı, -Sovyetler'i bölgeden çekilmeye zorlayan- ABD yıkmıştır. Yine daha önce, 1920'li yıllarda, Şeyh Mahmut Berzenci önderliğinde başkaldıran Kürt halkının üzerine Süleymaniye'de uçaklardan zehirli gazı -tarihte ilk örnek olarak- İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri (RAF) atmıştır. Irak yönetiminin ülke petrolünün tümünü millileştirmesinin ardından ABD tarafından yeniden kışkırtılan Kürt ayaklanması, Irak'tan istenen tavizler kopartılınca, 1975 başında kendi kaderi ile başbaşa bırakılmıştır. İran ve Irak arasında 5 Mart 1975'de Cezayir'de imzalanan anlaşmanın ardından Kürt güçleri dağılmışlardır ve Molla Mustafa Barzani sığındığı ABD'de ölmüştür. ABD'nin, kullanabildiği kadar kullandıktan sonra bölgede Kürtleri yine bir nefret uçurumunun dibinde yapayalnız bırakmaması için hiçbir neden yoktur.

ABD, yayılması açısından Basra kadar ve hatta daha fazla stratejik önem taşıyan Kürt coğrafyası üzerinde hava üsleri ve ayrıca acil müdahale birlikleri için üsler kurmaktadır. Türk basınına sızan haberlere göre, -İran'ın batısına hakim konumdaki- Kerkük'te kurulacak ABD üssüne nükleer başlıklı füzeler ve özel birlikler yerleştirilecektir. Eski Asuri başkenti Nineve'nin 100 km. kadar batısındaki, Dicle yakınındaki Musul kentine ise, dinleme ve saldırı olanakları olan bir diğer büyük ABD üssü kurulacaktır- bilindiği gibi ABD, daha önce, Kerkük'ün kuzeyindeki Erbil'de de bir askeri

us kurmuştu. Musul'da kurulacak üs, Suriye'yi doğusundan, Türkiye'yi ise güneyinden vurabilecek mükemmel bir konuma sahiptir. Bu nedenle Adana-İncirlik üssü önemini yitirmiş olduğu gibi, artık gerek kalmayan "Çevik Güç" veya "Çekiç Güç" işi de sonbulmuştur. Söz konusu güce bağlı 1166 ABD askeri 2003 Haziran ayının ortasında Türkiye'yi terk ederek Almanya'ya yerleşirken, birliğe ait malzemeler de aynı ayın ortasında İskenderun Limanı'ndan nakledileceklerdir. Kürt halkının yaşadığı coğrafyaya askeri güçleri ile yerleşen ABD, güneye, kuzeye, doğuya, batıya açılan en önemli stratejik askeri geçitleri denetimi altına almış olmaktadır. Kafkaslar'da yayılmakta olan ABD varlığı böylece garanti altına alınmakta olduğu gibi, Irak'ın kuzeyindeki askeri konumu ile Pentagon, hem İran'a ve hem de Suriye'ye karşı daha elverişli koşullarda saldırı olanağı elde etmektedir.

Kuzey Irak'taki konumu ile Pentagon, İran ile Suriye arasında kurulabilecek tüm bağları, Kuzey Irak üzerinden açılacak bir koridoru kesmektedir. Ve daha şimdiden ABD, bu iki müttefik ülkeye, İran'a ve Suriye'ye yönelik tehditlerine hız vermiştir. Bundan tam bir yıl önce, Irak'a saldırının ciddiyet kazanmamış olduğu bir dönemde, 2002 yılının Haziran ayı içinde yazmış olduğum "Demokrasi ve Terör Bahane" başlıklı yazıda, "Irak'ın köleleştirilmesinin ardından ya İran'da rejim ve politika değişikliği olacaktır, ya da İran'a da saldırılacaktır. Ve şüphesiz tüm bu planlar çok büyük bir felaketin ilk adımlarıdır. Yakılmaya çalışan ateş söndürülmesi zor tehlikeli bir yangına dönüşecek ve tüm Ortadoğu'ya, Asya içlerine doğru yayılacaktır" diye yazmıştım. Söz konusu yazının İsveççesi aynı ay www.sskt.nu/ adresinde basılmıştı ve halen aynı sayfada durmaktadır. Yazı, 23 Temmuz 2002 tarihli Ny Tid'de ve ayrıca 25.11.2002 tarihli Riktpunkt'ta basılmıştı. Aynı yazının Türkçesi'de İnter-Zemin adlı web sayfasında basılmıştı ve halen Simbad'da basılı durmaktadır.

Şüphesiz İran'a saldırmak Irak'a saldırmak kadar kolay değildir ve olay Rusya'yı, Batı'yı ve Orta Asya ülkelerini çok daha fazla ilgilendirmektedir ve ayrıca İran hem daha güçlü ve hem de çok daha dirençli ve inatçıdır. İran'ın teslim alınması veya kolonileştirilmesi, sadece petrollerinin özelleştirilmesi anlamına gelmemektedir. Vaktiyle Hitler'in de planlamış olduğu gibi, Karadeniz'in kuzeyinden, Kafkaslar üzerinden gelen hakimiyet yayı, Kuzey Afrika ve Ortadoğu üzerinden geçen diğer hakimiyet yayı ile İran'da birleşmektedir. İran'ın teslim alınması ile, Rusya'nın ve Orta

Asya ülkelerinin Hint Okyanusu'na, sıcak denizlere iniş yolları ve aynı zamanda enerji yolları üzerinde tam bir ABD hakimiyetinin kurulması sağlanacaktır. Pentagon tarafından özlenen böyle bir zafer, Batı Avrupa'nın, özellikle Almanya ve Fransa'nın Asya pazarlarına ve enerji kaynaklarına uzanan yolları üzerinde de ABD denetimi güçlendirecek ve bu ülkelerin yeniden teslim alınmalarına yardımcı olacaktır.

Aynı nedenlerle ABD, Türkiye'yi İran'a karşı sürekli kışkırtmaktadır ve söz konusu kışkırtmaların yoğunluğu günümüzde artmıştır. Buna karşın, İran'ın ve Suriye'nin teslim alınması demek, Türkiye'nin ABD açısından stratejik önemini tamamen yitirmesi, bir "Muz Cumhuriyeti" konumunda ABD'nin ve İsrail'in kucagina düşmesi veya korkulu rüyası olan "parçalanma" gerçeği ile yüzyüze gelmesi anlamına gelecektir. Eğer Hitler zaferi kazanacak olsa idi, tek kurşun atmadan çemberinin içinde kalmış olan Türkiye'yi teslim alacaktı. Tüm bu nedenlerle, Türkiye yönetimlerinin ABD'nin iğvasına uyarak bu iki komşu ülkeye yönelik saldırılara alet olması demek, asılacağı darağacını kendi elleriyle kurması anlamına gelmektedir. Önceki ve bu paragrafa özetlenen nedenlerle, İran'a yönelik ABD planları karşısındaki dirençte çok güçlüdür.

Irak'a karşı da yapılmış olduğu gibi saldırıdan önce sürekli yinelenen Pentagon tehditleri, hedef konumunda olan ülkelerdeki ABD işbirlikçilerini güçlendirmeye, yönetimleri savaşı boyundurmaya razı ederek kolonileştirmenin maliyetini düşürmeye, hedef ülkede politik dengesizlik kışkırtmaya ve mümkün olursa ABD yanlısı bir darbe örgütlemeye yöneliktir. Ortadoğu'daki söz konusu ABD saldırıları, özellikle İsrail yönetimi ve ABD'deki İsrail lobisi tarafından kışkırtılmaktadır. İngilizce Pravda'nın 17 nisan 2003 tarihli sayısında Harun Yahya imzası ile yayımlanan "Behind the Scenens of the Iraq War" (Sahnedekilerin ardındaki Irak Savaşı/ Kulislerdeki Irak Savaşı) başlıklı yazı, Irak saldırısının daha 10 yıl önce İsrail yönetimi tarafından planlandığını inanılır biçimde açıklamaktadır.

Gündemdeki saldırıların başansı halinde ABD yönetimi, -Irak'ta olduğu gibi- zengin ve maliyeti düşük petrol yataklarına el koyar ve dünya hakimiyeti için önemli stratejik bölgelere yerleşirken, İsrail de Ortadoğu'yu yaşam alanı haline getirmekte, Filistin direnişini gerileterek yayılmasını sürdürme ve Fırat'a dek uzanan "büyük İsrail" düşüncesi gerçekleştirme yolunda ilerlemeye çalışmaktadır. Bunun yanında İsrail, bölgenin tüm zengin su kaynaklarına elkoymayı hesaplamaktadır ve zaten çevresindeki su kaynaklarının yüzde 80'ini

şimdiden denetlemeyi başarmıştır. Sözkonusu amacına yönelik olarak İsrail'in Irak'tan sonraki asıl ilk hedefi Suriye'dir ama, ABD yönetimi, kullandığı ve desteklediği İsrail'den çok daha ayrıntılı hesaplar yapmak zorundadır.

Suriye tehditlerle teslim alınır veya Irak'a yapıldığı gibi kolonileştirilebilirse, zaten Irak'ın Kürt bölgesinde varolan İsrail etkinliği Türkiye ve İran sınırlarına dek ulaşmakla kalmayacak, Irak'ın kuzeyindeki ABD varlığı için Doğu Akdeniz'de elverişli limanlar da elde edilmiş olacaktır. Eğer Irak'ın kuzeyi bir koridorla Suriye'nin Doğu Akdeniz limanlarına bağlanırsa ve ABD Belucistan'ı İran'dan kopartmayı başararak Arap Denizi'nin ve Hint Okyanusu'nun kuzeyindeki toprak şeridine bütünüyle yerleşirse, Sadece Rusya'nın değil, artık ABD açısından hiçbir stratejik önemi kalmayan Türkiye'nin de hesabı kolayca görülecektir.

Şüphesiz Türkiye yönetiminin demokratik olduğu ve halkı tarafından pek sevildiği iddia edilemez ama, belki de Pentagon'un gizli kasalarında duran "ülkenin yeniden şekillendirilmesi" planı Türkiye'ye hiçte daha demokratik bir düzen getirmeyecektir. Bilindiği gibi Irak, kaybettiklerinin ötesinde halen bir Amerikalı sömürge valisi tarafından yönetilmektedir ve halkı alabildiğine yoksullaşmış olan ülkedeki politik destabilizasyonun artarak süreceğini iddia etmek hiçte kehanet olmayacaktır. Her ülkenin halkı için iyi olan, geleceklerini kendi elleriyle kurabilmeleri, bozuklukları kendi çabalarıyla aşabilmeleridir. Ve zaten ülkelerin zenginliklerini sömürmek ve yeni fetihler için coğrafyasını kullanmak amaçlarıyla gelmiş olan güçlerin aynı ülkelerin halklarına verebilecekleri, acılardan başka birşey olamaz. İşgalci güçlerin iktidarlarını perçinleme ve daha rahat yönetebilme hesaplarıyla ülkeleri parçalama olayı, belki bir süre için yönetici emperyalist gücün işini kolaylaştırır ama, hiç bir zaman barışa ve istikrara hizmet etmez.

ABD açısından Irak'ta işleri asıl bozan güç, yaklaşık 22- 23 milyonluk ülke nüfusun yarısından biraz fazlasını oluşturan Şia inancındaki halktır. Arap dünyası içinde halkının çoğunluğu Şia inancına bağlı tek ülke Irak'tır. ABD yönetimi, İran'ı ve Suriye'yi dize getirerek bölge hakimiyetini perçinlemeyi planlarken, Irak'taki Şia sorununu da bunun yardımıyla kolayca halletmeyi düşlemektedir. İran'ın ve Suriye'nin teslim alınmaları, Irak'ın yasal olarak rahatça parçalanıp kukla iktidarlara yönetilebilmesini kolaylaştıracaktır. Fakat öncelikle İran ve ikincil olarak Suriye teslim alınmadan üç ayrı Irak yönetimi oluşturmak ABD açısından büyük riskler içermektedir.

Bazı Kürt önderlerin Amerikan bayrağı önünde yemin edip emre girmiş olmaları, ABD açısından işleri tekbaşına halletmemektedir. Ayrıca, Irak'ta nüfusları 3.5-4 milyonu bulan, Kuzey Kırmançi (Badinan) ve Güney Kırmançi (Sorani) olarak farklı iki temel diyalikti konuşan ve aynı zemin üzerinde politik olarak da bölünmüş olan Kürtler, ABD'nin tüm çabalarına karşın gerçek anlamda birleşmemektedirler. ABD'nin baskısı ile Kerkük'e vali seçilen Kürt, kamuflaj giysileri ile koltuğuna yayılmış oturan Pentagon Generali'nin önünde ve ABD bayrağının altında sağ elini kaldırarak Amerikan usulü yemin etmektedir ama, 1992'de kurulan "Kürt meclisi", -bölge kendi içinde fiilen bağımsız olmasına karşın- 10 yılı aşkın süredir seçim yapıp yenilenememiştir. Ve yine önde gelen Kürt liderlere karşın, Müslüman Kürtler arasında da işgalci ABD'ye karşı bir direnişin gelişmemesi için hiçbir neden yoktur. Aslında ABD'nin bölgedeki işi görünenden çok daha zordur ve tüm gelişmeler sadece ABD yönetiminin planlarına bağlı olarak değil, dünyadaki diğer relatif büyük güçlerin ve özellikle bölge devletlerinin hesaplarına ve eylemlerine bağlı olarak da şekillenecektir.

Başta Türkiye ve İran olmak üzere Ortadoğu devletlerinin yapacakları tüm yanlış hesaplar, ahmakça teslimiyet politikaları, kendi halkları ile aralarını açmaları, ABD'nin bölgedeki yayılma politikasına hizmet edecektir. ABD yönetimi nasıl dinsel ve etnik gurupları Irak'ta birbirlerine karşı kullanmaya çalışıyorsa, bölge devletlerindeki birbirlerine vurdurtmaya, Türkiye'yi İran'a ve Suriye'ye karşı kullanmaya çalışmaktadır. Tekrarlamak gerekirse, birbirlerini dengeleyebilen güçlerin varlıkları üzerine oturtulan ABD'nin Ortadoğu politikası açısından, İran ve Suriye'nin hesabı görüldükten sonra sıra kaçınılmaz olarak Türkiye'ye gelmektedir. Zaten olası böyle bir gelişmenin ardından Türkiye, ABD açısından tüm stratejik önemini de yitirmiş olacaktır. Ve ayrıca, ABD'nin yıkılmış olduğu Irak yönetimini daha önce İran'a karşı silahlandırıp kullanmış olduğunu hiç unutmamak gerekmektedir. Tüm bu nedenlerle, özellikle Türkiye yönetimlerinin ABD'nin baskı ve kışkırtmalarına boyun eğmemesi gerekmektedir. Şüphesiz ABD hegemonyası sonunda yine yıkılacaktır ama, yapılacak her hata Ortadoğu halklarının kayıplarını, özgürlüğün maliyetini yükseltecektir.

yusuf@tella.com.
www.simbada@sida.nu

Not: Yukardaki yazı yakında Simbad'da basılacak olan bir kitapçıktan alınmıştır. (30 Mayıs 2003)

“Yeni Ekonomi”den Önleyici Savaşa... veya Eski(meyen) Soru(nsalar)larıyla ABD (2)

Cahide SARI&Temel DEMİRER
IV-) AMERİKA... AMERİKA...

*“Amerika
ne zaman bitireceğiz insanlarla savaşı
al da kaçına sok atom bombunu!”⁽¹³⁷⁾*

Amerika ve emperyalizmi deyince, durup düşünmek gerek!

Birincisi: “En düşük gelir grubunu oluşturan nüfusun yüzde 10’u milli gelirin ancak yüzde 1.8’ini kullanırken, en yüksek gelir grubunu oluşturan nüfusun yüzde 10’u ise, milli gelirin yüzde 30.5’ini kullanmaktadır. Dünyaya hükmeden dev ekonomi, aynı zamanda kendi içinde adaletsiz gelir dağılımı, bütçe açıkları, dış borç ve bunların neden olduğu çeşitli sosyal sorunlarla da boğuşmaktadır.”⁽¹³⁸⁾

Çöken “yeni ekonomi” yalanıyla iktisadi kriz içinde debelenen ABD emperyalizmi için, talan savaşı-saldırganlığı-streklilik olarak başvurulmuş bir çözüm... Örneğin tarihçi “William Blum’un, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ABD’nin bombaladığı ülkeler listesindeki üzere: Çin (1945-1946), Kore (1950-1953), Çin (1950-1953),

Guatemala (1954), Endonezya (1958), Küba (1959-1960), Guatemala (1960), Kongo (1964), Peru (1965), Laos (1964-1973), Vietnam (1961-1973), Kamboçya (1969-1970), Guatemala (1967-1969), Grenada (1983), Libya (1986), El Salvador (1980’li yıllar), Nikaragua (1980’li yıllar), Panama (1989), Irak (1991-1999), Sudan(1998), Afganistan (1998), Yugoslavya (1999).”⁽¹³⁹⁾

ABD emperyalizminin yağmacı obez⁽¹⁴⁰⁾ imparatorluğu konusunda “Liberal şahinlerin özellikle görmezden geldiği şey, (sarhoşluk ve kendinden başka doğru tanımama konusunda İslami aşırılıktan pek farkı olmayan) Hristiyan sağ ve onun bugün Amerika’daki yaygın ve su götürmez etkinliğidir. Bu zihniyetin taşıdığı özellikler, büyük oranda Eski Ahit kaynaklarından tırılıyor ve yakın müttefiki İsrail’inkilerle büyük benzerlik gösteriyor. (...)

Amerika dünyanın alenen en dinsel ülkesidir. Tanrı’ya yönelik referanslar, bozuk paralardan binalara kadar ulusal hayata ortak deyimler minvalinde nüfuz eder: Tanrı’ya çok şükür, Tanrı’nın ülkesi, Tanrı Amerika’yı korusun ve bu böyle gider. George Bush’un iktidarı, 60-70 milyon köktenci Hristiyan üzerinde yükseliyor.

137) - Allen Ginsberg.

138) - “Yeni dünya-Amerika henüz keşfedilmemiş 500 yıl önce, Hıristiyan beyazlaştırmacılar, O zamanın Şok ve Dehşet operasyoncuları kıtayı ablukaya aldılar. Üstün teknolojileri, bilgileri, bilimleri, inançlarıyla ‘insanlık’ taşıyorlardı İkel barbar, yaban dünyaya. Büyük bir ıstılah ve hırs... İnancı adamıydı Yeni Dünya keşif ve fethatleri. Tanrı ve Kral adına dünyayı ‘yıkılsın’la yıkımla yıkıyorlar. (...) 500 küsur yıl önce Amerika’da yaşayanların benzeri şimdi Bağdat ve civarında cereyan ediyor.” (Zeki Coşkun, “Bu İstihlak Öldürür Bizi”, Radikal, 28 Mart 2003, s.19.) Bu bir... İkincisi de şu: “Cherokee’ler, her zaman jip değildiler. Aşırı kovboylarına 200 milyar liralarla satılan arazi jipleri olmadan önce, insandılar. Kızıldeniz dedikleri, doğanın özene bezene yonttuğu o bakır tenli insanlar, Avrupa’nın soğurmasıyla ıstılah edilmiş toprakları, buünkü Kuzey ve Güney Carolina, Georgia, Tennessee ve Alabama eyaletlerinin tamamına uzanıyordu. Üstün ırk beyazlar bulaşıcı hastalıklarla gelmeden 30 bin candılar, XVIII. yüzyılın başında 16 bin kaldılar. Önce Avrupa’nın soğurmasıyla kaptıkları hastalıklardan telef oldu yarıları. Geri kalanı ise... (..) Amerika Birleşik Devletleri, dün Cherokee’lere yaptıkları bugün Irak’a yapıyor. Yarı, acaba kimin ülkesi, hangimizin varlığı sırada? Bu cani soyguncuların sahtekar uygarlığına direnen Irak halkına selam olsun. Direnmeyenin sonu belli. Direnin bir şansı var. (Hine Kınkanal, “Sekizinci Gün”, Radikal, 30 Mart 2003, s. 11.)

139) - İzzettin Önder, Sol Dergi, 20 Ağustos 2003.

140) - Deniz Som, “Amerika’nın ‘Demokrasi’ Bombardimanları, Cumhuriyet, 27 Mart 2003, s. 17.

141) - “Amerika’da ciddi sorunlardan bir de şişmanlık. Diğer bir deyimle, obezite. Aşırı ölçülerde beslenme zamanla çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden oluyor. Şişmanlığın temel olarak ekonomik sorunların ortadan kalktığı kesimlerde görüldüğü sanılır. Hele Afrika’da şişmanlık sorunu yoktur. Terlele açık sorunu yaşanır. Amerika’da son kuşak içinde şişman nüfusun yüzde 50 oranında arttığı gözleniyor. Yılda 300.000’den fazla kişi şişmanlık nedeniyle zamanerit ölüyor. Hepsinden önemlisi şişmanlık için yapılan sağlık harcamaları 100 milyar doları aşılıyor. Bu da Türkiye’nin milli gelirinin neredeyse yarısı.” (Hüseyin Güneş, “Şişmanlık Ekonomisi”, Milliyet, 20 Mart 2003, s.8.) “Amerikalıların yüzde 61’inin sağlık sorunları aşırı kilolardan kaynaklanıyor. Bunun içinde yüzde 61’in içindeki Amerikalıların yüzde 26’sı aşırı şişmanlıktan ölüyor... Toplam ölümler içinde obeziteden kaynaklanan ölüm yüzdesi Fransa’da yüzde 5.6, İngiltere’de ise 8.9 düzeyinde...” (Bercan Tutar, “Obes Amerika”, Yeni Şafak, 20 Mart 2003, s. 21.)

Onlar, aynı Bush gibi, İsa'yı gördüklerine ve Tanrı'nın ülkesinde Tanrı adına çalışmak için bulunduklarına inanıyorlar. Bazı sosyologlar ve gazeteciler (Francis Fukuyama ve David Brooks da dahil), nüfusun yüzde 20'sinin o evden o eve durmaksızın sürüklendiği Amerika'nın çağdaş dininin birlik beraberliğe duyulan arzuya ve uzun vadeli bir istikrar duygusuyla şekillendiğini savunmuşlardı. Fakat bu arzuya dair göstergeler ancak bir noktaya kadar doğru; daha önemli olan ise kahince aydınlanma, bazen kıyametimsi bir hal alan bir misyon duygusuna yönelik sarsılmaz inanç ve küçük ölçekli olgulara ve sorunlara karşı pervasızca bir kayıtsızlıkla biçimlenen dindir. Ülkenin, karmaşa içindeki dünyadan devasa coğrafi uzaklığı da bir başka faktör. Kıt komşuları Kanada ve Meksika ise, Amerika'nın şevkini kırarak güçten yoksun.

Bütün bu etkenler, Amerikan doğruluğu, iyiliği, özgürlüğü, ekonomik başarısı, toplumsal ileriliğine dair bir fikrin etrafını kuşatırlar. Bu fikir, günlük hayatın dokusuna öyle ideolojik şekilde dokunmuştur ki, artık ideolojik bile görülmez, adeta bir tabiat yasası gibi kabul edilir. Amerika=iyidir=ona tam sadakat ve sevgi gösterilir. Benzer şekilde, ülkenin Kurucu Ataları'na ve Anayasası'na (etkileyici bir metin olduğu doğrudur, ama ne yazık ki nihayetinde de bir insan eseridir) yönelik kayıtsız şartsız bir yüceltme de söz konusudur. Eski Amerika, Amerika'nın biricikliği ve sahiciliğinin dayanak noktasıdır.

Bildiğim hiçbir ülkede, dalgalanan bir bayrağın bu kadar merkezi bir ikonografik rolü olduğuna tanık olmadım. Onu her yerde görebilirsiniz, taksilerde, erkeklerin ceket yakalarında, evlerin cephelerinde, pencerelerinde ve damlarında... Bayrak, kahramanca bir dayanıklılığa ve beş para etmez düşmanlarla savaşıldığına dair bir kuşatılmışlık duygusunu işaret ederek, ulusal imajın asıl vücut bulduğu sembol haline gelir. Vatanseverlik hâlâ en başta gelen Amerikan erdemidir; ABD'nin sadece içeride değil, bütün dünyada en doğrusu yaptığına ve doğru tarafta olduğuna dair adeta dinsel bir bağlılık söz konusudur. Vatanseverlik, tüketim harcamalarında da kendini gösterir; 11 Eylül saldırılarından sonra Amerikalılara, şeytani teröristleri hiç dikkate almaksızın, bol miktarda alışveriş yapmaları emredilmiştir. Bush ve onun Rumsfeld, Powell, Rice ve Ashcroft gibi elemanları, bütün olan bitenlerden,

orduyu 7 bin mil uzakta, cümle aleme söylendiği şekliyle, Saddam'ı 'ele geçirmek için' verilecek bir savaşa seferber etmek için yararlanmıştır. Bütün bunların altında kapitalizmin çarkı işlemektedir ve kapitalizm bugün radikal ve (bence) istikrarsızlaştırıcı bir değişimin peşine düşmüştür. İktisatçı Julie Schor, onuz yıl öncesine göre Amerikalıların çalışma saatlerinin epey arttığını, bunun karşılığında aldıkları ücretlerin azaldığını ortaya koymuştu. Fakat ortada hâlâ, serbest piyasanın sunduğu fırsatlar diye anılan dogmalara karşı ciddi, sistematik bir siyasi meydan okuma yoktur. İş dünyasıyla federal hükümet arasında kurulmuş ve Amerikalıların çoğuna hâlâ dişe dokunur bir genel sağlık güvenesi ve işe yarar bir eğitim sağlayamayan ittifakın değişmek zorunda olup olmadığı sorusu, sanki kimsenin umurunda değildir. Borsa haberleri, sistemin tekrar gözden geçirilmesinden daha önemli sayılmaktadır.

Bu, Amerika'nın üzerinde yükseldiği uzlaşmaya dair kabataslak bir özet'tir!⁽¹⁴²⁾

IV.1-) İMPARATOR'UN DÜZEN(SİZLİĞİ)

*"Yalnız kendini düşünen adam,
yumurtasını pişirmek için
komşusunun evini yakar."⁽¹⁴³⁾*

Bu özetten hareketle Philip S. Golup'un şu saptamalarının altını özenle çizerek, devam edelim: "Yeni muhafazakâr sağın, az ya da çok başarılı bir biçimde ideolojik ve siyasi hâkimiyetini, Birleşik Devletler'de yerleştirme çabaları çeyrek yüzyıldan fazla bir süre önce başladı. Demokrasi süreci ve toplumsal direniş ile uzunca bir süre engellenen bu proje, önce George W. Bush'un 2000'deki tartışmalı seçim zaferi ve ardından kendisini Amerika'nın Sezar'ına dönüştüren 11 Eylül 2001 felaketi ile gerçekleşmeye çok yaklaşmıştır. O zamandan bu yana Bush, tek yanlılığa, sürekli seferberlik haline ve önleyici savaşa dayalı bir politikanın öncüsü oldu.

Washington D.C.'deki Carnegie Endowment'dan Anatol Lieven'in altını çizdiği üzere, '1990'lı yılların başında SSCB'nin yıkılmasından bu yana Dick Cheney ve Richard Perle'e yakın bir entelektüel grubun azimle propagandasını yaptığı Bush yönetiminin planı, mutlak askeri üstünlük aracılığı ile dünya üzerinde tek yanlı hâkimiyeti hedeflemektedir."⁽¹⁴⁴⁾

142) - Edward Gold, "Umut ve Cesaretle Amerika'ya Bakmak ve Görmek", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 12, 15 Mart-15 Nisan 2003, s. 26-27.

143) - Francis Bacon.

144) - Anatol Lieven, "The Push for War", London Review of Books, Cilt: 24, No: 19, 3 Ekim 2002.

1991'de ulaşılan tek kutupluluğun olanaklı kaldığı bu projenin tasarımı gerçekte 1970'li yıllara kadar gitmektedir. (...)

Soğuk savaşın 1991'de sona ermesi, devletlerarası ilişkilerde şiddete başvurma tekeli Birleşik Devletlere vererek, Amerikan stratejik üstünlüğünü teyit ediyordu.

Bu durumda, 1991'deki Körfez savaşı ve küresel stratejik rakipler olarak SSCB'nin yerini 'serseri Devletlerin' alması, ulusal seferberlik kadar Birleşik Devletlerin küremize yayılmış askeri takım adalarını korumasına ve genişletmesine de olanak verdi. (...)

Günümüz Bush yönetimi, 11 Eylül 2001'den sonra, uluslararası terörist ağlarına karşı mücadeleyi 'kötülük cksenine' karşı savaşa dönüştürerek, gerçekte 1970'li yıllarda şekillenmiş ve 90'lı yıllarda soğuk savaş sonrası döneme yeniden uyarlanmış bir siyasi ve stratejik projeyi hayata geçirmekten başka bir şey yapmıyor. Ekim 2002'de resmileşen öneleyici savaş doktrini, şüphesiz Amerikan Devleti tarafından sebat ile yıllarca yürütülen önüne set çekme ve caydırma politikasından kesin bir kopuşu temsil ediyor. Ancak, radikal milliyetçi ve yeni muhafazakâr sağın, ısrarla gücünü savaş aracılığı ile kabul ettirme iradesinin süregelen çabaları çerçevesine mükemmel oturuyor. 'Project for a New American Century' (Yeni Bir Amerikan Yüzyılı Projesi)'nin temelini atanlardan, yeni muhafazakâr ideolog William Kristol'un söylediği gibi, 'Amerikan halkının savaşmaya hazır olması her zaman iyidir.'⁽¹⁴⁵⁾

Saldırgan milliyetçiliği Bush yönetimi tarafından durmadan rehabilite edilen "ABD, 11 Eylül'den sonra, Afganistan'ı işgal etti. Orta ve Güney Doğu Asya'da, Afrika'da, Latin Amerika'da yeni askeri üsler kurdu, sınır ötesi operasyonlar, yargısız infazlar gerçekleştirdi. Dünyanın enerji kaynaklarının merkezinde muazzam bir askeri yığınak yaptı ve Irak'ı işgal etmeye kararı. İmparatorun yayılması yalnızca askeri bir olgu da değil. Jean de Maillard'ın Le Monde Diplomatique'de işaret ettiği gibi, İmparator kendi ekonomisinin kurallarını, kültürel normlarını da baskıyla yaygınlaştırıyor.

11 Eylül'den sonra, ABD, güvenlik gerekçesiyle uluslararası mali işlemler üzerinde olağanüstü bir denetim kurdu. Artık uluslararası işlem yapan bankalar, her işlemlerini ABD otoritelerine bildirmek zorundalar. Şimdi, ABD yetkilileri, dünyadaki fon akışını yakından

izliyebiliyorlar. ABD uluslararası ticaret üzerinde de benzer bir denetim kurmaya çalışıyor. Bugün ABD'ye yalnızca ABD tarafından onaylanmış 20 limandan konteyner göndermek mümkün. Bu listeye girmek isteyenler, ABD'nin güvenlik kurallarını, ABD gümrük görevlilerinin yerinde denetim hakkını kabul etmek zorundalar. ABD'de işleme konmaya başlanan yeni güvenlik yasaları, 'topyekün bilişim farkındalığı' projesi, ABD'nin küresel iletişimin tümünü izlemeyi hedeflediğini gösteriyor.

Maillard'ın gözlemlerine, ABD'nin bazı devletlerin eğitim sistemlerine, örneğin, Pakistan ve Suudi Arabistan'ın dini okullara mali desteği kesmesini isteyerek, doğrudan müdahale etmesini de ekleyebiliriz.⁽¹⁴⁶⁾

Karşımızda, kendisinden sonraki 20 ülkenin toplam askeri harcamalarına eşit bir askeri bütçeye sahip, küresel çapta ve hatta uzayda hâkimiyet kurmaya başlayan bir imparatorluk bu...'⁽¹⁴⁷⁾

"Yeni Roma" olarak da adlandırılması mümkün olan ve "Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi"ne yaslanmış emperyal yönelişlerle, "Şimdi oğul Bush, aile geleneğini devam ettirmek üzere 'bir yeni dünya düzeni' kurmak için yine Bağdat kapılarında. Bu kez planlar daha kapsamlı. Hızlı ve yoğun bir savaş, rejim değişikliği... Petrol el konulacak, bölge imparatorluk projesine uygun bir biçimde yeniden düzenlenecek ve Bush'un vurguladığı gibi 'bu da herkese bir ders olacak!'

İyi de bu işlerin hepsinin birden olabilmesi için, önce bir sürü başka şeyin olması gerekiyor mu? Örneğin, Irak ordusu hiç direnmeden teslim olmalı. Saddam elinde olduğu iddia edilen kitle imha silahlarını kullanmadan devrilmeli. Petrol kuyularına bir şey olmamalı ve sivillerin katliamı 'kabul edilebilir' bir düzeyde kalmalı. Arap dünyası sokaklara dökülmemeli, 'teröristler' yeni eylemlere kalkışmamalı. Irak halkı hem ABD askerini kurtarıcı olarak bağrına basmalı hem de kendisini yine Baas zorbalarıyla ve Sünni azınlıkla yönetmesini kabul etmeli. Açlıktan kırlsa bile, sesini çıkarmamalı, 'gelecek demokrasi' uğruna çanğını kaynatıp yemeli. Aşiretler birbirine düşmemeli. Kürtler, Musul ve Kerkük'e yerleşmeye, kendilerine vaat edilen devleti kurmaya çalışmamalı. Türk ordusuyla savaşmamalı, Şiiler otonomi istememeli. Petrol nasılsa su gibi akmalı. İran bölgeye müdahale etmeye kalkmamalı...

(145) - Philip G. Golup, "Soğuk Savaşın Öneleyici Savaşı: Bush Yönetiminin Siyasi ve İdeolojik Kökenleri", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 12, 15 Mart-15 Nisan 2003, s. 34-36.

(146) - Washington Times, 9 Kasım 2002.

(147) - Ergin Yıldızoglu, "İmparatorun Yumuşak Karnı", Cumhuriyet, 27 Ocak 2003, s.13.

ABD tüm bunları denk getirmeye çalışırken, hızla büyümeye devam eden cari açık ve bütçe açığına rağmen doların değerini koruyabilmeli, bu imparatorluk projesini finanse edecek parayı bizzat bu projeye karşı çıkan Asya ve Avrupa ülkelerinin kapitalistlerinden borç almaya devam edebilmeli. Bu arada Stiglitz'in işaret ettiği ABD halkı 'neyse en azından bu can kaybı, maddi yıkım başka yerde oluyor.'⁽¹⁴⁸⁾ deyip şükredecek, savaş ekonomisinin getirdiği finansal yüklerle, sağlık, eğitim gibi sosyal hizmetlerde yapılan kesintilere, 'terörizme karşı mücadelenin' yasal etkilerine katlanmalı, kısacası yoksullaşmaya ve özgürlüklerini kaybetmeye devam etmeyi kabul etmeli... Bu denklem çözülmez!⁽¹⁴⁹⁾

Söz konusu çözümsüzlük bağlamında "Amerikan muhafazakâr eliti arasında yeni savunma stratejisinin şu üç bileşeni, özellikle tartışılıyor: 'Tek başına davranma', 'rejim değişikliği', 'önleyici vuruş/savaş stratejisi'. Bu üç bileşen, tam anlamıyla bir 'imparatorluk stratejisi' olarak algılanıyor'⁽¹⁵⁰⁾ ve kaygılar, şu üç noktada yoğunlaşıyor:

Birincisi, ABD bu projenin yükünü çekebilir mi? Roma İmparatorluğu taşınamayacak boyutlara ulaştıktan sonra çökmedi mi?..

İkincisi: Ya ABD, bu imparatorluk projesini izlerken, müttefiklerinden koparak yalnızlaşmaya başlarsa?..

Üçüncüsü: Ya bu imparatorluk projesinin ekonomik ve güvenlik boyutunun ülke içindeki yansımaları, gelir dağılımı, bireysel özgürlükler, anayasal haklar üzerindeki bozucu ve daraltıcı etkileri 'iktidar bloku' ile orta sınıflar, ABD ile dünya arasındaki ekonomik ve ideolojik bağları koparır, içeride ve dışarıda meşruiyetini aşındırmaya başlarsa?⁽¹⁵¹⁾

IV.2-) "8"LER ÇATLAĞI: AB'NİN SONU (MU?)

"Hiç bir şey zor değildir, yalnızca onu ufak parçalara bölmeyi bilelim."⁽¹⁵²⁾

Bilindiği üzere, "11 Eylül'de Avrupa'dan büyük destek alan ABD, bu hızla başlatıldığı terörizme karşı savaş ilerledikçe bu desteğin giderek crimesine şahit oldu. Bu destek eridikçe de ABD ile Avrupa arasında olduğu varsayılan ittifaklar zinciri zayıflamaya başladı. Süreç zamanla Avrupa'nın, ABD'nin imparatorluk refleksini dengeleme, ABD'nin de AB'nin uluslararası planda bir engel oluşturmaması önleme diyalektiği içinde gelişmeye başladı. Karşılıklı güvensizlik, ABD'nin Irak'a yönelmesiyle birlikte daha da arttı, nihayet Versay Antlaşması'nın 40. yıl töreninde Almanya ve Fransa'nın Irak'ta bir savaşa karşı ortak açıklamalarıyla yeni bir boyut kazandı.

Bu açıklamanın ardından ABD, AB'yi bölmek ve Almanya-Fransa eksenini tecrit etmek için girişimlerini hızlandırdı.

Önce Savunma Bakanı Rumsfeld, 'eski' ve 'yeni' Avrupa kavramını ortaya atarak, bu bölünmeyi kavramsal planda gerçekleştirdi. ABD basını da, ABD dış politikasında üretilen bu aracı hemen benimsedi.⁽¹⁵³⁾ Arkasından, Financial Times'in aktardığına göre ABD, yeni temsilciler göndererek Avrupa'da diplomatik bir saldırı başlattı.⁽¹⁵⁴⁾ Ardından sekizlerin deklarasyonu çıkageldi...

'Sekizlerin' mesajının, ABD'nin imparatorluk sürecini güçlendirdiği, Fransa-Almanya ekseninin AB liderliğini ele geçirme çabalarına büyük bir darbe vurduğu söylenebilir. Ancak, durumun ilk anda görüldüğünden çok daha karmaşık olduğunu söylemek de mümkün...

Bu mektubun birçok çatlağı (ABD ile AB projesi arasındaki; AB içindeki; AB kurucu üyeleriyle, yeni gelenler arasındaki; hükümetlerle kamuoyu arasındaki) birden gözler önüne getirdiği de bir gerçek. Böylece yakın bir gelecekte bir ortak Avrupa dış politikasının oluşmasının yanı sıra, yeni katılacak olanların da Birlikte entegrasyonunun çok zorlaştığı söylenebilir.⁽¹⁵⁵⁾

Özetle; "İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi, Portekiz Başbakanı Jose Manuel Borosso, Macaristan Başbakanı Peter Medgyessy, Polonya Başbakanı Leszek

148) - Los Angeles Times, 21 Şubat 2003.

149) - Ergin Yıldızoglu, "Bu Denklem Çözülmez!", Cumhuriyet, 27 Ocak 2003, s.4.

150) - Tarlhaman'ın Da ilginç örneği: Michale Ignatieff denemesi, "The Burden", New York Times, 5 Ocak; William Nordhaus'un araştırması, "Iraq: The Economic Consequences of War" (Savaşın ekonomik sonuçları), The New York Review of Books, 5 Aralık ve Prof. David C. Hendrikson'un çalışması, "Toward Universal Empire: There Dangerous Quest for Absolute Security" (Evrensel İmparatorluğa Doğru: Hıfıak Güvenlik Kurmaya Yönelik Tehlikeli Bir Arayış), World Policy Journal, Cilt XIX, No: 3, 2002 Sonbahar.

151) - Ergin Yıldızoglu, "İnce Ayar", Cumhuriyet, 13 Ocak 2003, s.13.

152) - Henry Ford.

153) - Örneğin Newsweek, 31 Ocak 2003.

154) - Financial Times, 27 Ocak 2003.

155) - Ergin Yıldızoglu, "ABD, Avrupa'yı Böldü mü?", Cumhuriyet, 3 Şubat 2003, s.9.

Miller, Danimarka Başbakanı Anders Fogh Rasmussen, Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Vaclav Havel, İspanya Başbakanı Jose Maria Aznar ve İngiltere Başbakanı Tony Blair tarafından imzalanan sekiz liderin ortak bildiriyle Irak konusunda Bush'a destek vermesi safları belirginleşmesiyle⁽¹⁵⁶⁾ birlikte, "Irak konusundaki bölünmüşlüğü aştırmak için toplanan AB, Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın ABD'nin Irak siyasetini destekleyen AB adaylarını topa tutmasıyla yeni bir krize sürüklendi. Chirac, ABD'ye destek açıklayan Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Litvanya, Letonya, Estonya, Slovakya, Slovenya, Romanya ve Bulgaristan'ı azarlayıp, 'Bu ülkeler AB kamuoyunun savaşa karşı olduğu sırada ateşle oynuyor ve kendilerine karşı düşmanca hisler yükselmesi riskine giriyor. Pek terbiyeli davranmadıkları gibi ABD'yle çabucak dayanışmaya gitmenin tehlikelerinin de pek bilincinde değiller. Ağzlarını kapalı tutmak gibi büyük bir fırsatı teptiler. Aileye ait olanların aileye girmek arzusuyla kapıyı çalanlardan daha fazla hakları vardır,' dedi."⁽¹⁵⁷⁾

Tüm bunlar, Euro "AB"sinin de sonu yolundaki önemli adımları oluşturmaktadır...

IV.2.1-) EURO'NUN "AVRUPA BİRLİĞİ"

"Matematiğe inanmıyorum."⁽¹⁵⁸⁾

Jürgen Habermas, Avrupa'nın yeni bir şeyler icat etmek yerine ulus devletin kazanımlarını ulusal sınırların ötesine taşıyarak bambaşka bir formatta korumayı sağlamak olduğu vurgusuyla 'Deutschland' dergisinde, "Avrupa'nın sadece ekonomik değil, kültürel birleşmesi de sağlanmalı" derken; Lionel Jospin de, 28 Mayıs 2001 tarihli konuşmasında "Avrupa yalnızca bir pazardan ibaret değildir. Avrupa, tarihin içinde gelişip büyümüş bir toplum modelidir," diye ekliyor,⁽¹⁵⁹⁾ Avrupa Parlamentosu Ekonomik ve Parasal Komisyon Başkanı Christa Randzio-Plath'ın deyişiyle de, "Euro, ekonomik ya da parasal değil, politik bir projedir."⁽¹⁶⁰⁾

"Avrupa bütünleşme sürecinin sert çekirdeği 22 Ocak 1963'te imzalanan Elysee Anlaşması ile oluştu. Bundan sonraki süreçte Paris-Bonn eksen, AB'ye kadar giden sürecin ana gücü oldu."⁽¹⁶¹⁾ "Euro'ya geçişi tamamlayan AB'nin gündeminde siyasi birlik hedefi vardı. Ne var ki Irak krizi çok önemli bir eksiğe işaret etti: Dünya siyaset sahnesinde AB henüz tek ses olmadı."⁽¹⁶²⁾

Çok önceleri "Nobel ödüllü Milton Friedman, 'AB'de para birimi tek, ülkelerdeki amaçlar farklı olunca iş karışacak' demişti."⁽¹⁶³⁾ Ve de "Euro bölgesinin tek bir para birimi vardı, ama tek bir ekonomisi yoktu! (...)

Tarih, her paranın yaşayabilmesi için arkasında siyasi/askeri bir destek olması gerektiğini söylüyor ama, Almanya ve Fransa tarafından desteklenen siyasi birlik düşüncesine, Avrupa içinden önemli itirazlar var. İngiltere tüm Avrupa'yı temsil edecek bir siyasi oluşuma karşı. İtalyan Başbakanı Berlusconi de siyasi birlik konusunda isteksiz. Frankfurter Allgemeine Zeitung'da Karl-Peter Swartz imzalı bir yorumun işaret ettiği gibi, birliğe katılacak Doğu Avrupa ülkelerinde, ulusal bilinç çok güçlü ve siyasi birlik projesi kuşkuyla karşılanıyor."⁽¹⁶⁴⁾

Siyasi birlik projesine karşı olan ülkelerin ise, örneğin Füze Kalkanı Projesi, Kyoto Protokolü gibi uluslararası konularda Avrupa'dan (Almanya, Fransa) çok ABD'ye yakın bir tutum almaları da bir rastlantı olmasa gerek..."⁽¹⁶⁵⁾

Bu bağlamda "ABD'nin AB omurgasında yarattığı derin çatlak, bir gerçeği bütün çıplaklığıyla gösterdi: 'AB'de tam entegrasyon bir hayal...' Bundan sonra yol ikiye ayrılacak. Altlarından zemin kayacağını anlayan Fransa ve Almanya ABD'ye boyun eğecekler veya ABD'nin yanında yer tutmayı tercih eden ülkeleri dışlayarak 'FransAlmanya' projesini hayata geçireceklerdir."⁽¹⁶⁶⁾

156) - "Washington Avrupa'ya Böldü", Cumhuriyet, 31 Ocak 2003, s.11.

157) - "Adaylara Fransız Azarı", Radikal, 19 Şubat 2003, s.11.

158) - Albert Einstein.

159) - "Hedef Yaşam Bilişimi Olmalı", Cumhuriyet, 31 Ocak 2002, s.6.

160) - Christa Randzio-Plath, aktaran: Leyla Tavşanoğlu, Cumhuriyet, "Budapeşte'de Düzenlenen Konferanstan İzlenimler: Euro Politik Bir Proje", 20 Eylül 2001, s.13.

161) - Bahadır Kaleoğlu, "Savaşın Büyük İstifaka", Radikal, 25 Ocak 2003, s.9.

162) - Bahadır Kaleoğlu, "Savaş Sürecinde Diyalog", Radikal, 1 Şubat 2003, s.9.

163) - Gülşah Karadoğ, "12 Ülkenin Parası: Euro", Cumhuriyet, 12 Aralık 2001, s.6.

164) - Karl-Peter Swartz, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 4 Ocak 2002.

165) - Ergin Yıldızoğlu, "Europhoria", Cumhuriyet, 9 Ocak 2002, s.4.

166) - Yigit Bulut, "AB'nin Geleceği Heçul...", Radikal, 4 Şubat 2003, s.15.

Bir alay girift denge hesabıyla nitelenmesi mümkün olan AB⁽¹⁶⁷⁾ hakkında "Rand Corporation'un Kasım 2000'de yayınladığı bir rapora göre, savunma harcamalarına bakılacak olursa Avrupa'nın savunma gücü, ABD'nin savunma gücünün yüzde 60'ına yaklaşıyor. Bu noktada 'Avrupa'nın bir savunma sisteminin olmadığı dahi söylenebilir.⁽¹⁶⁸⁾ Bunun içinde Jacques Chirac, 'Avrupa'nın dünya sahnesine çıkarak bir rol oynamasına olanak sağlayacak bir savunma yapısına kavuşması'm istiyor.⁽¹⁶⁹⁾ NATO tümüyle ABD hegemonyası ve denetimi altında olduğu için ayrıca bir savunma inisiyatifi geliştirilmesi gerekiyor."⁽¹⁷⁰⁾

Romano Prodi'nin, "Avrupa güvenliğini Amerika'ya havale etmeye devam edemez."⁽¹⁷¹⁾ dediği koşullarda, Enis Batur'un, Le Monde Diplomatique'de "iki-yüzlü" olduğunu ve "kafayı yediğini" yazdığı AB,⁽¹⁷²⁾ "Hem ekonomik hem de siyasi (ortak dış) politika oluşturmada zorluklarla karşı karşıyadır."⁽¹⁷³⁾

Bu durumda "Z. Brzezinski,⁽¹⁷⁴⁾ Avrupa ile ilişkileri bozarak tek başına gitmenin, ABD'ye çok pahalıya patlayacağını düşünür"ken;⁽¹⁷⁵⁾ "ABD'de 'şahinlerin' akıl hocalarından Charles Krauthammer'e göreyse

Fransa'nın tutumu Irak'la değil, 'dünyayı kimin ve nasıl yöneteceğiyle'⁽¹⁷⁶⁾ ilgiliydi"⁽¹⁷⁷⁾ Ve bununla bağlantılı olarak da, "Almanya doğumlu ünlü İsrailli yazar ve barış savaşçısı Uri Fleischer diyor ki: 'Bu çok basit olarak, ekonomik, politik, askeri, kültürel dünya egemenliği için savaştır... Bu savaş öncelikle Avrupa ve Japonya'ya karşıdır'..."⁽¹⁷⁸⁾

Ve bu savaşta bir AB (ve NATO) üyesi, "III. Yol"cu İngiltere, ABD ile AB'ye karşıdır...

IV.2.1.1-) III. YOL'CU BLAIR, NATO, VS...

"Sırtı yere geldikten sonra kazanmış olmak yalnız siyaset alanında görülür."⁽¹⁷⁹⁾

Andre Malraux'nun, "Siyaset, başkalarına sezdirmeden değişme sanatıdır"; Dostoyevski'nin, "Basit adam, karmaşık adamdanda daha korku vericidir," tanımlamalarıyla betimlenmesi mümkün olan bukalemun T. Blair'in, "Amerikan-İngiliz yapımı senaryoların basit figüranı olmadığı, 'III. Yol'⁽¹⁸⁰⁾ dediği görüşlerine ciddi

167) - Bkz: Guy-Pierre Chomette, "Bütünleşme mi Parçalanma mı? Doğu'ya Doğru AB", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 12, 15 Mart 15 Nisan 2003, s.6-10; Gaye Yılmaz, "Liberal Sosyal Serbest: Avrupa Birliği", Humanite Dergisi, No: 1, Mart 2003, s.46-56; "AB, Avrupa Şenayesinin İhtiyaçlarına Göre Biçimlenmiş Bir Oluşumdur", Devrimci Hareket Dergisi, No: 8, Şubat-Nisan 2003, s.5-9; "Yeni Emperyalist Savaşta AB Emperyalistlerinin İşbirliği", Devrimci Duruş, No:2, Şubat 2003, s.14-16; K. Arif Karadeniz, "Bir Emperyalist Odaklaşma Olarak Fransa-Almanya Güçbirliği", Bankal Dergisi, No: 10, Şubat 2003, s.33-38; Cemil Ertan, "İki Hekimli Avrupa", Gelecek Dergisi, No: 8 Ocak 2003, s. 25-26; Yücel Özdemir, "Berlin-Paris Aşkı ve İki Kayzer", Evrensel, 22 Ocak 2003, s. 11; Fikret Baydan, "AB İçinde Truva Atı; Türkiye'de ya da Elma Şekerinin Sapı" Kaldıraç Dergisi, No: 23, Ocak 2003, s. 12-13; İlhan Akalın "Genişleyen Ama Birleşemeyen AB", Sol Dergisi, No:194, Aralık 2002, s.18-21; Yalçın Yusufoglu, "AB ve Küreselleşme" Kızılılık, No: 14, Kasım-Aralık 2002, s.35-37; Murat Güzel, "AB Tartışmaları, Ortantolizm, Habermas ve Yesaire", Tezkiye Dergisi, Yıl: II, No: 27-28, Temmuz-Ekim 2002, s.25-33; Emine Uşaklı, "AB'nin Ekonomik Boyutu", Foreign Policy Türkiye Bankası, No: 20, Mart-Nisan 2002, s. 70-75; Gaye Yılmaz, "AB Hicir Zaman Barış Projesi Değildi", Evrensel, 20 Şubat 2003, s.11; İzzettin Önder, "AB'nin Tavrı ve Küreselleşme", Cumhuriyet, 10 Aralık 2002, s. 12; Sami Kohen, "AB: Bölünen Birlik", Milliyet, 1 Şubat 2003, s.20; Akın Şancı, "AB'nin Çerçevesi, NATO'nun Güvenlik Şemsiyesi", Sol Dergisi, No: 193, Kasım 2002, s.28-30; Yücel Özdemir, "AB Nereye Kadar Genişleyecek?", Evrensel, 25 Aralık 2002, s.10; Erdal Göven, Radikal, "İrlanda Şakası", 17 Haziran 2001, s. 10; Yücel Özdemir, "Laeken Dönemci", Evrensel, 26 2001, s.10; Atıl Behramoğlu, "Avrupalık Hıyalının Sonu...", Cumhuriyet, 15 Mart 2003, s.6; Hikmet Billa, "Hangi Avrupa", Cumhuriyet, 31 Ocak 2003, s.3; "Avrupa Kırısı Bütünleşiyor", Cumhuriyet, 12 Aralık 2002, s.9; İlhami Aras, "Onlar Orak Biz Pazar", Kurtuluş Teorik ve Politik Dergi, No: 1, Mart 2003, s.114-118; Ödül Ergüvenç, "Türkiye-AB İlişkilerinin Stratejik Boyutu", Foreign Policy Dergisi Türkiye Bankası, No: 2001/16, Temmuz-Ağustos 2001, s.70-77.

168) - US Policy Towards European Defense, "II. Kısım", s.20.

169) - Jacques Chirac, Washington Post, 9 Aralık 2000.

170) - Ergin Yıldızoglu, "Nice Zirvesi'nde Kargaşa", Cumhuriyet, 11 Aralık 2000, s.13.

171) - Romano Prodi, aktaran: Ahmet Insel, "Avrupa'nın Şizofrenisi", Radikal İki, 23 Mart 2003, s.6.

172) - Enis Batur, "... Oeurope' hakkında", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 11, 15 Şubat 2003-15 Mart 2003, s.30-31.

173) - Ergin Yıldızoglu, "Avrupa Birliği'nde Zor Dönem", Cumhuriyet, 21 Ekim 2002, s.13.

174) - Z. Brzezinski, Washington Post, 17 Şubat 2003.

175) - Ergin Yıldızoglu, "İleriye Doğru Bir Hamle", Cumhuriyet, 3 Mart 2003, s.13.

176) - "AB Konseyi'nin Brüksel'deki merkezinde telefon dinleme aygıtları bulunması ortaya çıktı", Le Figaro, Belçika polisinin olayda ABD'ilerin parmağının bulunduğunu saptadığını yazdı." ("Birileri AB'yi Dinliyor", Cumhuriyet, 20 Mart 2003, s.10.) Ayrıca bkz: "Birileri Brüksel'i Dinliyor", Radikal, 20 Mart 2003, s.6.

177) - Ergin Yıldızoglu, "Çele", Cumhuriyet, 19 Mart 2003, s.4.

178) - Orhan Bursalı, "Karar 1998'de Alındı (Amerikan Yüzyılı Projesi)", Cumhuriyet, 18 Mart 2003, s.6.

179) - Edgar Pavale.

180) - Bkz. Tom Bentley, "Derin Kuşuklar İçinde Blair'in Dünya", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 11, 15 Şubat 2003-15 Mart 2003, s.20-23; James Petras, "Üçüncü Yol: Efsane ve Gerçek", Cosmo Politik, No: 4, Kış 2003, s. 120-128; Ergin Yıldızoglu, Cumhuriyet, "Blair'e Ağır Tokat", 18 Temmuz 2001, s.11; Ergin Yıldızoglu, "Zaferin Tadı Yok", Cumhuriyet, 9 Temmuz 2001, s.13.

biçimde sahip çıktığı,¹⁸¹⁾ türden ucuz kehanetleri yerle yeksan ettiği gidişatta; "III. Yol var mıydı?" demek elde değil...

Kaldı ki, "Blair'le, Muhafazakâr Parti'nin tabanını etkileyen ve büyük şirketlerin desteğini alan"¹⁸²⁾ "III. Yol'cu İşçi Partisi, muhafazakâr partinin, özelleştirme, 'Vergi yok, harcama yok', 'En iyi özel sektör yapar' gibi ana ilkelerini benimseyerek iktidar olmuştur."¹⁸³⁾

Ve de Anthony Giddens'in The Independent'daki, Peter Mandelson'un da The Guardian'daki "III. Yol'u hararetle savunan yazılarında "III. Yol'u benimsemesi için 'sol'a verilen akılların hemen hepsinin, solun dışından ve sağından geliyordu."¹⁸⁴⁾

Özetle: "Sağ ve sol ayrımının aşılması olarak pazarlanan III. Yol çizgisi nedense, bu aşma sırasında değerlerini hep sağdan alırken solun mirasından kurtulmak için büyük çaba gösterdi. Bu yüzden de yeniden ambalajlanarak sunulan Thatcher-Reagan çizgisinden öteye geçemedi."¹⁸⁵⁾

AB içinde başını "III. Yol'cu Blair'in çektiği, "FransAlmanya" karşıtı eksen hakkında toparlarsak: "ABD Dışişleri Bakanı Rumsfeld'in açıklaması, Avrupa'ya ilişkin iki tanımlayıcı kavramı gündeme getirdiği kadar, Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkileri etkileyen önemli bir jeopolitik olguya da ışık tutuyor. Rumsfeld, Almanya ile Fransa'nın Irak'a olası bir Amerikan askeri müdahalesine karşı ilan ettikleri ortak deklarasyon üzerine, bu iki devletin 'eski Avrupa'yı temsil ettiklerini, oysa Avrupa'nın bunlardan ibaret olmadığını belirtmiş, artık Avrupa'nın ağırlığının doğuya kaydığını ifade etmişti.

Kuşkusuz, 'eski' Avrupa, aslında Avrupa için yeni bir yapılanmayı, ortak bir dış politika ve güvenlik politikası geliştirme aşamasında olan AB'yi temsil ediyor, bunun da çekirdeğinde Almanya ve Fransa var. ABD açısından bakıldığında, Avrupa'nın bugün NATO'ya yeni üyeler kazandıran doğu kanadı tabii ki daha

önemli olacak. Gizli ya da açık biçimde kendini gösteren Avrupa-Amerika rekâbetinin hassas noktası işte burada. ABD'nin mevcut dünya koşullarında küresel üstünlük mücadelesindeki başarısı, kaderin bir cilvesi olarak, bir önceki dönemin düşman imajı etrafında toplanan ülkelerin desteğiyle şimdi de ayakta tutulan NATO'nun varlığını sürdürmesine bağlı. Bu örgüt aracılığıyla ABD'nin Avrasya'da girişeceği eylemlere politik meşruiyet kazandırması ve nüfuz alanını genişletmesi mümkün olacak.

Ne var ki bu durum 'eski Avrupa'nın işine gelmiyor. Çünkü o, yeni bir model oluşturarak, kendi dış ve güvenlik politikasını, içerisindeki oyunbozanlara rağmen, kıta Avrupası'nın çıkarları yönünde uygulamak istiyor. Avrupa güvenlik ve savunma politikası üzerindeki tartışmalarda görüldü ki, AB bunu ağırlıklı olarak kendi bünyesinde şekillendirmeyi hedeflerken, ABD NATO'nun etkisizleştirilmesine karşı çıktı. Şimdi ABD'nin Irak'a müdahalede Kuzey Atlantik İttifakı seçeneğini ileri sürmeye çalışmasından da anlaşılıyor ki, NATO, iki kutuplu 'dehşet dengesi'ne dayalı dünyada Avrupa ve Amerika için vazgeçilmez bir savunma örgütü iken, bugün 'eski' Avrupa'nın başkasının çıkarı yönünde davranmasına aracılık edecek bir konuma/yapıya dönüştü...¹⁸⁶⁾

"NATO'da ortaya çıkan 'çatlak', Soğuk Savaş döneminin sona erdiği son 14 yılın en önemli 'kırılma noktası' olabilir mi? (...)

NATO ve AGSP şemsiyesi altında, yıllık ortalama 20-25 milyar dolarlık bir savunma harcaması yapan Almanya ve Fransa, 'şemsiyenin' dışında kalıp bu harcamaları artıracılar mı? Mevcut ekonomik durum ve göstergeler 'hayır' yanıtını işaret ediyor, AB'nin nimetlerinden yararlanan ve hızla büyüyerek işsizliği azaltan ülkeler ABD'ye destek veren sekiz ülke içinde yer alırken, 'AB kurucusu' Almanya ve Fransa karşı tarafta yer alarak 'rest çektiler'.

Nihai amacı 'siyasal birlik' olan AB,¹⁸⁷⁾ bu 'birliği'

181) - Erol Göka, Radikal, "Orada Ne İçin Var Tony?", 7 Kasım 2001, s.9.

182) - Ergin Yıldızoğlu, "Meğerse İngiltere'de Genel Seçimler Varmış...", Cumhuriyet, 21 Mayıs 2001, s.13.

183) - Ergin Yıldızoğlu, "Sol Toparlanıyor", Cumhuriyet, 25 Ocak 2002, s.4.

184) - Ergin Yıldızoğlu, Cumhuriyet, "III. Yol'un Zafet'i", 15 Haziran 2001, s.4.

185) - Ergin Yıldızoğlu, "III. Yol mu Demistiniz?", Cumhuriyet, 20 Mart 2002, s.4.

186) - İbrahim Ş. Canbolat, "... 'Eski Avrupa', Yeni Avrupa", Radikal İki, 2 Şubat 2003, s.5.

187) - Bkz. Mural Belge, "AGSK", Radikal, 30 Aralık 2001, s.7; "Avrupa Ordusu Tehlikeli", Cumhuriyet, 29 Aralık 2000, s.8; Mehmet Ali Kışlatı, "Avrupa Ordusu", Radikal, 8 Aralık 2000, s.10; Hilmet Bile, "Avrupa Ordusu", Cumhuriyet, 8 Aralık 2000, s.3; Güray Öz, "AB: Nasıl Kışlatı, 'Avrupa Ordusu' mi, 'Cekirdekte mi?', Cumhuriyet, 29 Kasım 2000, s.6; Bahadır Kaleoğlu, "AB XIX. Yüzyıla Nasıl Giriş?", Radikal, 21 Ekim 2000, s.9; E. Burak Ankan, "Avrupa'nın Geleceği", Radikal İki, 17 Eylül 2000, s.8; Sami Kohen, "Avrupa'nın Telaşı", Milliyet, 21 Aralık 2000, s.14; İsmet Berkan, "Zirvede Yine AB Çatlağı", Radikal, 26 Kasım 2001, s.3; Doğan Hepar, "Ulus Devlet AB'ye Giremez mi?", Milliyet, 23 Kasım 2000, s.23; Cengiz Çandar, "AB'de Ulusal Egemenlik Kavramı Üzerine", Radikal, 26 Ocak 2001, s.7; Derya Sozak, "AB Liginde Eşitsizlik", Milliyet, 7 Aralık 2000, s.18; Erdal Güven, "... 'Büyüklerin Avrupa'sı', Radikal, 16 Aralık 2000, s.11.

uzun bir süre sağlayamayacak görünüyor"¹⁸⁸⁾

IV.2.2-) "TANRI'YA ÇOK ŞÜKÜR Kİ BM ÖLDÜ"

"Güç, hak yaratmaz." ¹⁸⁹⁾

AB'yi, NATO'yu çatlatan bu gidişattan, kaçınılmaz olarak BM de nasibini almıştır...

Bilmeyen yok: "Başkan Bush, Irak harekâtı için meşruiyet sağlayamayınca çok kızdı. Açık açık, 'Bürokratlarıma, kurmaylarıma, XXI. yüzyılda BM'ye artık ihtiyaç olup olmadığı konusunda çalışma başlatmaları için direktif verdim,' dedi..."¹⁹⁰⁾

Aynı konuda Fidel Castro da, emperyalist saldırganlığın BM'nin sorgulanmasına yol açtığına dikkat çekip, ABD önderliğindeki Irak savaşının BM'yi anlamsız kıldığı vurgusuyla, "BM tamamen gözardı edilmiştir ve hiç kimse artık BM'nin var olduğunu söyleyemez. Savaşa, BM Güvenlik Konseyi hiçe sayılarak karar verilmiştir."¹⁹¹⁾ derken; Avusturya dergisi News'a verdiği demeçte, BM Silah Denetim Komisyonu'nun İsveçli Başkanı Hans Blix, "ABD'nin BM hukukunu tanımaz siyasetinden dolayı BM'nin, artık işlevi kalmadı" vurgusuyla şunları dedi: "ABD, Irak'taki çalışmalarımızdan hiçbir zaman hoşnut olmadı. Saddam Hüseyin'in kitle imha silahlarına başvurma ihtimali pek yoktu. İlla ki savaş isteyen ABD, kapıyı suratımıza çarptı"¹⁹²⁾

Bu durum, ABD İmparatorluğu tarafından olumlu olarak nitelenirken; Pentagon'a danışmanlık yapan Savunma Politikası Kurulu'nun başkanı Richard Perle, "Tanrı'ya Çok Şükür ki BM Öldü" başlıklı yazısında aynen şunları demektedir:

"BM; Milletler Cemiyeti'nin önleyemediği bir savaşın küllerinden doğdu. İkinci Dünya Savaşı'nda müttefiklerin kazandığı zaferin hemen sonrasında, güvenliğin kolektif biçimde korunacağı düşüncesi BM Güvenlik

Konseyi'nde somutlaştı ve hiç de iyi sonuçlar doğurmadı. Soğuk Savaş sırasında Konsey iflah olmaz biçimde felç oldu. Sovyet imparatorluğuyla yapılan mücadelenin kazandıkları Doğu Avrupa'nın özgürleştirilmesi, BM sayesinde değil, bütün koalisyonların anası konumundaki NATO sayesinde gerçekleşti. Güvenlik Konseyi'nin Soğuk Savaş sırasında tek yapabildiği, Güney Kore'nin işgalini durdurmak oldu; o da Sovyetlerin o sıra daimi üye sıfatıyla veto hakkına sahip olmamasının yüzü suyu hürmetineydi. Zaten onlar da bu hatayı bir daha tekrarlamadı...

XXI. yüzyılda, yeni dünya düzenini korumanın yeni yollarını arayıp bulma umudu var... Güvenlik Konseyi'nin kendi kararlarını uygulamak konusundaki kronik başarısızlığına tahammül edilemez: bu kararlar deneme tahtası değildir. Şimdi bu işi yapmaya niyetli olanlarla bir koalisyondayız. Bu koalisyon yeni dünya düzeni için tehdit değil, en büyük umut ve BM'nin vahim başarısızlıklarının yarattığı anarşiye karşı gerçek bir alternatif..."¹⁹³⁾

ABD İmparatorluğu'nun dünyaya meydan okuyan saldırgan koalisyonunu "gerçek bir alternatif" olarak sunan Perle'ye ek olarak William Safire de, soru ve yanıtlarıyla şunların altını çizmektedir...

"ABD, BM Güvenlik Konseyi'ni işe yaramaz hale getiren ülkelere nasıl davranmalı?

Yanıt: Ne öfkeli ne de hırçın biçimde, Fransa, Almanya ve Rusya'yı Hitlercilikten ve Stalincilikten kurtarıırken yaptığımız fedakârlıkları unutun, onların diplomatik anlayışında hatırlamaya yer yok. Bire bir ekonomik misillemeye girişme niyetlerini de bir kenara bırakın: Fransız şarabından İspanyol şarabına, Rus votkasından Polonya votkasına, Alman tasarımcılardan İtalyan tasarımcılara dönüş yok.

Bunlar yerine Bush, liderleri, XXI. yüzyıl terörünün yayılmasına karşı bizim safımızda yer alan ülkelere ödüllendirmeli.

Alvin Toffler, "AB Aptallık Ediyor", Hürriyet, 22 Kasım 2000, s.12; Alvin Toffler, "Avrupa Aptal", Yeni Binyıl, 22 Kasım 2000, s.6; İler Türkmen, "Kafkasya-AB-Türkiye Üçgeni", Hürriyet, 20 Şubat 2001, s.18; Murat Peksoy, "AB ve Karşılıklı Ekonomik Bağımlılık", Sabah, 15 Kasım 2000, s. 10; Sami Kohen, "AB-İHP Benzerliği", Milliyet, 2 Mayıs 2001, s.18; Mehmet Beşik, "AB'ye Bölgesel Uyum", Radikal, 18 Mayıs 2001, s.7; Selahattin Şahin, "AB İçin Önce Ekonomi", Cumhuriyet, 8 Aralık 2000, s.9; Erdal Güven, "AB'nin Karskoku", Radikal, 3 Aralık 2000, s.13; Güney Öz, "AB Öldü, Yaşasın Yeni AB", Cumhuriyet, 13 Aralık 2000, s.7; "AB İnce Ayar Peşinde", Yeni Binyıl, 31 Ağustos 2000, s.9; Bahadır Kaleoğlu, "AB'nin Üç Senaryosu", Radikal, 30 Nisan 2001, s.7; Melin Erkan, "Avrupa/Avrupalı Birliği (AB)", Cumhuriyet, 21 Ocak 2003, s.17; Bahadır Kaleoğlu, "Avrupa'da Euro Telafi", Radikal, 15 Aralık 2001, s.9; Ahmet Insel, "AB Sopa mı Kaldıraç mı?", Radikal İki, 22 Aralık 2002, s.3; İngiltere Başbakanı Tony Blair, "Euro'ya Girmek 'Aptalca' Olur", Cumhuriyet, 4 Ocak 2002, s.11.

188) - Uğur Gürses, "Büyüklüklerin Resti", Radikal, 12 Şubat 2003, s.13.

189) - Jean-Jacques Rousseau.

190) - Atila Kiyaf, "ABD Türkiye'yi Kullandı", Cumhuriyet, 30 Mart 2003, s.12.

191) - "Küba Lideri Fidel Castro: BM Aşk Gerginliği", Cumhuriyet, 22 Mart 2003, s.9.

192) - "Blix'le Gec Kalan Açıklama", Cumhuriyet, 27 Mart 2003, s.10.

193) - Richard Perle, "Tanrı'ya Çok Şükür ki BM Öldü", The Guardian, 21 Mart 2002.

Ömek: Pasifist Almanya'daki garnizonlarda bulunan 70 bin askerimizi ve ailelerini oradan alıp Bulgaristan ve Polonya'daki daha stratejik ve daha ucuz üsler konuşturalım.

BM Güvenlik Konseyi bataklığına vereceğimiz karşılık, bu kurumu bir ortak güvenlik veya ahlaki yetke aracı saymaktan vazgeçmek olmalı. 10 yıldır silahsızlanmayı reddeden Saddam'a arka çıkan Chirac ve Putin, zaten Konsey'e ilişkin bu hayali kaniya son darbeyi indirdi. Bununla beraber BM'nin, savaş sonrası yeniden inşa faaliyetlerine yararı dokunacak insanı kurumlarına müşfik katkılarımızı sürdürmeliyiz.

Peki ya NATO? Fransa uzun süredir bu kurumun yanı sıra dışı dışında olduğu için, Amerika Batı ittifakı içinde güçlü çoğunluk durumunda. NATO karargâhını istikrarsız Brüksel'den, yeni Avrupa'nın Budapeşte'sine nakletmeyi önermeliyiz. Eğer Chirac Doğu Avrupa'lı müttefiklerimizin AB'ye katılımına karşı veto kartını öne sürme tehdidinde bulunursa, Putin'in Rusya'sıyla daha ileri askeri veya ekonomik entegrasyona karşı çıkmalıyız.⁽¹⁹⁴⁾

Evet; Perle ve Safire'nin, dudak uçuklatan saptamaları bunlar!

Ve bu saptamalar "ABD'nin, eroin bağımlısı gibi savaş bağımlısı bir ülke"⁽¹⁹⁵⁾ olduğunu bir kez daha kanıtıyor...

V-) EMPERYALİST SALDIRGANLIK...

"Savaş kesinlikle bir 'doğa yasası' değildir."⁽¹⁹⁶⁾

"ABD emperyalizmi yeniden ve Irak'tan başlayarak tüm yerküreye yönelik bir savaşa girdi..."⁽¹⁹⁷⁾

Bu konuda bilmiyor olamazsınız: "1990 yılındaki Birinci Körfez Savaşı'na 652 bin asker gönderdi ABD. Savaşta ölen Amerikalı sayısı, 50'yi geçmedi.

Bombalarını yağdırdılar, savaşı kazandılar, ülkelerine döndüler. Bugün, birinci Körfez Savaşı'na katılan her altı askerden biri, yani 100'ü aşkın asker, hasta, 9 bin 175'i öldü. Henüz yaşayanlardan doğan çocukların önemli bir bölümü ölü ya da sakat doğdu, bir bölümü kanserle boğuşuyor. Çünkü... Bu askerler, ABD'nin düşük yoğunluklu uranyum kullanarak imal ettiği, bilenen tüm metalleri delerek geçebilen ve bu yüzden 'tank katili' diye bilinen roket mermilerinin kurbanı oldular. Bu mermilerin radyoaktif olduğu ve değdiği her yeri radyoaktif hale getirdiği, Amerikan askerlerinden gizlenmişti..."⁽¹⁹⁸⁾

İşte bu konuda kimi gerçekler..."⁽¹⁹⁹⁾

"42 gün içinde 11 bin sorti yapıldı, yani her 30 saniyede bir hava saldırısı! 88 bin ton bomba atıldı. Bunların sadece yüzde 7'si güdümlüydü. Yüzde 90'ı ise rastgele atılan ve herhangi bir yere düşen bombalardı. Bu katliamda ABD 38 uçak kaybetti. Bu sayı, hakiki mühimmat kullanılmayan savaş oyunlarında kaza eseri kaybedilen uçakların sayısından azdır. Karşıda, onları karşılamak üzere havalandan tek bir düşman uçağı yoktu. Kara savaşına gelince... Kara savaşı diye bir şey olmadı. Bana tek bir muharebe gösteremezsiniz. Bu bir muharebe falan değildi, bir katliamdı. General Kelly, askerlerinin nihayet ilerleme düzeyine geçtiği anda, onlarla savaşacak pek kimsenin hayatta kalmadığını söyledi. En az 125 bin asker ve şu ana kadar 130 bin sivil öldürdük. Öldürebildiğimiz kadarını öldürdük!"⁽²⁰⁰⁾

"1990 Körfez Savaşı'nda Uluslararası Koalisyon, Irak'ı DU bombalarıyla (seyreltilmiş uranyum) bombaladı. (1 milyon bomba ve mühimmat içinde 300 ton DU kullanıldı). Sırf bu sebepten Irak hastanelerinde ölümü bekleyen binlerce Iraklı çocuk var. Kanser, Hodgkins lösemisi, mutasyonlar, bağışıklık sistemi zafiyeti vesaire yüzünden... BM ambargosu yüzünden, 1991-2002 arasında 560 binin üzerinde Iraklı çocuk öldü!"⁽²⁰¹⁾

194) - "Ye geliyoruz, bütün bunların içinde en kaba biçimde çark edip bize ehlîni dönen Türkiye'ye... Türkiye AB'ye üyelik davasını yeni bulduğu doşan Fransa ve Almanya'ya kabul ettirmek için başlarken, biz ağızını açmamalıyız. Ve ekonomisi zor durumdaki Türkiye'ye IMF'den verilecek krediler konusunda karar verirken, tavizsiz ekonomik ehliyet kriterini gözlemeliyiz. Adına ister cezalandırma, isterse destek çıkma deyin, Bush Türkiye'nin istikbaline, onlar bize nasıl muamele ettiyse tam tamına öyle muamele etmeli. Kuzey Irak'taki özgür Kürt güçlerine, Saddam'la savaşmaları için silah dağıtmak ve Türkiye'nin böyle bir silah yardımıyla bağmaz Kürdistan'a yol açacağına dair parancısını iltiraz dikkate alan politikamıza bir son vermek, bizim için hiç de mistleme sayılmaz". (William Safire, "Türkiye'ye Aynen Mistleme", The New York Times, 17 Mart 2003.

195) - Türker Alkan, "Savaş Bağımlısı Bir Ülke...", Radikal, 25 Mart 2003, s.10.

196) - A. Huxley.

197) - Vedat Bilgel, "Tek Güç Amerikan İleri Sınıf...", Cumhuriyet, 20 Mart 2003, s.2, 198) - Mine Kırıkkana, "Beddua", Radikal, 19 Mart 2003, sf.7.

199) - Hürat Çelikan, "Savaş İltiraz", Radikal, 20 Mart 2003, s.4.

200) - Eski ABD Adalet Bakanı Ramsey Clark'ın Körfez Savaşı'nda ABD'nin tutumu hakkında Soruşturma Komisyonu önündeki tanıklığından, New York, Şubat 1992.

201) - Kaynak: UNICEF.

"Körfez savaşı sırasında 50.000 İngiliz, Kanada ve ABD askerinde nefes açlığı, halsizlik, irritabilite, baş ağrısı, uyku bozuklukları, unutkanlık, konsantrasyon bozukluğu, el ve ayaklarda uyuşma, kas ve eklem ağrıları, cilt döküntüleri, depresyon, göğüs ağrısı gibi yakınmalar olduğu saptandı. Bu askerlerin yüzde 70'i nöbetlerini tutamamakta veya tamamlayamamaktaydı. Savaş sonrası ülkelere döndükten sonraki beş yıl içinde de bu 50.000 askerin sadece 1/6'sında yukarıda sözü edilen yakınmaların düzeldiği görüldü. Yapılan çalışmalar, yaralanma ve zehirli gazlara maruz kalma korkusunun, oluşan bu emosyonel sakatlıkta belirleyici rol oynadığına işaret etmektedir. Şubat 1991'de başlayan savaşta toplam 697.000 ABD, 45.000 İngiliz ve 4500 Kanada'lı asker görev almıştı. Sadece 148 askerin öldüğü, 467 askerin yaralandığı ve 4 gün süren Körfez Savaşında bu kadar çok sayıda askerde yukarıda sayılan emosyonel bulguların izlenmesi savaşı beklediğimiz şu günlerde oldukça düşündürücüdür.

Ocak 1992'de ABD/Indiana'da, körfez savaşında görev almış veteranlar arasında yapılan değerlendirmede, söz konusu yakınmaların halen sürdüğü saptandı. Bu tabloya 'Körfez Savaşı Sendromu' ismi verildi. Bu sorunun rehabilitasyonu için ABD'nin harcadığı paranın 115.000.000 dolar civarında olduğu bildirilmektedir. Körfez Savaşına katılan 80.000 asker üzerinde yapılan bir başka çalışma, askerlerin yüzde 5-15'inde bu 'savaş sendromu'nun ortaya çıktığına işaret etmektedir"⁽²⁰²⁾

"Irak'ta"⁽²⁰³⁾ sağlık hizmetleri tamamen çökmüş durumda. Özellikle çocukların yaşamı yeni savaşla çok daha zor bir hale gelecek. Beş yaşından küçük en az 400 bin çocuk, beslenme yetersizliği yüzünden ölüm tehlikesi altında... BM raporlarına göre yeni bir krizle birlikte kızamık salgını riski çok yükselecek ve 900 bin çocukla, 700 bin kadının acil desteğe ihtiyacı var..."⁽²⁰⁴⁾

"Son Irak savaşında koalisyon kuvvetleri, 200 binden fazla insan öldürdü. Bunların en az 113 bini sivil-di"⁽²⁰⁵⁾

"Amerikan biliminin egemenliği altında. Ama konumuz insanlığın hizmetindeki bu 'sivil bilim' değil. Amerikan biliminin çok büyük bir bölümünü ve ana yüzlerinden birini 'Ordu bilimi' oluşturuyor. Savunma Bakanlığı'na bağlı yüzlerce 'askeri bilim' laboratuvarı, Amerikan ordusunun ihtiyaçlarına hizmet veriyor. ABD insan öldürme, ülkelere boyun eğdirmeye, dünya üzerinde tam egemenlik kurma ve bütün bir yüzyılda ABD hâkimiyetini sürdürme perspektifleri için, savaş biliminin sınırlarını sonuna kadar zorluyor. 'Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi'nin esas dayanağı askeri bilimdir!'"⁽²⁰⁶⁾

Bunlar bir "sır" değil... "Emperyalizmin ne olduğunu bilenler biliyor. Bilmeyenlere bu canavarca saldırı onun ne olduğunu öğretiyor. Şunları hiç unutmayalım:

1- Emperyalizm kapitalist sistemin zorunlu bir uzantısı ve aşamasıdır. Savaş, emperyalizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Başka bir deyişle emperyalizm savaşı yaşayamaz. Kapitalizmin tarihi, bunun örnekleriyle doludur. Savaş ve onun getirdiği katliamı, açlığı, yoksulluğu istemiyorsak emperyalizme karşı savaşmak ve onu ortadan kaldırmak zorundayız.

2- Emperyalizm; baskı, sömürü, istila ve kan demektir. Yalan, hile, tehdit ve benzeri yöntemler onun vazgeçilmez özellikleridir. Bütün bunlar yüzyıllardan beri özgürlük maskesi altında yapılagelmektedir.

3- Emperyalizm demek, insanlığın günümüze kadar kazandığı insan hak ve özgürlüklerini, benimsediği ahlak kurallarını tanımamak ve yadsımak demektir. Yaşamda insancılık adına ne varsa tümünü yok etmek demektir. Çünkü o, hakkın, hukuk kurallarının ve adaletin olduğu yerde yaşayamaz.

Savaş, katliam, saldırı, sömürü onun besinidir (gıdasıdır). Bunlarsız yaşayamaz..."⁽²⁰⁷⁾

202) - Mustafa Çetiner, "Savaş Sendromları", Cumhuriyet Bilim Teknik, No: 835, 22 Mart 2003, s.11.

203) - Bkz. Mihri Belli, "Irak: Sorular, Yanıtlar", Sosyalist Demokrasi, No:3, 21 Mart 2003, s.9; Can Dündar, "Bağdat'ın Direnişi, İnsanlığın Direnişidir", Halkın, 25 Mart 2003, s.13; Aydın Engin, "Bağdat'ın Dönen Hesapları", Cumhuriyet, 6 Ocak 1999, s.4; "Irak Petrolünün Geleceği Planlandı", Yeniden Özgür Gündem, 18 Mart 2003, s.8; Sedat Yurttas, "Petroldeki Haklı", Fırat'ta Yaşam, Yıl: 5, No: 183, 3 Mart 2003, s.7; Aleksandr Alekandrovich Lebedev, "Irak BSGünebilir", Cumhuriyet, 2 Şubat 2003, s.12; Avni Özgürel, "Abbasi Başkentini Bağdat", Radikal, 9 Mart 2003, s.9; Mehmet Ali Kızıllı, "Musul-Kerkük Notu", Radikal, 7 Şubat 2003, s.10; Zekeriya Temizel, "Irak Savaşının Ekonomik Maliyeti", Cumhuriyet, 21 Mart 2003, s.13; Çetin Altan, "Türkiye Amerika'ya Hayır Diyemez", Yeniden Özgür Gündem, 17 Şubat 2003, s.2; Hasan Büleni Kahraman, "Bağdat'taki Yarıtlık Hesap", Radikal, 31 Mart 2003, s.9; "Irak'ta Siviller Doğrudan Hedef", Cumhuriyet, 2 Nisan 2003, s.11.

204) - Güler Hatun, "İnsanlık Felaketine Ortak Olmak", Radikal, 20 Mart 2003, s.9.

205) - Finlandiyalı fizikçi Dr. Stig Proberg'in İskandinav ülkeleri dışişleri bakanlarına mektubundan, Ocak 2003.

206) - Orhan Bursalı, "Şişah ve İnsan", Cumhuriyet Bilim Teknik, No: 836, 29 Mart 2003, s.3.

207) - "Emperyalizmin öleden beri kullanageldiği demokrasi maskesi düşmüştür. Kefi başı görünmüştür. Hakkın yerine gücü, insanlığın yerine zorbalığı kayarak dünyaya egemen olmak isteyen bu canavarlık sistemi yıkılacak. Çünkü 'Bakiya dünyaya hükümdar olmaz'..." (Halil Çelenik, "Eskiya Dünyaya Hükümdar Olmaz...", Cumhuriyet, 29 Mart 2003, s.2.7

Çünkü emperyalizme karakterini veren sınıai değil, mali sermayedir... Ve mali sermaye özgürlük değil, hâkimiyet ister...

Mali sermaye saldırganlığı,⁽²⁰⁸⁾ "Malczya Başbakanı Mahathir Muhammed'nin, 'ABD'nin Irak işgaliyle BM ve uluslararası hukuk şimdi anlam taşımıyor. Adaletle gücün karar verdiği taş devrine geri döndük' dedi"⁽²⁰⁹⁾ koordinatlara denk düşmektedir...

Bu koşullarda Albert Einstein'ın, 'Ben yalnız barış-sever değilim, bir barış savaşçısıyım. İnsanlar savaşa savaş açmadıkları sürece hiçbir şey savaşları ortadan kaldıramayacaktır,' uyarısının altı defalarca çizilerek anımsanmalı: 'Lincoln'ın, Tennessee Williams'ın, Hemingway'in Amerika'sı; Shakespeare'in, Thomas More'un, Bertrand Russel'in İngiltere'si; Cervantes'in, Unamuno'nun, Lorca'nın ve Ortega y Gasset'in İspanya'sı... Petrol adına bütün bir kültürel mirasını, uygarlığının temel taşlarını bir anda yadsımaktan, geleceğin tarihinin en utanç verici sayfalarına sürüklemekten çekinmeyen bir avuç Batı... Picasso'nun Guernica'sından hiçbir ders alınmıştır..."⁽²¹⁰⁾

V.1-) OLANAKLARI VE OLASILIKLARIYLA -HAKSIZ- SAVAŞ

"Her savaş 'haklar'ın yerine şiddeti koyar."⁽²¹¹⁾

"İnsanlık 5607 yılının ancak 296 yılını barış içinde geçirdi. Bugüne kadar yaşanan yaklaşık 15 bin 600 savaşta yaklaşık 3 milyar 750 bin kişi öldü. Bu savaşların yaklaşık 250'si XX. Yüzyılda yaşadı ve 191 milyon insan yaşamını yitirdi. İkinci Dünya savaşından bu yana, savaşların yüzde 90'ı az gelişmiş ülkelerde yaşadı. Bugün de ise her bir saatte 35 kişi savaşlarda yaşamını

yitirmesi"⁽²¹²⁾ karşın "Dünyanın 'en özgür ülkesi' olduğu iddia edilen ABD'de medya, Pentagon borazanına, savaş da bir gösteriye dönüşüyor: Guy Debord'un 36 yıl önce yazdığı gibi, 'gerçeklikle ilgisini çoktan kesmiş bir gösteriye', Gözlerimizin önündekiler, Baudrillard'ın uyardığı gibi, savaşın simülasyona uğramış, asıllarını kaybetmiş kopya imajları yalnızca. Ama TV'nin önünden ayrılmak olanaksız!

Ve bu gösteriyi izlerken, teknolojik ütopyacılıkla, teknolojik iktidarın kaynaşmasını, bu kaynaşma içinde, ölüm makinelerinin gücünü anlatırken tarif edilemez erotik hazlar yaşayan gazetecilerden emekli generallere kadar savaş yanlısı bir zümrenin cinde, 'realiteyle', hakikatin eşitlendiğini, teknolojinin hakikatin yerine geçtiğini, araççı ahlakın her şeye egemen olduğunu⁽²¹³⁾ görüyoruz!⁽²¹⁴⁾

"ABD'lilerin Irak'a bakışını büyük ölçüde savaş yanlısı basın yayın organları belirliyor... Medya, kamuoyu görüşünün belirlenmesinde önemli rol oynuyor. Amerikalılar savaşın sonunda Irak halkının özgür olacağına yüreктen inanıyor... 'Çünkü' diyorlar, 'ABD Başkanı Bush ve basın öyle söylüyor'..."⁽²¹⁵⁾

Örneğin bu medyaya sorup, yanıtlarıyla ilerleyelim...

"Bomba atarak masum insanları öldüren birine ne ad verilir?

- Terörist

Uçaktan bomba atarak masum insanları öldüren ne denir?

- Cesur pilot

Bir Filistinlinin topraklarını işgal etmiş İsraillilere saldırmasına ne ad verilir?

- Terörist saldırı

İsrail uçaklarının, tanklarının kendilerine taş atan çocuklara roketle saldırmasına ne denir?

208) - Bkz. N. Baykal, "Emperyalizm ve Savaş", Kurbulha Teorik ve Politik Dergi, Mart, Mart 2003, s.8-14; Kutsiye Bozoklar, "Beni Kimse Duyuyor mu?", Sanat ve Hayat Dergisi, No: 5, Mart-Nisan 2003, s.8-11; Osman Akınbay, "Mukavama, Rezistans, Direniş", Postexpress, No: 23, 15 Mart-15 Nisan 2003, s.16-19; "Yanlış Hesap Bağdat'tan Döner", Ürün Sosyalist Dergi, No: 12, Mart-Nisan 2003, s.3-8; "Irak Savaşı ve Barış", Fırat'ta Yaşam, Yıl: 5, No: 185, 17 Mart 2003, s.4; Erinc Yeldan, "Savaş Buhrana Gebe", "Felsefe ve Barış...", Cumhuriyet, 22 Mart 2003, s.2; Murat Çelikan, "Savaş İstiyoruz!", Radikal, 19 Mart 2003, s.4; Fehmi Kuru, "On Bin ABD Askeri Buradan Geçti", Radikal, 24 Mart 2003, s.6; Özgür Bawar, "Savaş ve Devrim", Yeniden Özgür Gündem, 23 Mart 2003, s.8; "Savaşın Tek Mağduru: Çocuklar", Ortadoğu Gazetesi, 23 Mart 2003, s.10; Nuriy Heri, "Yenilgidir Savaş", Radikal, 25 Mart 2003, s.6; Erdal Atabek, "Savaş İnsanın Düşmanıdır...", Cumhuriyet, 24 Mart 2003, s.4.

209) - Malezya: Taş Devrine Döndük, Cumhuriyet, 23 Mart 2003, s.11.

210) - Ahmet Cemal, "Dünya Bahçesinde Batılı Olmanın Utancı...", Cumhuriyet, 27 Mart 2003, s.15.

211) - V. I. Lenin.

212) - "Savaşlar ve Ölümler", Cumhuriyet Pazar, No: 888, 30 Mart 2003, s.3.

213) - "Cinayetin bedeli, para değildir. Cinayete suç ortaklığı, hisse senediyle ödenmez. Kan lekeli, borsada yıkanmaz. Canın bedeli can, kanın bedeli kandır. Başkasının canını ve kanını, dolar ve borsaya vuranlara diyorım ki: ABD'nin baş celladı Bush'un dilinden düşürmediği Tann, hepimizin belasını versin! Ve diyorım ki, bundan böyle başınıza gelecek her şeyi, Irak'ta girecek masum kanından bilin." (Hine Kinkanat, "Buddua", Radikal, 19 Mart 2003, s.7.)

214) - Ergin Yıldızoğlu, "Barbarlar Yine Kıpırdıyor...", Cumhuriyet, 26 Mart 2003, s.4.

215) - Zorak Kalkandelen, "Medya, Bush'un Borazanı", Cumhuriyet, 31 Mart 2003, s.10.

- Meşru müdafaa
- Birisinin evinize silahla girip değerli eşyalarınızı çalması?
- Silahlı soygun
- Silahlı kuvvetlerce desteklenen çok uluslu şirketlerin bir ülkenin doğal kaynaklarını çalması?
- Silahtan arındırma...
- Zenginden alıp fakire veren?
- Robin Hood
- Fakirden alıp zengine veren?
- Amerikan hükümeti
- 11 Eylül saldırılarında üç binden fazla insanın öldürülmüş olması?
- Katliam
- Irak'ta 500 bin çocuğun öldürülecek olması?
- Irak halkını zalim diktatörün elinden kurtarma operasyonu.
- Çok sayıda insanın öldürülmesini nasıl adlandırıyorsunuz?
- Katliam
- 148 Amerikan askerine karşı 200 bin Iraklı'nın öldürülmesi?
- Körfez Savaşı
- Zengin insanların yoksul insanları sömürmesi?
- Bencilik
- Zengin ülkelerin yoksul ülkeleri sömürmesi
- Küreselleşme...⁽²¹⁶⁾
- Özetle bu yalanlarla zihinler işgal ediliyor, bilinçler paketleniyor... Örneğin, "Dünyada bütün devlet başkanlarına soyadlarıyla hitap edilirken Saddam Hüseyin'e yalnızca 'Saddam' demek basit bir hata değil. Yapılan büyük bir zihinleri işgal etme projesinin parçası"nı oluştururken;⁽²¹⁷⁾ "Yürütülen 'Saddam karşıtı Anglosakson propaganda'nın asıl hedefi Baas rejimi değil,

Amerika'nın gücünün 'karşı konulamaz' olduğunu tüm zihinlere işlemekti. (...)

ABD'nin yoğun propagandasının iki temel amacının bulunduğu söylenebilir: İlk olarak dünya kamuoyu Amerikan gücü karşısında sindirilmeye çalışılmaktadır. İkinci olarak ise Amerika'nın zayıf yönleri bu şekilde kapatılmaya çalışılmakta ve ulusal onur Irak kullılarak tamir edilmeye ve zayıf noktalar gözlerden uzak tutulmaya çalışılmaktadır.⁽²¹⁸⁾

V.1.1-) ŞARLATAN MEDYANIN İŞLEVİ

"Dünya, bir sahnedir."⁽²¹⁹⁾

Dünyayı bir sahne olarak kullanan emperyalist medya, ABD saldırganlığını aklama şarlatanıyla, iğrenç denilebilecek komedilerinde yaratıcı oluyor! Alın bir örnek: 'CNN Türk'ün 'merkez stüdyosu'ndan Mehmet Ali Birand heyecanla 'Burçin Bağdat'ta durum nedir? Bombardıman sürüyor mu?' diye soruyor. Burçin 'cephe'den büyük bir hayal kırıklığı içinde şefine yanıt veriyor: 'Mehmet Ali Birand, maalesef bombardıman 15 dakika önce sona erdi'..."⁽²²⁰⁾

İşte böylesi bir medyayı "Milyonlarca insan ekranların karşısında oturuyor, savaşı izliyor. İnsanlar bu yoldan şiddeti içselleştiriyor. Şiddetin sıradanlaşmasının getireceği şeyin adını henüz koymadık ama faşizmden bile kötü olacağı açık."⁽²²¹⁾

Çünkü "Amerika'da yayın yapan Fox TV ile İngiltere'nin Sky televizyonu, Irak savaşında ABD için çalışırken, Türkiye'de de medya, savaş yanlısı tutumundan taviz vermiyor."⁽²²²⁾

Tipki bizdeki Ertuğrul Özkök ve benzerleri gibi...⁽²²³⁾ Örneğin "Ertuğrul Özkök, 18 Mart tarihli,

216) - Mehmet Sucu, "Kavramlar", Cumhuriyet, 1 Nisan 2003, s.7.

217) - Sedat Laçiner, "Saddam mı, Hüseyin mi?", Radikal, 24 Şubat 2003, s.9.

218) - Sedat Laçiner, "Amerika Ne Kadar Güçlü?", Radikal, 25 Mart 2003, s.9.

219) - W. Shakespeare.

220) - Deniz Sam, "Maalesef", Cumhuriyet, 27 Mart 2003, s.17.

221) - Hasan Bülent Kahraman, "Ölüm Adın Kalles Olsun", Radikal, 27 Mart 2003, s.19.

222) - "Medya Savaşları Tarih" Yeniden Özgür Gündem, 21 Mart 2003, s.10.

223) - Bkz: "Altın Gazetesi", Yıl:1, No:2003/1(25), 15 Mart 2003, s.9; Eric Alterman, "Liberal Medya Nedir? Haberlere Dair Gerçekler", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No:12, 15 Mart-15 Nisan 2003, s.37-40; Cengiz Altın, "Medyanın Gösterilen Gücü", Sosyalist İnce, No:195, 30 Ocak 2003, s.8; "Türk Basını ve Savaş", Yeniden Özgür Gündem, 20 Şubat 2003, s.3; "Savaşçı Holding Medyası Rahattadı", Evrensel, 7 Mart 2003, s.2; Güray Öz, "İnsan Küçük Dili Yutabilir", Cumhuriyet, 26 Şubat 2003, s.6; Hasan Bülent Kahraman, "Yazışmanın Bilgisi", Radikal, 11 Şubat 2002, s.9; Ragıp Duran-Gazetecilik ve Siyasal Perspektif, Yeniden Özgür Gündem, 4 Şubat 2003, s.2; "Gazetecilere Amerikan Baskısı", Evrensel, 1 Nisan 2003, s.9; Zeynep Oral, "Beyler İneği", Cumhuriyet, 22 Şubat 2003, s.15; Serkan Demirtaş, "Bir Medya Ülkesi Olarak Almanya", Cumhuriyet, 4 Nisan 2000, s.6; "Medyayı İyi Doğur, Bir Gün Lazım Olur", Evrensel, 12 Kasım 2002, s.2; Metin Aygün, "Ertuğrul Özkök İçin...", Yeniden Özgür Gündem, 6 Mart 2003, s.2; "Büyük Medya 'Reyting' Iraklı İse Can Dardında", Hürriyet, 22 Mart 2003, s.14; "Peter Arnett Savaş Karşıtı Gazetede", Evrensel, 2 Nisan 2003, s.10; Tonguç Özgüven-Beyan Tutar, "Medya Silahları Çektir", Yeni Şafak, 21 Mart 2003, s.12; "Bombacı Medya Faaliyete Geçti Bile", Evrensel, 20 Mart 2003, s.9; Meriye Yılmaz, "Medyanın Şuçu Çok Büyük", Yeniden Özgür Gündem, 26 Şubat 2003, s.10; Mustafa Tekin, "Çocuklar Duymasın ya da Bir Silahın Çağrısı", Umran Dergisi, No:103, Mart 2003 s.105-109; Hira Selma Kaiken, "Medyanın Tiyatroya Bükülmesi", İnsanlık Dergisi, Yıl:13, No:2003/02, Şubat 2003, s.9-11.

'Süper Gücün Geri Vitesi Yokmuş' başlıklı yazısında Türkiye'deki savaş karşıtlarından, yani bizlerden 'birtakım küçük beyinliler' diye söz ediyor. Bizi, 'Türkiye bu savaşta yer almasın!' dediğimiz için provokatörlükle, demagoglukla suçluyor. Bize bir an önce bu saçma saplantılardan kurtulup doğru yolu bulmamızı öneriyor. 'Bu aşamadan sonra Türkiye açısından umudumuz şu olmalıdır. Bu savaş mümkün olduğu kadar kısa sürede bitsin ve ABD duruma hâkim olsun' diyor!²²⁴

Veya savaşta bir "lotarya" konusu ilan ediyor: "ABD'de Bush yönetiminin Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i devirmek amacıyla başlamak istediği savaş konusunda ısrarlı tutuma sürerken, Amerikan medyası da konuyla ilgili bahislere yer vermeye başladı. Amerikan gazetelerinde yer alan bahis rakamlarına bakılırsa, olası Irak harekâtının başlama tarihi ve Saddam Hüseyin'in akıbetine ilişkin ortaya konulan tahminler şöyle: Amerikan istilası ne zaman başlayacak? a) 3-9 Mart arasında: 1'e 2... b) 10-16 Mart arasında 1'e 1.5... c) 17-23 Mart arasında 1'e 1.7... d) 24-30 Mart arasında: 1'e 2.5... 30 Haziran'da Saddam'ın akıbeti ne olacak? a) Hâlâ lider 1'e 2... b) ABD'nin esiri 1'e 1.5... c) Ölmüş olacak 1'e 1.5... d) Sürgüne gidecek 1'e 2..."²²⁵

Irak'ta yaşanan vahşete göz yuman emperyalist medya; "Terör Ne? Terörist Kim?" sorusuna "es" geçerken; kitlelere çaresizlik ve teslimiyet duygusunu aşılamak istemektedir...

Bu durumu John Berger, "Neredeyiz?" başlıklı yazısının bir bölümünde şöyle tasvir ediyor: "Kitleleri hükmü altına alan bir zorbalık çağının en karanlık günlerini yaşıyoruz. Dünyanın her yerinde acı var. Yegâne erdemin kâr tutkusu olduğu bu düzenin en etkili aracı ise medya..."

Bir an önce bizden çalınan sözcükleri geri almalıyız. Yoksa bize tek bir sözcük kalacak: Utanç...

Günümüz dünyasının üstüne çöreklenen acı ile ilişkili en azından birkaç kelime söylemek istiyorum. Kimi yönleriyle eşi görülmedik bir acı bu. (...)

Utançtan, kendi suçluluğumu göremeyecek haldeyim. Kavradığım kadarıyla utanç, uzun vadede umut besleyemez hale gelip, bizi karşımadaki ufka bakmaktan alıkoyan, insan türüne özgü bir duygu. Gözlerimizi

ayaklarımıza dikmiş öylece duruyor, bir sonraki küçük adımdan ötesini düşünmüyoruz.

Farklı yerlerde ve birbirinden çok farklı konumlardaki insanlar kendileri ne 'Neredeyiz?' diye soruyorlar. Soru coğrafyaya değil, tarihe yönelik. Bu yaşadığımız nedir? Nereye sürükleniyoruz? Yitirdiğimiz nedir? Gerçekleşebilir bir gelecek vizyonu olmadan yaşam nasıl sürdürülür? Tek bir insan ömrünü aşan tüm perspektifleri neden yitirdik?

Bankada kabarık hesapları bulunan uzmanlar yanıt veriyorlar: küreselleşme, postmodernizm, iletişim devrimi, ekonomik liberalizm. Bu totolojik terimlerle, sorunun içinden ustalıkla sıyrılıyorlar. 'Neredeyiz?' kaygısına karşılık, uzmanlar mırıldanıyorlar: 'Hiçbir yerde.'

Gelmiş geçmiş en zorba kaostan ortasında yaşadığımızın ayırdına varmak ve bunu daha yüksek sesle dile getirmek daha iyi olmaz mıydı? Bu zorbalığın doğasını anlamak kolay değil. Gücü, iki yüz çoklusu dev şirketten Pentagon'a uzanan yapıtı, birbirine bağımlı ve dağınık öğelerden oluşuyor...²²⁶

Bunun böyle olmasında da medyanın başat bir rolü söz konusu oluyor...

VI-) "NEREYE GİDİYORUZ? NE OLACAK? NE YAPILMALI?"

*"Bir şafak vakti değişmiş olur, bir şafak vakti karanlığın kenarından onlar ağır ellerini toprağa basıp doğruldukları zaman..."*²²⁷

Grazia'nın, "Paradan daha önemli şeyler vardır. Ne çare ki, onları satın almak için para gerekiyor," saptamasını andıran tahliliyle Andre Gorz'un, "Küreselleşmeyi reddetme, küreselleşmeye ulusal olarak direnme iddiasında olma, kaçınılmaz olarak bu küreselleşme karşısında yenik düşmeye neden oluyor. Yapılması gereken şey, küreselleşmeden kurtulmayı deneyerek küreselleşmeye karşı mücadele etmek değil; gelişmekte olan küreselleşme bağlamında farklı bir küreselleşme için mücadele etmektir. Ulusların sermayeye direniş yalnızca ulusların olabilir; bu küreselleşmenin aktörlerine

224) - Deniz Kavukcuoğlu, "Amerika'yı Sevmemek", Cumhuriyet, 19 Mart 2003, s.17.

225) - "Amerikan Medyası Bahisleri Açtı", Radikal, 4 Mart 2003, s.11.

226) - John Berger, "Neredeyiz?", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 12, 15 Mart-15 Nisan 2003, s.21.

227) - Nazım Hikmet.

direnme, her şeyden önce dünya ölçeğinde bir görüşe, dayanışmaya ve uygarlık projesine sahip başka bir küreselleşmenin aktörlerine sahip olmayı gerektirir."²²⁸ saptaması "küreselleşme"nin soldan aksesuarı olmaktan yana ki bir duruştur...

Mevcut gidişatta, öncelikle bunlardan (postmodernizm,²²⁹ "sivil toplum"culuk, "ne o, ne bu"culuk, "III. Yol"culuk, vb'leri...) kurtulmak gerek...

Bu olmadan K. Marx'ın, "Bizi harekete geçiren arzu ve umut daima yanımızdadır"; Komutan Yardımcısı Marcos'un, "Umut da ekilebilir ve ürünü alınabilir," saptamasındaki kararlılıkla dünya değiştirilemez... Çünkü, "Postmodern koşullarda, sermayenin hegemonyası hiçbir türden kitlesel saferberlik gerektirmez. Politik hareketsizlik ve kamusal hayata dair beklentilerin son bulmasıdır gereken!"²³⁰

Yeniden mücadeleci bir onur duygusunun eylemliliği²³¹ ile tutkulu²³² bir başkaldırıya muhtacız...²³³

Yeniden ve bir kez daha sosyalist isyana muhtaç olduğumuz tarihsel kesitte; "Devrimlerin artık imkânsız olduğu veya ezilenlerin kendilerini ezenleri artık devremeyeceği, hiç de 'yeni' bir söz değildir. Fakat bu söz, gücünün önemli bir kısmını, kendisinin de yeni olduğu iddiasında bulur.

Gerekliler bol ve 'güçlü'dür: Barış ve uygarlık çağında olduğumuzdan veya karşı konulamaz vahşetin kıyısında yaşadığımızdan; devletlerin meydan okunamaz ölçüde güçlendiğinden veya baskıcı devlet aygıtlarının tarihe karıştığından; zaferlerin bir işe yaramadığından veya zaferin imkânsız olduğundan...

İsteyenlere farklı mücadele yolları da gösterilir: Bu toplumsal ve politik düzeni yıkamayacağımıza göre,

artık bu açığa çıktığına -ve doğru olan da yıkmaya çalışmamak, onu düzelirmek, tahkim etmek olduğuna- göre, 'küçük kazanımlar için mücadele edelim' derler..."²³⁴

Hayır, "imkânsızlık teorileri"ne yaslanmış; "küçük güzeldir" saplantılarıyla artık daha fazla yol alınmaz...

Nietzsche'nin, "Olgular yoktur, sadece yorumlar vardır!" "Gözle görünen dünya yegâne dünyadır, 'gerçek' dünya ise sadece bir yalan!" Heidegger'in, "Nesnelerin dilbilimsel olarak kaydedilen kimlikleri dışında bir özü bulunmaz!" Jacques Lacan'ın, "Hakikat gerçeklikten değil, dilden çıkarılır!" P. Joyce'un, "Sunıf, tarihsel açıklamanın ana bir planı olmak yerine, diğer terimlerle kaba eşitliği paylaştıran bir çok terimden biri haline gelmiştir!" Ve nihayet F. Lyotard'ın, "Hangi birleştirme tarzını kullanırsa kullansın, ister kurgusal bir anlatı olsun ister bir kurtuluş anlatısı olsun, büyük anlatılar inanırlılığını yitirmiştir!" Vb'i saptamaların emperyalist imparatorluk dünyasını kavrayacak çıkış koordinatları oluşturması mümkün ve muhtemel değildir...

Ve insanlık yepyeni bir eşikteyken "Tarih, tüm imparatorlukların, diğer bir deyişle dışındakileri sürekli egemenliği altına alarak genişlemeyi amaçlayan süreçlerin eninde sonunda çökmeye mahkûm olduğunu gösteriyor, hem de aylardır medya, ABD'nin "terörizme karşı uluslararası mücadele" adı altında başlattığı sürecin terörizmi azaltmadığını, Afganistan'da hâlâ bir düzen kurmadığını, dünyada ve ABD'de yaşamı daha güvenli kalmadığını, aksine ABD'ye karşı tepkileri daha da arttıran süreçleri harekete geçirdiğini gösteriyor."²³⁵

"Latin Amerika'da bir 'Şer Eksen'i'nden söz edilmeye başlandı."²³⁶ Küba'nın Castro'su ve Venezüella'nın

228) - Anne Garz, Yaşadığımız Sefalet, Ayrıntı Yay.

229) - "Postmodernizm, açığa kavuşturulması mümkün olmayan muhtlak bir polipoiden, bir lapadan ibarettir." (Hichest Albert.)

230) - Perry Anderson, "Gücün Kimyasal Formülü", Postexpress, No:23, 15 Mart-15 Nisan 2003, s.54.

231) - Unutulmasın: "Başlangıçta eylem vardı. (...) Hareket maddenin var oluş yordamıdır. Hiçbir yerde ve hiçbir zaman hareketsiz madde olmadı ve olamaz." (P. Engels, Anti-Dühring, Sol Yay.)

232) - "Tutku her iklimde gelişen bir bilgidir." (Walter Scott.)

233) - Bkz: Cem Somel, "Porto Alegre'den Esen Kardeşlik Rüzgânı", Evrensel, 2 Şubat 2003, s.2; "Dünya Sosyal Forumu", Sosyalist İnce, No:195, 30 Ocak 2003, s.7; "Başka Bir Dünya Arayanların Forumu: Porto Alegre", Odak Dergisi, No:2003-01 (6N:15), 8 Ocak 2003, s.24; Yıldız Serel, "Daha İyi Bir Dünya Düzenine Doğru Eylemler, Projeler", İleri Dergisi, No:9, Mart 2002, s.129-134; Heral Tamer, "Yoksulluk Davası'nın da Gündemindeydi", Halkın, 1 Şubat 2003, s.6; "İki Dünya: Porto Alegre ve Davası", Devrimci Demokrasi Gazetesi, Yıl:2, No:10, 16 Şubat 2003, s.10; "Porto Alegre'nin Ardından", Sosyalist Demokrasi Gazetesi, No:1, 6 Şubat 2003, s.8; Gilbert Vasseman, "Porto Alegre Ardından: Profesyonelleşme Tehlikesi", Postexpress, No:23, 15 Mart-15 Nisan 2003 s.28; "Davası ve Ben'de Anti-Kapitalist Eylemler", Mücadele Birliği Dergisi, No:26, 5-19 Şubat 2003, s.17-18; Gökhan Ahıgan-Cem Somel, "Üçüncü Dünya Sosyal Forumu'ndan İzlenimler: Bu Dünyanın Başka Türlü Hâli mi, Başka Türlü Bir Dünya mı?", Evrensel Kültür Dergisi, No:135, Mart 2003, s.32-35.

234) - Helin Kayaoğlu, "Devlet ve Devrim'ci Olmak", Teori ve Politika Dergisi, No:28-29, Güz 2002-Kış 2003, s.5.

235) - Ergin Yıldızoğlu, "... Uzun Dönemli Çıkarlar mı Dediniz?", Cumhuriyet, 10 Şubat 2003, s.13.

236) - Bkz: Hüzofer Oruçoğlu, "Dünya Hareye Gidiyor?", Devrimci Demokrasi Gazetesi, Yıl:2, No:9, 10-31 Ocak 2003, s.1-12 İker Akıoğlu, "Güney Amerika'da Yeni 'Şer Eksen'i'...", Sosyalist Demokrasi, No:8, 17 Ocak 2003, s.8; Hıguel Lamazares, "Güney Amerika'ya Panoramik Bir Bakış", Sol Dergisi, No:196, Şubat 2003, s.42-43; "Latin Amerika'da Yeniden Sol Seçenek", Gelecek Dergisi, No:8, Ocak 2003, s.50-52; "ABD Karşılığı Yayılıyor", Yeniden Özgür Gündem, 17 Şubat 2003, s.7; Ignacio Ramonet, "Yaşasın Brezilya!", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No:10, 15 Ocak 2003-15 Şubat 2003, s.2-3; Halil Cengil, "Lula Ne Yapacak?", Sol Dergisi, No:197, Mart 2003, s.62.

Chavez'ine⁽²³⁷⁾ şimdi Brezilya'da Lula, Ekvator'da ise Gutiérrez katıldı. Bolivya'da yerlilerin temsilcisi Evo Morales son seçimlerde başkanlığı zorladı. Tabii, Kolombiya'daki gerilla hareketi, en başta FARC'da Amerika'nın hedefinde. Arjantin'de⁽²³⁸⁾ ise 'şerrin' adı halktır!⁽²³⁹⁾

Çok şey yeniden başlamaktadır...

Siyasi, Ekonomik, Araştırmalar ve Strateji Geliştirme Merkezi'nin (SESAR) hazırladığı "Savaş Raporu"nda şunlara dikkat çekilmesi anlamlıdır: "Post-modern bir Üçüncü Dünya Savaşı'na doğru sürüklenilmektedir. (...)

Saddam'ın 'Nazi' olduğuna kendilerini inandırarak savaşmaya başlayanlar, aslında kendilerinin dünyanın yeni Nazi gücü olarak sahneye sürüldüklerinin farkında değildirler. (...)

Dünya kamuoyunda 'Anglo-Sakson-İsrail' koalisyonunun işgal operasyonuna karşı, İslâm küresel bir Hamas'laşma sürecine doğru gidiyor. (...)

Bir ulus-devlet olarak ABD'nin hedefi 'zafer' olabilir. Fakat bu sürecin ana mimarları açısından hedef ABD'ye bölgede zafer kazandırmak değil, ABD'yi sürekli işgal ordusu haline getirmektir.

ABD ordusunun, Irak coğrafyasında bir İsrail ordusuna dönüşmesi; İsrail'in ABD mekanizmaları bünyesindeki derinliğini artırdığı gibi, 'Anglo-Sakson-İsrail' ağırlıklı ulus ötesi güçlerin dünya çapında kafalarına koydukları yeni düzen için gerekli olan kaos ortamının

dinamiklerini, coğrafyayı tamamen terörize ederek ve Balkanlaştırarak sağlayacaktır.

ABD ordusu Irak'ta şehir savaşları ve çöl operasyonları ile kanlı ve uzun bir sürece girerken, bu coğrafya bütün dünyada 'polis-kral devlet' mekanizmalarını meşrulaştıracak bir terör dalgası başlatacaktır. İslâm küresel bir Hamas'a, ABD ise küresel bir İsrail'e dönüşecektir."⁽²⁴⁰⁾

Özetle görünen köy kılavuz istemiyor! "ABD, Irak'ı petrolü ve daha sonraki yayılcı projelerine uygun üst sağlayacak jeostratejik konumundan dolayı işgal ediyor. Sömürgecilik her zaman ırkçılıkla el ele gider,⁽²⁴¹⁾ dolayısıyla, cahillik ve aptallıkla. İşgal edilecek olan her zaman, tehdit altında bir zavallı, medenileşme şansı elde edememiş bir vahşi olarak tanımlar. O, beyaz adamın dünyayı kendi suretinden yeniden yapma projesinde, şekillenmeyi bekleyen bir çamur; kendisi için neyin iyi olduğunu bilmeyen bir çocuktur. (...)

İşte bu cahil kafa Irak halkının direnebileceğini düşünemedi. Artık çok geç! Basra'yı, Necef'i, Bağdat'ı yerle bir ederek bu savaşı kazanabilirler, ama barışı asla... Çünkü bu savaş yalnızca Irak ve Arap halklarını değil, dünya halklarını değiştirdi. (...) Dünya halklarını birleştiren emperyalist saldırı, emperyalist güçleri de kendi içlerinde çatlatıyor..."⁽²⁴²⁾

Şimdi yapılması gereken; Mahmut Temizyürek'in dizelerindeki kararlıkla, "Diren dostum/ Bağdat gibi diren/ Yer gök üstüne kilitlenmişken/ Ezan sesi gibi

Alan Woods, "Brezilya: Latin Amerika Devriminde Yeni Bir Sayfa", Coemo Politik, No:4, Kış 2003, s.80-86; James Petras-Henry Vellmeyer, "Latin Amerika'da Köylü Sınıfı ve Devlet", Teori ve Politika Dergisi, No:28-29, Güz 2002-Kış 2003, s.100-126; "Güney Amerika'nın Gündemi FARC", Yeniden Özgür Gündem, 14 Şubat 2003, s.7; "Bolivya Arjantin Yolunda...", Akim Gazetesi, Yıl:1, No:2003-09 (23), 1 Mart 2003, s.2; "Bolivya'da Ayaklanma", Odak Dergisi, No:2003-03 (5N:17), 8 Mart 2003, s.24; "Bolivya Direniyor", Akim Gazetesi, Yıl:1, No:2003-08 (22), 8 Şubat 2003, s.2; "El Salvador: Halkın İktidara Geçti", Yeniden Özgür Gündem, 18 Mart 2003, s.7; "Küreselleşmeye Küresel Direniş", Yeni Bilgi, 2 Ocak 2001, s.6; "Stop The FTAA! Emperyalist Duvarlar Yıkılacak!", Akim Gazetesi, No:1, 23 Mayıs 2001, s.12; "Amerikan Halkları FTAA'ya Karşı Birleşiyor", Devrim Gazetesi, No:35, Aralık 2002, s.14.

237) - "Chavez'in dünya siyasetiyle ilk bilinci tanışıklığı, Eylül 1973'de Allende'nin ölümüyle oldu. Birtürlü anlayamıyordu: 'Peki ama, şerriler Allende'yi seçtiyse, Şili ordusu neden ona karşı darbe yapıyor?'..." (Gabriel Garcia Marquez, "Tarihi Saat, Stratejik Dakika, Taktik Baniye", PostExpress, No: 21, 18 Ocak - 15 Şubat 2003, s.29) Ayrıca bkz: Ergin Akin, "Chavez: Papuçsuzların Önderi ve Pusudaki Olgarcı", Beki Dergisi, No: 15, Ocak 2003, s.44; "Emperyalizm, Chavez ve Yoksullar: Darbe ile Devrim Arasındaki Uzun Yürüyüş", Devrimci Gençlik, No: 13, Ocak 2003, s.14-15; "Venezüella'da ABD Kışkırtıcılığı Devam Ediyor", Odak, No: 2003-01 (5N: 15), 8 Ocak 2003, s.23; Cüneyt Akalın, "Chavez'li Venezüella Dersleri", Teori Dergisi, No: 158, Mart 2003, s. 42-46; "Venezüella'da Neler Oluyor?", Anti-Kapitalist, Yıl: 3, No: 21, s.15; "Başkeni Caracas'ta Gerilim Yükseliyor", Cumhuriyet, 6 Ocak 2003, s.11; "Venezüella'da Chavez'i Açan Gelecek: Ya Darbe, Ya Devrim", Teori ve Doğru Dergisi, No: 11, Mart-Nisan 2003, s.16-20.

238) - Bkz: "Arjantin'de Ayaklanmanın Öğretileri", Maya Dergisi, Yıl: 2, No: 11, Şubat 2003, s.13-15; Ivan Briscoe, "Arjantin'de İçerler Krize Kendi Çözümlerini Sunuyor", Siyasal Gazete, Yıl: 1, No: 2, Şubat 2003, s.28; "Arjantin'e Borç Kışkacı", Evrensel, 17 Ocak 2003, s.5; "Arjantin Yine Borcunu Ödelemiyor", Yeniden Özgür Gündem, 17 Ocak 2003, s.7; "Arjantin Hükümeti Pes Şti", Evrensel, 15 Ocak 2003, s.5; "Arjantin IMF'ye Tam Teslim Oldu", Yeniden Özgür Gündem, 15 Ocak 2003, s.7.

239) - "Latin Amerika'da Bir 'Şer Ekseni' Doğuyor", İçer Gazetesi, No: 5, Kasım-Aralık 2002, s.69.

240) - Siyasal, Ekonomik, Araştırmalar ve Strateji Geliştirme Merkezi (SESAR), "Savaş Raporu", www.sesar.com.tr.

241) - "İrkçilik çağdaş bir kavramdır ve emperyalizm ile birlikte, XIX. yüzyıldan sonra yaygınlaşmıştır." (Melih Cevdet Anday, aktaran: Ali Şirvan, "Şairin Ölümü", Cumhuriyet, 30 Kasım 2002, s.4.) Ayrıca bkz: Alev Eriktel-Başer, "Gelenek, Önderlik Hifleri ve Poetizm", Tez-köşe Dergisi, Yıl: 11, No: 27-28, Temmuz-Ekim 2002, s.122-134; Hüseyin Aykol, "Martin Luther King'in Hayatı", Yeniden Özgür Gündem, 15 Ocak 2003, s.7; Kürşat Bumin, "3'ü 2'si Irkçı Avrupa", "İsviçre: Yabancılar Şiddet Kışkacında", Yeniden Özgür Gündem, 16 Mart 2003, s.7.

242) - Ergin Yıldızoğlu, "Sömürgeciler ve Fanatikler...", Cumhuriyet, 2 Nisan 2003, s.4.

diren semada/ .../ Saba sesiyle yatıştır çocukları/ Can nefesi verir gibi onlara/ .../ Apaçıyı kanadından/ Avlayıp pilotuna/ Hüseyin elinden çay sunar gibi/ masumlar aşkına/ .../ Diren dostum Stalingrad/ Vietnam/ Filistin/ Bosna/ Dostların var dünyada/ .../ Umut sensin/ Sana sığındı hayat/ Hayat gibi diren...⁽²⁴³⁾ haykırmak yanında...

New York Columbia Üniversitesi'nden profesör Nicholas de Genova'nın, ABD'nin Irak saldırganlığı konusunda ifade ettiklerindeki üzere düşünülüp, davranmaktadır: "ABD askerlerinin Irak'ta, Somali'de yaşadıklarını milyon kere yaşaması gerekir...

Gerçek kahramanlar ordunun yenilmesine katkıda bulunacak yolları keşfedenler olacaktır...

Kendilerini savaş konusunda vatansever ilan edenler, aslında beyaz ırkın üstünlüğünü savunan ırkçılardır...

ABD'nin Irak'ta yenilgiye uğrayacağını ümit ediyorum...

Bu savaşın bir suç olduğuna inanıyorsak, Amerikan savaş makinesinin yenilgiye uğrayacağına da inanmamız gerekiyor.⁽²⁴⁴⁾

Özetle "ABD sömürgeci saldırısı farklı ülkelerde çeşitli askeri ve politik içeriklerde çeşitli taktikler ve yaklaşımlar benimsemiştir. Washington askeri müdahaleye ve askeri darbeler (her zaman biraz sivil görünümü) büyük önem verirken aynı zamanda politik ve diplomatik yandaşlarını silahlandırmaya politik düşmanlarına karşı yöneltmeye devam etmektedir.

Direkt ekonomik egemenlik üzerinde temellenmiş bir imparatorluk kurma stratejik hedefi çok çeşitlilikte politik, sosyal ve askeri engelle karşı karşıya kalmaktadır. (...)

ABD askeri saldırısı, askeri darbeler (ya da darbe çabaları), kitle hareketleri, politik kutuplaşma ve toplumsal betimlemenin yeni formları tarafından karakterize edildiği bir dönem içerisindeyiz. Resmi bir sonuç yoktur. Hiçbir sonuç kaçınılmaz ya da önceden tahmin edilebilir değildir; bugünkü sömürgeci saldırının

tarihsel bir yenilgiye uğratılması için bilinçli örgütlenmeler, politik netlik ve cüretli insan müdahalesi ve bunun da ötesinde başarılı bir sosyalist devrim gerekmektedir.⁽²⁴⁵⁾

"Şunu unutmayın: Biz çoğuz, onlar az. Onların bize, bizim onlara olduğundan daha fazla ihtiyaç var. Başka bir dünya sadece mümkün değil, aynı zamanda yolda.⁽²⁴⁶⁾ Sessiz bir günde alıp verdiği nefesleri dayabiliyorum...⁽²⁴⁷⁾

2 Nisan 2003 16:19:43, Ankara.

243) - Hahmut Temizyürek, E Dergisi, Mart 2003.

244) - "Cesur Huhulif: ABD Yenilecek", Radikal, 1 Nisan 2003, s.6. Ayrıca bkz: "Nicholas de Genova: ABD Hıfaka Yenilmeli", Evrensel, 1 Nisan 2003, s.11.

245) - James Petras, "Latin Amerika'da ABD Saldırısı: Darbeler, Geri Çekilmeler, Radikalleşme", Teori ve Doğruluk Dergisi, No: 10, Ocak-Şubat 2003, s.105-110.

246) - "ABD deniz piyadelerinden 20 yaşındaki Stephen Bagle, Irak'ta savaşmayı reddederek, 'Liderlerimizin öldürmeceğinden dolayı: le ahlaki olmayan bu savaşta yer almak istemiyorum. Ömrümün geri kalanını Irak'ta yaptıkları düşünerek geçirmekten, cezayı çekmeye razıyım,' dedi." ("ABD Askeri Savaşmayı Reddedi", Evrensel, 2 Nisan 2003, s.10)

247) - Arundhati Roy, "Biz ve Onlar: İmparatorluğa Karşı Durmak", Le Monde Diplomatique-Türkiye, No: 12, 15 Mart-15 Nisan 2003, s.46.

“Çağdaş Köleleştirme”ye Doğru Bir Adım Olarak, 4857 Sayılı İş Kanunu...

Aycan EMEL

'Yüce meclisimiz'in 58. Hükümeti 4857 sayılı iş kanununu kabul etti. İlk defa 3008 sayılı yürürlüğe konulan iş kanunu, daha sonra sırasıyla 931 ve 1475 sayılı kanunlarla değiştirilmiştir. Uzun süre yürürlükte olan 1475 sayılı iş kanunu da 4857 sayılı yeni kanunla değiştirildi.

1992 yılından beri işçi ve işveren kesimince tartışmaya açılan iş güvencesi yasası, Türkiye'nin bağlı olduğu ILO örgütündeki iş güvencesi hakkının Türkiye'de uygulanması istemiyle başlamıştır. İşveren kesimini aylarca ayağa kaldıran iş güvencesi yasası 57. Hükümet tarafından 9 Ağustos 2002 günü kabul edilmiş. Ancak Mart 2003'e ertelenen iş güvencesinin yürürlüğe girmesinin yeni iş kanunun çıkma şartına bağlayan sermaye iktidarı Haziran ayında iş kanunu ve iş güvencesini yürürlüğe koymuştur. Böylece 4857 sayılı yasa 10 Haziran 2003 günü yürürlüğe girmiştir.

Son yıllarda tartışılan ve kabul edilen iş güvencesi yasası işçi lehine küçük nüveler taşısa da çok yetersiz olduğu aşikardır. Bu küçük nüveler bile işveren kesimince bir kaşık suda fırtınalar koparmaya yetmiştir.

İş Güvencesi Yasası'nda; işveren istediği işçiyi yine işten çıkartabilecek. Sadece çıkışı bir nedene dayandırmak zorunda. İşçi mahkemeye başvurduğunda bu işten çıkarma sebebini, ispat etme yükümlülüğünü getiriyor.

1475 sayılı iş kanununun yerini alarak yürürlüğe konulan 4857 sayılı kanun getirdiği yeni çalışma sistemiyle, işçilerin mücadeleye kazandığı pek çok kazanım hakkını ortadan kaldırmıştır. Kanunun kıdem tazminatı hariç bütün maddeleri değiştirilmiştir. Kanun tam süreli, kısmi süreli, belirli süreli, belirsiz süreli veya iş yerinin bir bölümünün devri, geçici işçilik, sözleşme türleri, emsal işçilik, kısmi ve tam süreli çalışma, gece çalışması, fazla çalışma, utusal bayram ve genel tatil günleri çalışma, çalışma süreleri, telafi çalışma, kısa süreli çalışma, konularında işçiyi alınıp satılabilen, değiş tokuş yapılabilen birer meta konumuna getiriyor.

Ötirlen bu hükümlerin uygulamada işçilerin aleyhine kullanacağı kuşkusuzdur. İşçilerin özellikle 12 Eylül 1980 faşizminden sonraki örgütsüz ve sendikasızsızlaşma sürecine karşı koyuşu güçsüz ve çıldır. İşçi sınıfı bu örgütsüz durumuyla kendi haklarına ve kendi iş kanunlarına karşı çıkma zayıflığı göstermiştir. Bu biraz da iş yasasında yapılacak olan değişikliklerin ne anlama geldiğini bilen işçi sendikaları, yapılan birkaç işçi boşaltılmış hak aramaktan uzak miting dışında bir karşı duruş

sergilememiştir. Aksine işçi sendikaları sürecin başından itibaren bu değişiklikler konusunda işçi kitlelerini bilgilendirmemiş, işveren kesimiyle uzlaşma yoluna gitmiştir.

İş kanunuyla şimdiye kadar çetin mücadeleler sonucunda kazanılan, kıdem tazminatı, prim, ikramiye gibi hakları tırtırlanmış işçiyi açlık sınırında yaşayan, sırtı gortasız, sendikası, örgütsüz işçi boş yığınlar haline getirmiştir.

4857 İş Kanununa göre:

1- İşverene işçi atma güvencesi.

İşveren, iki iş günü veya bir ay içerisinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki işgünü, veya bir ayda üç işgünü işe devam etmemesi halinde tazminat-sız işten atma nedeni haline geliyor. Ve bu maddeyle iş güvencesi tamamen işlevsiz hale getiriliyor.

2- Ödünç işçi uygulamasıyla köle gibi alınıp satılabilir.

Başta ABD ve çok gelişmiş Batılı ülkelerde yıllardır uygulanabilen, esnek çalışma modeline dahil olan ödünç işçilik, işçiyi holding bünyesi içinde veya aynı sermaye grubuna başka bir işverene geçici olarak verilecek geçici iş ilişkisi en fazla 6 ayı geçmemek üzere, gerektiğinde iki kez yenilebilecek. İşçiyi geçici olarak alan işveren, grev ve lokavt aşamasına gelen, bir toplu iş uyuşmazlığının tarafıysa, işçiyi grev ve lokavt sırasında çalıştıramayacak.

Burada da, uyuşmazlıklarda, yani grev anında, bu yöntemle grevlerin kırılması mümkün hale gelecektir.

3- İşçilerin % 90'ı işgüvencesinden yoksun bırakılıyor.

İş güvencesi yasası ile 30 kişiden az işçi çalıştıran işyerlerinde iş güvencesi kapsamı dışında kalacak. 30'dan fazla, işçi çalıştıran yerlerde ise en az 6 aylık kıdem alan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, feshini geçerli bir nedene dayandırmak zorunda.

Burada da işverenin işyerlerini 30 kişilik bölümlere ayırıp, 30'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde bile, (ayrımak suretiyle) iş güvencesi işlemez hale gelebilir.

4- Fazla mesal bir hak olmaktan çıkıyor.

Fazla mesal hesaplamasında 150, 125 ve fazla mesailerin izin karşılığı uygulaması getirilmesi, işverene fazla mesal yapan işçilere fazla mesal ücreti ödememe gücü verecektir.

5- Telafi çalıştırma.

Burada telafi çalıştırmanın yapılacağı durumlarda, bu çalışmaların fazla mesal sayılmayacağı hükmünü

getiriyor. Bu da zorunlu nedenlerle işin durması, ulusal bayram ve genel tatillerden önce veya sonra işyerinin tatil edilmesi ya da işçinin talebiyle kendisine izin verilmesi hallerinde işveren iki ay içinde çalışılmayan süreler için tefahi çalışması yaptırabilir.

Yine işverenin tamamen keyfine ve istismana açık hale getiriliyor. İşverene denkleştirme adı altında haftanın belirli günlerinde mesai ödemesi yapmadan birgün 11 saat, bir gün 3 saat çalıştırarak, işçiyi fazladan çalıştırma hakkı tanıyor.

6- İşçiye krizde ücret yok.

Kanunun ilgili maddesi; işverene genel ekonomik kriz ve zorlayıcı sebeplerle işçilere ücretsiz izin kullanılması hakkını tanıyor. Bununla zaten birçok işyerlerinde uygulanan yasadışı çalıştırma, yasal hale getiriliyor. İşverenin keyfiyetine bırakılan madde, işverene istediği yönde kullanma hakkı tanıyor. Ülkemizde krizlerin ve ekonomik dengelerin altı üst oluştan hiç bitmediği için işverene ne tür haklar sağladığı ortada...

Bu durumda işçilere sağlanan kısa çalışma ödeneği hakkı, ancak işçilerin işsizlik sigortasında yararlanma şartlarını yerine getiren işçiye sağlanacaktır. İşsizlik ödeneğinin ancak asgari ücret kadar olacağı ve hak etmek içinde 600 iş günü prim ödemiş olması ve son 120 gününü kesintisiz prim ödemiş olması şartı bulunduğu göre kısa çalışma ödeneği işlevsiz hale gelmektedir.

7- Hafta sonu tatili kavramı artık yok.

Bu madde de, hafta tatili kavramıyla işçinin hafta sonu olması gereken 24 saatlik ücretli izin hakkı, hafta içinde, işverenin istemine göre herhangi bir günde kullanılması öngörülüyor. Böylece işçinin genel tatil günü olan pazar gününü, işçinin ailesiyle, dostlarıyla birlikte geçirme olanağı elinden alınıyor.

8- 8 saatlik işgünü hakkı ortadan kaldırılıyor.

Eski yasada günlük 7.5 haftalık 45 saat olan çalışma saatleri tamamen işverenin keyfine bırakılıyor. Zorunlu nedenlerle isterse günde 11 saate kadar çalıştırılabilir. Haftalık çalışma süresini hiç bir ek ücret ödemeden 48 saate hafta zaman zaman ücret karşılığında ise 72 saate kadar uzatabilecektir.

Böylece 1 Mayıs işçi bayramı ile başlayan 8 saatlik işgünü hakkı ortadan kaldırılıp esnek çalışmaya geçilecektir.

9- İşyeri devri ile işçiler tamamen taşeronun insafına ve keyfine bırakılıyor.

10- Yeni yasada işverene yeni istihdam türleri yaratma olanağı.

Yasada, işverene yeni istihdam türleri belirleme serbestliği tanınmaktadır. Tam süreli ve kısmi süreli, deneme süreli veya diğer türden olabilir denilerek, sözleşmenin türünü belirsiz hale getirmektedir. Bu düzenleme ile işverene yasanın koruma alanı içinde olmayan, yeni istihdam türleri yaratarak işçinin ücretinden, sosyal haklarına kadar bir dizi yükümlülükten kurtulma olanağı getiriyor.

11- Kıdem Tazminatı hakkı gasp ediliyor.

1475 sayılı yasada şimdilik değişmeyen tek madde olan kıdem tazminatı hâlâ tartışılan ve netleşmeyen bir madde olduğu için burada geçiyoruz ve ancak ileride kıdem tazminatı kaldırılıp "Kıdem Tazminatı Fonu" adı altında bir fon kurulup buradan işletileceği şimdilik bilinenler arasındadır.

İşçinin ücretlerinden her ay kesilen 13'lük pay Kıdem Tazminatı Fonu kurularak geleceği belirsiz bir kuruma devredilmekte. İşçi ücretlerinden düzenli kesilen 13'lük primlerin ayrıca işveren tarafından fona aktarılması durumunda herhangi bir yaptırımda uygulamamaktadır.

Yani ikinci bir Tasarruf Teşvik Hesabı, mantığıyla işçinin geliri nereye gittiği belli olmayacaktır.

Şunu bilmek gerekiyor ki, Türkiye'de çalışanlar aleyhine çıkartılan işvereni besleyen bu kanun, dünyanın herhangi ezen, emperyalist gelişmiş ülkesindeki çıkartılmaz bir kanundan farklı değil. Özellikle 1980'den sonra Türkiye'de işçi sınıfına uygulanan, baskı, şiddet sindirme politikası, işçiyi kendi haklarına sahip çıkmaktan alıkoymuş. En basit toplu sözleşmelerde alınan haklarına bile sahip çıkamaz hale gelmişlerdir.

Topyekûn işçiyi köleleştiren, mela durumuna getiren, insanca yaşam olanağı sağlamayan iş yasasına karşı çıkmalıyız. Bulunduğumuz her alanda örgütlenmeyi hedef alıp birlik beraberlik ilkesini işletmeliyiz.

Bundan dolayı;

- Tüm çalışanların eşit, ücretsiz sağlık, kaliteli eğitim ve sosyal hizmetin sağlandığı;

- İnsanca yıllık izin sürelerinin olduğu;

- Herhangi bir nedenle gözaltına alınan, tutuklanan askere alınan, işçilerin bu sürelerinin ücretli izinden sayılacağı ve tekrar işe alındığı;

- Anne adaylarına, doğum öncesi ve doğum sonrası (2 yıl ücretli izin) verildiği;

- Bebeklerin, çocukların sağlıklı büyüyebilmesi için tüm masrafların karşılandığı kreş ve anaokullarının zorunlu hale getirildiği;

- Kayıt dışı çalışmayı kesin olarak yasaklayan bununla ilgili ciddi denetimlerin sağlandığı bütün çalışanların güvence altına alındığı; ayrıca Göçmen işçi statüsü tanınip (yabancılarla) eşit haklara sahip olunduğu;

- Gece çalışmalarının (zorunlu işler haricinde) olmadığı;

- 18 yaşından küçüklerin çalıştırılmadığı;

- Ücretli işçi ailesinin insanca yaşamaya olanaklı hale getirildiği;

- İşçilere gerçek iş güvencesinin sağlandığı;

- İşçilerin örgütlenmeleri önündeki engellerin kaldırıldığı, sendikalaşmanın önünün açıldığı;

- İş güvencesinin bütün çalışma bölgelerini birleştirilmesini kapsadığı, ayırma yer verilmeyişi;

Yeni bir iş yasası için mücadele etmeliyiz!

Titanların Kendine Gazabı(*)

Emirali YAĞAN

Her şeye karşın, tarihin insana gösterdiği bir tole-
rans payıyla son buldu İkinci Dünya Savaşı. Fina-
le gelindiğinde, egemenlik hırslarıyla dizginlerinden
boşalmış, iflah olmaz ruh sakatları haline gelmiş Hitler-
cileri intihar yalnızlığı içinde kıstırdı ölüm. Yakının
mimarları Naziler ve işbirlikçileri, yaratılan yıkımın
erkazı altında kaldı. Dünyanın mezar kazıcıları kendi-
lerine bir mezar yeri bile bulamıyacaklardı. 30 Nisan
1945'te Hitler'in sığınağında metresi Eva Braun'la intiharı,
bu alegoriye gerçeğin dilinden verilmiş bir karşı-
lıktı. Nazi Kurmay kadroları (intiharlarıyla da) Führer-
lerini izlemekten geri durmayacaklardı.

Mareşal Walther Model Nisan 1945'de, Ruhr hav-
zasında birlikleri kuşatma altındayken tabancasını bey-
nine boşaltıyordu. Onu, SS polis örgütünün şefi, ünlü
cellat Heinrich Himmler izliyordu. Mayıs 1945'de İn-
gilizlerin eline düşen Himmler, zehir içerek aynı sonu
kabulleniyordu. Nazi propaganda şefi Paul Joseph Go-
ebbels, Sovyet birlikleri Berlin'e doğru ilerlerken, son
kurşununu kendine saklayarak, aile bireylerini de ken-
disiyle birlikte yok ediyordu.

Son kurbanları kendi cellatları olan faşist rejim çö-
kerken en doruktan en dibe kendi üzerine kapanan bir
enkaz yığınının altında bırakacaktı ona destek vermiş
herkesi. Bu enkazdan sağ çıkanların pekçoğu, barışa
ermiş hayatın solunabilir havasından pay almaya hak
sahibi görmeyeceklerdi kendilerini! İflah vermez suç-
luluk psikolojisiyle, Nürnberg Mahkemelerinde idama
mahkum edilen, Alman Hava Kuvvetlerinden sorumlu
Hermann Goering, asılmasına bir kaç saat kala, zehir
içerek kendinden önceki toplama ekleniyordu. Uzayıp
gidecek bu intihar listesinin en başında "Çöl Tilkisi"
lakabıyla bilinen Erwin Rommel'in adını hatırlamak
gerekıyor belki de. Kuzey Afrika yenilgisi, Normandi-
ya Çıkarması ve Sovyet Birliklerinin Berlin'e yönel-
mesi gibi gelişmelerden sonra, Hitler'den kurtulmanın
zamanı geldiğine inananlardandı Rommel. 20 Tem-
muz 1944'de Hitler'in Rastenburg'daki karargahında
patlayan bombadan sorumlu tutulanlar arasında yer
alanlardandı.

Führeri ona iki seçenek bıraktı: Yargılanmak ya da
zehir içmek: Rommel, zehir içmeyi tercih eder!..

Umarsız bir akrep gibi kendi kendilerini zehirleye-
rek ölümlü bir çıkar yol olarak görenler Hitler ve kur-
may kadrosuyla sınırlı değildi sadece. Çöken militarist
yapının alt basamaklara doğru uzayıp giden sayısız in-
tihar olayları yaşanır. Nürnberg Duruşmaları'nda ömür
boyu hapse mahkum edilen ve bulunduğu Spandau Ha-
pishanesinde, (21 yıllık bir hapis hane hayatından son-
ra, 1987 yılında, 93 yaşındayken) intihar eden ünlü Na-
zi liderlerinden Rudolph Hess'i, uzayıp giden bu liste-
nin en sonuna eklenenlerdendi.

İntihar salgını, ortaklar ve işbirlikçiler cephesinde
de salgın bir bulaşıcılıkla sürer. Savaşın ilk yılında Ja-
ponya Başbakanlığı yapmış Konoye Fumimaro, savaş
suçlusu olarak yargılanacağını anlayınca, zehir içerek
intihar ederken; Nazi işgali altındaki Fransa'da işbirlik-
çi Petain hükümetinde başbakanlık yapan Laval Pierre,
idama mahkum ediliyor; infazı beklerken zehir içerek
intihar etmeyi dener; ancak başarısız intihar girişiminin
ardından idam edilerek muradına kavuşur. Ushijima
karargahının yaptığı gibi, binlerce Japon askerinin ko-
mutanlarıyla birlikte, (Amerikan kuvvetlerine teslim
olmamak için,) uçurumlardan atlayarak topluca inti-
harları, sahiplenilmez bir cürümün ortak paydaları ol-
malarıyla açıklanabilir belki de.

Hiroşima'nın yıkımını takip eden günlerde yaşanan
toplu bir intihardan sağ kurtulmuş bir Japonyalı. Ame-
rikalıların Japon Adalarına çıkışıyla başlayan final deh-
şeti aşağıdakine benzer sözlerle özetler:

"Onlar bulunduğumuz tepeye ulaşmadan

Oğullar yaşlı anne ve babalarını

Babalar çocuklarını

Anneler bebelerini

Kardeşler kız kardeşlerini

Sevenler yavuklularını öldürdü

Kendilerini uçurumlara bırakmadan önce."

Adını anımsayamadığımız bir savaş belgeselinde
geçen yaşlı Japon'un bu sözleri, kendi orijinal dili ve
ifadesiyle hâlâ kayıtlı duruyor bir yerlerde.

Ölümün katilleri soluk aldırılmaz bir takibe aldığını
görüyoruz. Kızıl Ordu Berlin'i ele geçirmiş; Nazi so-
rumluları yıkıntılar arasında intihar edecek yerler arı-
yorlar. İbret dersleri dolu bu final sahnesinde, 28 Ni-
san 1945'de metresi Clara Petacci ile birlikte İtalyan

partizanlarının eline düşen Mussolini'nin dünyaya ters sarkıtılmış görüntüsü yer alıyor. Hitler'in intiharıyla aynı günlere rastlayan Mussolini'nin infazı, bir rastlantıdan çok, kader ortaklarını bekleyen olası bir sondu. Mussolini, İtalya'nın çöküşünden sonra Almanya'ya kaçırılmış, çok geçmeden Almanya'nın çöküşüne tanık olmuş ve oradan da, lanetlenmiş bir ölümlü olarak ülkesi üzerinden gidecek yer ararken, yolu üstünde önüne çıkan partizanlara yakayı ele veriyordu. Mussolini ve birliktekilerin Milano'nun Loreto meydanında, tabanlarından dünyaya ters sarkıtılmış görüntüleri, huninin doğru konulmuş haliydi belki de.

Burada sözü edilmeye değer trajik sayılabilecek bir intihar olayına da işaret etmemiz gerekiyor. Fransız yazarlardan Drieu la Rochelle, işbirlikçi Vichy hükümetinin akıl hocalarından biri olarak, yargılanmasından çıkacak sonucu beklemeden, dört kez giriştiği başarısız intihar girişimin sonucunda nihayet ölümünü kendi elleriyle gerçekleştirmeyi başarır. La Rochelle, iki büyük savaş içinde üç kez yara almasına karşın hayatta kalmayı başarmış bir savaş malulüdür aynı zamanda. 16 Mart 1945'de, kafası bir lavabonun içine düşmüş halde ölüsü bulunur. Cebinde saklı kalan kullanılmamış yolculuk biletinin üzerinde, son sözü olarak şu tek cümleyi yazdığı görülür:

"Gabrielle, laissez-moi dormir, cette fois!"

"Gabrielle, bırakın, bu kez uyuyayım!", diyordu Drieu la Rochelle. Ve çünkü, Avrupa'nın yıkıcılarına omuz vermekten yorgundu o da; sonsuza değin uyumak istiyordu.

Onlar ölüm uykusuna çekile dursun, arkalarında milyonlarca ölü bırakarak, yitizlerine maskeler edinmiş, dünyanın toz duman içinde kayıplara karışmayı başaran sayısız savaş suçlusu, İtalyan sahillerinden Juan Peron'un Arjantin'ine, Franco İspanya'sına, Salazar Portekiz'ine, Patagonya, Şili, Uruguay, Lübnan ve Suriye'ye kaçmayı başaranlar azımsanır gibi değillerdi.

Cellatlar kurbanlarından uzun yaşıyordu ne yazık ki!

Bozgunla gelen bu kaçışta, Vatikanlı muhterem papazların rolü büyüktü! Vatikanlı papazlar, Mussolini ve Hitler yandaşlarını yenilgileri sırasında da yalnız bırakmayarak onlarla tutulmuş kavillerini bozmamışlardı. Savaş suçlularını kukuletalı cüppelerine gizleyip, karanlık labirentlerinden geçirerek güvenli sahillere taşınmalarına yardımcı olurlarken ruhani bir dokunulmazlık taşıyorlardı.

Savaş sonrası yıllarda pek çok Nazi ve yandaş gitdikleri ülkelerde, gizli açık kimliklerle boy gösteriyor; bulundukları ülkelerin istihbarat, ordu ve polis teşkilatlarında yeteneklerine (!) uygun görevler üstleniyorlardı.

İşgal altındaki ülkelerde işbirlikçi olarak rol alanların bazılarıysa, savaş sonrası ortaya çıkan yeni yönetimlerin kadroları arasında gizli açık kimlikleriyle boy gösteriyor ve değişen iktidarların gizli finanse kaynakları olarak adlarından söz ettiriyorlardı. "Lyon Kasabı" adıyla bilinen SS subayı Klaus Barbie, savaş sonrası yıllarda Amerikan Ordusu'nun Fransa'da yürüttüğü casusluk biriminden sorumlu olarak eski görev yerine gönderilenlerden biriydi. Herleyen yıllarda kimliği açığa çıkarılan Lyon Kasabını Fransa'ya iade etmek konusunda hayli ayak diredir bir pozisyonda duracaktı ABD. Barbie'nin Amerikan Ordusunda ajan olarak kullanılmasının gerekçesini, dönemin Amerikan Karşı İstihbarat Örgütü'nde görevli Albay Eugene Kolb şöyle açıklıyordu:

"Barbie'nin becerilerine fena halde ihtiyacımız vardı. Fransız gizli Komünist Partisine ve direniş hareketine karşı çalışmalarını konunun tam bir uzmanı olmuştu."¹¹

De Gaulle iktidarının gözdeleleri arasında yer alan Nazi işbirlikçisi ve savaş suçlusu Maurice Papon, savaş sonrası yıllarda ortaya çıkan yeni iktidarların istihdam ettiği namılı isimlerin bir başka örneği idi. (Detay bir okuma için Portreler bölümüne bakınız!)

Auschwitz toplama kampı davası 1964 - 1965 yılında Frankfurt'ta görülür. Günde ortalama 20.000 insanın öldürüldüğü bu kampta işkence, cinayet, katliam gibi suçlardan yargı önüne çıkarılanların toplamı, bir infaz mangasının sayısını geçmez ne yazık ki. Kamplara gaz taşıyan, krematoryumları kuran, türlü işkenceler, açlık ve susuzlukla enerjileri tüketilmiş tutsakları son nefeslerine kadar çalıştıran fabrika sahiplerinin işlerine devam ettiklerini; akıl almaz deneylerle tutsakları kobay olarak kullanan doktorların hastanelere uzmanlık yeteneği kazanarak geri döndüklerini ve kamp yöneticilerinin pek çoğunun idari, ticari, sosyal hayatın farklı alanlarında olağan işler tutturduklarını; yirmi yıl sonra mahkeme önüne çıkarılanlarınsa zaman aşımına sığınarak diyet ödemekten kurtuldukları görülebilir bugün söz konusu mahkeme tutanaklarından.

Fransız yazarlarından Gilles Perrault'nun, Kızıl Orkestra adlı belgesel romanında kullanılan şu cümle, fiilî gerçekliğin çarpıcı bir ifadesiydi:

"Savaş, hiçbir şeyi değiştirmeden her şeyi alt üst etmişti."

Dipnot:

1- Kolb'un mektubu, *New York Times*, 26 Temmuz 1983, Aktaran Noam Chomsky, *Sam Amca Ne İstiyor, İkinci Dünya Savaşı'ndan Günümüze Amerikan Politikaları*, s.23, Minerva yayınları, İstanbul.

"Savaş Anlatıları" adlı halen yayımlanmamış kitaptan...

Buğday, Kılıç ve İnsan-6

Ozan Veli

13.

Özgürleşmenin neresindeyiz?

*"Emekçiler, sınıf savaşımı ve doğaya
karşı savaşım içinde,
bütün toplumu olduğu kadar
kendilerini de yeniden biçimlendirir."*

Mao.

Niyetlerden ve istemlerden bağımsız olan olguları olduğu gibi ele almak zorundayız. Nasıl ki Türkiye'de cumhuriyet döneminin en bunalımlı iktisadi ve siyasi süreçleri yaşanıyor olmasına rağmen, yığınların tepkisi kendi kabuğunu dahi oynatamıyorsa; aynı şekilde yaşadığımız süreçlerin sorunlarıyla yeni kalkışmalara yanıt veremediğimizi de bir olgu olarak teslim etmek gerekiyor. En doğru düşüncelere sahip olan en iyi insanlar olduğumuza sonsuz derecede inanmış olmamız; ne kitleleri saflarımıza katabiliyor, ne de devrimleri isteyişimizdeki haklılığımızı anlatmaya yetiyor. Bütün meselelerde, ihtiyaçları, araçları ve insanın binbir çeşit haliyle iç içe olmayı, sorunların varlığını duyumsamayı göz ardı edemeyiz.

*"Efendilerin ahlakı
ve kölelerin ahlakı diye bir şey olmadı;
efendiler köleleri için boyun eğecek
yasalar hazırladılar"*

Herhangi bir kavramı yinlemek ya da ismen bir yere tutunmak doğru bir yaklaşım ve doğru bir pratik tutum içinde olunduğunu kanıtlamaz. Neyin dile dolandığına, neyin daha sık telaffuz edildiğine değil; onun nasıl bir içerikle ele alındığına; pratik karşılığının nasıl ifade edildiğine ve olgulara denk düşüp düşmediğine bakmak gerekiyor.

Bir devrimciyi yerleşik düşünme biçimlerinden ayıran ve onun düşünme sistematüğünü bilimsel kılan ayırt edici yan da burasıdır. Dilde ifade bulanın adının hiçbir önemi yok; tüm mesele, savunulan şeyin eleştirel bir

içerik taşıyıp taşımadığı ve olgulara uygun düşüp düşmediğindedir. Daha ileri toplumsal argümanları yorumlayabilmek, onların gelişiminin nereden geçeceği ve o günün ihtiyaçlarının nasıl biçimleneceği üzerine kafa yormak gerekir. Daha da gerekli olan, bugün atılacak adımların, yerleşik olanı nasıl değişime uğratarak daha ileri olanın yolunu açabileceği noktasında düğümlenmektedir.

Örgütsel bünyeler içinde oluşan atmosferin, bireysel açmazları daha da karmaşık hale getirdiğini biliyoruz. Çünkü; her örgütte bir kuramsal ve kılgsal bütünlük -ya da ayrılık- oluşur ki; bu bireysel yönleri baskılar. Baskılanma; bu türden çalışmanın doğası gereğidir. Bu baskılanma da eğer bireysel eğitim; kafa ve kişilik analizlerine indirgenebilirse, bireyde baskılanan yanları çözer ve onun daha hızlı bir gelişme içine girmesini sağlar. Yok eğer baskılanma, olduğu biçimiyle sürer ve sadece bireyin genele, otoriteye itaati olarak değer bulmaya devam ederse; sorunların büyümesini, açmazların kalınlaşmasını ve bireyin daha çok köleleşmesini getirir. Köleleşen her birey, örgütün devrimci özgürleşmesinin önünde kalın bir set haline gelir. Körü körüne inanç ve itaat bu aşamada değer bulmaya başlar ki; bu kaçınılmaz yıkımların başlangıcını oluşturur.

Bir şeye çok katı biçimde inanmak; onun doğru olduğunu ispatlamaz. İnanmak; bireyin kendi kendisini iknası üzerine kurulmalıdır ki; bu çoğu kere, olguların oluşan gerçek bilgiye değil de, düşüncelerdeki savlara dayanmıştır. Bu yüzdendir ki, yerleşik sistemler ya da onların da gerisinde olan Orta Çağ karanlıkları, kendini büyük yığınlara hala doğru olarak kabul ettirebilmektedirler. O zaman özgür bireyler; olgulara dayanan gerçek 'bilimsel' bilgiyle; akıldışı kafaların ve siyasetin ürünü olan fikirleri birbirinden ayırt etmek zorundadırlar. Tersi durumda devrimi ve gerekli doğru bir eylemi de ortaya çıkaramazlar.

94'teki ilk ayrılık olduğunda -ilk kısa dönemde bizde önemli yanlışlara düşmüş olmakla birlikte- hemen akabinde; bizim her iki tarafı kapsayan konferans önerilerimize, karşı tarafı çok uçuk biçimde itham eden; dost olmayı dahi imkansız kılan nitelermelerde

bulunanları ve onları takip edenleri uyardığımızda; büyük çoğunluğun ve her iki kesimin tepkileriyle karşılaştık. İlerde; bu sıcak çatışma soğuyunca -ki çatışmaların ana karakteri de akıl dışı bireylerin kafalarının hastalıklı ruh hallerinden kaynaklıydı- ve karşı uçlardaki bu bireyler törpülenince yeniden birlik flörtleri başlayacak ve birkaç yıl sonra da birlik için taklalar atılmaya başlanacak" dediğimizde; olgulara dayanmayan us dışı siyaset, ateş püskürterek sürece baskın geldi ve dağılmalara büyütme başka bir işe yaramadı. Ne oldu? Beş sene sonra karşı taraf birlik talebinde bulundu; birkaç yıl içinde, belki diğer beş yıl içinde diğer taraf yanıt verecek ve birlik flörtleri tamamlanacak.

Açıktır ki olgulara dayanan ve daha doğru olanın baskın gelemeyişinde bir problem var. Bu problemin temelini var eden kafa eğitiminin yetersizliği ve ruhen hasta olan kişilik yapısı; buyurganlığı ve us dışılığı içine sindirerek, onu yüceltebilmiştir. Bu hastalıklı kişilik yapısı sadece bir tarafın sorunu değildi. Ayrıllıklarda çokça görünen olgu, bilimsel bilginin değil; özgürleşmemiş bireydeki hasta hallerin yol gösterici olduğudur.

Bir savunmaya içten inanmak mümkün. Devrimci süreçlerde ve onun parçalanma ya da dağılma dönemlerinde de bu üst seviyede inanış mümkün olabilmektedir. Bu yüzdendir ki, hayata ve devrimciliğe tezat onca şeyin kabul görmesi ve uygulanması mümkün olabilmektedir. Bir devrimci bir başka devrimciye silahla saldırılabilmekte, bunu amaçlarıyla kolayca bağdaştırılabilmekte, hatta bunları örgütsel bünyesi içinde, davaya en önde bağlı olmanın kanıtları haline getirebilmektedir. Kuşkuçuluğu bir yana bırakıp, katı ve inatçı inanışlarda diretmek; esas olarak bilgiyi kötüleştirilen, bireyi tek yanlışlığa iten, paslanmış bir düşünce biçimidir. Her şey kesin doğru ya da kesin yanlış değildir. Her şeyde hem yanlış hem de doğru vardır. Bu nedenle içten inanma, çoğu kere kör bir saplantı halini alarak, eleştirel olanı dumura uğratmaktadır. Böyle olunca, savun olgular karşısındaki pozisyonuna bakılmadan, buyurganlığın ya da gücün veya sırf anlık tepkinin ürünleri ortaya çıkmaktadır. İki şeyi, iki yanı bir arada değerlendirme kudretinden yoksun bir kafa eğitim(sizliğidir) bu.

Özgürleşmek içtenliğin teminatıdır. Gerçek savunular ancak, bireylerin özgürleşmesiyle ortaya çıkabilir. Bilgiye ve bilginin niteliğine; savunan kişiden ötede bakabilmek gerekmektedir. Yerleşik düşünce biçimlerinden kopmaktır bu aynı zamanda.

Bireyin özgürleşme eylemi; kişinin kendisinin özgürleşmesi üzerinden gerçekleşir. Bu da; bireydeki yaşamın bütününe gitmeyi gerektirir. Buyurgan toplumsal yapılarda bireyi belirleyen sosyal, siyasal, psikolojik, sorunları anlamadan, ona bireysel felsefi bir realite kazandırılmaz. Yerleşik olanı, itaat ve buyurganlığa dayanır. Devrimci yapılarda da buyurganlık; çoğu kere göz alıcı kılıklara bürünerek varlığını sürdürür. Kimi dönem güçlenir, kalınlaşır; kimi dönem alttan gelen tepkilerle tekler, kırılır ve çoğu kerede dağılmalara neden olur.

Bu türden buyurgan ve gayri bilimsel olanı besleyen esas etmen kör itaattir. Buyurgan, kendine sağlanan ayrıcalıkları ve örgütün gücünü, özellikle önemli bir yer edinen manevi etkisini, sınırsızca kullanarak varlığını teminat altına alabilir ve akıldışı davranışlarına onlarca gerekçe ve savla açıklama getirebilir. Yukarıda verdiğimiz örneği okurken, bu buyurganların; "diğer gurupta açığa çıkarılan karşı devrimci hücreyi nasıl unutuyorsun; o nitelemelerimizin de asıl nedeni bu! Tarih bizi haklı çıkardı" dediklerini duyuyorum. Ve bu sav eminim ki bütün taraftar kitlesini büyük bir coşkuyla kasıp kavuruyor, kendine bağlıydur. Ve bu bağlama durumu; karşı devrimci hücrenin açığa çıkarılmasında, yöntemlerinde, gerekliliğinde, savunularında düşülen yanlışlıkları görmezden gelmeyi ve, bu konuda tek bir kelime dahi etmemeyi maruz hale getirebiliyor. Kendindeki olumsuzlukları buyurganlıkları, akıldışılığı sorgulamamanın dayanağı olarak, 'karşı devrimci hücre'nin nasıl imdatlarına yetiştiğini ve bunun üzerine nasıl atladıklarını görmekten de alıkoynuyor. Ve bu noktalar kıyasıya açmazda iken yine birçok buyurgan birey, sorunun gayet iyi farkındayken; bu gelişmeleri, kitlesini elinde tutma ve sahte prestijini korumak için gizlemeyi, es geçmeyi, dikkatleri başka yöne kaydırmayı proleter 'ahlakın' bir gereği olarak uygulamaktan kaçınıyor. Karşı devrimci hücre elemanlarıyla aynı organları paylaşmak, aynı icraatlara imza atmak, aynı dönemlerden sorumlu olmak bile göz ardı edilerek, tüm olumsuzlukları başkalarına yıkararak, kendini safca aklamaların riyasına sığınırken, en tutarlı devrimci olmayı da göz ardı etmiyordu. Kendince kavramlar üretirken, yargıçlığı ve savcılığı bir arada yürütmenin ve alkışlarıyla tempo tutan seyirci rolünü de yerine getirerek, büyük işler başarmanın kutsallığı ile, yarattığı sürü psikolojisinin övüncüyle gerinmeye devam ediyor. İktidar ve yaşam çatışmasının bir tür yansımasıdır bu ve yerleşik olanın tipik mizahi bir türevidir.

Bireyler bu gelişmeler karşısında özgür bir tutum takınmıyorsa, otoriterin işi daha da kolaylaşmaktadır. Bütün günahları politik hasımlarına veya tek tek hatalı bireylere yıkıp işin içinden çıkmak, hiç kimsenin vicdanında en ufak bir rahatsızlığa neden olmamaktadır. Aksine bununla övünmektedir ve övünürken, bir hayli de kasıldığını bakılırsa; hasta bir ruh haliyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Benzer siyasi aymazlıkları hemen her yapıda belli oranlarda görmek mümkün. Sosyalist özgürleşme eyleminin teminatı, sorunları görmezden gelerek üstünü kapatmak değil, bu sorunu kendi koşulları ve yaratacağı etkiler kapsamında tartışmak, kavramak ve kaynaklandıkları zemini anlamak gerekiyor. Yerleşik sistemle aramıza ayırım koyabilmenin yolu da, eleştirel bakış açısından geçiyor.

Yerleşik ahlak ve buyurgan sistemlerin biçimlendirdiği ilişki ve davranışlar; çoğu kere devrimci etkinlikleri de etkilemiş ve böylelikle onların özgürleşmesinin önünü tıkamıştır.

Değindiğimiz örnekte bariz bir yansıma olan faydacılık; doğru olanı seçme, onun peşine düşme, ondan öğrenme ve zorda olsa, yalnız kalmayı göze alarak ondan yana olma yerine; konumunu koruyacak ve geçici avantajlar sağlayacak, anlık durumdan yararlanma biçiminde tezahür ediyor. Kendine güvenmekten ve derinlemesine bir bilimsel kavrayıştan yoksun buyurgan tiplerin genel karakteri bundan beslenir ve her biri kendi bünyesinde faydalanmanın bin çeşit biçimini koruyarak ısratını devam ettirir.

Yerleşik ahlakın kurallarına göre hareket etmek bu tip buyurgan ve ruhsal travmalı bireylerin belirgin özelliğidir. Bunların etki alanlarını ve üzerimize serp-tikleri statik ölü küllerin ifadelerini tespit etmek ve çözmek; devrimci yürüyüşün uzun ve kalıcı olmasını kolaylaştıracaktır.

14.

Özgürlüğün cinselliğe ve aşka dair boyutu

*"Biz ilahi bir ahlaka inanmıyoruz
ve ahlakla ilgili tüm masalların düzmeceliğini
gözler önüne seriyoruz."*

(Lenin)

Kavramlar, kullanımların yüklediği günlük içeriklerin ötesinde; kavramı kullanan her bir toplumsal

çevrenin birey ya da gurubun kavrama yüklediği öz; dünyaya bakışı, felsefi şekillenışı ve bunlarında belirleyeni olarak iktisadi çıkarların yansımalarını belirlemektedir. Genel anlamda tüm toplumsal kesimlerin kabul görüp, içeriğini kendince doldurduğu özgürlük, demokrasi, adalet vb. gibi kavramlar, toplumsal süreçlerden, onun iktisadi ve manevi yansımalarından bağımsız değildir.

Özgürlüğün en geniş, en dolaysız, en kapsayıcı, en doğru en içten savunusunu sosyalistler ve bu temelde özgürleşmiş toplumlar üstlenmek durumundadırlar. Özgürlüğün insani gereklerine dair temel kriterlerimiz; insanın biyolojik yaşamına uygun olan; insanın ve tüm canlıların mutlu ve doygun yaşamını gözetken esaslar bağlamında bir hayli kapsamlı olmak durumundadır. Böyle olunca, kavramın kendi çağrışımından ziyade, her alan ve her konuya dair içerdiği öze vurgu yapmak kaçınılmazdır.

İnsanın cinsel yaşamda özgür olması; sosyalistlerin temel erekları olmak zorundadır. Aşkın özgürlüğü tartışılırken, cinslerin özgürlüğü ve cinslerin cinsel özgürlüğünün bir yana bırakılamayacağı gibi; buyurgan ve ataerki toplumlarda cinsel özgürlüğün ve özgür aşkın sağlanması; ancak o sistemin kökten değişiminde değer bulabilir.

Cinsel özgürlük; bireylerin (cinslerin) cinsel arzu ve istemlerini sadece kendi mutlulukları için kullanabilmesini ifade eder. Bu da en başta cinslerin özgürlüğünü zorunlu kılar. Cinslerin kendisi özgür olmadan, herhangi bir etkinliğini -hele de yaşamsal kaynağın temeli olan cinsel etkinliğini- özgürce kullanabilmesi olanaklı değildir. Bu etkinliklerin hiçbirisi bireylerin toplumsal yapı içindeki yerlerinden, yeme içmelerinden, çalışma ve üretimlerinden yalıttık değildir. Tek başına da ele alınamazlar.

Cinsel özgürlük, cinslerin özgürlüğünü şart koşar. Cinsler (tek tek bireyler) 1- iktisadi (maddi) 2- manevi (kültürel) bağımsızlığa ve özgürlüğe kavuşmadıkça, özgür bir cinsel yaşam oluşturmaları ve sürdürmeleri olanaklı değildir. Cinsel bastırmanın maddi ve manevi temeli ortadan kalkmadıkça, hastalıklı cinsel yaşamın ve cinsel doyurulmanın özgürlüğüne dayalı özgür aşkın yaşam hakkı bulması olanaklı değildir. Cinslerin özgürlüğünün zorunlu önkoşulu olan maddi ve manevi özgürlük; cinsel yaşamı ve aşkı da özgürleştirecektir.

Birinci koşul; bireyin (cinslerin) iktisadi bağımsızlıkları ve üretim sürecinde kendi kendine yeter bir

iktisadi etkinliğe katılabilmeleri; aynı zamanda bir diğer bireyle ve karşı cinsleriyle eşit paylaşım ve fırsat eşitliğine sahip olmasıyla olanaklı olabilir. Üretim sürecinde sadece emek gücüne sahip olanla, üretim araçlarına ve artık değere sahip olanların; hayatın hiçbir alanında eşit paylaşım ve eşit fırsat eşitliğine kavuşamayacakları gibi, bunun şekillendirdiği manevi yaşamda eşit olamaz. Bireylerin özgürleşmesi sorunu; atarık bu yurgan toplumlarında iktisadi değişimlerin zorunluluğuna bağlıdır. Cinselliğin ve aşkın tek bir cinsin kendi alanıyla sınırlı olmadığı bilindiğinde, ezilen cinsin durumu bu ilişkilerde temel mihenk taşıma oluşturmaktadır. İktisadi alanda, ezilen, bağımlı cins olarak kadının realitesi, genel olarak cinselliğin, cinslerin ve aşklarının realitesini vermektedir. İktisadi bağımsızlık, iktisadi alanda kendi kendine yetebilme sorunu, iktisadi alanda fırsat eşitliği ele alındığında, kadınların genel ve özel muhtevalarına bakmak gerekmektedir. İktisadi bağımlılık, kadının bağımlılığını belirlemekte ve bu karşı cinsi de köleleştirmektedir. Maddi ve manevi anlamda özgürleşemeyen kadın, doğal olarak özgür bir cinsel yaşam sürdüremeyecek ve bu karşı cinsi de özgürlüğünden yoksun edecektir. Çünkü ancak; bir erkek birey, kendi karşısında tam özgür olabilen bir kadının gerçek sevgisine ve gerçek vericiliğine ya da gerçek alıcılığına dayanan bir cinsel ilişkide özgür olabilir. Diğer türlü; efendinin kendi yasalarına belirlenen ve efendinin kendisini, bir başkasının köleliği üzerinde belirlemesinden başka bir şey olmayacaktır. Erkeğini mutlu etmek için sahte cinsel orgazm numaraları yapan kadınların büyük çoğunluğu, bu kölelik ilişkisinin bir sonucudur.

İktisadi bağımsızlığını yitiren kadın, üretim araçlarından koparak iş gücünü yerine koyan ev emekçisi oldu ve erkeğe göre üstün olan birçok yeteneğini de yitirdi. Giderek cinsel ve sevisel yaşamının körelmesi de kaçınılmaz hale geldi. Karşı cinsle her yönüyle tabi hale gelen kadının, özgür bir cinsellik yaşaması olanaklı olabilir mi? Dışarıda ve evde kalmama korkusuyla, sokaklara düşmeme ve 'rezil' olmama, namusu 'kurtarma' endişesiyle katlanmak zorunda kaldığı evliliklerin ve kurmak zorunda kaldığı ilişkilerin dayanılmaz ağırlığı altında özgür bir cinsel yaşam sürdürmesi olanaklı mı? Bu kapsamda cinselliğini özgürce yaşayamayan kadınla ilişki de olan erkeğin, özgür bir ilişki, yani kendi karşısında seçme ve tercih etme hakkı en üst düzeyde olabilen, dolayısıyla kendisini de özgürleştiren bir ilişki kurması mümkün mü? Elbette ki değil.

Bu yüzden temel sorun iktisadi özgürlüğe dayanmaktadır. Özellikle de, ezilen tarafın, kadının iktisadi özgürlüğü ve kaybettiği yeteneklerini, fırsat eşitliğini yeniden kazanmasına. Bu da sistemler sorununa gelip dayanmaktadır.

Kadının kaybettiği bu yeteneklerini kazanması, bir uzun evrimci süreci ve devrimci kalkışmaları kapsayacaktır. İktisadi özgürlükler, cinslerin ve cinselliklerin özgürleşmesinin teminatı olacaktır.

Bu da yetmez.

İkincil koşul, birinci koşul oluşmadan gerçekleşmez. Ama aynı zamanda birinci koşulla paralel bir hatla izlenir. Maddi yaşamın değişimi, yerleşik ahlakın, buyurgan kişilik yapılarının aile bağlarının ve gerici olan her değerinin değişimini birebir beraberinde getirmez. Manevi yaşam onu geriden takip edecektir. Cinslerin özgürlüğü için, cinsel yaşamın özgürleşebilmesi için bu koşullar zorunludur.

İktisadi bağımsızlığını kazanmış birçok kadın; ailenin, çevrenin, yerleşik değerlerin, baskı kurallarının, dinsel baskıların kısıncısı altındadır. Onu çevreleyen maneviyatın yükü, özgür bir cinsel yaşamı ortadan kaldırmaktadır. Kendi istem ve arzularına dayalı bir ilişki biçimi yerine, bu manevi değerlerin toplam karşılığı, yeniden üretimi ve bedeli almaktadır. Yerleşik yaşamın alışkanlıkları yüzünden kıpırdıyamayan kadınla kurulan bir ilişkinin özgür, eşit ve onurlu olduğunu düşünmek aptallığın en büyüğüdür. Bu manevi baskıların altındaki bir kadınla süren cinsel ilişkinin, eşit ve özgür olduğunu mırıldanmak, egemen erkeğin sayıklamasından başka bir şey değildir.

Gerçek anlamda ancak, maddi ve manevi yaşamda özgürleşen birey; herhangi bir yaşamsal etkinliğini kendi doğal gereksinimlerini karşılamak ve gerçek hazzı için, yani mutluluğu için kullanabilir.

Cinsel yaşamın özgürlüğü; maddi ve manevi zincirlerden arındıkça, bireylerin gerçek -doğal- duyguları açığa çıkacak; maddi bağımlılıktan, ailevi, toplumsal gerici değerlerden, yerleşik ahlaktan, buyurganlıktan arınan bireyler (cinsler) cinsel seçiciliğe ve hazzı dayalı doygun ve verimli bir cinsel etkinlik içine gireceklerdir. Bu yüzden geleceğin toplumsal argümanlarını bu günden hazırlama eylemi içine girerken; hedeflenen düzey net ve berrak olmalıdır. Maddi ve manevi kısıktan arınma, tek tek örneklerde de olsa, devrimcilerin bunu somut hale getirmesi ve yaşanır kılması zorunludur.

Bu, doğaldır ki çok ileri düzeyde, kitlelerden kopacak seviyelerde ele alınamaz. Her doğru, kendine bir yer edinmeyebilir; ama, bu yeri açmak için sürekli bir zorlama içinde olacaktır. Doğruları savunmak, bugün onu birebir uygulamaya denk düşmeyecektir.

Kitlelerden kopmama adına düşülen bariz hatalardan biri, kitlelerin savuna geldiği yerleşik yaşam biçimine alternatif yeni şeyler üretememek olarak kalmaktadır ki; bu kitlelerin geri ve tutucu yanlarıyla aynışmayı getirmektedir. Bugüne dair de yeni projeler üretmek mutlak gerekli olmaktadır. Yüzlerce yıl sonraki yaşam için bugünden birebir reçeteler yazmak haddimiz değildir. Bunu kim yaparsa, darlıktan sıyrılmaz. Bugünün kültürel aktivitesi; binlerce yıl sonrasını ancak yaklaşık bir düzeyde faraziyelerle ele alabilir. Ötesi o çağın sorunu olacaktır.

Ancak, insanın doğal yaşamı ve ihtiyaçları ile ona yabancı olanı ayırıştırma konusunda keskin uğraşlar vermek gerekmektedir. Cinselliğin özgürleşmesini savunmalıyız. Bunu savunurken, insan doğasını ve onu çevreleyen gerçekleri kavrayarak; cinsel özgürlüğün diğer özgürlüklerden ayrı olarak ele alınamayacağını anlamalıyız.

Cinsel etkinlik, insanın diğer doğal -zorunlu- yaşamsal etkinliklerinin bir bileşenidir. Üretim, çalışma ve cinsel etkinlik; yaşamın temelleridir. İnsanın kendisi özgürleşmeden hiçbir etkinliği özgürleşemez.

Bugünkü cinsel yaşam; kadının köleliğine ve vericiliğine dayanan tek taraflı kullanım ve hasta ruhsal aktiviteden ibarettir. Sınıflar arasındaki dengesizlik ve çatışma, sorunu daha da karmaşıktır. Proletaryanın üyeleri de dahil hiçbir birey, iktisadi ve manevi zincirlerden arınarak bir cinsel yaşam sürdürememektedir. Birlikte oldukları şekli olan evliliklerin hemen hepsi maddi çıkar ve efendi köle ilişkisini temsil etmektedir. Üretime katılan kadınlar da, ataerkil, buyurgan, gerici ahlakın ve onun maneviyatının; aile ve çevre baskısının dayanılmaz baskısı altındayken, özgür bir cinsel yaşam yaşayabilmeleri olanaklı değildir. Cinsellik bireyin gerçek haz duygularınca değil, maddi ve gerici ilişkilerin belirlediği "ihtiyaçları" düzleminde yürümektedir. İnsanın bitkisel ihtiyaçları ve bu temeldeki gereksinimleri ortadan kalkmış; maddi ve ataerkil zorba dünyanın kurallarınca belirlenen ihtiyaçlar devreye girmiştir.

Evlilik denilen şey de; bu ihtiyaçların travmatik biçimde giderilmesini ifade etmektedir. Sadece bu da

değildir. Birçok toplumsal hastalığın ruhsal sapkınlıkların da temelini; bu sakat cinsel "yaşam" belirlemektedir.

Bir arkadaşım sorunlu evliliğinde boşanmayı düşündüğünü ama eşinden (kadından) ayrı bir yaşamı düşündüğünde içinin daraldığını belirtiyordu. İçini daraltan şey aslında; evliliğin sağladığı avantajlı maddi ilişkilerin kaybolması korkusuydu. Hazır bir ev, kadının iktisadi getirileri, ailesinin maddi katkıları ve oluşan genç aile havası, temiz ve düzenli bir ev vs. vs. Bu sorunu beş yıl evli kalan bir kadına sorsan, bir erkekle evli kalmak için hiçbir neden bulamazsın. Ama ayrılmak için onlarca neden sıralayabilir; tabi bunları hiçbir zaman dışarıya yansıtmaz. Yansıtmaz, çünkü; evlilik onun hayatta kalmasını sağlayan, maddi ve manevi güvence durumundadır, başka hiçbir şey değil.

Evliliği sürdürmenin gereği, doygun bir cinsel yaşam olmaktan çıkınca veya araya başka yerleşik değerler girince, sorun maddi bağlarla bağlı olarak yürüyecektir. Burada cinsel özgürlükten bahsetmek olanaklı değildir. Cinsellik, diğer ihtiyaçların varlığına tabidir ve ancak maddi ve manevi değerlerce belirlenebilmektedir. Kişilerin cinsel tercihlerine, istem ve hazlarına egemen olan, bireydeki doğal yaşam (bitkisel yaşam) güdülerini değil, maddi ve yerleşik manevi güdülerdir. Cinsellik, istenmeyen ve haz vermeyen düzeydedir ve sadece ihtiyaç giderme dürtüsü olarak değer bulmaktadır.

Cinsel özgürlük; fazla cinsellik yaşamak, her istediği ile yatmak veya bunda sınırsız olmak değildir. Aksine bu tür ilişkilerin çoğuna da cinsel özgürlükten yoksunluk damgasını vurmaktadır. Cinsel uygunluğun ve cinsel doyumun ortaya çıkabilmesi için yeterli, gerekli maddi ve manevi zemin olmadığında; cinsellik sadece ihtiyaç giderme dürtüsü ve hatta saldırganlığı olarak ortaya çıkmaktadır. Birçok birey istemediği ilişkilere girmekte ve cinselliğini; bastırılmış cinselliğe tepki olarak ortaya sermekte; toplumsal değerlerin gerici yapısından kurtulamamaktadır.

Cinsellik deneyimleri ve doğal olana ulaşmak, elbette ki bir dizi arayışı ve birlikteliği içerecektir, ancak; bunun doğru bir zeminde yürütülmesi ve doğru sonuçlar verebilmesi için, önce bireydeki özgürleşmenin yetkin düzeylerde olması gerekmektedir. Yukarıda değindiğimiz koşulların oluşması gerekmektedir ki; bu da sistemler sorununa dayanmaktadır.

Birey çoğu kere cinsel bastırmanın ve bunun yaratıldığı hastalıkların tepkisi ve sonucu olarak; duygu, ruh ve mizaç uyumuna; insana ve onun haklarına saygıya -bu aynı zamanda kendine de saygıdır- cinsel uyuma ve doyurulmaya dayanan ilişkiler yerine, ilk çağrışımlardan ve doyumsuzluktan kaynaklı bir arayış içerisine girmektedirler. Buyurgan ailelerde ve toplumlarda yetişen bireylerin ruhsal motivasyonları da, bu toplumsal iktisadın doğasına uygun olarak mülk edinme, en fazlasına sahip olma, herkesten daha "üstün" yaşama güdülerıyla biçimlenmiştir. Bu nedenle seçme şansının ve olanağının olmadığı yerde seçicilikte ortaya çıkmaktadır. Zaten bu nedendir ki -yani bugünün motivasyonu yüzlerce yıl sonrasına denk düşmeyeceğindendir ki- o günün yaşanır olanını, bugünden belirlemek olanaklı değildir.

Cinsel özgürlük, kaç kişiyle, ne kadar bir ilişki sorununu değil, cinsel baskının olmadığı yerde, cinsel uyuma ve doyurulmaya dayanan bir ilişki biçiminin egemen hale gelmesi ve bireylerin tüm tabulardan, baskı biçimlerinden, yerleşik ahlak kurallarından, aile ve çevre baskısından sıyrılarak, sadece kendi mutluluğuna dayanan bir cinsel ilişki sürdürebilmesini ifade eder. Bu ifadede buyurgan ataerkil sistemler ablukasıyla karşı karşıya gelmektedir. Cinsel özgürlükte dahil, tüm özgürlük biçimleri, iktisadi bir yapıya ve onun biçimlediği ruhsal bütünlüğe tekabül edecektir. Bu değişimleri ön görmeden; yani vahşi kapitalizm devasa dengesizlikleriyle devam ederken, cinslerin özgürleşmesi ve cinselliğini bağlayan bağlardan kurtulması olanaklı değildir. Kapitalist vahşetin, ataerkil buyurgan sistemlerin bünyesinde; cinslere, cinsel özgürlük vaat etmek, bir burjuva yalanından ibarettir.

Tarıma dayalı bir kentin yoksul mahallelerinde kadınlar tarlalara çalışmaya gidiyordu. Bu çalışmalarını organize eden araçların (değnekçilerin), bu emekçi kadınların içinden kimilerini tarla sahiplerine, çiftlik kahyalarına pazarladıklarını anlattıklarında, neden, nasıl oluyor diye sorduk. Niye olmasın diye yanıtladı kadınlar; "akşama kadar kızgın güneşin altında çapa sallamaktan daha rahat ve daha fazla para kazanıyorlar" diye devam ettiler. Bu örnekte de var olan tek realite; iktisadi durumdan, yoksulluktan, zenginlikten, bunların biçimlendirdiği değerlerden ayrıştırılarak ele alınacak bir cinsel yaşam olanaklı değildir. Bunu olanaklı sayan sözler; birer aldatmacadan ibarettir.

15.

Aşkın özgür olması;

Yeryüzünün özgür olmasıyla olanaklıdır.

"Üretim araçları toplumsal mülkiyete geçtikten sonra, karı-koca ailesi, toplumun iktisadi birimi olmaktan çıkar. Özel ev ekonomisi, toplumsal bir sanayi haline dönüşür. Çocukların bakım ve eğitimi bir kamu işi olur; toplum meşru ya da gayri meşru, bütün çocukların bakımını üzerine alır. Kendini sevdiği erkeğe kayıtsız şartsız vermekten bir genç kıızı alıkoyan -ahlaki olduğu kadar da iktisadi- başlıca toplumsal neden, 'sonra ne olacak' kaygısı da, aynı biçimde ortadan kalkar. Bu, cinsel ilişkilerde yavaş yavaş daha büyük bir özgürlüğün yerleşmesi ve aynı zamanda, bakire kızların onuru ve bakire olmayanların onursuzluğu konusunda uzlaşmazlıktan daha uzak bir kamuoyunun oluşması için yeterli bir neden değil midir? Son olarak modern dünyada, tek-eşlilik ile fuhuşun birbirine karşıt şeyler, ama birbirinden ayrılmaz karşıt şeyler, aynı toplumsal durumun iki kutbu olduklarını görmedik mi? Fuhuş kendisiyle birlikte tek-eşliliği de uçuruma sürüklemeksizin, ortadan kalkabilir mi? Engels.

Öncelikle bir şeyin belirlenmesi gerekiyor. Aşk; cinsellikten, cinsel etkinlikten ayrı ele almak; -deyim yerindeyse- kavramların realitesi üzerinde popülist akrobasi yapmaktır. Cinsel duygusal tutku + baskı biçimleri + cinsel perhiz = aşk.

Günümüzün ve öncellerimizin toplumsal olarak koşullandığı aşk kavramı bu formülle ifade edilebilir.

Bütün bu aşkların temelinde de cinsellik ve onun beslediği duygu atmosferi egemendir. Aşkın daha doğru bir tanımla; cinsel arzusunun tutkulu bir sevgi şeklinde ortaya çıkmasıdır. Bu tür tutkulara, cinsellik temeli teşkil ederken, yoğunlaşan duygular ve bu atmosferi belirleyen manevi etmenler egemen hale gelirler. Cinsel arzuların en yalın tutkularla, istem ve sevgilerle ortaya çıkabilmesi; ancak bir önceki bölümde değindiğimiz yanların, yani bireylerin, cinslerin kendilerinin ve tüm etkinliklerinin özgür olmasıyla; doğal doyurulmanın kendi bitkisel gelişimine uygun seyredebilmesiyle olanaklıdır.

Aşkın, acı çekme, perhize yatma ve mutlu olamama ile özdeşleşmiş olmasının kaynağında; esas olarak buyurgan ataerkil sistemlerin varlığı bulunmaktadır. Erişilemeyen daha büyük arzularla istenmesi ve bu yüzden acıya yatılması; cinslerin kendi doğal istemlerinden kaynaklı değildir. Bu esas olarak, buyurgan sistemlerin zorunlu olarak dayattığıdır. Bu yüzden yerleşik sistemlerde aşk; eziyet ve acıyla birlikte anılmaktadır.

Aşkı, cinsellikten ayırıp ele alırsan, geriye sevginin çok çeşitli biçimleri ve yoğunlukları kalır; ama bunlar, cinsel yoğunlaşmadan doğan aşka dönüşmezler. Çoğu kere sevginin yoğunluk derecelerini ifade etmek için aşk kavramı kullanılır. Çocuklara "aşkım" denilir. Bu en yoğun sevgi türüdür ve günlük kullanımda sevginin yoğunluğunu ifade etmenin en iyi biçimidir. Bu tür sevgi yoğunluklarını aşktan ayıran esas kriter cinselliklidir. Ama aşk kavramının genel geçer bir popülitesi ve kulağa hoş gelen gizemi bulunmaktadır; bu nedenle kullanım dilinde sıkça telaffuz edilir. Genellikle, cinsellik gibi zorunlu ve insanın en temel yaşamsal gereklerine; havai bir bakış fırlatan ve her şeyi, sınıflar kavgasının gizemindeki büyük ülkü ile açıklamaya çalışan akıl dışı yaklaşımlar; aşkın cinsellikle bir bağının olmadığını, ya da belirleyici bir bağının olmadığını, her şeyin duygularda ve karşı insanı sevmek de olduğunu yüksek sesle ifade ederler. Her şeyi soyut duygularla açıklamaya çalışırlar; fakat, bu duyguların hangi maddi verilere dayandığını, hangi reel ilişkilerden türediğini hep es geçerler. Bu noktada, iyi birer idealisttirler. Duyguların her şeyi var ettiğini, duyguların ilişkileri belirlediğini savunup dururlar. Birçok alanda kaba maddeci olan bu tür yaklaşımlar, bu alana gelince iyi birer metafizikçi olup çıkarlar. Maddi hareketin olmadığı yerde onun duygularının da olamayacağını unuttururlar. Mesela hiçbir çocukla ilgili olamayan, çocuklara emek veremeyenin çocuğa dair doygun duygulara

ulaşması mümkün mü? Ya da tersinden söylersek; hiç tanımadığı bir çocuğa bir süre emek harcayan her insanın, yoğun bir duygu ilişkisi de geliştirdiği yadsınabilir mi? Yani insanlar arası maddi -nesnel- ilişki biçimleri olmadan, onlara ait duyguların her biri, ya da toplamı oluşmaz. Var olan duygusal yaşam, insanlık tarihinin maddi yaşamını takiple oluşmuştur. Aşk sevgisinin de temelinde, cinsel yaşam ve onun binlerce yıllık tarihi vardır. Bu yanı görmezden gelenler, cinsellik lafı edildiğinde ayağa fırlarlar. Hatta bununla, aşka dair, cinselliğe dair yerinde deyimleri ve yaklaşımları da, topyekun burjuvazinin potasına koyarak, karşılarına yozlaşma yaftaları asıverirler. Bütün bunlar günlük yaşamın basit mantığı içinde dahi çözümlenebilir türden şeylerdir. Örneğin her insan, birçok arkadaş edinebilir ve bunların her birini ayrı tutkularla sevebilir; ama bu türden her bir ilişkiye aşık olamaz. Çünkü aşk kavramı, bir başka temele, yani cinsel çekiciliğe, büyüye, istem ve arzulara, doyurulma isteğine dayanır. Dudaklara, gözlere, endamına, çekiciliğine, elektriğine yapılan vurgu tam da bu noktalara, yani cinsel çağrışımlara dayanır. Cinselliği adeta yozlaşmanın ilk basamağı olarak gören, asıl yoz yaklaşımlar, insanın kendi doğasına yabancılaşması ve cinselliğini baskılayarak, hasta kişiliklerin türemesini sağlayan yerleşik sistemlerin birer versiyonu durumundadırlar.

Sosyalizm ve tüm insanlık mücadelesinin temelinde, insanın doğal güdülerini önündeki engelleri kaldırmak ve insanı kendi doğal gelişimine yeniden kavuşturabilmek gibi büyük amaç vardır. Her şeyin insan için olması esprisinin de özü budur. Bu doğal hayatın en temel yanı, insanın yaşamsal enerjisini doygun biçimde dışı vurabilmesi ve kullanabilmesini içerir. Cinsel hayat, bu yaşam enerjisinin temelini teşkil eder. Üretim, bilgi ve aşk. İnsanı insan eden temel değerlerdir.

"Maddenin özündeki ilk ve en önemli nitelik devinimdir; hem de yalnızca mekanik ve matematiksel devinimin değil, aynı zamanda daha büyük ölçüde itki, canlı yaşam ruhu, gerilim...(dir)"
(Marks)

Aşkın özgürlüğüne gelince; cinslerin özgürlüğü, cinslerin cinsel özgürlüğü gerçekleşmeden; aşkın, yani doyuma ve uyuma denk düşen ilişki biçiminin; cinsler

arasındaki yoğun sevgi ilişkilerinin, gerçek duygulara bağlı cinsel etkinliğin kendisi ortaya çıkamaz. İktisadi kültürel özgürlük içinde bulunamayan ve bunu toplumsal boyutta gerçekleştiremeyen bireyler; gerçek duygularına bağlı özgür bir aşk ilişkisi yaşayamazlar. Baskıcı ve buyurgan koşullarda, yerleşik ahlak anlayışının hüküm sürdüğü günümüz toplumsal yaşamında; cinslerin kendi doğal mutluluğunu ifade eden duyguları değil; onun yerine maddi ve baskıcı kuralların belirlediği, insan doğasına yabancı duyguları geçmektedir. Evlilikler, çoğu kere bir sığınak ve kurtuluş alanları olmakta; bireysel yaşama kaygıları, cinsel haz kaynaklarının önüne geçmekte; cinsellik ve ona bağlı tüm etkinlikler -doğal olarak gerçek aşkın kendisi- özgür gelişme ortamı bulamamaktadır.

Gerçek duygular; iktisaden ve ruhen özgür, aynı zamanda eşit fırsatlara sahip insan yaşamında yeniden biçimlenecektir. Maddi yaşama kaygılarının ortadan kalktığı, ezilen cinsin karşılarıyla aynı yetenek ve becerileri kazanma seviyesine ulaştığı ve baskıcı yerleşik ahlak biçimlerinin tümünden etkisizleştiği koşullarda; duygular yeniden biçimlenecek, insanın doğal estetiği, istem ve talepleri kendini yeniden ve en özgür şekliyle ifade edecektir. Bu aşamada, hangi ilişki biçiminin egemen olacağını hangi tür haz kaynaklarının esasa oturacağını bu günden birebir kestiremeyiz. Bunu belirlemek bizim işimizde değil. Ama şunu biliyoruz ki dünyanın insanlarının; iktisadi, kültürel ve manevi özgürlüklerini elde edemedikleri durumda, aşkı özgürce ve en yoğun, en doğal, en gerekli biçimde yaşamaları olanaklı olmayacaktır. Buhsini ettiğimiz bu 'en'ler; her dönemin 'uzmanlarınca' belli kılıklara sokulabilirler; ama insanın doğasını esasa otururarak, yerleşik olan ahlaka ve buyurganlığa kökten karşı çıkmadan ve değişimi kapsamlı sistemler sorununa bağlamadan yarının özgürlüklerinden yana olmak olanaklı değildir.

'Özgür Aşk' kavramı; genellikle herkesin algılamaya ve yorumlamaya gücüne göre kılık değiştirmiştir. Ve genellikle, bireyin hiçbir kurala bağlı kalmadan cinsellik yaşamaları şeklindeki burjuva yoruma affen karşı çıkılmaktadır. Evet biz sosyalistler; insana ait her etkinlikte olduğu gibi, aşkında özgür olmasını en tutarlı biçimde savunacağız. Fakat aşkın nasıl özgür olabileceğini, her kesimden -özellikle de burjuvaziden- farklı biçimde temellendireceğiz. İnsanın kendisi, tüm esir duyguları, kişiliğinin doğallığı özgürleşmeden; çok

fazla ilişki yaşamak ya da kurlsız ilişkiler yaşamak özgürlüğünü değil; aşkın esaretini, onun bir tepkisini ifade eder. Fazla ilişki yaşamak ya da ilişkilerde kural tanımamak, aşkın özgür olduğu anlamına gelmiyor. Aksine, seçme şansının olmadığı, ya da çok sınırlı olduğu, baskılanmanın en üst düzeyde yaşandığı koşulların tepkisi olarak; hatta ona karşı bir itiraz biçimi olarak, kimi kere de ne istediğini, neyi tercih ettiğini bilmeden veya arayışlarının el yordamıyla sürdüğü durumlarda, çok ilişki biçimleri; çoğu kere özgürleşmiş doğal insan etkinliği olarak değil, bir yozlaşma biçimi olarak gündeme gelmektedir. Cinsel uyumun ve cinsel doyumun olmadığı yerde; açlığı gidermenin yöntemi ve yolu olarak değer bulan, sapkın ve hasta ilişkiler olacaktır. Maddi ve manevi özgürleşmenin cinsleri ve duyguları özgürleştirdiği koşullarda aşk; yeryüzünün vazgeçilmez tebessümü olarak yer edinecektir. Bu evrede cinselliğin tam olarak nasıl biçimleneceğini bilemiyoruz ama; muhtemelen gerçek duygulara, haza ve mutluluğa tabi olan ilişki biçimlerinde belirlenecektir. Bu temelde bir ömür birlikte aşk büyütenlerde, günlük ilişki biçimlerinden mutlu olup aşkı "sıradan" doğal bir yaşam etkinliği haline getirenlerde olacaktır. Evliliklerin tarihe karışacağı yeni dönemlerde, birliktelikler ve aşk, kendi doğasına geri dönecektir. Bunun ömrünü, süresini, zamanını, tarzını ve kapsamını gerçek özgürlüğe kavuşmuş insanların kendisi belirleyecektir. Önemli olan, insanı ve duygularını köleleştiren maddi bağların ve yerleşik ahlakın çöplüğe doğru süpürülüp atılmasıdır. Bugünün meselesi de budur. Bu yüzden biz, aşkın özgürlüğünü; her türden katı gerici yerleşik değere karşı inatla savunacağız. İnsanı ve insanın her türden doğal eylemini özgürleştirmenin vazgeçilmez ana bileşenlerinden biridir bu mücadele. Bu mücadele aynı zamanda, doğulara uygun bir toplumsal pratiği biçimlemek, bunun için kendi doğrularımızın karşıt olan yaşam biçimlerimizle mücadele etmektir.

Aşkın özgürleşmesi, soyut kavramsal önermeler veya niyetlerle değil; bir fiil maddi yaşamın ve onun belirlediği gerici maneviyatın köklü değişimleriyle olanaklı hale gelebilir.

Geleceğin maddi oluşumları, insanın duygu ve ruh dünyasını öylesine biçimleyecektir ki; bugün mülk edinmenin ateşiyle yeri yerinden oynatan kıskanç insan tiplerini, belki de tarihin çöplüğünde kalan trajikomik olaylardan birkaçını ifade edecektir sadece.

(Sürecek)

Saçmalamanın Hammaddesi (2)

Eren CAN

Kültür ve Düşünce;

Farklı kültürel toplulukların, aynı olay veya nesneler hakkında farklı fikirlerinin olabileceği bir sır değil. Ya peki, farklı kültürel topluluklarda düşünme işlemi de farklı gerçekleşir mi? 'Hayır!' diyor bilim adamlarının bir çoğu. Sebebine gelince; insan beyninin fizyolojik yapısı, milyonlarca yıllık doğal seleksiyonun ürünüdür. Kültürün ise şunun şurasında birkaç bin yıllık bir geçmişi var. Bu süre, insan beyninin farklı fizyolojik bir yapıya kavuşması için yeterli değildir. Kültürden dolayı beynin farklı bir yapıda olması mümkün olmadığından, düşünme işleminin kültürden dolayı farklı gerçekleşmesi de mümkün değildir. Farklı kültürel toplulukların farklı fikirlerinin oluşu, düşünme işleminin farklı gerçekleşmesinden değil, sosyal pozisyonlarının farklılığından dolayı, olay veya nesneleri farklı açıdan algılamalarından ileri gelir. Aynı yapıdaki beyinler, işlemi aynı yaparlar ama input (giriş) farklı olunca output (çıkış) da farklı olur.

Bu tez çelişkisiz ifade edildiği için oldukça inandırıcı. Ama sadece o kadar. İnsan beyninin, milyonlarca yıllık doğal seleksiyonun ürünü olduğu doğrudur ama bu seleksiyon sonucunda ortaya çıkan beyin, fizyolojik olarak statik bir yapıda değil, dinamik bir yapıdadır. Öyle ki; bir işlev için doğa tarafından öngörülmuş areal hasar görüp de işlevini yerine getiremediğinde, beynin bir başka areali bu işlevi üstlenebiliyor. Ayrıca, insan beynindeki neuronal kartlar ve sinirsel ağların büyük çoğunluğu, doğumdan sonra, insan ve doğa ile ilişki neticesinde oluşur. Hal böyle olunca; milyonlarca yıllık doğal seleksiyon, tüm insanların beyinlerinin fizyolojik yapısını aynı kılmak yerine, farklılıklarını olanaklı kılmış demektir. Zaten bu yüzden insan, çölde de kutup bölgelerinde de... köle olarak da köle sahipliği yaparak da yaşayabiliyor.

Elbette, insan beyni doğarken bomboş bir sayfa değildir. Kant'ın dediği gibi, birçok temel beklenti ve

düşünce formu onda doğuştan vardır. Ama bu, temel beklenti ve düşünce formlarının içeriğinin sonradan doldurulduğunu ve de doğuştan sonra da -temel olmasa da- beklenti ve düşünce formlarının oluştuğunu dışlamaz.

Farklı kültürel toplulukların, sosyal pozisyonlarının farklılığından dolayı olay veya nesneleri farklı açılardan algılamalarının farklı fikirlere sebebiyet vereceği de anlaşılabilir. Ancak, sosyal pozisyon ile alakası olmayan olay veya nesneler de vardır. Eğer kültür, algı ve düşünme işleminde farklılığa sebebiyet vermiyorsa, böylesi neutral olay ve nesneler hakkında farklı kültürden insanların aynı sonucu vermesi gerekirdi. Ki, bunun böyle olup olmadığını sınamak pek de zor bir iş sayılmaz. Nitekim; Masuda ve Nisbett adlı iki psikolog, neutral konularda farklı kültürel toplulukların düşüncelerini incelemiş ve sonuçları birkaç yıl önce yayınlamışlardı. Masuda ve Nisbett'in deney sonuçlarına bakılacak olursa, bilim dünyasındaki yaygın inanışın tersine, farklı kültürel topluluklardaki insanlar, düşünme işlemini de farklı gerçekleştiriyorlardı.

Örneğin: Üst kenarının ortasından aşağıya doğru, bir yere kadar düz çizgi bulunan bir kare, sosyal pozisyona neutral bir şeydi. Masuda ve Nisbett böyle bir kare resmini, deneklere bir süre gösterdikten sonra, onların önüne orijinalinden daha küçük iki boş kare resmi koyup... deneklerden; karenin birine çizgiyi karenin chatına orantılı, diğerine ise ebatı kaale almaksızın çizgiyi orijinal boyda çizmelerini istiyorlar. Birinci işlemi başarmakta batılılar, ikincisini başarmakta ise uzak doğulular açık bir farkla tökezliyor. Uzak doğuluların çoğu; her iki kareye de, çizgiyi karenin ebatına orantılı çizerken, batıların çoğu ise; çizgiyi orijinal boyda çiziyor.

Anlaşılan; batılılar çizgiyi kareden bağımsız olarak algılayıp-tasarlamışlardı. Bunun Yunan felsefesiyle örtüşüyor oluşu tesadüfî olmasa gerek. Hatırlayacak olursanız, Yunan felsefesinde toplum (yani bütün),

özgür bireylerden (yani bağımsız parçalardan) oluşuyordu. Uzak doğulular ise, çizgiyi kareye orantılı algılayıp-tasarlamışlardı. Ki, Çin felsefesine göre; her şey birbirine, parça bütüne bağımlıdır. Dolayısıyla da, hiçbir şey tek başına kavranamazdır.

Bizim, doğanın hakikatıymış gibi algılayıp kavradıklarımızın birçoğu, gerçekte kapsam alanında olduğumuz kültürün diktalarıdır. Kültür, sadece ne zaman utanıp yüzümüzün kızarması gerektiğini ya da neyi ayıplamamız gerektiğini koşullamakla sınırlı değildir. Bunun ötesinde o, doğanın hakikatına dair kavramlarımızı... kavramlarımızı oluştururken kullandığımız akılsal mantığı da önemli ölçüde koşullar. Birileri için oldukça mantıklı görünen tezler, başka kültürden insanlar için saçmalamanın daniskası olarak görülebilirler. Örnek olarak Japonyalı Zen Ustası Hakuin Hakaku ile çırağı genç bir Rahip arasında geçen bir diyaloga bakalım:

Usta, çırağı soruyor: "Tek elin sesi nasıldır?" Kara-kara düşünen çırağın, uzun süre cevap bulamayışına şaşırmayan Usta, bu kez de nasihat ediyor: "Eğer düşünmeyi bırakmazsan, doğru cevaba ulaşamazsın." Ve çırağın, hakikate biraz daha yaklaşmış olmanın mutluluğuyla ustasına saygı gösterisinde bulunup, huzurundan ayrılıyor.

Rahibin yerinde bizlerden biri olsaydı, ustanın sorusuna muhtemelen "Çiş!.. Devenin nalı!" diye karşılık verirdi. Hele de nasihattan sonra "Hastir lan!" çekerdi. Yani rahip; ustanın, kendisini hakikate yaklaştırdığına kanaat getirirken, bizler; ustanın bizimle kafa bulduğuna kanaat getirirdik. Çünkü; ustanın sorusu paradox bir bulmacaydı... Nasihatı da paradoxtu. Ki, "kaons" denilen paradox bulmacalar, uzak doğuya hükmeden Çin felsefesi eğitiminde binlerce yıldan beri kullanılır. Çin felsefesinde, hakikat paradoxlukta-dır.. tüm doğrular paradox görünürler. Onlarda dialektik, ikicilik değil üççülüktür. Çin dialektiği, ne Ploton'un tartışma sanatına benzer ne de Hegel'in zıtların çatışması kavramına.

Yunan felsefesi kapsam alanında bulunan bizler için, durum kökten farklıdır. Bizde; paradoxluk eşittir mantıksızlıktır. Bunu, Yunan Felsefesine... özellikle de Aristoteles'e borçlu sayılırız. Bilindiği gibi Yunan felsefesine göre, doğanın genel geçerli yasaları şunlardır:

1. Kimlik yasası: A eşittir A. Her şey kendisidir.

2. Çelişkisizlik yasası: A eşit değildir A olmayan. Bir tez, hem doğru hem de yanlış olamaz.

3. Tertium non datur: Bir tez, ya doğrudur ya da yanlış. Üçüncü bir olasılık yoktur.

Ve Aristoteles bu yasalardan, şöylesi "mantık" denilen syllogismalar üretmişti:

1. Bütün balıklar suda yaşarlar.

2. Sardalya bir balıktır.

3. O halde, sardalya suda yaşar.

Ya da:

1. Bütün insanlar ölümlüdür.

2. Yunanlılar insandır.

3. O halde, Yunanlılar ölümlüdür.

Bu syllogismanın, karmaşık bir tezin doğruluğu ya da yanlışlığına kanıtlamakta nasıl kullanıldığını göstermek için Gallileo Gallilei'den bir örnek aktaralım: Aristoteles, ağır şeylerin hafif şeylerden daha hızlı düştükleri tezini ileri sürmüştü. Ve Gallileo, Aristoteles'in bu tezini, bizzat Aristoteles'in syllogismasını kullanarak şöyle çürütmüştü:

"Ağır bir şeyin üstüne, hafif bir şeyi bağladığımızı düşünelim. Her ikisi birden, ağır şeyden daha ağır olacaklardır. Bu durumda; her ikisi birlikte, ağır şeyden daha hızlı yere düşeceklerdir. Ama, hafif şey ağır şeyden daha yavaş düştüğü için, onu ağır bir şeyin üstüne bağladığımızda, ağır şeyin hızını frenlemesi gerekir. Bu durumda da; her ikisi birden, ağır şeyden daha yavaş düşeceklerdir. Her ikisi birlikte, aynı anda hem daha hızlı hem de daha yavaş düşmeleri imkansız olduğundan, Aristoteles'in tezi mutlaka yanlıştır."

Böylesi bir felsefe kültüründe işlenmiş bizler için; Hakuin Hakaku'nun söyledikleri elbette saçmalığın daniskasıdır. Hakikate yaklaştığına kanaat getiren Rahip ise budalaların tekidir. Hakikate ancak Yunan felsefe yasalarıyla ulaşılır. Çünkü; bunlar bizzat doğanın kanunlarıdır.

Gerçekten öyle midir acaba? Hayır, kesinlikle.. Bir tezin mantıklı ya da mantıksızlığına kanaat getirişimiz, doğanın kendisinden değil, felsefi kültürümüzden gelir. Ki, felsefi kültürümüzden ürettiğimiz mantıklar ille de doğanın hakikatiyle örtüşmek zorunda değildirler. Nitekim; Yunan felsefe yasaları ve Aristoteles syllogismaları, bütünlüklü hakikat söz konusu olduğunda, hiç de doğanın hakikatiyle örtüşmezler.

Örneğin: Çin'in komünistleri, "marxist felsefe" diye Aristoteles mantığıyla başlattıkları "Dört kötülüğe karşı savaş kampanyası"nı duymuşsunuzdur. Şöyle bir mantık yürütmüşlerdi:

1. Tahılta verimi arttırmamız gerekiyor.
2. Serçeler tahıl yiyerek, ürüne zarar veriyorlar.
3. O halde, serçeleri öldürürsek tahılta verim artar.

Maalesef... Çin'in komünistleri acı bir deneyden sonra öğrendiler ki, tahıla zarar veren serçeleri öldürmek hiç de tahıla yararlı değilmiş. Çünkü, serçelerin yokluğunu fırsat bilen börtü-böcek, tahılın kökünü kurutmuştu. Zararlı serçe eşittir yararlıymış. Yani; A eşittir A olmayandı. Hakikat, sandığımız gibi çelişkisiz değil, basbayağı paradoxtu. Hem sonra, bu mantığın Marx'la alakası da yoktu. Bizzat Engels, dialektiğin ikicilik değil aslında üççülük olduğunu ifade etmişti. Marx'ın bir çok kavramına bakın... paradoxturlar. Örneğin; varlıklı insanların sefil olduğunu söylüyor. Ya da, "Yararlı şeylerin bol üretimi, yarırsızlığın üretiminden öte birşey değildir." diyor.

Bize mantıksız gibi görünse de, doğa paradokslarla doludur. Örneğin; bilim çağında insanlığın cehaleti paradoxtur. Gelişen iktisadi üretimin, bir milyar insanı açlıktan ölümün eşiğine getirmesi paradoxtur. Geliştikçe Tıp, sağlıklı insan kıtlığı paradoxtur. İnanın, "barşın gelmesi için, savaşmamam lazım." dersem; bu, "tek elin sesi"nden çok, çok daha saçmadır.

Kültürcülerin birçoğu, 'kültür'ü toplumsal bir beyin kategorisine sokarlar. Biz, bu aşırı tanıma eşlik etmeyeceğiz. Daha makul olan tanım; 'kültür'ün, toplumsal alt yapı ve üstyapı arasında duran ve onları birbirine uyduran bir nevi süzgeç ya da kalıp olduğudur. (Tabi ki, süzgeç ya da kalıba indirgediğimiz şeyin dinamik olduğunu hatırla tutmakta yarar var.) Hisler ve algılar ussal fikre dönüşmeden önce, kültürel süzgeçten geçip form alırlar. Ve tersine... oluşmuş ussal fikirler tekrar bu süzgeçten geçip form alarak pratiğe dönerler.

Örneğin: 'Comitees Cap Anamur' adlı Avrupalı humanistlerin oluşturduğu sivil bir yardım kuruluşu var. Gazetelere, bağış toplamak için verdikleri ilanda şöyle yazmışlar: "Çad, çölden ibaret kocaman bir ülke. Orada insanlar, yavaş ve sessizce açlıktan öliyorlar. Bizim gönderdiğimiz Acil Yardım Hekimleri'miz, bu insanlara çölde su kuyusu kazıp, bu suyla bostan ekmesini öğretiyorlar... Bağışlarımızı lütfen şu kontoya..." Dikkatli okuyun!.. Bu cümlelerde bir kavram ve bir de pratik önerisi vardır. Kavram şudur: Çad'lılar aptal oldukları için açlıktan öliyorlar. Pratik öneri ise şu: Çad'lılar açlıktan ölmesin diye, onlara akli yardım göndermemiz

lazım. Kabul edersiniz ki: Comitees Cap Anamur'cuların humanist kavram ve pratikleri, Avrupa kültürünün önemli bir ögesi olan kafatasçılığa göre şekil almıştır. Bu kültür; dünyadaki açlık felaketi sebebinin, Avrupalı devletlerin de içinde bulunduğu birkaç varlıklı ülkenin çarpık çıkarları doğrultusunda, kürenin çarpık yapılanmasından ileri geldiğinin kavranması önünde engeldir. Buna delalet getiren verileri eler, bilince ulaşıp bu yönlü ussal kavramların oluşumunu engeller. Ve tersinden.. Avrupalı humanist, başka ırktan insanlara yardım etmek isteyince; onun maddi enerjisinin, kendi devletinin yıkılması yönünde kullanılmasını engelleyerek onları, Çad'lılara 'akli yardım' türü zararsız aksiyonlara yöneltir. O, soyut kavramlarımızı biçimlendirdiği gibi, doğaya ve diğer insanlara yönelik duygu yüklü maddi enerjimizin yönü ve şiddetini de biçimlendirir.

İlizyonlarımız;

'İlizyon' deyince, akla ilk gelen şey; beş duyu organımızın beşinin de çok kolay yanılabiliyor oluşudur. En çok güvendiğimiz gözlerimizden, en büyük duyu organımız olan derimize dek... hepsi yanılsamalı sonuçlar verirler. Bundan dolayı da felsefi idealistler, beş duyu organımızın tecrübelerine güvenerek nesnel bir doğanın varlığına kanaat getirilemeyeceğini söylemişlerdir.

Stoacılar ise dikkatli olunması halinde, beş duyu organımızın ilizyonlarının elenebileceğini ve de nesnel doğanın hakikatına kanaat getirilebileceğini ileri sürmüşlerdi. Bunu duyan idealist Kral Ptolemäus, stoacı filozof Sphacrus'u sofrasına davet edip, kendisine balmumundan yapılmış nar ikram ediyor. Filozofun narı yemeye yeltendiğini gören kral, bir filozofun postulasını çürütmüş olmanın gururuyla kahkaha atıyor. Ama filozof bu... Aptal kralın altında kalır mı?... "Bunun gerçek bir nar olduğuna hiç de emin değilim. Ama kral sofrasında, yenilebilir birşeylerin olmaması da muhtemel değildi." diye karşılık veriyor..

Filozofumuz bilimsel bir laf etmişti. Muhtemellik ve olasılık ayırımıyla, duyumsal ilizyonlarımızın birçoğunu rahatlıkla eledebilirdik. Hele de günümüzde, duyu organlarımıza bin çeken ve hatta duyu organlarımızın kapsamı dışındaki konularda ölçüm yapabilen teknolojik aletleri kullandığımız koşullarda, beş duyu organımızın yanılabiliyor oluşu hiç de problem teşkil

etmez. Dolayısıyla; 'ilizyonlarımız' konubasıltı altında, duyu organlarımızın ilizyonlarını ıskalamakla fazla bir şeyi ıskalamış sayılmayız.

Fakat, duyu organlarımızın ilizyonlarından ayrılmış olmakla pek birşeyden kurtulmuş da sayılmayız. İlizyonlarımızın en büyüğü ve en önemlisi hala duruyor: Yapıp-eylediklerimizin sebebini bildiğimizi sanmak, ilizyonlarımızın en büyüğüdür.

Bu konuyu ilk ele alan düşünürlerden biri Sigmund Freud olmuştur. Freud, davranışlarımızın sebebini bilinçaltında yattığını ve 'ben'in bu sebeplerin ne olduğunu bilemeyeceğini ileri sürmüştü. Neyi niçin yaptığımızı bilmiyorduk, bilemezdik. Ama bildiğimizi sanıyorduk. Davranışlarımızın temelinde bilinçaltı yattığı halde, yapıp eylediklerimizin yönetmenini 'bilincimiz' sanıyorduk. Başkalarının davranışının sebebine tahminle kanaat getiriyorduk ama kendimizinkini bildiğimize emindik. Freud'a göre ilizyonların en büyüğü buydu.

Freud, bilmediğimiz halde neden bildiğimize inanıyor oluşumuzu 'rasyonelleştirme' ile açıklıyordu. Yani; davranışımıza uygun düşecek bir sebep uyduruyorduk, sonra da 'işte bu sebepten dolayı, bunu yaptım' diye akılcılaştırıyorduk. Neurologların yaptığı birçok gözlem, Freud'un haklı olduğuna, yani davranışlarımızın bir sebep uydurup sonra da yalanımızın doğruluğuna inandığımızı gösteriyor.

Örneğin; epileptik insanlar ilaç ile tedavi edilemediklerinde, beyinlerinde rastgele-gelişigüzel ateşleme yapan neuronal bölge ameliyatla alınır. Ama bazı ağır vakalarda bu mümkün değildir. Dolayısıyla da, bu hastaları eziyetten kurtarmanın tek yolu vardır: Beynin sol bölümü ile sağ bölümü arasındaki sinirleri kesmek. Böylelikle, epileptik merkez beynin yarısına hapsedildiği için, epileptik nöbet başladığında en azından beynin diğer yakası kullanılabilir.

Ne var ki, beynin her bir yakası farklı işlevlere sahip. Mesela; konuşma bölgesi sol yakadadır. Sağ yaka, konuşulanı biraz anlar ama konuşamaz. Yakalar arası sinirleri kesilmiş insanların ise, beyninin iki yakasının birbirine enformasyon ulaştırması namümkündür. Sol yakanın neyi niçin yapıp-eylediğini, sağ yaka bilemezdi ve tersi..

Roger Sperry, bu insanlar üzerinde bazı deneyler yapıyor. Mesela; beynin sağ yakasına "Gidin!" diye bir emir ulaştırıyor. Ve kişi kalkıp yürümeye başlıyor.

Ardından, Roger Sperry soruyor: "Birden bire kalkıp nereye gidiyorsunuz?" Cevap: "Susadım da, cola almaya gidiyorum."

Roger Sperry, bunu şöyle açıklıyor: Emir, sadece beynin sağ yakasına ulaştırılmıştı. Ama konuşmasını beceren yaka solda olduğu için, sorunun cevabı soldan geldi. İyi de, sol yakanın emirden haberi yok. Kişinin neden yürümeye başladığını bilmiyor. Ama "Bilmiyorum." demek yerine, hemen anında bir yalan uyduruyor ve bu yalanına kendisi inanıyor. İşin ilginç tarafı, Split-Brain- Patient olarak anılan bu insanlardan hiçbir tanesi çıkıp da, "Bilmiyorum." demiyor.

Bir başka ilginç gözlem ise bir beyin ameliyatı esnasında... Epileptik merkezin yerini tespit etmek için, birinin kafatasını açmışlar, ince bir elektrodla beynin çeşitli yerlerine elektrik gönderiyorlar. Ameliyat edilen kişi ise tamamen uyanık. Aksi halde, epileptik merkezin yerinin tespiti namümkün. Operatörler, elektrodu beynin bir yerine batırdıklarında, hasta kahkaha atmaya başlıyor. Ve soruyorlar, "Neden güldünüz?" Cevap: "Çok komik duruyorsunuz." Operatörler, bu kez de bir at resmi getirip gösterdikten sonra, elektrodu yine aynı yere saplıyorlar. Kişi tekrar kahkaha atıyor ve bu kez de atın çok komik olduğunu söylüyor.

İlizyonlarımızın en görkemlisi, karar ve tercihlerimizi, yapıp-eylediklerimizi bilinçlice yaptığımıza, kendimizi kandırarak inanıyor oluşumuzdu. Freud'un 'bilinçaltı' ve 'rasyonelleştirme' kavramı doğru görünüyor. Lakin; 'bilinçaltı' çoğunlukla, beynin belli bir arealine indirgenir. Ki, bilinçsiz davranışlarımızı bu arealle sınırlamak sıklık olur. Çünkü; motorik işleyiş, beynin bir çok arealinin ortak özelliğidir. Dolayısıyla; otomatikleşmiş işlemler 'bilinçaltı' denilen arealle sınırlı tutulacak gibi görünmüyor. Her neyse... karar, istek ve tercihlerimizin, yapıp-eylediklerimizin çoğu bilinçaltıydı ya da değildi.. ama sonuçta; bir şekilde bilinçaltıydı. Bize düşen ise, nereden niçin geldiğini bilmediğimiz istem ve davranışlarımızı gerekçe uydurup, akılcılaştırarak... bunların bilinçli tercih ve davranışlar olduğuna inanmaktır.

İyi de, ne diye kendi kendimizi kandırarak ilüzyonlara kaptırıyorduk ki? Bu sorunun cevabını da darwinist evrim teorisi veriyor. Şöyle ki; ilizyonlara kapılmayanlar az sonra intihar ederlerdi. Geriye, irsi olarak ilizyona müsaitler kalır, onlar üremeye devam ederlerdi. 'Şizofreni' denilen insanları duymuşsunuzdur.

Bazıları; neyi niçin isteyip-cylediklerini rasyonelleştiremediklerinden, uzaylı ya da daha başka gizemli güçlerin beyinlerine girip, kendi istem ve davranışlarına hükmettiğine kanaat getirir. Bu gizemli güçlerin hükümden kurtulmak için ise birkaç yıl içerisinde intihar eder.

İlzyonlarından geçici olarak kurtulabilen bir başka grup ise transa girenlerdir. Geçmişin alevi dedeleri bunu iyi bilirlerdi. "Hu, hu..." sesleri ve ritmik çalgı eşliğinde, bir süre sonra transa girdiklerinde, kendilerini tamamen bilinçdışına teslim etmeyi başarırlar. Artık hiçbir şeyin onlara ait olmadığını farkedebilecekleri bir noktaya varırlar. Dansları, sözleri vs. hiçbir şey kendilerine ait değildir... hepsi kontrol dışı.. Hatta, acıyı bile duyumsamazlar.. orasını- burasını şişleyen ya da kor parçasını ağzına alanları vardır. Gizli bir mekanizmanın kendilerini yönettiğinin farkına varırlar. Tabi ki, bu gizli mekanizma tanrının kendisidir. Transa girme yoluyla, kendilerini tanrıya teslim etmiş, onunla bütünleşmişlerdir.

Aynı şey -psikolog Daniel wegner'in deyiimiyle- ruh çağırma esnasında da gerçekleşir. Bir şekilde, bilinçlerini devredişine itmeyi başaran ruhçağırıcıları, kendi kendilerine yalan söyleyip kandırmayı da başaramazlar. Fincana değdirdikleri parmakları, fincanı harfler-rakamlar üzerinde gezdirip-titretmeye başlar. Bilinçaltıları ya da bilinçdışları parmağa hükmeder. Ama yalan yok... ruhçağırıcıları, fincana hükmeden şeyin kendi bilinçleri olmadığının farkındadırlar. O halde, ruhlar alemiyle ilişki kurmuşlardır. Bu yolla, ruhlara şiir yazdırıp yayınlayan şairler bile sözkonusu.

Nitekim; beynin motorik işleyişi, insan düşüncesi ve davranışı üzerinde etkin bir rol oynadığı için, insanın bilinçaltına hitap ederek, onu manipüle etmek pekala mümkündür. Bunun en aşırı biçimi hipnozdur. Birini hipnotize ederek, falanca saatte pencereyi açma-na koşullayabilirsiniz. Kişi, zamanı geldiğinde pencereyi açacaktır. Pencereyi niye açtığını soracak olsanız, "İçerisi çok sıcak da ondan." türü kendi kendisini kandırdığı, yalandan iharet bir cevap verecektir. Ne var ki; hipnoz, hipnotize edilmeye gönüllü insanlarda sonuç verir. Dolayısıyla da, yığınsal ölçekte insanları hipnoz yoluyla koşullamak mümkün değil.. Değil ama bu, hipnotize etmeden de, yığınların bilinçaltına hitap ederek, arzulan bazı sonuçların elde edilmesi olanağını dışılamaz.

Örneğin; Genova olaylarını hatırlıyorsunuzdur. İtalyan güvenlik güçleri, küreselleşme karşıtı göstericilere karşı aşırı şiddet uygulamış ve bir göstericiyi kurşunlayarak öldürmüştü. Böylelikle, dünya komuoyunda hem zirve hem de sağcı İtalyan hükümeti yara almıştı. Öyle ki, zirveye oturanlar alalacele bir takım yoksul ülkelerin borçlarını ya silmiş ya da ödeme kolaylıkları sağlamışlardı. Böylelikle zirvenin, yoksul ülkelerin yararı için toplandığı imajını yaratmaya çalışmış... ve göstericilerin, yoksul halklar yararına zengin ülkeleri protesto etmek gibi tasalarının olamayacağını... dolayısıyla da onların aslında zevk uğruna olay çıkarmaya gelen "serseri turistler" olduklarını ispatlamaya çalışmışlardı.

En zor duruma düşen ise, bizzat sağcı İtalyan hükümeti oldu. Çünkü; cinayet onun kontosuna yazılmıştı. Ve namusu kurtarmak da, asıl onun boynunun borcuydu. Bunun en iyi yolu da göstericileri yalnızlaştırmaktan geçiyordu. Hükümetin emriyle, italyan sağcı basını hemen kolları sıvayarak, ülke genelinde bir anket düzenledi. Anketin sonucunda, italyanların %76'sının, italyan güvenlik güçlerinin şiddet kullanımına tam onay verdiği çıktı ortaya. Az bir oran değil bu... Hem de şiddet kullanımına tam onay.. Peki ama, hükümet bu boyutta onay alıp, göstericileri bu denli yalnızlaştırmayı nasıl becermişti ki?

Bu sorunun cevabı, anket sorusunun formülasyonunda gizliydi. Soru, aynen şöyle formüle edilmişti: "Yabancı ülkelerde, İtalyan güvenlik güçlerimize karşı geliştirilen eleştirileri doğru buluyor musunuz?" Soruya bak, hizaya gel! Dikkat edilirse, soruda olayla ilgili tek kelime yok. Çünkü; yığınların, olayı hatırlayarak fikir üretmesi arzulanmıyor. Sorunun kelimeleri özenle seçilmiş. Neuro-psikologlar iyi bilirler... insan beyni 'yabancı' kavramını, 'düşman' kategorisine koyar. 'Eleştiri' kavramı, 'saldırı' kategorisindedir. 'Güvenlik güçlerimiz' ise 'vatanımız' ile alakalı... Kısacası; anketteki sorunun bilinçaltına tercümesi şudur: "Düşmanlar, vatanımıza saldırıyor. Sen bir vatan haini misin?" Soru böyle sorulunca, İtalyanların %76'sının vatan haini olmayışına değil, diğer %24'nün vatan haini oluşuna şaşırmak daha yerindedir. Ama sonuçta; %76'sı vatan hainliği yapmayayım derken, göstericilere düşman olmuştu. Çünkü; bir kere 'hayır' şıkkını işaretlediler ya... artık bunun kendi fikirleri olduğuna inanır ve savunurlar.

Halkla Devrimciler Arasındaki Mesafe Kapanmaz Değildir!

Mehmet YEŞİLTEPE

II

Birimizin sigarasından düşen küllü
diğerimizin avuçları yakalıyorsa,
merdivenimizdeki hiçbir basamak
tesadüfi değildir.
Bizim takvimimizde
her yaprak
bir diğerini müjdelir
Tırmanırken
tırnaklarımızı karanlığın yüzüne
taktıkça
ufuk perdesi,
doğanın bronz tenini
tüm güzelliği ile
sergilemek üzere aralanır.
Ve gözlerimiz,
şafağı gözbebeklerinden öper.

Bugün halkla aramızda oluşan açının sebebi, salt sistemin kendisi midir; veya bu konuda kabahatli halk mıdır? Yani bizim hiç mi günahımız yok? Halkı salt bize yiyecek veren, yatak veren, bizi misafir eden bir "kenar çizgisi" olarak gördükçe, o "kenar çizgisi" ile aramızdaki mesafe kendini korumaya ve hatta büyümeye devam edecektir.

Esnafi, dergimizin her sayısını -okumayacağını bilsek de- almak ve bize para ödemek zorunda olan bir "abone" olarak görmeye devam ettikçe, bunun ardında yatan "biz bu mahallede çalışıyorsak, sen bize yardım etmek zorundasın" fikri korundukça, bugün sisteme en tepkili olan kesimlerden biri olmasına rağmen, bize karşı sıcak duygular beslememeye devam edecektir.

Devrimciler, 1980 öncesinde halka doğrudan gider, halkla iç içe yaşar, söz konusu mesafenin oluşmasına fırsat vermezdi. Bugün bu çalışma mirasına İslami öğütlenmeler daha fazla önem veriyor. Bu "zahmet"e katlanmadıkça ve gerçekliği ile yüzleşme cesareti göstermedikçe; devrimciler, gerçekte zor olmayan bir yolu zorlaştırmış, bizleri en çok sevmesi gereken kesimin sevgisinden mahrum kalmış olacaktır.

Temel çalışma metodlarını terketmek veya bir diğer devrimci yapıya oranla sahip olunan kimi avantajlarla

yetinmek yerine; günü, dünün mirasından devralınan birikim ve tecrübelerle yorumlamak ve her devrimci yapıyı, çözümün bir bileşeni olarak görmek, en doğru ve bize en yakışan yöntemdir.

Bugün karşımıza çıkan güçlüklerin elbette ki yeni ve hafife alınmayacak boyutları vardır. Ve zaten sorun, güçlüklerin boyutundan çok teşhis ve tedavi ile ilintilidir. Sorun çözmek, salt devrimcilere has bir tutum değilse de devrimciler, toplumun diğer kesimlerine oranla kendilerini daha avantajlı kılabilecek yöntemlere sahiptir. Önemli olan, teşhisi doğru yapmak ve araç-amaç ilişkisini sağlıklı kurabilmektir.

Dünya'nın çeşitli bölgelerinde halkla fikir ve gönül birliği oluşturma çabası içine giren devrimciler, her dönem çeşitli güçlüklerle karşılaşmıştır. Bunun oranı koşullara göre değişse de, "halka gitmek", hiçbir zaman hafife alınması gereken bir çizgide olmamıştır. Kaldı ki genelde emperyalizmin özelde yerli işbirlikçilerin bozucu çabaları, her dönem başlı başına bir engel, bir sorun olmuştur.

Emperyalizmin, işbirlikçileri ile beraber dünya halklarını teslim alma, sömürü ve soygun sistemini kalıcılaştırma çabasında; direnç olasılığı taşıyan güçleri dağıtmak, onları bölerek yönetmek taktiği, önemli bir yer tutar. Halklar arası farklılıkları kaşırmaktan, yapay farklılık ve çelişkiler yaratmaya dek hemen her yola başvurulur. Özellikle azınlıklar, dini gruplar ve etnik yapılar, taşıdıkları özgün nitelikler sebebiyle bu işe daha fazla konu edilir.

Sömürücü güçlerin bu bölücü tutumlarının aksine, devrimciler, tüm halk kesimlerini birleştirmeyi ve kardeşlik önündeki tüm engelleri kaldırmayı amaçlar. Halk kesimleri arasındaki çelişkileri gidermeye yönelik tutum, uygun koşullarda çok hızlı bütünleşmelere imkan verir.

"Karışık halklardan oluşan üçüncü dünya ülkeleri arasında, çoğu Latin-Amerika ülkelerinde ve Güney Vietnam'da da olduğu gibi etnik azınlıklar genellikle silahlı devrimlerin ilk aşamalarında doğal gerilla üssü olarak kullanılan stratejik dağlık bölgelerde yaşarlar. NLF'nin ırksal ve dini çelişkileri ortadan kaldırmada gösterdiği başarı, bu nedenle hayati bir önem taşıyordu." (Vietnam Kazanacak, s:85)

Farklı sosyal dokular, örgütlenme amaçlı çalışmalar-daki farklılıkta yansır. Devrimi amaçlayan yapıların, çalışma yaptıkları coğrafyada, nüfusun sosyal şekillenmesini dikkate almama lüksü yoktur. Kabile koşullarının bulunmasından, dini ve etnik yapıların varlığına kadar mevcut tüm özgünlükler, ilişkideki gereklilikler üzerinde etki yapar. Onlarla ilişki kurabilmek ve rezonans şansını arttırmak için, geleneklerini çiğnemenin ve hatta onlara uyarak yaklaşmak, sonuçta fikri alışverişe ve giderek birbirini anlayarak bütünleşmeye imkan verir.

"Kabileler halinde yaşayan azınlıkları kazanmak çok uzun süreli bir çabayı gerektiriyor. Bunlardan çoğunun yazılı bir dile sahip olmayışı, büyük bir kısmında ise konuşulan dili öğrenmenin çok zor oluşu ve -çok haklı bazı tarihsel nedenlerden ötürü- ovalarda yaşayan Kinh ya da Viet etnik çoğunluğa karşı besledikleri derin güvensizlik, sorunu daha da karmaşık hale getiriyor. Ancak, ilk direniş sırasında Ho Chi Minh, dağlık bölgelere gönüllüler gönderdi. Çoğu, aileleri Fransızlar tarafından öldürülmüş gençlerden oluşan gönüllüler, kabile halkları ile kaynaşarak, onların gönüllülerini kazanmak gibi çok uzun vadeli ve karmaşık bir göreve kendilerini adanmışlardı. Böyle bir görev, onların görevlerine uymayı, saç uzatmayı, bazı durumlarda dişlerini sökmeyi, çürütülmüş çiğ et yemeği, onların dillerini öğrenmeyi ve en önemlisi koşullarını ve sorunlarını incelemeyi gerektiriyordu. Bu, 1946-47'den itibaren uygulanmaya başlandı. İlk direniş savaşında bazı önemli sonuçlar ortaya çıkardı. Ancak, zaman gerçekten etkili sonuçlar çıkarmaya yetmeyecek kadar kısaydı. Konuştuğum kadroların tümü, böyle bir görevi uzun ve sabırlı bir çalışmayı gerektiren niteliklerinde ısrar ediyordu." (age., s:85, abç.)

Kabile halindeki halklarla kurulan diyalog, güveni besleyen bir noktaya taşınabildiğinde, bu halkların sahiplenmede ve bağlılıkta örnek tutumlar sergilediği görülür. 14 yıl boyunca, onlarla birlikte gönüllü olarak çalışan Tran Dinh'in gözlemleri şöyledir:

"Bir kez güvenlerini kazanırsanız, sonsuza dek sürer bu... Öteki halklarda kolay kolay rastlamayacağınız kadar gelişmiş ketumluk, incelik ve sadakat duygularına sahipler. Güvendikleri bir kadronun onlara söylediklerinden bir tek sözcüğü bile kaçırmazlar ağızlarından. Hatta en vahşi işkence altında bile olsalar ne bir sır, ne de bir kadronun nerede olabileceğine ilişkin bilgi verirler." (age., s:85, abç.)

Gerektiğinde, sonuçları 15-20 yıl sonra toplanabilecek adımlar atan, bu konuda sabırlı davranan Vietnamlı devrimciler, bu gayretlerinin karşılığını almış, aynı zamanda geleceğe örnek bir deneyim bırakmıştır.

Bugün bizlerin halka ulaşmak, halkla bütünleşmek için Vietnamlılar gibi dişlerimizi sökmemiz gerekmiyor, elbette. Önemli olan devrimci yaratıcılığı kullanıp, öznel hesaplarla sürecin dokusunu bozmadan ilişkiyi geliştirebilmektir.

Halkla bütünleşme dinamiklerini bağrında taşıyan bir yaşam tarzına sahip olan devrimciler, hesapta olmayan nedenlerle oluşan mesafeleri "yapay mesafeler" olarak görür ve aşmak için uğraşırsa, mutlaka sonuç alır. Devrimci yaşam, halkın kafasını ve yüreğini kazanmak için fazlasıyla yeterli nitelikler içerir.

Devrimcilerle halk arasındaki mesafe, yapılan herhangi bir hatadan kaynaklanmıyorsa; iktidar güçlerinin tehdidi veya yönlendirmesiyle oluşmuş demektir. Kendisine konan yasakları, etrafını çeviren tel örgüyü parçalayıp attığında, soluyacağı özgürlük oksijeninin uzun sürmeyeceğini ve peşinden daha büyük yasakların, ceza ve eziyetlerin geleceğini düşündüğü için kaderini değiştirici adımları atmaman veya atmakta zorlanan kesimler vardır. Böyle bir ayakbağının çözülmesi de devrimcilerin teşvik ve desteği ile mümkün hale gelir. Öncelikle, itaat edilmiş bir düşmanın daha az tehlikeli olmadığı kavratılmalı ve hakların, ancak kopartılarak alınabileceği bilinci verilmelidir.

Devrimciler, bir "kurtarıcı" ve "muhafız" gibi görülmemeli; halkların, kendi özgüçlerine güven duymaları da sağlanmalıdır. Gerçi, bu iki olgu, karşılıklı olarak birbirini besler. Devrimcilerin varlığından güç ve moral alan halk kesimleri daha sonra, kendi başlarına (yalnızken) da karşı koyma, düşmanın karşısına dikilme adımları atmaya başlar.

DEVİRCİLER, HALKLA İLİŞKİLERİNDE BİR MAYALANDIRMA İŞLEVİ GÖRÜR; BU NEDENLE ARADAKİ MESAFE ABARTILMAMALIDIR

Kitapların ve kalemlerin gücünü zorlayarak oluşturulan görüş mesafesinde, kitaplarda bulunmayan gerçekleri fark etmek, örtük halde bulunan öğelerin ayırtına varmak mümkündür. Bu nedenle devrimciler, uzun bir süre, toplumun önemli bir kesiminin göremediği gerçekleri gören insanlar olarak, anlaşılma güçlüğü ile karşı karşıya kalabilir. Hatta, kendilerine gereksiz şeyleri vazife edinen, amaçsız insanlar olarak değerlendirildiği de olur. Ancak bu, halkla devrimciler arasındaki mesafeyi olağan karşılama ve halka kendini anlatma ihtiyacı duymama sebebi olmamalıdır. Önemli olan, buna rağmen kendini anlatabilmenin imkanlarını geliştirmek ve aradaki yapay mesafeleri eritebilmektir.

Gerektiğinde bir keçeğe yüzlerce çivi yerleştirip onun üzerine çıplak şekilde yatan ve geceyi bu şekilde, kanlar içinde kalarak geçiren Rahmetov'un böylesi denemeleri tabii ki, halkla kurduğu ilişkilerin dışındadır ve kendi bireysel nitelikleri gereğidir. Ancak, aynı nitelikler, kavga halindeyken veya halkla ilişki geliştirme gayreti içerisinde olduğunda kişiliğin bir parçası olarak, şu veya bu biçimde etkisini gösterir. Zaten niteliklerin özel olmasında da bir aykırılık yoktur. Çünkü bu kişilerin kendisi de özeldir. Çernişevski, örnek alınması gereken özel bir insan olarak tanımladığı Rahmetov için *"Rahmetov gibi insanlar çok azdır. Bu türün temsilcisi olabilecek yalnızca sekiz insan tanıyorum bugüne kadar"* der. Bu vurgu, etrafında örnek sayılabilecek nitelikte çok sayıda insan görmek isteyen ve bunu göremeyince moral çöküntü içine giren ve umut kırılmasına uğrayan kişiler için önemli bir uyarıcılık taşımaktadır. Bu sayıdaki azlık, yine en iyi Çernişevski tarafından değerlendiriliyor:

"Onların sayısı daha azdır, ama onlarla bütün insanların hayatı gıcılalanıp çiçek gibi açıyor. Onlar da olmasa, hayat kendiliğinden boğulacaktı, ekşiyip bozulacaktı. Onların sayısı az ama onlar hiç değilse insanlara soluk alma imkanını sağlıyor. Onlar olmasa, insanlık boğulurdu. Dürüst, namuslu, iyi insanlar kitlesi pek büyük, gel gelelim bu kitle içinde bunlara benzer insanlar azdır. Ama bu insanlar toplulukta, çaydaki altınbaş yaprağıdır. Asil, pahalı bir zarapta, buketir. Kitlenin gücü, aroma'sı onlardandır. Bunlar en mükemmel insanların meyve çiçeğidir. Hareket gücünün tahrik gücüdür, yeryüzümüzün tuzunun, bereketinin tuzu ve bereketidir." (Çernişevski, Nasıl Yapmalı? s:221)

Sayı az olan bu insanlar, yaşamdan tad alma ve mutluluk konusunda da şanslı/ayrıcalıklı sayılırlar. Kişiliklerine kazandırdıkları nitelikler yaşamlarına kalite katar. Bu kalite aynı zamanda mutluluk sebebidir. *"Ah, gelişmiş bir insanı ne tatlar bekler!"* diyor Çernişevski; işte böyle bir gelişme ve mutlanmanın, erişilmesi güç her biçimi ile tanışmak gerçek anlamda, ancak devrimcilikte mümkündür. Tabii bu seviyeye, harcanan emek sonucunda ulaşılmaktadır. Devrimciler, kendi kendini denetlemeyi bir **ahlak ölçüsü** olarak kabul eder ve hesabı asli olarak -ilkin- kendine verir.

Sınıf ayrılığına dayalı sömürü ve çıkar ilişkilerinin, insanların hemen tüm ilişkilerine bozucu bir faktör olarak yansıdığı bir düzende, geleceği temsilen atılan her adım, ortaya konan her üretim önemlidir. Hele ki, sömürsüz bir dünya fikrinin gerçekleştirilebilirliğinin delili sayılan gelişmeler, "altın" değerindedir. Aynı

şekilde, bu türden gelişmeleri zaafa uğratmak, sadece söz konusu ürünün sınırlılığı içerisinde kalmaz. Anlatması zaten güç olan, "düşüncelerimizin gerçekleştirilebilirliği" üzerine karartıcı bir gölge düşürür.

Vera Pavlovna'nın, kuruluşuna öncülük ettiği atölye, 50 kişinin ortaklaşa yaşam sürmesine imkan tanırken, aynı zamanda amaçlanan ideallerin gerçekleşmiş bir maketi olarak da işlev gördü. İşte böyle bir atölyeyi, üstelik onu ayakta tutan 50 kişiye danışmadan terketmeye ve oradan uzaklaşmaya kalkışan Vera Pavlovna'ya, Rahmetov'un verdiği ders, oldukça öğreticidir.

"Hayatın kuruluşu ile ilgili sıhhatli düşünceleri az çok ispatlayan, bu düşüncelerin gerçekleştirilmesinin imkanını önemle gösteren müessese -siz de biliyorsunuz, düşüncelerimizin pratik delilleri henüz pek, pek az ve bunun için her delil altın değerindedir- evet, bu müessese tarafınızdan yıkılmaya, mahvolmaya mahkum ediliyor, pratik tatbikatının canlı delili olmaktan çıkıp aksine, asla tatbik edilemezliğinin bir örneği haline getiriliyor, inandığımız fikirlerin abesliğini gösteriyor, insanlığın iyiliği ve refahı için son derece faydalı olan düşüncelerin reddine bir araç oluyor. Siz karanlık ve gerden yana olanların ellerine en kutsal prensiplerinizi yıkan delilleri teslim etmek istediniz. Ben size şimdi elli kişinin rahat ve refahını hiçe saydığınızı da anlatmak istemiyorum, elli kişi de ne oluyormuş; hayır, siz beşeriyeti kurtaracak işi sabote etmek istediniz, siz gelişme, ilerleme eylemine ihanet ettiniz. Bu nedir, biliyor musunuz, Vera Pavlovna, kilisemizin dilinde buna 'Ruhu Kudüs'e karşı günah işlemek' derler. Bu öylesine bir günah ki bunun için, her başka günah bağışlanabilir ama bu asla, asla bağışlanmaz derler." (age., s:237-38)

Bu ders, devrimcilik yaparken, kendinde her türlü fiili gerçekleştirme hakkını gören ve geleceği bugüne izdüşürebilme ihtiyacı/sıkıntısı daymayan kimseler için öğretici olduğu kadar, uyarıcıdır da... Devrimciler, gelecek toplumun birer aynasıdır; yarattıkları ilişkiler de birer kesittir. Tabii ki bu olumlu nitelemenin yanında denilebilir ki, bugün devrimciler tarafından ortaya konan her olumsuz pratik, vaadedilen toplum biçimine dair bir kuşku ve güvensizlik sebebidir. Halkı, geniş bir coğrafya üzerine kurulu olan açık hava hapishanesinden; yasaksız, sömürsüz, hapishanesiz bir diyara, yani özgürlükler diyarına taşımak kolay değildir. Buna ancak, devrimcilerin öncülüğünde gerçekleşen, emekçi sınıfların örgütlü birleşik gücü muktedir. Bu gücün verimli bir üretkenlik temelinde geliştirilmesi ve doğru hedefe yönlendirilmesi, kavganın uzayan ve dalgalanan zemininde,

çok çeşitli biçimler alır. Bu biçimler aynı zamanda tedbir, ihtiyat ve özel kimi uygulamaları gerektirdiği için yer yer uzun vadeli amaçlarla bağ kurma güçlüğü çekilir. Bu güçlük anında, değerlerimizin her koşul altında ısrar edilmesi gereken nitelikler olduğu gerçeği akıldan çıkarılmamalıdır.

Halkın gerek bilinç eksikliği sebebiyle, gerekse de yanıltıcı pek çok aracın etkisi sonucu, devrimcilerle mesafeli oluşuna "kızmayan ama olumlamayan" bir tarzla yaklaşılmalıdır. Bu olumsuzlama ve giderek mesafenin kapatılması, devrimci yöntemlerde ısrarı gerektirir. En zorlu koşullarda bile devrimcilerin seçici olabileceği ve "gönüllerinde yatan" eylem tarzını gerçekleştirmeye koşulu vardır. Hatta bu, "olanaksız" gibi görünen koşullarda bile mümkündür. Sözümlü ettiğimiz, ne sihirbazlıktır, ne de bir şeyleri yoktan var etme gayretidir. Sadece, bir devrimcilik özelliğidir. **Halkların devrimci rotadaki yürüyüşüne hizmet eden bir politik hattın gereklerinde ısrar, aynı zamanda yaratıcılıkta ısrar demektir.**

Normların doğru tanımlanması, hedeflerin tereddüte mahal vermeyen bir açıklıkla gösterilmesi, sapla samanın karışmasına sebep olan algı yanılsamasının önüne geçer. Aksi takdirde, meselelerin biçimsel tanımlamalar çerçevesinde kalması halinde, güzeli çirkinden ayırmak zorlaşır. Örneğin 12 Eylül sonrasında Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde görev yapan ve adı "Dr. Mengele"ye çıkan Orhan Özcanlı, sahibi olduğu hastaneye "Sevgi Hastanesi" ismini vermiştir. Tutuklular üzerinde yaptığı "bilimsel" çalışmalarla ismini duyuran Özcanlı'nın bir diğer görevi de yapılan işkencenin "sağlıklı" şekilde sonuçlanmasını sağlamak için, "bilimsel" bir şekilde işkencenin miktarını ayarlamaktır. İşte, "sevgi" kavramına bu kadar uzak bir yaratığın "sevgi"den söz etmesini ve açtığı işyerine bu ismi vermesindeki sahtekarlığı anlayabilmek için görüntü ile yetinmemek gerekiyor. Günümüz koşullarında artık, manipülasyonda çok etkili araçların kullanılıyor olması, zihinlerin daha açık ve duruşların daha sağlam olmasını gerektiriyor.

Yaşamın hemen her alanında bir devrimi ve değişimi amaçlayan devrimcilerin karşısındaki bilinen karşıdevrim engellerine ek olarak, değişime karşı direnen bir alışkanlıklar dizisi de olacaktır. Alışkanlıkların oluşturduğu muhafazakarlık, devrimcileri çeşitli biçimlerde uğraştıracaktır. Öyle ki, varolan sistemde insanlar, "kötü kader"ini değiştirmek yönünde adım atmak yerine, daraltılmış teneffüs olanaklarının insanı boğmayacak denli sınırlı oksijeni ile idare etmeyi tercih edebilmektedir. Tabii ki bu edilgen, kaderci duruşun da kaynağında, sistemin kendisi vardır.

"Ama her insan, alıştığı, benimsediği durumu sonuna kadar muhafaza etmeye çalışıyor. İnsan tabiatının özünde muhafazakar bir eleman yaşıyor ve biz bu elemattan ancak en somut zorunluk karşısında vazgeçiyoruz." (age., s:264)

Yaşam sınırlarının sürekli olarak dar çizilmesi ve kıt olanaklar içerisinde yaşamın bir alışkanlık haline gelmesi, giderek "seviye tanımlamaları" ve "normlar" üzerinde de etki yapmaya başlar. Duruş seviyesinden kaynaklı olarak oluşan kod farkı, tanımlamalar üzerinde de etkili olur. Göz alabildiğine gecekonduların olduğu bir zeminin içinde dikili duran bir apartman, "olağanüstü" çağrışımlara sebep olabilir. Ancak, ondan çok daha fazla gelişmiş bir inşaatın yanına konduğunda, söz konusu apartmanın yapacağı etki değişecektir. Çernişevski, romanındaki baş kişilerin gerçekte birer kahraman veya olağanüstü kişilikler olmadığını anlatabilmek için, özel niteliklerle tanımlanmış bir kişiyi, Rahmetov'u sahaya sürer. Bunun için şöyle diyor Çernişevski, *"Rahmetov'u göstermeseydim, okurlarımın çoğu hikayemdeki baş kişilerin kim olduğunu hiç anlayamazdı. Her bahise girebilirim sizlerle, bu bölümün son sayfalarına kadar çoğunuz Vera Pavlovna'yı, Kirsanov'u, Lopuhov'u üstün ahlaklı, bir de idealleştirilmiş ve pek üstün asaletleri karşısında belki de gerçek hayatta bulunmayan tipler ve kahramanlar sandınız. Hayır, sevgili dostlarım, benim şirret, benim katı yürekli, zavallı dostlarım, yanlış bir zehaba kapıldınız. Onlar değildir olağanüstü yüksek bir seviyede bulunan, sadece sizin seviyeniz onlara kıyasla çok fazla düşüktür. Onların sadece yeryüzünde bulunduklarını görüyorsunuz. Onlar size yedi kat semada durur gibi görünmüşse, bunun sebebi sizin yedi kat yerin dibinde durmanızdan başka bir şey değildir. Yeryüzünde bütün yaşayanlar, onların bulundukları yükseklikte bulunmalıdır ve bulunabilir de." (age., s:258-59)*

Devrimciliğin ilk etabında kişi ile normlar arasında bir aç bulunur ve bu nedenle uyulması gereken kurallar yer yer bir dayatma gibi algılanıp soğuk karşılanabilir. Ancak yaşamın her kesitinde bir avantaj, güzelleştirici bir faktör olarak yansıyan ve yaşam kalitesini giderek arttıran devrimci normlar, kişilik özellikleri haline geldikçe, ortaya sevgi yüklü insanlar çıkacaktır. Bu tür insanlar için halkın yüreğinde yer edinmek zor olmayacaktır.

Kendi içinde bir sevgi dokusu oluşturmak ve halkı giderken bu dokunun sıcaklığını taşımak; bizleri, sistem adına hareket edenlerden farklı kılarak, "daha sıkı kapandı" sandığımız kapıların açılmasını kolaylaştıracaktır.

Şiire Bir Bakış

Alilla OĞUZ

Şiir, ilk insanlar insanımsayken bile vardı. Çünkü insanın iç dünyasındaki duygularını ister içe vursun ister vurmasın içinde mutlaka birşeylere karşı bazı duygular beslemişler ve hâlâ büyük insanlık bu duyguları beslemektedir. Ancak duygularını zamanla ve zamanın getirdiği dönüşümlere de ayak uydurarak geliştirip bu günlere kadar geldi. Yine de genel anlamda şiir sanatına bir tanım yapılamadı. Nedeni, her sanat üreticisi ve takipçisi tarafından farklı sebepler öne sürülebilir.

Benim kanaatim, şiir sanatını üretenlerin aynı ideolojili de paylaşıyorlar. bir olay hakkında ki duyguları algılama biçimleri farklı olduğundan sanatları da farklı olarak dışa vurur. Yine de genel anlamda bir birlik sağlanır. Ancak dar anlamda da bazen karşı karşıya gelinebilir. Bunlar sanatın içindeki ayrıntılardır ki ayrıntılar sanatı ileriye iten en önemli faktörlerdir. Bunlar mutlaka her sanat üreticisi tarafından farklı bir şekilde üretilmeli ki sanat daima ileriye doğru sıçrayabilsin. Aksi takdirde sanata kural konulduğu zaman her sanat üreticisi aşağı-yukarı aynı şeyleri aynı biçimde ele alıp işleyecektir ve zamanla da tekrara düşüp çürümeye yüz tutarlar.

Çünkü doğa ve doğadaki her şey diyalektik biçimde değişip dönüşmektedir. Bu değişimi de en iyi sanat üreticileri algılayıp, bu bilgi birikimini toplumun geniş kesimlerine her türlü dogmalara karşı çıkarak ulaştırmak isterler. Ancak belli başlı kurallara bağlı kalanlar bu misyondan mahrum olmakla beraber çağın gerisinde kalırlar.

Günümüz Türkiye'sinde aydın sorunu hat safhada. Çünkü gelinen sürece müdahale edemeyip kendi içinde bazı sorunlara boğulup kalmaktadır. Bunların içinden elbette ayrılmış çıkanlar var. Ancak bir toplumun geleceğini düşündüğümüz zaman bunlar çok önemli olmuyor. Konumuza şiirden çok fazla kopmadan geri dönelim. Büyük bir çoğunluk şiirde ila da imge diye tıttırılmış gidiyor. Elbette imgesiz şiir düşünülemez, ama eğer başlanabilirse neden olmasın. İla da imge diyenler, ya imge olacak ya da olmayacak, peki olmayınca, ya da var ama az var o zaman bunlar ne olacak. Bu bir makale mi yoksa öykü mü ya da kısa naller mi olacak? Bunu anlamak için bana göre toplumun genel yapısını incelemek gerekiyor. Yani sokakta ki, fabrikada ki, tarlada ki insanlarımız şiirden ne anlıyor.

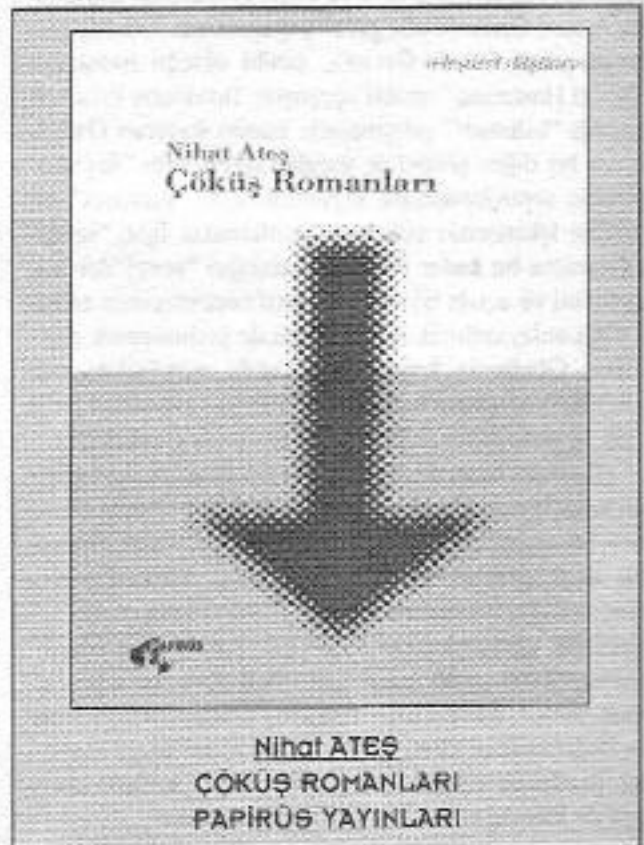
Veya hangi şiir bu saydığımız kesimlerin özlemlerini, sorunlarını, onların en iyi bir şekilde anlayıp gerektiği zaman iradi olarak da müdahale etmelerini sağlar? Bu soruya dürüst olarak cevap vermemiz gerek. Bu

saydığım kesimlerin ilgi alanlarına hitap eden şiir kuşkusuz ilgi alanlarının ilgisine giren şiirdir. Buna paralel olarak Türkiye'nin gerek genel kültür ve malûm eğitim sistemini de göz önünde bulundurarak aslında üzerinde fazla da tartışmaya gerek yok gibi.

Ancak şiir sanatını belli bir elit kesim sanki kendi tekeline almışlar gibi. "Şiir öyle yazılmaz, her yazılan şiir şiir olmaz, her yazanda şair olmaz" evet bu elit kesimi anlamak kolay. Çünkü onların toplumu değiştirip dönüştürme gibi bir kaygıları yok. Onlar için varsa yokse imge, çünkü imgeler onların dünyalarını süsleyen bir dekordan öteye girmez.

Ne diyelim bu onların seçimi. Ancak benim anlamada güçlük çektiğim "kızıl sazancılar"; yani, senin hem toplumu değiştirme ve dönüştürme gibi bir idealin olacak, hem de imgeye takılıp kalacak, hayır her sanat üreticisi toprağının değerlerini toprağın üzerindeki insanın en kolay bir şekilde anlayabilecekleri bir şekilde vermeleri gerek aydın olmanın görevi de budur. Şa-fa-fa-fa kelime oyunları oynamak değil.

Ben affınıza sığınarak bu gurubun birinci grupları tek farkları kızıl olmaları, ancak renk değiştirmekte zor olmasa gerek. Zaman ne gelirse ne götürür belli olmaz.

Kendi Tarihi İçinde İleri, Genel Komünist Hareket Açısından Geri Bir Adım Olarak MKP Kongresi

Bertan SERCAN

Tarihte ani dörtlüşimler olduğunda, ileri partilerin bile, az çok uzunca bir süre yeni duruma alışmadıkları ve ... 'birdenbire' anlamını yitirmiş olan şürları tekrarladıkları sıkça görülmüştür.

(Lenin)

Daha konunun başındayken hatırlatmak isteriz ki; MKP Kongresi'ni eleştiriyor oluşumuz, onun olumlu yanlarının varlığının reddi anlamına gelmez. Tersine; nedenlerini derinlemesine kavramaktan uzak olsalar da, geçmişlerine özeleştirel yaklaşmış olmalarını, monolitik şekillenme ve dar grup sekterizminin aşılması yönündeki istemlerini hissediyor ve olumluyoruz. TKP (ML)'nin, şimdiki adıyla MKP'nin ileriye dönük bir dinamik hareket haline gelmesi için gerekli olan ilk adımlardır bunlar. Ki dostlarımızın kongresinde, bu yönlü istemlerin ifadesini selamlıyoruz.

Lakin; kongrenin aşırı abartılıp, daha şimdiden hayali zaferler ilan edilmesine iştirak etmiyoruz. Bu konuda MKP'li dostların bütün özeleştirellere rağmen, mütevazilikten feragat ettiklerini de görüyoruz. Kongre sonuçlarının aşırı abartılması, gerekli olan daha ileri diğer adımların ıskalanması sonucuna vesile olacaktır. Dolayısıyla da biz; kongre belgelerini baz alarak, dostların ne tür kavramsal açmazlar içinde olduklarını işlemeye çalışacağız. Umanz, dostlar eleştirilerimizi kaale alır ve sebep-

siz yere zafer sloganları atmak yerine, idrak etmekte hâlâ güçlük çektikleri meselelere az da olsa yönelirler.

Mantık hataları ve felsefi idealizm;

Falanca yüzeyi neden sarı olarak algıladığımızın cevabı şöyle olabilir mi:

"Orası sarı olduğu için onu sarı olarak algılıyoruz." Böylesi bir cevap hiçbir şey ifade edip anlatmaz. Çünkü; cevap daha başından doğrudur... Dolayısıyla da boştur, saçmadır. İfade güçlü olan bir cevap şöyle olabilir:

"O yüzeyin yansıttığı elektromanyetik dalga boyu 6×10^{-4} mm boyunda olunca, bu boydaki dalgalar, neuronlarca sarı olarak tasarlansın da ondan." Doğru ya da yanlış.. Ama bu cümle birşey anlatır. Ali'nin Ali olduğunu söylemekle, Ali'nin kim olduğunu anlamamazsınız. Ali'nin Ali olduğunu anlamış olmakla da, Ali'nin kim olduğunu kavramış olmazsınız. Dolayısıyla da, bu tür cevap, ifade ve kavramlara, felsefede "totoloji" denir. Ve hiç bir felsefi ekol tarafından, doğru olarak kabul edilmez. Tersine, "mantıksızlık abidesi" olarak geri çevrilir.

Şimdi isterseniz, dostlarımızın kongre belgelerinden aktaralım:

1. "Konferans milli çelişmenin önemli bir çelişme olduğu görüşünde birleşmiş, ancak bunun başlıca çelişmeler içinde yer alıp almayacağına araştırılmasını kabul etmiştir."

Komünist Dergisi sayı 1'den bu pasaj aktarıldıktan sonra şöyle devam ediliyor:

Daha konunun başındayken hatırlatmak isteriz ki; MKP Kongresi'ni eleştiriyor oluşumuz, onun olumlu yanlarının varlığının reddi anlamına gelmez. Tersine; nedenlerini derinlemesine kavramaktan uzak olsalar da, geçmişlerine özeleştirel yaklaşmış olmalarını, monolitik şekillenme ve dar grup sekterizminin aşılması yönündeki istemlerini hissediyor ve olumluyoruz. TKP (ML)'nin, şimdiki adıyla MKP'nin ileriye dönük bir dinamik hareket haline gelmesi için gerekli olan ilk adımlardır bunlar. Ki dostlarımızın kongresinde, bu yönlü istemlerin ifadesini selamlıyoruz.

"Çelişkiler keyfi tespit ve icat edilmez, varsa da reddilemez... Her karmaşık sürecin içinde vardır. Objektif olarak tahlil edilmeli, süreçteki yerleri-rolleri ortaya konulmalıdır. Ezilen ulus burjuvazi(si) ile (ezen) ulus burjuvazisi arasında başlıca bir çelişme yoksa, Kürt ulusal sorunundan söz edilebilir mi? Bu başlıca çelişmeyi yok sayarsak Türk egemenlerinin ezilen ulus ve azınlıklara uyguladığı milli baskının ayakları havada kalmaz mı?"

Birinci pragraf doğru bir kavramı, çelişmenin kendisini ifade ediyor. İkinci pragraf, yani MKP'li arkadaşların aynı soruna getirdikleri yorum ise idealistçedir; çelişmenin kendisini değil, sonucunun bir parçasını; 1. Konferansın doğru tanımladığı gibi "milli çelişmeyi değil, bu çelişmenin bir sonucu olan iki ulus "burjuvazi"leri arasındaki çelişmeyi ifade ediyor. Nedenen sonuca değil, tersten bir mantık yürütülüyor.

Ulusal sorun, dolayısıyla ulusal çelişme başlı başına bir sorun ve kendine has nitelikleri olan bir o kadar da çok yönlü özelliği olan bir kavramdır. "Kürt burjuvazisi" bu sorunun bir yönü-parçasını ve hatta tali yönlerinden bir tanesidir. Kürt burjuvazisi ile ezen ulus burjuvazisi arasında bir çelişme mevcut olduğu için milli mesele (çelişme) oluşmuş değildir. Bilhakis tersine, milli çelişme olduğu ve bu çelişme de "başlıca" temel çelişmeler dahilinde bulunduğu için, bu çelişmeden türeyen birçok yön ve çelişki oluşmaktadır. MKP'li arkadaşlar, sorunun kendisiyle değil, önemsiz bir parçasıyla uğraşmakta ve bu sorunu asıl sorunun önüne geçirekle kalmamakta, aynı zamanda bu konuda, neden sonuç ilişkisinde önemli bir yanlış düşmektedirler.

Zira yine; "büyük düşünmeyen bir parti önderliğinin büyük düşünmesi beklenemez..." "Doğru bir kadro politikası izlenmediği için yeni kadrolar yetiştirilemedi..." "MLM ilkeler ışığında doğru bir ideolojik-politik, stratejik ve taktik önderlik çizgisi oluşturmak

şarttır. Doğru bir çizgi tayin edicidir..." vb. tekerlemelere sıkça rastlanmakta...

Yani; doğru bir önderlik olmadığı için doğru bir önderlik olmamış. Önderlik büyük düşünemediği için büyük düşünememiş. Doğru kadro politikası olmadığı için kadro yetiştirilememiş. Kavrayış hatalı olduğu için, sorun çözülememiş. Yanlış kavradığı için kavrayışsızlıklardan beslenmiş. Doğru yapmak şartmış, çünkü doğru yapmak tayin ediciymiş.

Ama bunun yol yöntemi ve olumsuzluğun alternatifi ilişkin somut bir önerme yok.

Meraklı okurlar, 500 sayfalık kongre belgelerini yeniden inceleyebilirler. Tonlarca totolojik izah, dikkatlerinden kaçmayacaktır. Bu ne demektir biliyor musunuz? Dostlar, 500 sayfalık bir belge yayınlacaklarına, bir kağıt parçasına "Doğru olan doğrudur. Yaşasın doğru!" yazıp, Kongre sonucu diye dağıtabilirlerdi.

Bir başka belirgin sorun;

"Saflarda evet efendimcilik geliştirilirken, eleştirel yaklaşanlar ya ileriye taşınmamış, ya da bu kişilere sekte yaklaşılarak savaştan ve partiden kopmaları sağlanmıştır. İnceleyen, araştıran, sorgulayan, eleştiren kişilik adeta parti-

den dışlanıyordu. Partimizde özellikle 1987 sonrası aydın damarı böyle kesilmiştir. Buna karşılık partide feodal ve küçük burjuva kişilikler öne çıkarılıyor ve parti içi ilişkiler zehirleniyordu. Bu ortamdan faydalanan her türden proleter dışı akım rahatlıkla partide kendini varedebiliyordu.

...Özellikle son yıllara doğru bu konuda daha liberal ve ilkesiz bir politika izlendiğini belirtebiliriz. Eski kadroların bir çoğu sekte bir tarzda dışlandı. Kendi yönetimlerine körü körüne itaat etmeyen kadrolar ve üyeler ya örgütten dışlandı, ya da önleri tıkandı. Tecrübeli ve birikimli kadrolar tırpanlanırken tecrübesiz ve evet efendimci kadrolar öne çıkarılarak üst kademelere getirildi ve bu anlayış temelinde örgüt içinde kışkırtmaya gidildi.

Niteliği değil niceliği öne çıkarıp üyelik vasıflarına sahip olmayan birçok yoldaş liberal ve ilkesiz bir politikayla üye ve kadro olarak partiye alındı. Bu da yetmiyormuş gibi, önderliğe seçildiler..."

Dostlar, kongre öncesi durumu böyle izah ediyorlar. Bakın ama, böyle bir insan malzemesinin kongresinden neler çıkmış:

"Kongremiz, Proleter Dünya Devriminin en ileri kalelerinden biri olan Dersim'de 15 Eylül 2002 tarihinde, proleteryanın kıvılcık bayrağını yükseklerde dalgalandırarak ve her türlü burjuva akıma karşı barikat oluşturarak, Marxizm-Leninizm-Maoizm'in zaferiyle sonuçlandı!"

Akl var, mantık var... ya kongre öncesi durumlarına ilişkin ileri sürdükleri tez yanlış, ya da ilan ettikleri zaferlere dair tez. İkisi birarada aynı anda doğru olamaz. Bu kadar "kötü" kadroların toplamından, bu denli devasa bir güzelliğin türemiş olması mümkün değildir. Muhtemellik dahilinde olan tek şey; toplanıp meseleleri konuşmaları, kollektifce bir takım kararlar almış olmaları ve kendi aralarında vazife bölüşümü yapmış olmaları -uzun zamandır işlemeyen örgütsel mekanizmalarına işlerlik getirmiştir. Elbette bu, ileriye doğru atılmış bir adımdır.

Ama sadece o kadar. Eğer kendi bilinç durumlarına ilişkin tespitleri yaklaşık olarak doğruysa, kongrelerinde kavramsal düzeyde doğruya-yanlışla derinlikli bir yanıt vermeleri zordur. Sezgileriyle de alabilecekleri en makul kararlardan biri, hatta en önemlilerinden biri, kendi önlerine uzun bir öğrenim-öğretim faaliyetini koymalarıydı. Lakin dostlar, sezgilerine aşırı güvenerek, her konuda olur-olmaz bağlayıcı kararlar almışlar. Bazen doğruya isabet etmeleri elbette olasıdır. Ama bu oran, en iyi ihtimalle yazı-tura atarak ulaşılan oran kadar olabilir.

MKP'li dostlar, MLM'yi mutlak doğru ide katına yükselttikten sonra, bütün doğruları bu ide'den türetiyorlar. Buna dair birkaç tipik söylem aktaralım:

"Partimizin Kaypakaya sonrası tarihi gelişiminde karşılaşılan olumsuzlukların, yüzyüze gelinen krizlerin temelinde MLM'den uzaklaşmalar yatmaktadır. Tüm kriz ve savrulmalar bu kırılma temelinde varolmuşlardır... Devrimci Enternasyonalist Hareket ile ilişkilerimiz aksamıştır. Bunun asıl nedeni Maoizm'den sapmaydı... Halk Savaşını doğru bir stratejik ve ideolojik kavrayışı belirleyecek olan da kuşkusuz Maoizm kavrayışı ve bu temelde şekillenen ve kurulan bir önderlik olacaktı. Maoist stratejik ve taktik

önderlik boşluğu subjektivizm kaynaklı taktik hatalarla sınırlı kalmayacaktı. Doğru ve bilimsel çizgilerin kaynağı proletaryanın ideolojisi Marksizm-Leninizm-Maoizm iken; yanlış ve hatalı çizgiler ise burjuvazinin ideolojisinden beslenir... Kongremiz bunu, Maoizm'den kırılmanın bir sonucu olduğunu parlak bir biçimde ortaya koydu ve maoizm rehber alınmadıkça gerçek anlamda bir halk savaşı yürütülüp başarıya ulaşılamayacağını altını çizdi. Kongremiz, partimizin tarih serisindeki kopuşların üstesinden ancak Maoizmle gelebileceğinin altını çizdi."

Lütfen bir an için Mao ve Maoizme dair fikrinizi saklı tutun. "Maoizm" doğru ya da yanlış olabilir. Bizi şu an ilgilendiren şey; doğrunun, adına 'Maoizm' denilen mutlak bir ide'den türetilip-türetilmediğidir. Maoist okurlar da, Maoist olmayan okurlar da kabul eder ki; dostlarımız 'Maoizm'i mutlak doğru bir ide olarak sunup, tüm tekil doğruları bu mutlak ide'den türetiyorlar. Mesela; "Kürdistan'da halk savaşını başarılı bir şekilde yürütebilmemiz için, Kürtçeyi öğrenmemiz gerekir" türü bir şey demek yerine, "Maoizmi rehber almamız gerekir" diyorlar. Çünkü; Maoizmi rehber edinmeleri durumunda, Kürtçeyi öğrenmelerine gerek bile kalmayacağına inanıyorlar. Nasıl ki; bir zamanlar Çin'in komünistleri, "Mao Zedung Düşüncesi'yle ürettiğimiz atom bombasını, başarıyla patlattık!" diye gazeteyle manşet atmışlardı ise... ha keza dostlarımız da; Maoist evliliği keşfedecek kadar saçmalamışlar. Felsefede bunun karşılığı "idealizmdir". Felsefi idealist olmak için, ille de bir tanrıya inanmak gerekmiyor.

Tüm doğruları "Maoizm'den... Ve buna da, "Marksist bilimin üçüncü ve son nitel aşaması" diyorlar. Halbu ki; bizzat Karl Marx'ın kendisi, kavramların mutlak bir ideden türetimini şöyle reddediyordu: "Böyle türetilen kavramların, üzerine yükseldikleri nesnesi ve de kendisini oluşturan öznesi yoktur. Yani gerçekliği yoktur."

MKP Kongresinde işlenen yoğun mantık hataları, felsefi idealizm ve -aktanıp, karikatürize etmek istemediğimiz- kelime oyunları, dikkatimizi çekmektedir. Ayrıca; MK-SB'nin kongreyi muazzam abartışı, "Marksist bilimin üçüncü ve son nitel aşamasını yakaladık," deyişi, dostlarımızın ruhsal karakterine dair bizleri endişelendirmektedir. Biz dostlarımızdan, biraz mütevazî olmalarını beklerdik.

Ama onlar, kendi kendilerini abartıp yüceltmeyi tercih etmişler. Kendi totolojik düşünce ve davranışlarını, "Otuz yıllık sağ ve sol oportünizmin belinin kırılması ve

devrimin manifestosudur" diye kutsamakta ve dayatmaktadır. Tarihi kendileriyle başlatmakta ve kendi yetilerinin kılığını idrak etmekten uzaktırlar. "İdeolojimiz" dedikleri ilizyonlarına dair eleştirilere karşı sağıt ve tahammülsüzdürler. Hal böyle olunca; bir almete binilmiş ve kıyamete doğru gidilmiş demektir.

"Osman'ın ipiyle kuyuya inilmez" diye bir deyim vardır. Bu deyim, Bob Avakian için de geçerlidir. Bütün iyiniyetleri ve birlik çağrılarına rağmen, Bob'un ipine binip kuyunun dibindeki kıyamete doğru yol alan dostlarımıza eşlik edemeyeceğiz.

Hakuk dilinde "Suça ehliyetli yoktur" diye bir kavram vardır. Bilinmeli ki; cehaletimizi terk etmediğimiz müddetçe, bizim de çağdaş dünyaya karşı suç işlemeye ehliyetimiz olamayacaktır! Dostlarımıza önerimiz; geleceğe dair manifesto önerisini, entellektüel geriliğimizin tutsağı yapmak yerine, cehaletimize karşı bir kampanya başlatmaktır. Doğruyu yanlıştan ayırma yetimizin kılığı koşullarında, kelime oyunları ile türetilen kesin önermeler; geleceğin muhtemel üretimlerini frenleme işlevi görürler. "BPKD'in ürünüdür, o yüzden de doğruyuz!" demek, zihnin gelişmişliğine kanıt değildir.

Büyük Proleter Kültür Devrimi elbette, sosyalizmin krizini aşma niyetiyle atılmış kayda değer bir girişimdir. Lakin unutulmamalı ki; BPKD kesin bir çözüm değil, bazen birbiriyle çelişen girişim ve kampanyalar yumağıdır... "Anti Bethoven Kampanyası"nı savunuyor musunuz? Ya da Nazım Hikmet'in şiir kitaplarının yakılmasını? vs. vs. Dostlarımız; BPKD'ni incelemedikleri için, onu idealize ediyorlar.

Hem sonra; BPKD Marksist bilimin sonu da değildir, tarihin sonu da. MKP, "Kültür Devrimi enternasyonal proleteryanın tecrübesinin günümüzdeki doruğudur" diyerek, tarihe ve bilime takoz koymaktan vazgeçmelidir. Tarih takoz tutuyor olsaydı, dostlardan önce ABD Başkanı Nixon başarırdu bunu.

1970'li yılların başında, bütün soyut gelişmiş kapitalist ülkeler adına "Biz hepimiz keynesyeniz, keynesyen kalacağız!" diye, yemin-billah eden Nixon du. Ama ne oldu?... Keynesyen kapitalist yapılarının yerinde şimdi yeller esiyor. Finans/teknoloji ve meta üretimi dünyası, küresel ölçekte tek merkezli bir imparatorluğa doğru yapılıyor. Uluslararası tekellerde yoğunlaşan sermaye, ulusal devletlerin sınırlarını işlemez hale getirerek papucunu çoktan dama attı. Dostlar, kendi dergilerinde yayınladıkları "YDD" konulu yazıları okuma zahmetine katlanmakla yetinmiş

olsalardı dahi, kürenin yapısal bir değişim sürecinde olduğunu az buçuk da olsa idrak etmiş olmaları gerekirdi. Bu yapısal değişim; sınıflar da dahil birçok şeyin pozisyonunu ve işlevini değiştirir. Hal böyle olunca; nasıl olur da kırk yıl öncesinin tecrübeleri "en güncel" bilimsel tecrübe olur? Dostlar, saçmalamaktan vazgeçmelidirler. Çünkü; yapmaya kalkışıkları devrim, kırk yıl önce değil belki de kırk yıl sonra gerçekleşecektir. Vazgeçin, bilime ve tarihe takoz koyma sevdasından!... Özetlersek; MKP, kendi gelişim tarihi açısından olumlu belli adımları ifade ederken; çağdaş dünyanın içinde bulunduğu bunalımı ve özellikle komünist hareketin içinde bulunduğu bunalımı kavrama ve onu aşma açısından sorunları ortaya çıkarmaktan uzaktır.

Özetlersek; MKP, kendi gelişim tarihi açısından olumlu belli adımları ifade ederken; çağdaş dünyanın içinde bulunduğu bunalımı ve özellikle komünist hareketin içinde bulunduğu bunalımı kavrama ve onu aşma açısından sorunları ortaya çıkar-maktan uzaktır.

Uluslararası Komünist Hareket'in ve sosyalizmin sorunlarının eleştirel bir muhasebesine dayanan ciddi bir hazırlık süreci yaşayamadan; herşeyin umarı haline getirilen "Maoizm'in tek tarafı -ve derin bir kavrayıştan yoksun olarak- yüceltilmesi, bir hareketin oportünizmden Marksizm-Leninizme doğru dönüşüğünün kanıtı haline getirile-

Uluslararası Komünist Hareket'in ve sosyalizmin sorunlarının eleştirel bir muhasebesine dayanan ciddi bir hazırlık süreci yaşayamadan; herşeyin umarı haline getirilen "Maoizm'in tek tarafı -ve derin bir kavrayıştan yoksun olarak- yüceltilmesi, bir hareketin oportünizmden Marksizm-Leninizme doğru dönüşüğünün kanıtı haline getirilemez.

Not: MKP Kongre Belgelerinin belli somut noktalardaki eleştirisine önümüzdeki sayılarda devam edeceğiz.

İsviçre Toprağı Devrim Değil, Ancak Reform Yaradır!

İşıkvuran MUNZUR

Evian'daki G-8'lerin yıllık görüşmesinin yapılacağı döneme yakın, toplantı ile ilgili oldukça yoğun yazı-haber-yorumlar basında yer aldı.

Bu yıl yapılan toplantının öncekilerine göre farklı bir niteliği vardı. Her şeyden evvel, kısa bir dönem önce ABD ve İngiltere -kendi ve uluslararası kararların da hiçe sayarak- Irak'a saldırmışlar ve karşılarında istenmeyen tavırlar görmüşlerdi. Diğer küçük-zayıf devletlerin karşı duruşlarını bir sinek vızıltısı yerine koymalarına rağmen, Fransa, Almanya ve Rusya'nın karşı duruşlarını ciddiye almak zorundaydılar. Çünkü dünyanın önemli bir kesimini bu büyükler yönetiyorlardı. Ve olası bir hırlama oldukça önemliydi. Bilinir ki, bu hırlamalarda diğerinin varlığını tehlikeye sokma var.

Hal böyle olunca, bu yılki toplantıya olan ilgi de oldukça yüksek olmak zorundaydı. Ve bu hırlaşmaların ya da oynaşmaların neticesini herkes görmek iteyecekti.

Toplantının önemi, Bush'un: *"Avrupa'nın bizimle hareket etmesi durumunda, kimse önümüzde duramaz"* demesi ve birlikte hareket etmeleri durumunda ise kendisine katılacak güçlerle Avrupa'yı böleceğini hareketleriyle göstermesiydi. Nitekim ilk ziyaretini Polonya'ya yapması ve oradaki konuşması bunun pratiğiydi.

Bush, toplantıya oldukça planlı-programlı ve hükümdar bir şekilde geldi. Basın ve yayın etkin olduğu yerlerde, bu şekilde geldiğini herkes gördü.

Böylesi bir plan ve hüsnün etkisi kedisini göstermiş olmalı ki; Terörizme karşı mücadele, Ortadoğu barışı, Irak'ın inşası Afrika'daki hastalıkların düzeltilmesi... Velhasıl hemen hemen tüm konularda istediği tarza yakın kararlar çıkarttı. Daha doğrusu kendisi toplantıyı erken terk ederek, kararların çıkmasını bile beklemedi.

Kararlı adımlarla Ortadoğu'ya geçtiğini gösteren Bush, ama diğer yandan gözünü arkada bırakmak zorunda kaldı. Zira diğerleri (Fransa-Almanya-Rusya) Ortadoğu barışına tam destek vermelerine rağmen, ama Suriye ve Lübnan'ın da barış sürecinde yer almalarını istiyorlardı. Ki bu, Amerika'nın istemediği bir şey. Afganistan'a asker göndermeği kabul ederken, Irak'ın yeniden yapılandırması noktasında homurtu çıkarıyorlardı.

Her neyse bunlar derin mevzular ve içine giripte çıkamayacağım şeyler. Kısaca atalarımızın söylediği: *"İti İti Isırmaz"* tabirini duruma uygun görürken, yarıcı hayvanların kapışmaları durumunda birbirlerine dış geçiremeyeceklerini anladıklarında, istemeyerekte olsa aynı yönlere yönelmeleri olarak görebiliriz toplantıyı.

Benim esasta üzerinde durmak istediğim nokta; basının yönelik değerlendirmeleri ve bizim kendimize olan bakış açımız.

Basın, devletler ve politikalarına ayırdığı ilgi kadar -belki daha fazla- karşıt gösteriler / eylemler ve eylemleri engellemeye yönelik önlemlere ayırdı.

Yapılacak gösteriler öyle bir abartıldığı anlatılması ne mümkün. Ancak, tahtalarla ve uygun malzemelerle panjurlanmayan dükkan kalmadı ve panjurlanmayan dükkan, dükkan olarak sayılmadı dersek sanırım durum anlaşılır. Buna bir de şehri terketmeleri eklersek durum biraz daha tasavur edilebilir sanırım.

Almanya'dan getirilen polisler, şehre indirilen asker, çağdaşı görülen tel örgüleri "can simidi" diye sarılıp Lozan'ın ortasına kurulması ve Fransız-İsviçre uçaklarının kontrollü uçuşları... Bütün bunlar karşısında nedense kimden duydum bilmiyorum; ancak, "bu önlemler büyük ihtimalle CIA'ye karşı" lafını hemen en baş tespit yapıyorum. Çünkü biz bizi iyi biliriz; sayımız belli. Bir kısım hariç, ufak bir gaz atan makina gözüktüğünde diğerini ezmeye çalışan kendimiz ortada... Bütün bunlara uçaklar, Alman köpekleri ve polisleri, askerler, tel örgülere ne gerek var. Osama mı? Bazen insanın hadi oradan diyesi geliyor.

Basın yapılacak eylemleri öyle bir abarttı ki ve buna ek olarak bizim tarafında çıkardığı plân eklenince, ortalığın ana-baba gününe döneceğine kesin gözüyle bakıldı.

Bizim tarafın kısaca şöyle bir organizasyonu vardı: 29 Mayıs'ta; İsviçre'nin diğer uçlarında başlayan tren seferleriyle eylem bölgesine gidecek ve Lozan'da eylem konulacaktı. Aynı gün Fransa'nın Annemasse'da eylem konulacak ve Bern'den bisiklet gurbu Lozan'a doğru çıkacaktı.

30 Mayıs'ta; aynı şekilde trenle hareket edilecek ve Cenevre'de eylem yapılacaktı. Aynı gün Lozan yakınında olan Vevey'de eylem yapılacaktı.

31 Mayıs'ta; Cenevre Gölü'nde akşamleyin ateş yakılacaktı.

1 Haziran'da; sabah şafakta köprüler işgal edilecek ve saat 10:00'da başlayan eylem, Cenevre'den Fransız sınırına gidilecek ve Fransız tarafından geleceklerle buluşulacaktı.

Hal böyle olunca teker teker, grup grup; ama, eylem bölgelerinde mutlaka birileriyle karşılaşılacak inancıyla akın edildi. Nasıl olsa toplanılacak yerler, yani geceyi geçirecek yerler belliydi. Birkaç dil bilen birileri - yani Avrupalılar - için yerleri bulmak sorun olmayacaktı.

150 civarında Anarşist ve Marksistlerle birlikte Zürih'ten Cumartesi günü çıkıyoruz. Müzik grubunun olmayışı canlılığı biraz düşürüyor. Sanki fırtına öncesi dinginlik yaşıyor. Kendim, biraz sessiz olmama rağmen, bir gece dışarda yatacak olmanın sevinci var üzerimde. Kaç yıldan sonra dışarda yatacağım ilk kez. Nostalji yapacağız yani.

Cenevre'ye varıyoruz. Ortalıkta olan az insanın dikkatini de üstümüze çekerek, yoldaşları bulmak için yolları kapatıp yürütüyoruz. Kimse'nin birşey dediği yok. Daha doğrusu ortalıkta polis yok. Belliki onlarda ufak esintilere kulak asmıyorlar.. Varılan yerde yoldaşlarımız yok. Birileri geliyor. Bizi, yeni kamp yerine götürecekler. Yeni yere vardikten sonra prova amaçlı bir eylem yapılacaktır.

Yanımda Türkiye'den iki kişi daha var ve onların yapı üyeleri gelip onları alıyor. Geçici olarak, onlarla birlikte gitmeyi kabul ediyorum. Nasıl olsa tekrardan bizimkileri görürüz güveni var. Sonuçta Türkiye'den olan arkadaşlarla kalıyorum. Üzgünlüğüm artıyor. Zira akşam siren seslerine paralel olarak kaçıracağım eylemlere ve gece dışarda uyuma işini kaçıyorum.

Sabah erken bizimkileri görüyorum. Birlikte bir köprüyü işgal ediyoruz.

Ortalıkta polis yok. Saat 10:00'a doğru eylem alanına yönelmek istiyoruz. Polis, bizim ve eylem alanını arasını kesmiş. Bulduğumuz grup; Anarşist, Komünist, vb. radikal kesimlerden oluşuyor.

Sonuçta biz de eylem alanına yolumuzu biraz uzatarak varıyoruz.

Oldukça kalabalık insan topluluğu var alanda. Her grubun, her bireyin elinde renge renk bayrak, tişört, pankart... var. Bir bizim pek bayrağımız, pankartımız... yok. Ancak yüzler bize dönüp dönüp tekrardan geri dönüyor. "Yine kırıp-dökecekler, nereden çıktı bunlar"

bakışdır yaşanan. Oysa oldukça az kişiyyiz. Hayret, ilk defa bu kadar az olduğumuzu görüyorum. Zira bir kısmımız Lozan'da -ki çoğunluğumuz oradaydı- ayrıca olduğumuz yerde bile bir toparlanma yok.

Çizilen eylem hattına, yani şehir dışına çıkmaya niyetimiz yok. Ancak az oluşumuz bizi kararsızlığa itiyor. İkide bir cadde üzerinde durup topluca karar almaya/tartışmaya çalışıyoruz.

Oysa, ne Anarşi'de, ne de Marksizm'de eylem anında tartışma olmaz. Atalarımızın deyişiyle "nehirde at

değiştirilmez" öncesinde istenildiği kadar tartışılır, ortak bir komite kurulur ve bu komite yürütmeyi alır. Eylem sonrasında dağılır ya da kalır yine sonraki sorun olur. Hal böyle olunca istediğimiz derli toplu, güçlü ve alternatif eylemleri yeterince koyamadık. Kaldıkları farklı yerlerde gelen yardım çağrılarına yetişmeye çalışarak, gereksiz yakalanmalar, sonuçsuz çabalar ile kendimizi gereksiz yere yıprattık. Oysa istediğimiz şekilde hareket etseydik, bazı gereksiz taşkınlıklarda olmazdı.

Radikal çevrenin öğrenmesi gereken, kendi yolunu emin bir şekilde çizmesi ve o yolda yürütmesidir. Ancak yolunu bulduğu topraktaki diğer katmanları fazla hesaba katarsa yolunu çizemez ve o yolu da güdemez. O topraktaki 1891'den yana 150 seçim yapmış ve bunlarda ancak 13 tanesinde başarıya ulaşmış. O da tüm sağ ve sol çevresinin ortak hareket etmesi sonucu olmuş. O topraktır ki, "ücretiniz aynı, ancak az çalış" önerisini bile reddeden bir toprak. O topraktır ki; dışarda gelen radikali bir süre sonra "aman şunu yapmayalım iyi olmaz. Devlet dairelerindeki sunulan imkanlar kapanır" hale getirendir.

Bu yüzden o toprağın insanı bize ters bakabilir. Biz, bu bakışı pek önemsemeden yolumuzu, sayımızla ve niteliğimizle emin bir şekilde yürüteceğiz. Ancak bu davranış bu toprağı değiştirir. Kısaca "heta nerijiyö nevirazino pirode" parolamız olmalıdır.

Tarih, Truva ve Mitoloji

Safa KACMAZ

'Hep kavga dövüş,
savaş işin gücün,
En öğrendiğim sensin Zeus'un beslediği kralar
İçinde!'

Bugün yalnızca turistik gezi duraklarından biri olarak rehber kartlarına işaretilenen Truva'yı ve onun surları önünde on yıl süren savaşı asırlar önceki eski topluma ait tüm bilgilerle kanavice gibi örerik anlatır Homeros destanları.. İlyada ve Odiseia, özellikle Avrupa'da aydın bakımından büyük bir moral değere sahiptir ve asırlarca süre bu destanlar temelindeki eğilimle yetişmiş Latin kültür kökenli toplumlarda, bir aydının her hangi bir yazısında Homeros destanlarına gönderme yapılmamış olması neredeyse olamaz bir şeydir.

Gerçi, Homeros destanları yasal bakımdan, Atina'da dini ayinlerin kutsal ilahileri olarak kabul edilmişti ama, önce, tanrıların teklesmesi sürecinde gözden düşmesi gerekiyordu: aydınlanma çağından sonra ise, bunlar nihayet, eski Anadolu ve Grek şehir devletleri arasındaki savaşları ve toplulukların kendi tanrılarıyla olan ilişkilerini ele alan; edebi yönden etkileyici ve olsa olsa bire bin katılmış birer söylence-mitoloji olarak kabullenilip bırakılmıştı.

Okuyucuyu dağların en yüksek Olimpos'a, yerleri ve gökleri iftiren Baba-tanrı Zeus kahına çıkararak, oradan denizin kenarına, Agamemnon ile Asil arasında bir sels kız için yürüyen onur tartışmasına taşıyan; Meneleas'un karısı güzeller güzeli Helene ile Paris arasındaki doğumsuz aşkı diltelen; Odiseia'da kahramanıyla birlikte yeraltı Hades'ine indiren... Piram ve Etil oğlunun Truva'sı,asında o denli gerçek ki, Alman define arayıcısı, elinden düşürmediği Homeros kitabındaki tanımlardan hareketle, Menderes nehrinin sözüldüğü oraya ulaştı ve oradan, destana göre, şehrin batı kapısındaki ulu mese ağacının izini süre süre, Çanakkale'de Homeros'un Truva'sını eliyle koymuş gibi ortaya çıkarıverdi.

Truva'nın 1870'li yıllarda keşfiyle birlikte Homeros 'mitolojisi'ne ilişkin bütün eski yargıların değişmesi gereken an gelmişti artık. Kazıcılar üstelik bir tek Truva değil, tam dokuz Truva bulmuşlardı. Üst üste dokuz şehrin yalnızca bir katında '50 oğul'u olan Piramoe'un kutsal İyon şehri ve destanda öve öve bitirilemeyen zengin hazinesi bulunuyordu.

Alman yurttışı Schellman'ın, Truva'yı keşfi, hiç olmazsa Avrupa'da, bir volkan patlaması etkisi yarat-

mıştı. Charle Diehl, biraz da aydın kiskançlığı ve küçümsemesiyle, Truva kazıcılarını kast ederek, 'orada', diyordu, 'Homeros bir tanrı, bay Schellman da onun peygamberidir; fakat, yürekte inanıyorum ki, peygamberine tanrısından daha çok tapılıyor orada.'

Tanrısından çok tapılan bu define hirsızı, doğrusu peygamberliği hak edecek kadar da iyi çalışıyordu: Schellman, Türkiye ve Yunanistan'da kazı çalışmalarını sürdürdü; Truva'dan beş yıl sonra bu kez Agamemnon'un mezarını ve o zamanki söylentiye göre, bizzat Agamemnon'un kemiklerini de buldu. 1876'da, Bay Schellman, bu olaydan haberdar etmek için Yunan kralına çektiği telgrafta, sanki 3000 yıl önceki bir 'mitten' değil de, birkaç gün önce aralarında bulunduğu dostlarından bahseden bir insan rahatlığı içinde şöyle yazıyordu: "Kiyatimestre ve sevgilisi Egisthe tarafından, hepsi de yemek masasındayken, öldürülen Agamemnon, Kassandra ve Eurymedon'un mezarlarını bulduğumu büyük bir kıvançla majestelerine bildiririm."

Böylece, bütün bir Avrupa bilim dünyasını geliştiren antik Yunan öğretisinin temeli olan destanlar, nereden kaynaklandığı belirsiz bir "mitolojik anlatım" olmaktan çıkmış, 5000 yıldır var olan Truva'yı konu eden genel bir tarih anlatım biçiminden başka bir şey olmadığını bütün dünyaya yüksek sesle ilan etme olanığına kavuşmuştu.

19. yü'da tarihe ilişkin yaygın anlayış, onu 'yazılı tarihte sınırlı olarak anlamak' biçimindedir. Bu konuda da, eski Hint ve Ortadoğu Kutsal Kitapları, Antik Grek ve Roma kaynakları, Sezar ile Tacitus'un Cermen Tarih ve Yitlikleri'nin ötesinde elde fazla kaynak bulunmuyordu. Bu durumda yalnızca bu bilgilere dayanarak eski insanın geçmiş toplumsal kurum ve onları ortaya çıkaran illeki temellerini kavrama çabası yeterli derinlikte olamazdı. Eski insanın Homeros dünyası ve Homeros dünyasına da büyük ödünçler verdiği şimdiki belli olan Sümer kültürünün yazılı ve yazılı olmayan kazı bulgu sonuçlarının tarihi bize bu alanda, 1870'li yıllardan itibaren bir bakıma yeni ve daha zengin olanaklar sunma sürecini başlatmıştı.

Gerçi 1850'li yıllardan itibaren, Avrupa ve Amerika sosyal bilimi, eski topluma ilişkin büyük bir bulgu birikimi sağlamıştı. Amerikalı Lewis H. Morgan'ın Eski Toplumunda topladığı Amerika yerlileri arasında yapmış olduğu araştırma sonuçları, değişmeden kaldığına inanılan 'kutsal aile' yapısının eski toplumda tümüyle farklı olduğunu açıklığa kavuşturmaya başlamıştı; köleciliğin açtığı yoldan Afrika ve Avustralya'ya

ulaşan İngiliz ve Fransız yurttaşlarının yerliler arasında yürüttükleri incelemeler de hız kazanmıştı. Bununla birlikte, Avrupa'nın en ileri beyinleri, kısa bir zaman sonra, bu 'ilkelerin sırtarı' önünde yorum üfüne yorum geliştirmenin ilerisine pek geçemediler: Her şey bir yere kadar açıklanabiliyor, sonra eski insanın ruh, hayvan, bilki, yıldız ve ejderhalardan oluşan dünyasının 'giz örtüsü' Gilgameş'in Uruk Şur duvarları gibi yükselip eski dünyanın üzerini kapatıveriyordu. Uzmanların diliden düşürmedikleri 'giz' ve 'hayal' sözcükleri kadar, ateşli silahlarla çabucak dize getirdiği 'ilkeler' karşısında modern dünyanın şerefini kurtaran çok az kelime vardır!

Alman defne avcısı Schlieman'ın, kendi niyeti, sonradan Londra, Berlin ve Paris müzelerini süsleyecek değerli eşyaları çalıp götürmekten başka bir şey olmasa da, ortaya çıkardığı Truva, insanbilim tarihinde, Lewis Morgan'inkinden aşağı düzeyde olmayan çıgırlardan biridir. Kazı bilimin, antik vazo toparlama uğraşısı olmaktan çıkıp başlı başına bir bilim hali gelmesinin Truva'nın keşfine bağlı olması bir yana; bu keşif, 'mitoloji'nin de, hiç olmazsa sözünü ettiği şeylerin yaşanmış olduğunu herkese göstermiş ve Mısır'da, Sümer Mezopotamya'sında ve Türkiye'de cesurca ve emin olarak kazılara başlanması için bilimsel bir coşku temeli de yaratmıştır.

Truva'nın keşfinin ardından, eski tarih araştırmacıları, kazı bilime tam olarak o tarihlerden itibaren yöneldi ve bugün olduğu gibi dün de Asya, Avrupa ve kuzey Afrika ile bağlantıları olan Anadolu, eski Sümer, Asur, Hitit uygarlıkları ölçülmez değerlerdeki yazıtlarıyla kendini bize tanıtmak için sıraya girdiler. Kil tabletlerin okunmasını kendilerine borçlu olduğumuz Avrupalı bilim adamları, daha önce sadece, kutsal kitaplarda adı geçen bu topluluklara ait bulguları Londra, Paris, Berlin ve New York'a taşımadan yorulduklarında bir kısmını da İstanbul ve Ankara müzelerine de teslim etmişlerdi. Gün yüzüne çıkan tabletler bu kez de bir yüzyıl boyunca Türkiye müze depolarının tozlu raflarına sıralandılar ve büyük hedef sahibi aydınlarımızın küçük uğraşlarından başlarını kaldırmalarını sabırla ve biraz da boşuna beklemeye başladılar.

İngiliz W. Loftus'un 1835'teki pek kalıcı sonuç vermeyen ilk Mezopotamya yolculuğu 1850'lerden sonra, kesintilere uğrasa da günümüze değin devam eden bir kazı bulgu çalışmasını beraberinde getirmiştir. Şimdi artık, eski Sümer yerleşimleri olan Eridu, Ur, Uruk, Girsu, Lagas ve öteki Babil şehirlerinde 5000 yıl önce yaşayan toplulukların kendi aralarında kurup sürdürdükleri ilişki biçim ve düzenlerini yakından izleyebilmek olanağına sahibiz.

Eski insanın tabletlerin bir bölümüne kaydettiği ilahiler, cenaze törenlerinde, yeni yıl bahar şenliklerinde,

kardeşlik anlaşma şöenlerinde, tanrıların adanmış tapınak korolarında kör ozanlar, çalgıcılar, rahipler ve doğrudan topluluk bireylerince, bütün bir topluluğun onayını alma süreci içinde zenginleşerek zaman içinde oluşmuş, yaratılıp düzenlenmiş tarih kayıtlarıdır aynı zamanda."

Demek ki, başlangıçta toplumun eski ilişkilerinin tanımı ilahilerin içinde yer alıyor ve sonraki nesillere davranış düzenlemeleri bakımından yol gösteriyordu. Homeros adıyla anılan bu destanlar, bu nedenle yalnızca bir savaş anlatımı, hatta öncelikle bir savaş anlatımı değildir. İlyada, İeter istemez kendisine savaş konu alırsa da, kendisi bir bütün olarak savaş yergisi gibidir. Destanlar öte yandan, insan yaşamının hemen her kesitindeki ilişkilerini sonraki kuşaklara öğreten bir töre aktarım biçimi olarak şekillenmiştir aynı zamanda. Orada gür naralı Diomedes, toplanan kurultayda söz alınca "önce sana çatacağım, Atreus oğlu Agamemnon, ey kral, danışmacı falan yok, toplantıda bize verilen hak bu" dediği zaman, bu dizeler, sonraki krallar arası ilişkide de kullanılan bir uygulama kılavuzu da oluyordu. İster Olimpos'tu tanrıların, İeter Truva önünde savaşanların şöenlerinde olsun, katilimcılar eşit pay alır, yakınmazdı bir tek kişi. İnsan, kanta, çamurta kırtıyken, arınmamış ellerle, Zeüs'a yalvarmazdı. Truva içinde Athena'ya bir yaşında iki buzağı kurban ediliyordu. Dışardan gelen konuk, önce eşikle karşılanır, yedirilir, içirilir, ancak bundan sonra adışanı sorulurdu; yabancı konuk girişte silahlarını kapı dibine koyar, evin erkeği veya genç kızı tarafından yakınılırdı. Savaşta iki tarafın temsilcilerinin düellosunda kurallar tolgaya konup sallanır, düello alanı ölçülür, öteki savaşçılar yerlere çömelir, kurası çıkan ilk mızrağı atardı. Nestor bir kam olarak Agamemnon'a söz geçirirdi. Karşılıklı ant içmenin yolu yordamı belirlenir, ihtiyarlar meclisi toplanır, yaşlı temsilci asası üzerine ant içen, taraflar antın konusunu ve uyulmamasının neticelerini yüksek sesle beyan edip Tanrıların yakınılır; Gök tanrıya ak koyun, Yer Tanrı'ya kara koyun kesilirdi. İlyada'dan Tanrı sunularının nasıl hazırlandığını, yaban domuzundan veya koyunlardan bir tutam kıl-tüy kesilip onun paylaşılması gerektiğini öğreniriz. Homeros dünyasının savaşlarında kişinin ölmesinden çok, ölü bedeninin karşı tarafa kaptırılmaması, soykalarının soydurulmaması çok daha önemlidir. Truva anlaşımında ölüm törenlerinin, yas tutma günlerinin, cenazeyi ateş payı vererek yaktıktan sonra kemiklerini toplananın, mezar dökmenin, 'piç' veya 'kusursuz' oğul ve kızların ilişkilerini anlatır, bir tanrıçadan veya ölümsüz tanrıdan olan ile bir ölümden doğanın saygıda bir olamayacağını saptırız. Aleksandr, Paris, karşılıklı ant içildikten sonra, Menelaos'la teke tek döğöğü yitirince, Helene'nin, Akha'lardaki geleneğe

göre, Paris'in yatağına artık çıkmaması gerektiğini, bunun hoş karşılanmadığını anlarız. Yalvarana saygıyı, kurtulmak kurumunu, köleleştirme ilişkilerini, kralar arası ganimet onurlandırma paylaşımlarını izleriz.

Kısaca bu destanlar da, bireyin doğum öncesinden ölüm sonrasına değin geçecek varlık dönemi boyunca karşılaçağı hak ve yükümlülük tanımlamalarının, bütün bir toplu yaşam kurallarının anlatımıdır.

Bu olaydan otuz yıl kadar önce, "her mitoloji, doğa güçleri üzerinde hayal alanında ve hayal aracıyla egemenlik kurar." diye ilan edilmesinin karşısına Yunan mitolojisi Truva, Hektor, Priam ve Agamemnon'la, elle tutulur bir gerçek olarak karşımıza dikilir. Eski tutumların düzeltilmesi beklenirdi. Ama anlaşılıyor ki, genetikte olduğu gibi, ortaya çıktıktan sonra teorik düzeltilmek her zaman zordur ve neredeyse Politer'e gelinceye kadar bu konularda tam bir sessizlik hüküm sürüp gitmiştir.

Köleci Atina etrafındaki Hellen İttifak uygarlığı, onun ulaşmış olduğu kültür dünyası, Homeros'un İlyada ve Odiseia'sı olarak bilinen destanlarda doruk noktasını bulan eski költür; sonrasında Zeus'u İsa'ya dönüştüren gücün düşünsel dile getiricilerinin fikirleri Aristo, Platon vb. ile Roma üzerinden bütün Avrupa'ya; Büyük İskender aracılığıyla da Küçük Asya ve Hindistan'a kadar uzanmış.

Kutsal kitaplarda dönüşmüş biçimlerinin yer aldığı olayların bundan dört bin yıl önce, yeraltına gömülmüş kil tabletler üzerinde de bulunuyor olması, kutsal kitapların sözlerinin tarihsel ve dolayısıyla hukuksal belge olarak da okunmasını gerektirir. Çünkü bütün bozulmuş örnek ve anlayışları içermesine karşın destanlar, eski toplum işleyişinin ve kavramlarının anlaşılmasında bir tarih okunması biçimi olarak da bize ulaşmışlardır.

Zeus'un Jesus Christ ve öteki tanrı ile tanrıçaların da İsa'nın 12 havariisi haline dönüşüp tek tanrılı döneme geçilinceye değin, Truva destanları etkili güçte azalarak da olsa, dini bir ayin kitabi olarak varlığını sürdürmüştür. Doğaldır ki, mitoloji hayal ürünü olunca, din üstelik ayın da olmalıydı!

Avrupa materyalizmi, dinin toplumda o anda oynadığı role karşı tavrını, dinin açıklaması yerine koyarak da yanlışla düştürmüştür. Din, siyaset ve hukukun yanı sıra, aynı bir üst yapı kurumu değildir; dini hukuktan ayırıp, onu idealizmin değerlendirdiği gibi, Tanrı ve tanrılaşmış insan aklının ürünü; hayal ve düşer toplumu olarak nitelemek başlı başına bir yanıttır. Modern hukuk doğrudan doğruya dinlerin içinden, dinin kendisi de doğrudan doğruya en eski toplumların hukuk gereksiniminden ortaya çıkar.¹²

Varlığını Hammurabi ve Musa kanunlarında da bulduğumuz laik yapının, öteklinin içinden ancak tam olarak ayrıldığı Fransız devrimine değin, geçiş sırasında-

ki içiceliğini görmek; bunu, hukuk ve dinin başlangıçta birlik ve aynılaştırmış halde var oluşlarının bir işareti olarak kavramak gerektirdi.

Sümerlerin en eski yasalarında, yazılı hale gelmeden önce de eskiden toplumlarda töreler bulunduğu aktarılır. Bugün, Hammurabi öncesi en eski Sümer yasa tabletini, Urukkin yasalarını, okuma ve inceleme olanağına sahibiz artık.

Tarihsel kanıt eksikliği bulunduğu dönemin modern Avrupa materyalizmi, hem mitoloji ve hem de onun özel biçiminden başka bir şey olmayan din kaynaklarına ve genel olarak dine karşı da sarsıntılar geçirmiştir; onun için, mitoloji, destan vb. bir sanat biçiminden öte değer taşımaz ve insan ruhunun ürünüdür; mitoloji, doğa güçleri üzerinde hayal alanında ve hayal aracılığıyla egemenlik kurar ve o güçlere biçim verir!

A. Erhat ve A. Kadir'in Türkçe çevirileriyle okunması doğumsuz İlyada ve Odisea, eski insanın gerçek yaşamının gerçek değerlerinin tarihteki en güzel anlatımlarından biridir.

Açıklamalar:

(1) Homeros destanlarını Türkçeye taşıyan ve tanıtan Azra Erhat'ımız Truva destanlarının oluşumuna ilişkin olarak Avrupalı uzmanların kimi yanlışlarını da yinelenmekten kurtulamamıştır. Homeros anlatımında Olimpos'ta oturan Musa'lar vardır ve olan-biteni onlar bilip anlatırlar. Onlara da konuşmaları için Musa'ları da yönlendiren ve kendisine 'ben' diyen Ozan başı diyebileceğimiz birisi bulunur.

A. Erhat, tercümesini kendisinin yapıpğı esere dik-katili bakmış olsaydı, Homeros'un ben diye konuştuğu tek parça bulunduğu yolundaki iddiasının yanlışlığını görürdü. Bu 'ben' İlyada da birçok kez tekrarlanır. (6. Bölüm-110, 11. Bölüm-229 12. Bölüm -175 vb.)

Destanlarda, bütün diyaloglar da bir yinelenme olur; yanıt veren karşı konuşmacının sözlerini alır, yineler ve kendi yanıtını geliştirir. Bütün bu özellikler destanların, savaşçılar adına şiirle, şarkıyla savaş sürdürülen ozan temsilcilerin "atışması"na götürür bizi. Ve böylece o olağanüstü güzel ayrıntıların bir tek kişi ve üstelik kör bir şair tarafından yaratıldığına dönüşürmüştür. A. Erhat'ın da kapıdığı Homeros aşkının yanlışlığı çıkar ortaya. Homeros, eğer tek bir kişi ismi ise, savaşın yürütme olduğu akşam toplantılarından itibaren yüzlerce ozanın çabası ile ortaya çıkmış bu destanların yalnızca, olsa olsa bir düzenleyicisi olabilir.

(3) Engels, ahlak hukuku kavramına karşı çıkarken hukuku da modern hukuk anlamıyla sınırlama eğilimindedir ve yalnızca dinsel örtülü hukuk kurallarından söz etmekle yetinmiştir.

Öteki Seçenek Okulu'ndan...

500 yıllık kapitalizm hâlâ kapitalizm ama, o hep aynı kapitalizm değildir. Sermayenin gereksinimine paralel olarak değişir/değiştirilir. Şimdi, onun bir evresi daha miadını doldurdu. O, artık emperyalizmden de öteye bir formasyon/düzenek almakta. Finans, teknoloji ve meta üretimi dünyası, uluslararası boyutta hareket eden yoğunlaşmış sermaye tekelleri ve onların siyasi/askeri yönetsel kurumlarınca, tek merkezli feodal bir imparatorluğa doğru yapılandırılmakta.

Uluslararası dev tekellerde yoğunlaşmış sermayenin gereksinimi, kürenin onlarca yıllık geleceğinin, önceden kesin planlanabilirliğine ve hesaplanabilirliğinedir. Dolayısıyla, artık onun, planını ve hesabını bozacak hiçbir şeye tahammülü yok.. Bir zamanlar, kollayıp geliştirdiği ama, ne yapacağı belli olmayan Saddam'lara da tahammülü yok... doğrudan yetiştirdiği elemanları Bin Ladin'lere de.. Siyasi gerici de olsa, yerel hükümdarlara tahammülü yok onun. Sadece hükümdarlara değil, yerel olan hiçbir şeye tahammülü yok.. Ulusal kurumlara, yerel kültürlere... dillere ve diğer yerel yaşam biçimlerine tahammülü yok..

Küresel boyutta tek merkezli feodal imparatorluk, tüm halkları kapsam alanına dahil ederken, onlara ait olan ne varsa dışlamakta, saldırmakta.. İmparatorluk, artık yerelin iktisadi, askeri, siyasi ilhakının da ötesinde, onun dini, dili, kültürü.. yerel olan ne varsa ilhaki demektir. Başta Beyaz Saray ve Pentagon, Bretton Woods'un 'Şirin İkizleri' Dünya Bankası ve IMF.. DTÖ vs. vs... televizyonu, radyosu ve gazetesıyla, hafta adına 'sivil yardım kuruluşu' dedikleri kurumlarıyla.. İnsana düşman-sermayeye dost ne varsa hepsi, imparatorluğun gerçekleşmesine kilitlenmiştir.

Halkların yolunu; karşı konulmaz ve engellenmezse, küresel çapta bir felaket, dört gözle beklemekte. Ya köteliğini sevecek, imparatorluğun uysal bir hizmetkârı olacak.. ya da onun barbar Spartası.. Saddam'ın Irak'ı, imparatorluğun Spartası olmayı başaramadı. Ama, çıkacak elbet!.. Tarihte her imparatorluk kendi Sparta'sını da üretmiştir. Kimblikli.. belki Çin, belki de Kore. Belki de ummadık bir müttefik.. Köteliğini kanıksayıp-seven halklar kadat. Sparta olmaya adaylar da vardır. Lakin, imparatorluk ile Sparta'sı arasında geçecek bir savaşta, muhtemelen insanlık yaşamdan dışarıya püskürtülecektir. Milyonlarca yıldır

bu kürede yaşamayı beceren insanlık, acaba bir yüzyıl daha yaşamayı becerebilecek midir? Yoksa, kendisiyle birlikte bu kürede yaşamakta olan ne varsa.. hepsini öldürecek midir?

Yaşamak için, kapitalizmi cehenneme yollamak gerek. Ama maalesef, kıl payı kurtuldu insanlığın elinden. Son anda kurtulmuş canavar misali, saldırıyor şimdi insana... insani olan ne varsa.. Şimdi sıra insanlıkta. Bakalım acaba insanlık, kapitalizmin elinden kıl payı kurtulabilecek midir?

İnsanlığı zor vazifeler bekliyor. Çağdaş kapitalizme karşı etkili olabilecek, toplumsal yaşam projelerini yeniden üretmesi gerek. Bu da yetmez.. -Kendi istem, arzu ve beklentilerine yabancılaşmış insanlığın- kendine ait, istem, arzu ve beklentilerini idrak edip üretmesi gerek. Herşeyden önce aklını, zekasını, entellektüel/düşünsel yetilerini üretmesi gerek.

Her koyun kendi bacağından asılır.. ama, altı milyar insanın bacağı birbirine bağlıdır. Küre bir bütündür.. Hayat bir bütündür.. Ha Afrika'lı açların dramı, ha Afganistan'lı ya da Iraklıların savaş dramı.. hepsi bizzat senin dramındır. Hayatı bir bütünlük olarak kavrayamazsan.. hissedemezsen Afrikalı açların açlığını.. ya da kolu-bacağı koparılmış Irak'linin acısını... sen onlardan önce ölmüşsündür. Hayata dair ne varsa, hissedip anlayamazsan.. aklın sakat katır. Kol ve bacağın yerinde duruyor olsa ne fayda.

İnsan ve toplum bilinci, tarihin her döneminde yönetenlerin ve yönetmek isteyenlerin hedef tahtası ve çalışma alanıydı. Bu çoğu zaman sistemli yapılmıştır. Ancak son 50 yıllık enformasyon ve teknoloji patlaması birçok alanda üretim ve insan ilişkilerini tanınamayacak ölçülerde değiştirdi. Günümüzde artık bilginin, fikrin ve bilincin manipülasyonu daha çok mümkün ve sistemli.

Seçme ve seçilme hakkının 'formel' olarakta olsa, dünya da yaygınlaşması ve artık geri alınması güç bir 'hak' haline gelmesi, yönetenlerin güçlü ve akıllı olantlarını, devletin sotasını mümkün merteye arka plana gizleyip, daha yumuşak görünen yönetime başvurmaya yönlendirmiştir. Günümüzde devlet ve hükümetler dışında, özel teşebbüsler de, kanuni yollarla ya da direk müdahale ederek yöneticiler arasına katılmıştır. 'İnsan bilincini ve gönlünü' fethederek yaptırımlarını

gerçekleştirmek, güçler dağılımında bir kesimin (medyatik iletişim) önemini oldukça büyütülmüştür.

Bununla kastedtiğimiz; iki insanın karşı karşıya ve sesli olarak gerçekleştirdiğinin dışındaki bütün iletişim kaynaklarıdır (tv, radyo, gazete, dergi, kitap, internet, telefon vb.). Büyük kapitalistlerin hepsinin bu alanlarda söz sahibi olmak için yarışıyor olmaları bu yüzdendir. Medyatik araçlardan biri veya bir kaç, bugün hepimizin dünyayla bilgi alışverişinin en sık, en önemli kanalları durumundadır.

İşte bu bacalardan, hepimiz hergün enformasyon bombardımanına tutuluruz. Bilindiği üzere beynimiz bir bant gibi işlemez. Alınan bilgiler; doğru, yanlış ve belirsiz hanelerine yerleştirilir ya da hiç dikkate alınmaz. Bu bilgiler uzun ve yorğun bir şekilde kaydedildiğinde bilincimizi ve davranışlarımızı yine küçümsenmeyecek ölçüde etkiler. Alınan bilgilerin hangilerinin doğru, hangilerinin yanlış ve hangilerinin bilinmiyor hanesine yazılacağını belirleyen, bizim o zamana kadar ki bilincimiz, değer yargılarımız ve ideolojimizdir. Bir de o andaki uyanıklık derecemiz.

İnsan her önemli düşünsel etkileniminden sonra yeni yargılara varır ve eski yargılar zayıflar ya da kuvvetlenir. Doğru ya da yanlış bazı yargılarımız çok kuvvetlenir, kök salarsa, önyargı dediğimiz kuvvetli red bariyerlerine neden olurlar. İşte yerel ve küresel egemenler hegemonyalarını pekiştirmek 'baki' kılmak için, hergün medyatik kanallarla bizde yargılar, önyargılar ve algıda seçicilik yaratarak, kölelik ideolojisini yaygınlaştırmaktadırlar. Kişi artık biliçlendirilmiş olur. Böylelikle kişinin karanı hazırır. Yabancılaşma yani biz de artık biz sayılmayacak bir öznellik yaratılmış olur ki, bu, gelecekte toplum mühendislerince çok daha rahat kullanılabilir.

Bu mekanizmaları en iyi tanıyan ve kullanabilen profesyoneller, gayet masumane bir nedene 'ekmek parası için' bu işlevlerini 'işverenlerinin' hizmetine sunarlar. Böylece egemenler en kaliteli bilgi kaynaklarını hazinelerine katarak, güçsüz muhaliflerine de bu kapıyı kapatmış olurlar.

Bilgiyi tüketene kalan tek yol, bilgi kaynağına bakmaksızın, elde ettikten sonra, onu kendi vicdan ve kanaatıyla, akılcı şüphecilikle, yeniden harmanlayıp yararlı hale getirecek bir filtre mekanizması geliştirmektir.

Yoksa, bilim ve teknolojiyi reddetmek, medya araçlarına kapanmak, sadece bizi daha da bilgisiz ve yönlendirilebilir kılmaya yarar.

Öteki Seçenek Okulu girişimcileri olarak biz, böyle bir sözgecin rolünü oluşturma peşindeyiz. Amatörlerin alternatif aydınlanma araçlarına kavuşması, böylelikle büyük enformasyon kaynaklarınınca tersyüz edilerek gösterilen resimlerin, bizim aynalardan nasıl görüldüğünü bulmak, şifrelerini çözerek bizlerde işlevsiz kalmalarını sağlamak istiyoruz. Bu konudaki ölçümüz; insan yaşamına ve onuruna saygı, nesiller, ırklar, uluslar, dinler arası hak, adalet sevgi gibi binlerce yıllık ortak insanlık özlemleri olacaktır.

Öteki Seçenek Okulu yaygınlaşıp çeşitlenmeye açık, halka muhtaç bir adımdır. Yerel ve sosyal coğrafyanın doğal çerçevesine göre şekillenmeye müsait bir fikirdir. Bu demektir ki; sevdiğin / seni seven, anlaşabildiğin / seni anlayan insanlarla düzenli olarak bir araya gelecek, çoğunuzun merak ettiği konularda araştırma yapıp, tartışacaksınız. Bu zaten severek yaptığınız bir şey olduğuna göre, bir emek kaybına neden olmadığı gibi, bir zaman sonra dünyayı daha başka görmeye başladığınızı fark etmiş olursunuz. Katılan insanlar, samimiyet ve ilgiyle uğraştıkları ölçüde, coşkun bir grup kültürü belirmeye başlayacaktır. İşte o zaman siz üç, beş, ya da on kişi olarak bir sınıfsınız. Öğretmensiz-öğrencisiz bir sınıf.

Böyle bir çalışma fikrini taşıdığınız andan itibaren veya daha sonra kurucu sınıfla ilişki kurmanız durumunda, deneyimlerimizi, fikirlerimizi ve imkanlarımızı zevkle paylaşır, tanımadığınız gruplarla tanışırınız.

Arzumuz - hayalimiz, oluşmuş beş-on grubun bağlayıcı olmayan bir konferansını örgütlemektir.

Öteki Seçenek Okulu'nun ilk sınıfı, çalışma tarzı olarak; yaşamın her alanındaki teorik ve pratik deneyimleri yararlı bulmakla beraber, ilk derslerini siyasal konularda yapmayı önemli bulmuştuz. Sizler bunu kendi koşullarınıza ve ilgi alanlarınıza göre değiştirmekte özgürsünüz. Çalışmalarımızda ciddi ve umutluyuz. Soru ve çelişkilerinizi grubun elemanlarıyla kişisel buluşmalarda, telefon veya e-mail yoluyla çözüme bağlamanızı öneririz.

Her yürek kıpırteini insanca ve yoldaşça duygularla selamlıyoruz.

Katıl bize.. sen de üret düşünceni-İtirazlarını. Davettimizsin!

Öteki Seçenek Okulu Kurucu Sınıfı
e-mail: olekisecekenkokulu@web.de

YER: NEUSTADT-PROJEKT
GOETHE STR.7
55118 MAINZ

MANİFESTO'NUN MARKSİZMİ... YA DA "GELECEK UZUN SÜRER"!

"Aşikâr olanın irdelenebilmesi için çok sıradışı bir akıl gerekir."

"Marksizm insanlık için kesinlikle ölmüştür". 1989'dan beri bu ve benzeri yargıları sıklıkla duyduk. Aynı şeyleri, profesörler, gazeteciler, iktisatçılar, siyasetçiler, felsefeciler ve köşe yazarları defalarca tekrarladılar...

"ÖLDÜ!" HEZEYANLARINDAN...

"Söylenmiş olan hiçbir zaman söylenmiş değildir, çünkü bir başka biçimde de söylenebilir."

İşte birkaç malum ve meş'um örnek...

Şöyle diyor Vaclav Havel: "Marksizm, bu ideoloji kendi bütünlüğü içinde laikleşmiş bir din olarak nitelenebilir. Bu ideolojide her türlü sorunun hazır cevapları vardır. Bir bölümünü kabul etmekle yetinmek olmaz. Bir kez de kabul ettin mi, hayatın derinden etkilenir."

Ama çok caziptir de!

Özellikle aylıklar için baş sokulabilecek bir yuvadır. Olduğu gibi kabul ettiğin an da hayat yeni bir anlam kazanır. Bütün gizler, o güne kadar cevapsız kalmış sorular, kaygı ve yalnızlık duygusu anı-zın kaybolur.

Ama insan, kirası düşük bu ev için kendi yaşamında olağanüstü yüksek bir bedel öder, çünkü kendi aklından vazgeçer. Bu ideolojinin en önemli yanı, insanın kendi vicdanıyla aklını bir yüksek otoriteye teslim etmesidir!"

Şöyle diyor Nathan Gardels: "XX'inci yüzyılın büyük sosyal mühendislik deneyleri insan doğasına aykırı

olmaları yüzünden ütopyik toplum hedefleri yerine felaketle son buldular"!

Ve ekliyor Joshua Muravchik: "Başka hiçbir fikir XX. yüzyılı Marksizm kadar etkisi altına almamıştır. Bugüne kadar sık sık, Marksizm'in kullanımı ile de Marksist yapmayacak bir 'analitik araç' olarak değerini konduğu iddialarıyla karşılaştık durduk. Elbette, bu aynı ilk yapan kişi karşıtlarının ortaya attığı 'Marksizm' adını meşhur reddedişiyle Karl Marx idi. Ancak Marx'ın yandaşı Friedrich Engels bu ismi kucaklayarak

etrafında kendisinin başrahip, Marx'ın da kâhin olduğu güçlü bir kült yarattı. (...)

Marx ve Engels bilim fikrine çarpılmışlardı, ama kehânetlerinin (dilerseniz, teorilerinin de diyebilirsiniz) pervasız kapsayıcılığı yine de göz kamaştırıyordu. (...)

Kendilerini proletaryanın yeni öncülleri olarak tanımlayan küreselleşme karşıtları da, bu doktrini daha da çarpıtarak iyice tanınmayacak hale getirdiler. Kapitalizmden şikâyetleri, kapitalizmin içinden yeni bir toplumun çıkabileceği bir koza haline gelerek tarihi misyonunu tamamlayabilmesinin mümkün olan en üst düzeyde gelişmesine bağlı olduğunu savunan Marksist eleştiriye tamamıyla ters düşüyor. Bu evrimin önünde duranlar sosyalizmi be-

nimsemiş bile olsalar, Marx ve Engels'in deyimiyle, 'hem gerici, hem de ütopyacı'dırlar"!

Ancak bunlar, ya da benzeri sanrılar pek de yeni değil. Aslında "Marksizm insanlık için kesinlikle ölmüştür" cümlesi 1907 yılında İtalyan filozof Benedetto Croce tarafından da dile getirilmişti. Açık ki onun bu tanısı tamamıyla doğru değildi ve on yıl kadar sonra "merhum" Petrograd caddelerinde ve esasında tüm Avrupa'da beklenmedik bir canlılık gösterecekti...

Derleyen: Özgür Ürhangazi

MARKSİZM TARTIŞMALARI

MANİFESTO'NUN GÜNCELİĞİ

SORUYU DOĞRU SORMAK...

*"Doğru soruları bulunuz.
Cevapları icat etmenize gerek kalmayacak,
mevcut cevapları bulacaksınız."*

Şu unutulmasın; ya da unutturulmasın: Kapitalizm varolduğu müddetçe, Marksizm, dünyayı anlamak ve değiştirmek için vazgeçilmez bir araç olmuş ve olacaktır.

Çünkü yoksulluk ve yoksunluk insanın varoluş zeminlerini ortadan kaldırdığı bir "sır" değildir. Kapitalizmin egemenliği salt ekonomik sömürü üzerine dayanmaz, bu faktörün yanında asıl önemlisi insanın yoksunlaştırılmasıdır. Yoksunlaştırılma, insanın insan olma özelliklerinin ortadan kaldırılmasıdır. Yani insanın toplumsal yaşamdan kopartılması, binlerce yıldan bu yana oluşturduğu kültürel normlardan uzaklaştırılması, gündelik hayata mana veren dayanışma ve paylaşma ilişkilerinden soyutlanması, kısacası bir "birey" haline getirirken insanın büyük bir "toplumsal" cangıl-da yalnızlaştırılmasıdır.

Kapitalizmin meta dünyası ve kültürünün beslediği asıl kaynak budur. Yoksulluk kapitalizmin sonucudur, ancak yoksunluk kapitalizme içkindir. Bu anlamıyla yoksulluğun çeşitli dereceleri, bir sonuç olması itibarıyla, bazı revizyonlarla düzeltililebilir, ama yoksunluk bir sonuç olmaktan öte bir varlık durumu olduğundan ancak kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla birlikte yok olur. Uluslararası düzeyde, gelir dağılımının en dengeli olduğu, hayat standartlarının en yüksek olduğu, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yaşatıldığı iddia edilen, görünüşte kişisel düzeyde herhangi bir problemin olmadığı varsayılan, kuzey Avrupa ülkelerinde özellikle gençler arasında intihar olaylarının tüm dünya ortalamasının çok daha üstünde gerçekleşmesi düşündürücüdür...

Bunun içindir ki, ezilenler ve mazlumlar için Marksizm, eylem kılavuzudur. Kapitalist bir dünyada yaşadığımız müddetçe onunla karşılaşmak, çelişkilerini kavramak ve ona karşı savaşmak için Marx'sız bir yol yoktur. Tabii ki bu, Marx'ın çalışmalarının hiçbir sorunu veya sınırlılığı yoktur ya da Marksistlerin başka kurtuluş fikir ve deneyim biçimlerinden öğrenecekleri hiçbir şey yoktur anlamına gelmez.

Komünist Manifesto, Marksist yazıların en bilinenidir. Ve mümkün ya da muhtemeldir ki Manifesto'da da eskimiş, eleştirilmesi gereken birçok pasaj, fikir ve iddia vardır. Ancak belgenin ana dürtüsü, çekirdeği,

ruhu -bir yazı parçasının "ruhu" diye bir şey vardır- bugün hâlâ geçerlidir, hem de Manifesto'nun kaleme alındığı koşullardan daha da fazladır...

BİTEN İLE BAŞLAYAN NE?

*"İyi sorular
kolay cevaplardan üstündür."*

Burada durup uzun bir parantez açarak anımsatmak gerekiyor...

Örneğin "Herkesin bir toplum tarifi vardır. Bazıları, kapitalist toplum diyor; bazıları ise sosyalist toplum. Biz ise 'demokratik ekolojik toplum' diyoruz." "Sömürünün biçimi değişti" diyen Ali Adalı ekliyor: "Mevcut sosyalizmin bir çıkmazı da buradadır. Soruna XIX. yüzyıl analizleriyle yaklaşıyor, 'şöyle işçi sınıfı, böyle işçi sınıfı' deniliyor. Aslında böyle bir sınıf kalmamıştır veya kapitalizmin dar anlamda bir sınıf sömürüsüyle yetindiği çağ geçmiştir. Dar anlamda da sömürü vardır ama çok daha genelleşmiş ki, işte bilimsel-teknik devrim ve onun basın-yayın dünyasında yol açtığı gelişmelerle toplumu tutsak almaktadır. Öyle hırsızlık yöntemleri, baskı yöntemleri gelişmiştir ki, XIX. yüzyıla kıyaslanamaz bile..."

Veya Teslim Töre, "Ekim Devrimi'nden günümüze sınıf bileşeni, ittifak güçleri önemli değişime uğradı. Buna denk olarak da mücadele biçim ve yöntemleri, parti modeli, kitle örgütleri ve işleyişleri, devrim biçimi, alanı, kapsamı, tarzı vb. gibi bir çok şey değişti. Değişmeyen tek şey kapitalizme karşı mücadele," diyor...

"Artık yenilmiyoruz; sadece yapamıyoruz," edilgenliğinden malûl bir ortamda Ali Adalı ile Teslim Töre'nin "unutup/unutturarak" görmezden gelmeye kalkıştığı şeyler var; onlara anımsatarak ilerleyelim: "Şimdilerde hepimize, işçi sınıfının bittiği, dolayısıyla işçi hareketinin bittiği, üstelik işçi sınıfının artık sosyalizmden nesnel bir çıkarının olmadığı, şimdilerde sınıfa dayanmayan 'yeni toplumsal hareketlerin' geliştiği, yeni bir hizmet sınıfının ortaya çıktığı, bunların da sosyalizm ile değil, post-Marksistlerin deyişiyle 'radikal bir demokrasi' anlayışıyla ilgisinin olduğu telkin ediliyor. Aynı zamanda, sivil toplumu devletin karşısında yer alan ayrı bir toplum, dolayısıyla kendisi büyüdükçe devlet küçülüp ufalacakmış ve arkasından bunu da demokrasinin en önemli özelliğiymiş gibi gösterme marifeti ve onuru da post-Marksistlere ait.

Bu durumda, madem ki işçilerin artık sosyalizmden nesnel bir çıkarı yok, yahut zaten hiç yoktu, o zaman,

Eagleton'un deyişiyle, Rusya'da devrim, devrimciler, diyelim kıymalı büreği çok sevdikleri için mi gerçekleşti? Ya da madem ki hiçbir sınıfın/grubun/tabakanın sosyalizmden nesnel bir çıkarından bahsetmek olanaklı değil, bu durumda geniş halk yığınlarının radikal bir demokrasiyi istemek gibi bir dertleri neden olsun ki? Dolayısıyla, bir sınıf olarak burjuvalar da, sosyalizm talebinde bulunabilirler o zaman.

Bir şey daha: İşçi sınıfının öldüğü iddiası kesinlikle doğru değil. Hizmet sektöründe çalışanları sanki emeklerini satarak geçinmiyorlarmış gibi işçi sınıfının içine almamak, işçi sınıfının giderek azaldığını göstermeye çalışanların manevralarından biri. Kapitalizm bitmedikçe, ne işçi sınıfı ne burjuva sınıfı, ne yabancılaşma, ne sömürü, ne de sınıflar arası çelişki biter. Bu durumda Marx, 19. yy'dan bizlere hâlâ göz kırıyor demektir..."

Tam da bu bağlamda "Avrupa'da bir heyula kol geziyor, komünizm heyulası... diye başlayan ünlü Manifesto, bugün bile tarihin gördüğü en dinamik ve en konsantre yazıt olma özelliğini koruyor.

Heyula durumu özetliyor. Sene 1848, daha ilk sayfalarda Heyula'nın ağzından çıkan kelimeler şunlar:

'Burjuvazi, dünya pazarını sömürmekle bütün ülkelerin üretim ve tüketimine kozmopolit bir karakter verdi. Feodallerin derin kedere boğarak, sanayinin ayakları altından, üzerinde durduğu ulusal temeli çekip aldı. Eskiden kurulmuş bütün ulusal sanayiler yıkıldı ya da günden güne yıkılıyor. Bunların yerini, kurulmaları bütün uygar uluslar için bir ölüm-kalım sorunu durumuna gelen yeni sanayiler; artık, daha çok ülke içinde üretilen hammaddeleri işleyen sanayiler; ürünleri yalnızca ülke içinde değil, dünyanın dört bir yanında tüketilen sanayiler alıyor. Ülke üretimiyle karşılanabilen eski gereksinimlerin yerini, karşılanması uzak ülkelerin ve iklimlerin ürünlerini gerektiren yeni gereksinimlerin aldığını görüyoruz. Eski yöresel ve ulusal kapalılık ve kendi kendine yeterliliğin yerini, her yöndeki ilişkilerde ulusların evrensel bağımlılığının aldığını görüyoruz. Ve, maddi üretimdekine benzer bir gelişmeyi, düşünsel üretimde de izliyoruz. Tek tek ulusların düşünsel yaratımları ortak servet haline geliyor. Ulusal tek yönlülük ve dar kafalılık gün geçtikçe daha da olanaksızlaşıyor, sayısız ulusal ve yöresel yazından bir dünya yazını doğuyor'. Bu, o gün için bile bir öngörü değil, tespittir. Buyurun size 'bilgi çağı', buyurun size 'globalleşme'.

Ve burjuvazinin bunu nasıl yaptığı 'Kapital'de şöyle anlatılıyor; 'Kapitalist üretim tarzının ebedi doğal yasalarının yerleşmesi, emekçiler ile emek koşulları

arasındaki ayrılma sürecinin tamamlanması, bir kutupta toplumsal üretim ve geçim araçlarının sermayeye, karşı kutupta halk kitlelerinin ücretli-emekçiler, özgür emekçi yoksullar modern toplumun yapay ürünleri haline dönüştürülmesi tantae molis erat -çok güçlü. Eğer para, Augier'in dediği gibi, dünyaya, bir yavaşlıkla doğuştan kan lekesiyle geliyorsa, sermaye tepeden tırnağa her gözeneğinden kan ve pislik damlayarak geliyor.'

Marx'ın proleterlerden kastının sadece kol emeğiyle çalışan ağır sanayi işçisi olduğunu sananlar bu yönde edilmiş tek kelime bulamazlar. Marx ücretli emekçileri, yani proleterleri, üretim araçlarından yoksun, 'ancak iş bulabildiği sürece yaşayabilen ve ancak emeği sermayeyi çoğalttığı ölçüde iş bulabilen' sınıf olarak tanımlar. Bugün halk kitlelerinin büyük çoğunluğu bu sınıfa girer. Emekçiler içerisindeki ağır sanayi işçisinin oranının bugünkü görece azlığı, kapitalizmin önüne post ekini koyma cinayetini işleme hakkını kimseye vermez. Bugün yukarıdaki tanıma uyan herkesi emekçi sınıfına dahil etmek zorundasınız. Son tahlilde işsiz de, ki işsiz bırakmak, bir insana uygulanabilecek en büyük şiddettir, mühendis de, bilgisayar başındaki presentable kız da, sınıfsal aidiyetini belirleyen, üretim araçları karşısındaki konumu itibarıyla proleterdirler. Bilgisayar teknolojisinin üretimde kullanılması -sabahtan akşama kadar, bütün işi gücü tek bir bilgisayar tuşuna basmak olsa bile- emekçinin sömürüldüğü gerçeğini değiştirmez. Çünkü o düğmeye basılmadan hiçbir şey metaya dönüştürülemez. Çünkü emek olmadan ne değişim-değeri ne de hizmet üretebilirsiniz ve artıdeğer yalnız ve yalnızca emekten sağılır. Çarşılar pazarlar tıka basa meta ile doluyken ve hizmet üretimi alıp başını gitmişken bunları üreten emekçileri yok saymak özel zihinsel 'mezih' gerektirir.

Bir de, işçi sınıfının tarihsel misyonunu göremeyip onların bilinç düzeylerine, davranış tarzlarına, kültürlerine, pasif tutumlarına vs. bakıp herhangi bir devrimci yön göremeyenler var. Marx ve Engels proletaryanın 'tarihsel görevinin' sanıldığı gibi onun 'Tanrı' sayılmasından değil, 'tersine, tam gelişmiş proletaryada insanlıkla ilgili ne varsa koparıp alınmış' olmasından kaynaklandığını söylerler. 'Proletaryanın varoluş koşullarında, bugünkü toplumun varoluş koşulları insanlığa en aykırı biçimde özetlenmiştir. Proletarya insanlığını yitirirken sadece bu yitirilişin bilincine erişmekle kalmamış, kaçınılmaz olarak bu insanlığa aykırı duruma karşı ayaklanmaya zorlanmıştır. Proletarya, kendisini, ancak kendi varoluş koşullarını yok ederek kurtarabilir, kendi varoluş koşullarını yok ederken de bugünkü

toplumun insanlığa aykırı bütün varoluş koşullarını yok etmek zorundadır"..."

SORU(N) VE ÇÖZÜCÜ...

"Sosyalizmin sorunlarına çözümü, yine sosyalizmde aramak gerekir."

Çünkü XX. yüzyılın sonu ve XXI. yüzyılın başı itibariyle karşımıza dikilen "küreselleşme" icraatı (ya da vukuatı) ile Komünist Manifesto daha önce hiçbir zaman, bugünkü kadar geçerli ve aktüel olmamıştır.

"Bitti" denilen yerden "Başlayan" Marx'ın öğretisi; Marx ve Engels'in Manifesto'da da söylediği gibi, "gözlerimizin önünde gelişen gerçek harekettir".

Ve şurası da kabullenilmelidir ki, 1989 sonrasının "muzaffer kapitalizm" ya da "küreselleşme" döneminde; -ve hatta bir süre öncesinden beri- gerçek hareketin bugün nerede olduğu açık değildir.

Bu durumda gerçek hareketin, "Bitti" denilen yerden yeniden "Başlaması" için yerkürenin, daha kötüye gittiğini ve de yaşanan dünyada birkaç istisna dışında hiçbir soru "açıkça ve dürüstçe" ortaya konulamadığının altını çizerek yüzümüzü tekrar Marksist öğretilere dönmemiz gerekiyor...

Marksizm, kapitalist dünya ekonomisinde yer alan büyük yapısal değişiklikleri açıklar. Yine de, Marksist teorisyenler sınıf yapılarında, teknoloji ve devlet-sivil toplum ilişkilerinde yüzyılın son çeyreğinde yer alan değişiklikleri açıklamaya girişmedikleri sürece, kavramsal çerçeveleri çağdaş dünyayı çözümleme ve bir alternatif sunmakta geçersiz hale gelecektir. Çağdaş yapısal süreçlerin temel kavramlarla ilintili olarak gözden geçirilmesi Marksizm'in geçerliliğini gösterecektir.

Bu çerçevede Manifesto'nun siyasi önemi, kapitalizmin ücretli işçiler üzerindeki etkisini ve yapısını mükemmel biçimde çözümlemesinde yatmaktadır. Sınıfın temel bir çözümleme birimi olarak, sınıf mücadelesinin ana dönüştürücü güç olarak ve sosyalizmin kapitalizme mantıklı ve tutarlı bir alternatif olarak geçerliliğini sürdürmesi, Manifestoyu zamanımızda merkezî bir belge kılıyor.

Manifesto tamamlanmış bir belge değildir -içindeki boşluklar geniştir ve sınıf bilinçliliğini besleyen veya reddeden bağımsız toplumsal ve kültürel matriksin çözümlemesiyle doldurulması gerekmektedir...

Marksizme dönüş, özli gereği eleştirel bir yaratıcılığın devrimci praksişiyle bütünleştirilmelidir...

"Tarihin Sonu" diye haykıran küreselleşme dünyasının malum iddialarına karşı sosyalizmin zaferi, in-

san(lık) açısından vazgeçilmiş bir hedef değildir.

Bugün ulaşılan koordinatlarda "ya sosyalizm ya barbarlık", bilimsel düşüncenin en öz sonucu olmayı sürdürüyor. Kapitalizmin tartışmasız dünya hegemonyasıyla ilgili kendi kendine yaptığı kutlamanın parıltısı bir yana, yaşlı köstebeğin tekrar ortaya çıkmasının koşulları bir araya geliyor...

Çünkü, neo-liberal saldırganlığın küreselleşmesiyle betimlenen burjuvazi, sömürünün eski biçimlerine geri dönüşü gizlemek için "post-kapitalizm" söylemine başvuruyor. XIX. yüzyıl Brezilya kauçuk ve Peru şeker tesislerinde ve XX. yüzyılın başlarında Çin'deki inşaat projelerinde olduğu gibi bugün dünyanın tümünde "taşeronlaşma" ve "geçici istihdam" yaygınlaşıyor.

Böylelikle de sermayenin, Marx ve Engels'in açığa çıkardıkları derin yapıları, kapitalizmin görünürdeki bu "dairesel" veya devresel doğasını açıklar. Sınıf örgütlenmesi ve bilinçliliğinden kurtulması ve Komünizm hayaletinin ortadan kalkması ile kapitalizm, küreselleşme albaşlığında sömürüyü ve kârları azamileştirmenin "normal işleyişi"ne geri döndü...

HÂLÂ CANLI VE GÜNCEL...

"Kişi, sorabilmek için okumalıdır."

"Lafı daha fazla uzatmayalım, zaten değindiğimiz gibi Marksizm'e dair söylenebilecek sözler bitmez. Zira özünde 'dünyayı değiştirmek' gibi devasa bir proje yatıyor. Ölümünün üzerinden geçen 120 yıla rağmen düşünceleri temelde hâlâ canlılığını koruyorsa; bu, Marx'ın tekrar ve tekrar okunması, değerlendirilmesi, yorumlanması gerekliliğini net şekilde ortaya koyuyor. Onun bir sözünü, 'Bizi harekete geçiren arzu ve umut daima yanımdadır', Che'ninkine ekleyip, 'Gerçekçi ol, imkânsız iste', oradan da Komutan Yardımcısı Marcos'un bir sözüne bağlayarak: 'Umut da ekilebilir ve ürünü alınabilir'..."

Ve de Marx'ı yorumlarken ondan uzaklaşmaktan korkmamalı insan. Böylesi bir korku Marx'a bağlılıktan ziyade, Marx'ı çoktan terk ettiğimizi gösterir...

Çünkü K. Marx ve F. Engels, "Alman İdeolojisi"nde, "Bize göre komünizm, ne yaratılması gereken bir durum ne de gerçeğin ona uydurulmak zorunda olacağı bir ülküdür. Biz, bugünkü duruma son verecek gerçek harekete komünizm diyoruz. Bu hareketin koşulları şu anda varolan öncüllerinden doğarlar," derler...

Unutulmasın; komünizm en temelde bir son nokta değil, bir harekettir. Eylemin kendisidir. Gerçekliğin,

uymak zorunda olduğu bir ideal olmaktan öte mevcut ideallerin ayak uydurmak zorunda olduğu gerçekliğin kendisidir.

Ve de sosyalizm iddia edildiğinin aksine, temellerini sanayi devriminden değil, insanlığın kurduğu ilk paylaşma ve dayanışma ilişkilerinden alır. Çünkü o kolektif ve tarihsel vicdanı harekete geçirir... Sosyalizm, tarihin şaşmaz yasaları'na yaslanan kaderci öznelcilikle değil; tarihin süreklilik içinde kopuşlara denk düşen inşaa halindeki bir dinamik olduğunu unutmamaktır...

Bu bağlamda bir yöntem ve devrimci eylem kılavuzu olarak 'Hâlâ güncel olan Marx, esas olarak kapitalist üretim biçimini çözümlemiştir. Yöntem konusu dahil, yaptığı bilimsel katkılar, hemen her dönemde güncelliğini koruyor. Bu konuda, önce genel durumu anlatan, J. D. Bernal'den bir alıntı yeterli olacaktır:

'Marx'ın doğa bilimine verdiği önem, doğa bilimi ile sanayi ya da toplumsal üretici güçlerin ifadesi arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Marx toplumsal üretim ilişkilerinin üretici güçlerin durumu ile nasıl sıkı sıkıya bağlı olduğunu, karşılık olarak üretici güçlerin de bilimin durumuna dayandığını ve aynı zamanda bilimin ilerlemesi ya da duraklamasına temel bir neden oluşturduğunu daha o zaman anlamıştı.'

Bilimin toplumsal işlevlerini anlatan klasikleşen çalışmanın sahibi Bernal, Marx'ı böyle değerlendiriyor.

Marx'ın yönteminin bir iktisatçı gözüyle çözümlenmesi için de Paul M. Sweezy'ye bakılabilir. Orada, Marx'ın yaklaşımı, ekonominin ana sorunsalı Smith, Ricardo, Marshall, Davenport ve Robbins bağlamında irdelenerek ve kendi yöntemini açıkladığı The Critique of Political Economy'deki ünlü paragraf da kullanılarak yorumlanıyor.

Marx'ın çalışmaları da kullandığı ve geliştirdiği yöntem de son yıllarda çok yoğun bir biçimde ve giderek daha fazla benimseniyor..." Tartışılıyor...

Hâlâ canlı ve güncel olan Marksizmin bu tartışmalarını, dünyayı değiştirmek için yeniden ve bir kez daha irdelememiz gerekiyor...

Özgür Orhangazi'nin derlediği ve Ütopya Yayıncı'nın bastığı "Marksizm Tartışmaları-Manifesto'nun Güncelliği" başlıklı yapıt, bizlere bu konuda önemli ipuçları sunuyor...

Loren Goldner'in, "Manifesto'ya Övgü"; Sean Matgamna'nın, "Komünist Manifesto ve Rus Devrimi"; Luciana Castellina'nın, "Manifesto'nun Özgürlükçü İmgelemi"; Murray Bookchin'in, "Komünist Manifesto: Kavradıkları ve Sorunları"; Paul Mattick Jr.'ın, "Marx'tan, Marksizm'den Sonra: Yüzelli Yıl

Sonra Manifesto"; John Ehrenberg'in, "Sivil Toplumun Ötesi"; Michael Albert'in, "Marksizm'in Yıldönümü, Yaşasın Marksizm(in Bir Kısım)"; Nancy Fraser'in, "Marksizm İçin Bir Gelecek"; David McNally'nin, "Bilgi Çağında Marksizm"; Barbara Epstein'in, "Dünyayı (Değiştirmeksizin) Yorumlamak"; Ian Birchall'ın, "Manifesto Kılavuz Olmaya Devam Ediyor"; Carl Boggs'un, "Marksizm-Bölünmüş Miras"; Edward S. Herman'ın, "Marx'ın Sistemini Yeniden Açmak"; Nancy Holmstrom'un, "Öz-Kurtuluş Olarak Sosyalizm"; Roslyn Wallach Bologh ve Leonard Mell'in, "Mali Kriz Hayaleti ve Solun Başarısızlığı"; James Petras'ın, "Manifesto'nun Güçlü ve Zayıf Yanları"; Michale Löwy'nin, "Manifesto'nun Geçmişi ve Bugünü"; Eli Zaretsky'nin, "Marksizm'in Tarihini Yeniden Düşünmek"; Paul Robeson Jr.'ın, "Komünizm mi 'Sosyalizm' mi? Marx ve Engels'e Geri Dönüş"; Aijaz Ahmad'ın, "Komünist Manifesto ve Evrensellik Sorunu"; Harry Magdoff'un, "Komünist Manifesto Üzerine Bir Not"; Paul M. Sweezy'nin, "Günümüzde Komünist Manifesto" başlıklı yazılarından oluşan "Marksizm Tartışmaları-Manifesto'nun Güncelliği" bizlere yeni (ve haklı) hayaller kurma olanağı sunuyor...

Hayal deyip geçmeyin... Paranın egemenliğindeki adaletsiz bir dünyayı değiştirmeye, ancak hoyun eğmeyen, teslim alınamayan hayallerle başlanabilir...

Tıpkı: Langston Hughes'in, "Hayallerine sınırsız sarıl zira hayallerin yok olursa, hayat, uçamayan kanadı kırık bir kuşa benzer"...

Carl Sandburg'un, "Hayalini kurmadan hiçbir şey gerçek olmaz"...

Tony Bennett'in, "Her şey hayal etmekle başlar"...

Bill Quain'ın, "Hayallerinizde asla indirim yapmayın"...

Truman Capote, "Hayal etmeyen adam terlemeyen adam gibidir. Zehri içinde depolar..."

Tom Clancy'nin, "Hiçbir şey bir düş kadar gerçek değildir. Etrafınızdaki dünya değişebilir ama düşleriniz asla. Sorumlulukların bunu yok etmesi gerekmez. Zira düş sizin içinizdedir, kimse onu sizden alamaz"...

Allen'in, "Dünyanın gördüğü her büyük başarı, önce bir hayaldi. En büyük çınar bir tohumda, en büyük kuş bir yumurtada gizliydi"..., deyişlerindeki haklı uyarılarda dile getirdiği üzere...

KÜNYE: *Marksizm Tartışmaları-Manifesto'nun Güncelliği*, Derleyen: Özgür Orhangazi, Türkçe'ye Çevirenler: Devrim Duman-Özgür Orhangazi, Ütopya Yayınevi, Nisan 2003, 253 sayfa.

Emel KILIÇ

Murat POYRAZ

MURAT ARICAK

Aycan TATO

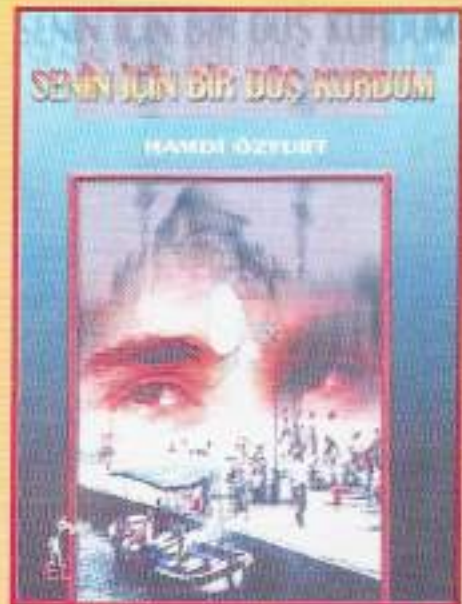
ONLAR ÖZGÜR YARINLAR İÇİN ÖLDÜLER
ANILARI MÜCADELEMİZDE YAŞASIN...

ÖZGÜRLEŞMEYE PEDAGOJİK BAKIŞ
TOHUM Yayıncılık
A.Dursun YILDIZ

MAVİ MUNZUR MASALLARI
KARDELEN Yayıncılık
Muzaffer ORUÇOĞLU

SENİN İÇİN BİR DÜŞ KURDUM
EL Yayıncılık
Hamdi ÖZYURT

DÜŞENLER

.... Düşenler ki
Paylaşmayı
kardeşliği
Dostluğu
aşkı
Sevmeyi
sevişmeyi
Bitimsiz kılmak için düştüler

... Düşenler ki
Nasırlarımızda
açlığımızda
Kimsesizliğimizde
ağlayışımızda
Gülmeyi yaratmak için düştüler

... Düşenler ki
Yarın bizimle buluşmak için düştüler
Ben de geliyorum yanına
Ey! yaşamın adsız abidesi
Aç bağrını.
Başka sığınacak yerim yok çünkü

Mehmet MAMAS

